

ภาพยนตร์คำสอน ชุด “โตไปไม่โกง”

โดย

นางสาวสุนัดดา พยุวงค์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ แผน ข ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาพยนตร์คำสอน ชุด “โตไปไม่โกง”

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ แผน ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DIDACTIC MOVIE “TO PAI MAI KONG”

A Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Arts (Thai for Career Development)

Department of THAI

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2018

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ ภาพยนตร์คำสอน ชุด “โตไปไม่โกง”
โดย สุนัดตา พยุวงค์
สาขาวิชา ภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ แผน ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี ลิ้มประเสริฐ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

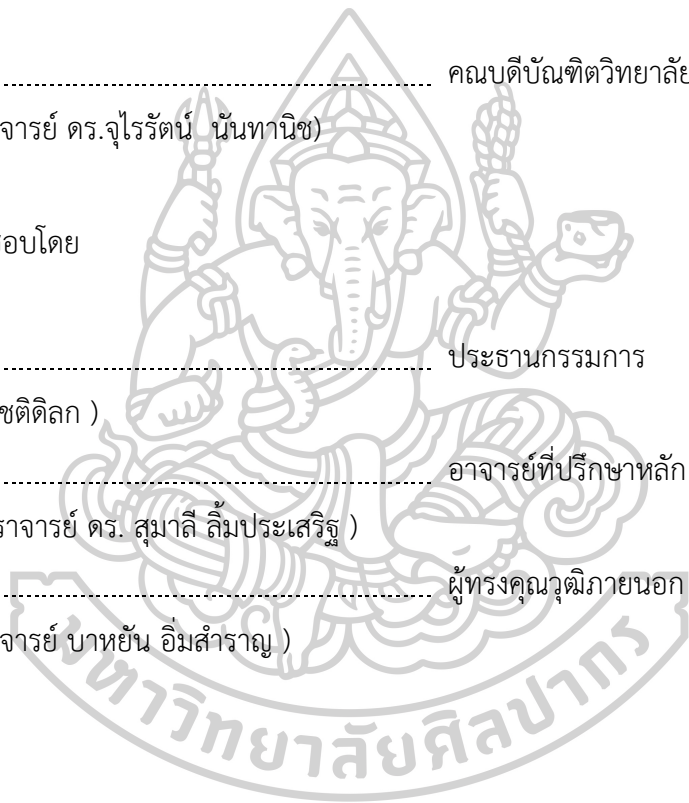
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(ดร. สุนทรี โชติติติก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี ลิ้มประเสริฐ)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ บาหยัน อิมสำราญ)

59208311 : ภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ แผน ข ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : ภาพยนตร์คำสอน, ภาพยนตร์สั้น, โดไปไม่โกง

นางสาว สุนัดดา พยุงวงศ์: ภาพยนตร์คำสอน ชุด “โดไปไม่โกง” อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี ลิ้มประเสริฐ

การค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคำสอน กลวิธีการสอน และกลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์คำสอน ชุด “โดไปไม่โกง” จำนวน 18 เรื่อง ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนในหลักสูตร “โดไปไม่โกง” ของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร หลักสูตร “โดไปไม่โกง” มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งหวังอบรมเด็กและเยาวชนให้มีคุณธรรมหลัก 5 ประการ คือ 1)ความซื่อสัตย์สุจริต 2)การมีจิตสาธารณะ 3)ความเป็นธรรมทางสังคม 4)การกระทำอย่างรับผิดชอบ และ 5) การเป็นอยู่อย่างพอเพียง

ผลการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์คำสอนชุด “โดไปไม่โกง” มีการเสนอคำสอน 5 ประการ คือ 1)คำสอนเรื่อง การซื่อสัตย์ 2)คำสอนเรื่องการมีจิตสาธารณะ 3)คำสอนเรื่องความเป็นธรรมในสังคม 4)คำสอนเรื่องการทำหน้าที่อย่างประมาทตน และ 5)คำสอนเรื่องการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง โดยพบคำสอนเรื่องการซื่อสัตย์มากที่สุด ซึ่งเน้นการสอนในเรื่องการไม่โกหกหลอกลวง เพราะเป็นพฤติกรรมเบื้องต้นของการบ่มเพาะการศรัทธา

ในด้านกลวิธีการสอน พบกลวิธีการสอน 2 กลวิธีคือ กลวิธีการสอนโดยตรง และกลวิธีการสอนโดยอ้อม กลวิธีการสอนโดยตรง ได้แก่ การสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ และการสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความผิดพลาดของตน ส่วนกลวิธีการสอนโดยอ้อม ได้แก่ การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลจากการปฏิบัติ และการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลจากการปฏิบัติ โดยพบกลวิธีการสอนโดยอ้อมมากที่สุด เนื่องจากมีเป้าหมายเพื่อใช้สื่อสารกับกลุ่มผู้ชมวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ไม่ชอบการชี้แนะ แต่ชอบใคร่ครวญเหตุผลด้วยตนเอง

ส่วนด้านกลวิธีการเล่าเรื่อง พบ 2 กลวิธี คือ การเล่าเรื่องแบบง่าย และกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม โดยพบกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามมากที่สุด ซึ่งสามารถแยกออกเป็น 2 ประเด็นคือ การเล่าแบบสลับเหตุการณ์ไปมา และการเล่าแบบสลับเหตุการณ์กับความคิดและความฝัน เนื่องจากเป็นกลวิธีที่จูงใจให้ผู้ชมสนใจติดตามเรื่องไปจนจบ โดยที่สามารถสอดแทรกเนื้อหาคำสอนได้โดยอ้อม ไม่จืดจางว่าเป็นการอบรมสั่งสอนมากเกินไป

เมื่อได้พิจารณาผลการศึกษาภาพยนตร์คำสอน ชุด “โดไปไม่โกง” แล้วพบว่า ภาพยนตร์มีจุดมุ่งหมายหลักในการปลูกฝังเรื่องการไม่ทุจริตคดโกงแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น จึงใช้กลวิธีการสอนโดยอ้อม และกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามมากที่สุด เพื่อให้กลุ่มผู้ชมที่เป็นเยาวชนของชาติได้ใช้วิจารณญาณในการคิดใคร่ครวญโดยไม่ชี้แนะ และปฏิบัติตามคำสอนอันเป็นบรรทัดฐานของสังคมไทยสอดคล้องตามยุคสมัย

59208311 : Major (Thai for Career Development)

Keyword : Didactic Movie, Short Film, “To Pai Mai Kong”

MISS SUNUDDA PAYUNGWONG : THE DIDACTIC MOVIE “TO PAI MAI KONG”

THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR SUMALEE LIMPRASERT, Ph.D.

This independent study aimed to analyze the didactics, teaching strategies, and storytelling strategies of 18 stories in the didactic short film collection “To Pai Mai Kong”. The movie production company created these stories as a teaching material in “To Pai Mai Kong” (grow up with honesty) curriculum. The Department of Education of Bangkok Metropolitan Administration created “To Pai Mai Kong” curriculum in order to solve corruption problems in Thailand, especially for children and youths. “To Pai Mai Kong” curriculum consisted of 5 virtues: 1) honesty, 2) public mind, 3) fairness, 4) self-discipline and 5) sufficient lifestyle.

The study indicated that the didactic short film collection “To Pai Mai Kong” consisted of 5 virtues: 1)honesty, 2)public mind, 3)fairness, 4)sufficient lifestyle and 5)self-discipline. The findings showed that the didactics about honesty was the most found and it focused on not lying, not deceiving and not cheating because this was the basic behavior that may cause great corruption later.

For teaching strategies, the results revealed that there were 2 strategies: direct method and indirect method. The direct method included teaching through some good characters that were exemplary and through some bad characters that were guilty for their mistakes. By the indirect method, it consisted of teaching through characters that did not follow the didactics and received negative effects from their bad deeds, as well as through characters that did not follow the didactics but were still not affected by their bad deeds. The findings showed that the indirect method was the most found because there was a purpose to communicate with teenage audience, who did not like straight guiding but preferred finding the reasons by themselves.

Regarding storytelling strategies, there were 2 strategies: simple storytelling and tempting storytelling. The study showed that the tempting strategies was the most found and it was divided into 2 aspects: alternate storytelling and alternate storytelling together with opinion and dream. Flashback is a strategy that can pursue audience to follow stories. Moreover, by this strategy, didactics can indirectly be inserted into the content.

In conclusion, the didactic short film collection “To Pai Mai Kong” aims to cultivate non-corruption to high school students. The indirect method and tempting storytelling strategy are widely used especially for the audience who are national youths, so that they have some opportunities to consider on virtues without guiding, and then follow the didactics that are norms of Thai society at present.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยการค้นคว้าอิสระเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ลิ้มประเสริฐ อาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่เป็นประโยชน์อย่างอเนกประการ ตลอดจนตรวจทานแก้ไขเนื้อหาและสำนวนภาษาอย่างละเอียดถี่ถ้วนด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง ผู้ศึกษารัฐศึกษาบั้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ บาหยัน อิ่มสำราญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ลิ้มประเสริฐ อาจารย์ ดร.สุนทรี โชติติลลิก ที่ได้กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำอันมีค่าในการแก้ไขปรับปรุงการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่ให้ความรู้และประสบการณ์ คำแนะนำเพิ่มเติมอันมีค่าในการทำการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

ขอขอบคุณคุณครูพรชกร พ่วงแจ่ม ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนบ้านนายผล ที่กรุณาแปลบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษ ตลอดจนตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องให้ถูกต้องและสละส่วยยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร และกองพัฒนาข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ได้มอบทุนการศึกษาต่อตลอดหลักสูตร เพื่อส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ในด้านการพัฒนาวิชาชีพ

ขอขอบคุณกรุงเทพมหานครที่ได้ริเริ่มโครงการ “โตไปไม่โกง” และมอบหมายให้บริษัทผลิตภาพยนตร์จัดทำภาพยนตร์สั้นชุด “โตไปไม่โกง” ออกเผยแพร่ผ่านช่องทางยูทูป ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้เป็นกลุ่มข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ที่ยอมเสียสละความสุขส่วนตัวมาดูแลหลานเพื่อให้ลูกได้มีโอกาสในการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่ไผ่ฝืน และขอบคุณคู่ชีวิตที่คอยอยู่เคียงข้างให้คำปรึกษาช่วยเหลือดูแลกัน ด้วยดีเสมอมา

ประโยชน์และคุณค่าอันเกิดจากการค้นคว้าอิสระเล่มนี้ ขอน้อมบูชาแต่คุณครูบาอาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และปลูกฝังจิตวิญญาณของความเป็นครูให้กับผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการประกอบวิชาชีพครู

สุนัดดา พยุวงค์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
สมมติฐานของการศึกษา.....	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
วิธีดำเนินการศึกษา.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. ความรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์สั้น.....	6
2. ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของภาพยนตร์.....	8
3. ความรู้เกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคม.....	10
4. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร “โตไปไม่โกง”.....	12
5. ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนา.....	14
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาพยนตร์.....	17
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมคำสอนและการปลูกฝังคุณธรรม.....	19
บทที่ 2 คำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”.....	22

1. คำสอนเรื่องการซื่อสัตย์	22
2. คำสอนเรื่องการเมืองการมีจิตสาธารณะ	35
3. คำสอนเรื่องการเป็นธรรมในสังคม	43
4. คำสอนเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างประมาทตน	50
5. คำสอนเรื่องการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง	54
บทที่ 3 กลวิธีการสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”	61
1. กลวิธีการสอนโดยตรง	62
1.1 การสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ	63
1.2 การสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความผิดพลาดของตน	67
2. กลวิธีการสอนโดยอ้อม	70
2.1 การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลจากการปฏิบัติ	70
2.2 การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลจากการปฏิบัติ	78
บทที่ 4 กลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”	88
1. กลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่าย	90
2. กลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม	97
2.1 เล่าย้อนกลับเหตุการณ์ไปมา	97
2.2 เล่าย้อนกลับเหตุการณ์กับความคิด, ความฝัน	105
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	119
สรุปผลการศึกษา	119
อภิปรายผลการศึกษา	120
ข้อเสนอแนะ	125
รายการอ้างอิง	126
ประวัติผู้เขียน	130

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาพยนตร์ เป็นสื่อที่รวมทั้งภาพและเสียงเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวให้เกิดความตื่นเต้น เร้าใจ และประทับใจ ให้ความรู้สึกเหมือนกับอยู่ในเหตุการณ์ สามารถทำให้ผู้ชมรู้สึกคล้อยตามได้ ภาพยนตร์ มีวัตถุประสงค์หลักในการใช้ เป็นสื่อเพื่อความบันเทิง ซึ่งอาจจะมี การนำเสนอเชิงข้อเท็จจริง หรือเรื่อง จากจินตนาการปะปนกันเพื่อเร้าความสนใจของผู้ชม อีกทั้งภาพ สี เสียง เรื่องราวความสนุกสนาน ความตลกขบขัน เพื่อให้ผู้ชมเกิดการคล้อยตามเรื่องราวที่นำเสนอในภาพยนตร์ได้

ภาพยนตร์ไม่เพียงใช้ เป็นสื่อเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทหน้าที่อื่น ตามความต้องการของผู้เขียนบทภาพยนตร์ ที่เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ภาพยนตร์ โดยภาพยนตร์ อาจจะนำเค้าโครงมาจากเรื่องจริงหรืออ้างอิงจากชีวิตจริง เรื่องที่เป็นปัจจุบัน หรือปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขมาเสนอก็ได้ ดังนั้น ภาพยนตร์จึงได้มีผู้นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ใช้เป็นสื่อในการให้ความรู้ ความเข้าใจ บันทึกเหตุการณ์สำคัญหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ใช้ เป็นสื่อเพื่อเปลี่ยนแปลงเจตคติของผู้รับสารให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ หรือเป็นตัวอย่างให้ผู้รับสื่อ จดจำและเลียนแบบ

ตามที่คนทั่วไปเข้าใจว่าภาพยนตร์เป็นสื่อเพื่อความบันเทิงเท่านั้น ทว่าเมื่อได้ทำความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของภาพยนตร์ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะพบว่าภาพยนตร์มีวัตถุประสงค์ของ การส่งสารที่หลากหลายตามความต้องการของผู้เขียนบทภาพยนตร์ที่ต้องการสื่อสารกับผู้รับสารใน เรื่องใด จึงเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้มีการใช้ภาพยนตร์ในการนำเสนอสารเพื่อให้ผู้รับสารรับรู้เรื่องใดเรื่อง หนึ่งเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะภาพยนตร์ขนาดสั้น (Short film) ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่มีการเล่าเรื่อง ประเด็นเดียวสั้น ๆ แต่ได้ใจความ ความยาวไม่เกิน 30 นาที (รักสานต์ วิวัฒน์สินอุดม, 2545, p. 90) เป็นสื่อที่มีองค์กรหรือหน่วยงานใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์หรือนำเสนอความคิดบางประการ โดยมีการ เผยแพร่ในหลายช่องทาง ทั้งโทรทัศน์ สื่อใหม่ต่าง ๆ ไม่จำกัดเฉพาะในโรงภาพยนตร์ดังในอดีต

ภาพยนตร์สั้นที่มีหลายหน่วยงานผลิตขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง มีทั้งการผลิต เพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์องค์กร เพื่อตีแผ่ปัญหาสังคมตลอดจนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงความคิด เจตคติ และการกระทำไปตามที่ภาพยนตร์ได้นำเสนอ ภาพยนตร์ที่มี วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับสารได้เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงเจตคติ มีลักษณะที่เรียกได้ว่าเป็น ภาพยนตร์ คำสอน คือมีลักษณะเช่นเดียวกับวรรณกรรมคำสอน ด้วยมีการปลูกฝังความคิดที่สอดคล้องกับข้อ ปฏิบัติที่สังคมยกย่อง เนื่องจากภาพยนตร์สั้นเป็นสื่อที่สามารถรับรู้ได้จากการฟังและการดู มีการ

แสดงออกทางพฤติกรรมการแสดง คำพูด การสนทนา การเคลื่อนไหว ฉากต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นมา เพื่อสื่อความหมายตามวัตถุประสงค์ของผู้จัดทำ ดังนั้น จึงมีผู้ใช้ภาพยนตร์สั้นเพื่อเป็นสื่อในการเรียนรู้ ข้อควรปฏิบัติในสังคม ที่สนับสนุนการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาด้วย

ในอดีตการสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม มักทำในรูปแบบการพูดอบรม สั่งสอนจากบุคคลที่ ประสบการณ์ชีวิตมากกว่าผู้ประสบประสบการณ์ชีวิตน้อยกว่า หรือการอ่านจากหนังสือตำราที่เน้นการสอน เชิงคุณธรรม หรือตามแนวปฏิบัติที่สังคมคาดหวังว่าคนสังคมควรมีเพื่อให้สังคมดำเนินไปด้วยความสงบสุขเรียบร้อย แต่ในปัจจุบันการอบรมหรือการสอนให้คนมีแนวทางปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องตามความเจริญที่การสื่อสารเข้าสู่ยุคเทคโนโลยี สารสนเทศ การสอนแนวปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมจึงเปลี่ยนเป็นผ่านสื่อใหม่ โดยเฉพาะ ภาพยนตร์ขนาดสั้น ที่สามารถทำให้เกิดความตื่นตัวรับรู้จากภาพ บรรยากาศและเสียงที่ผสมผสาน อยู่ให้คล้อยตามเหตุการณ์ เช่น เสียงพูด เสียงดนตรี เสียงของบรรยากาศ ช่วยกระตุ้นให้ผู้ชมสนใจ อยากติดตามเรื่องราวที่เกิดขึ้น และซึมซับแนวปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมที่สอดแทรกใน ภาพยนตร์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ

จากการที่ผู้ศึกษาได้ชมภาพยนตร์สั้นที่เผยแพร่ทาง YouTube มีภาพยนตร์สั้นชุดหนึ่งที่ น่าสนใจ เพราะไม่เพียงแต่ให้ความบันเทิง แต่ยังมีสอดแทรกคำสอนด้วย คือ ภาพยนตร์สั้นชุด “โต ไปไม่โกง” จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า มีการนำเสนอเรื่องราวผ่านตัวละครที่ทำดี และทำไม่ดี ผลที่ได้รับจากการกระทำที่ดีและไม่ดี โดยที่บางเรื่องไม่ได้ชี้แนะแนวทางออก แต่ให้ผู้ชมภาพยนตร์ใช้ วิจารณญาณเพื่อตัดสินใจ ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” เป็นเรื่องราวที่สอดแทรกแนวปฏิบัติ อันเป็นบรรทัดฐานของสังคมโดยใช้เหตุการณ์ในชีวิตประจำวันนำเสนอผ่านเรื่องราว พฤติกรรมของ คนในสังคมที่เราอาจคุ้นชิน จนเห็นเป็นเรื่องธรรมดา แต่ถ้าปล่อยให้เกิดพฤติกรรมนั้นเพิ่มมากขึ้น จาก การที่เห็นเป็นเพียงการได้เปรียบผู้อื่นเล็กน้อย จะกลายเป็นการคดโกง อันเป็นบ่อเกิดของการทุจริต คอรัปชั่นที่เป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทย

ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนในหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ที่สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้ร่วมมือกับศูนย์สาธารณประโยชน์และประชา สังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย จัดทำหลักสูตร โตไปไม่โกงเพื่อมุ่งหวังในการแก้ปัญหาการทุจริตคอรัปชั่นในประเทศไทย โดยเริ่มจากการปลูกฝังเด็ก และเยาวชนให้เห็นความสำคัญของการที่เมื่อเด็กและเยาวชนเติบโตขึ้นไปต้องไม่คดโกง ซึ่งหลักสูตรโต ไปไม่โกง มีคุณธรรมหลัก 5 ประการ คือ 1. ความซื่อสัตย์สุจริต 2. การมีจิตสาธารณะ 3. ความเป็น ธรรมทางสังคม 4. การกระทำอย่างรับผิดชอบ และ 5. การเป็นอยู่อย่างพอเพียงโดยการน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาใช้ในการดำรงชีวิต (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2553)

จากการชมภาพยนตร์สั้น “โตไปไม่โกง” ที่เผยแพร่ใน YouTube พบว่า มีหลายหน่วยงานหลายบุคคลจัดทำขึ้น แต่ที่น่าสนใจคือภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” ที่ผลิตโดยบริษัทผลิตภาพยนตร์ที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับ ได้แก่ บริษัทผลิตภาพยนตร์ GMM GRAMMY และ GTH ผลิตภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” จำนวน 15 เรื่อง และบริษัทผลิตภาพยนตร์ Prompt Do ผลิตภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” อีก 3 เรื่อง รวม 18 เรื่อง โดยมีการเผยแพร่ทาง YouTube ซึ่งเรื่องราวที่น่าสนใจ เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันที่คนในสังคมมองว่าการคดโกงเป็นเรื่องปกติที่สามารถทำได้ แต่ภาพยนตร์นำเสนอให้เห็นว่าเป็นเรื่องที่เป็นภัยต่อสังคม

ภาพยนตร์คำสอน ชุด โตไปไม่โกง พบการสอดแทรกแนวปฏิบัติอันเป็นบรรทัดฐานของสังคมเพื่อใช้ปลูกฝังสั่งสอน และสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่เยาวชนได้อย่างชัดเจน ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาภาพยนตร์คำสอน ชุด “โตไปไม่โกง” ว่ามีการนำเสนอคำสอนเรื่องใด มีกลวิธีการสอนอย่างไร และมีกลวิธีการเล่าเรื่องอย่างไรที่น่าสนใจ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับไปใช้เป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาคำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”
2. เพื่อศึกษากลวิธีการสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”
3. เพื่อศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”

สมมติฐานของการศึกษา

1. ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” มีการสอดแทรกคำสอน โดยพบการนำเสนอคำสอนในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตมากที่สุด
2. ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” มีกลวิธีการสอน ด้วยการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนมากที่สุด
3. ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” มีกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามมากที่สุด

ขอบเขตของการศึกษา

1. ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” มีหลายหน่วยงาน หลายบุคคลจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ใน YouTube ได้แก่

- 1.1 ครูและนักเรียนจัดทำขึ้นภายในโรงเรียน
- 1.2 กลุ่มนักเรียน นักศึกษาจัดทำขึ้น
- 1.3 บริษัทผลิตภาพยนตร์จัดทำขึ้นตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะบทภาพยนตร์สั้นที่ผลิตโดยบริษัทผลิตภาพยนตร์ GMM GRAMMY และ GTH ผลิตภาพยนตร์สั้นโตไปไม่โกงจำนวน 15 เรื่อง และบริษัทผลิตภาพยนตร์ Prompt Do ผลิตภาพยนตร์สั้นโตไปไม่โกงจำนวน 3 เรื่อง เนื่องจากได้รับนโยบายจาก กรุงเทพมหานคร

2. บทภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” ได้มาจากการชมภาพยนตร์สั้น ใน YouTube และเก็บข้อมูลจากการบรรยาย และบทสนทนาในภาพยนตร์ขนาดสั้น ทั้งนี้ได้ใช้บทภาพยนตร์สำหรับการถ่ายทำภาพยนตร์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาพยนตร์คำสอน ประยุกต์ใช้จากความหมายของวรรณกรรมคำสอน(didactic literature)จากพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ – ไทย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545, p. 132) ที่หมายถึง งานเขียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสอน ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ เผยแพร่หลักธรรมจรรยา ลัทธิ หรือปรัชญา ดังนั้นภาพยนตร์คำสอนจึงปรับจากงานเขียนเป็นภาพยนตร์มีวัตถุประสงค์เดียวกับ วรรณกรรมคำสอน

2. บรรทัดฐานสังคม หมายถึง แบบแผน กฎเกณฑ์ข้อบังคับ หรือ มาตรฐาน ในการปฏิบัติ ของคนในสังคมซึ่งสังคมยอมรับว่าสมควรจะปฏิบัติ แนวทางในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสม เป็น กฎ กติกาและมารยาทในการอยู่ร่วมกันในสังคม (พวงเพชร สุรัตน์วิกุล, 2544, p. 72)

วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางเอกสารและเรียบเรียงข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ โดยเก็บ ข้อมูลจากการชมภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” จำนวน 18 เรื่อง จากช่องทาง YouTube และ เก็บข้อมูลจากการบรรยาย และบทสนทนาในภาพยนตร์ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของ การศึกษา

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูล เอกสาร เกี่ยวกับองค์ประกอบของภาพยนตร์สั้น ตลอดจนงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์สั้น

2. ศึกษาค้นคว้าข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของบทภาพยนตร์สั้น ปัจจัยสำคัญ ของบทภาพยนตร์สั้น ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาองค์ประกอบของบทภาพยนตร์สั้น

3. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาพยนตร์ และละครที่ ส่งเสริมคุณธรรม การใช้วรรณกรรมในการสอนคุณธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

4. ค้นหาและคัดเลือกภาพยนตร์สั้นชุด “โตไปไม่โกง” ที่จัดทำขึ้นโดยกรุงเทพมหานคร ร่วมกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์(นิด้า) ,องค์กรเพื่อความโปร่งใส, GMM GRAMMY, GTH และ บริษัท Prompt Do จำนวน 18 เรื่อง
5. ชมภาพยนตร์สั้นชุด “โตไปไม่โกง” จาก YouTube และถอดบทภาพยนตร์ เพื่อนำมา วิเคราะห์คำสอน กลวิธีการสอน และกลวิธีการเล่าเรื่อง
8. วิเคราะห์คำสอน กลวิธีการสอน ตลอดจนกลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์สั้นชุด “โตไปไม่โกง”
9. สรุป อภิปรายผล พร้อมทั้งเสนอแนะสำหรับผู้สนใจทำวิจัยต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้เข้าใจคำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”
2. เพื่อให้ทราบถึงกลวิธีการสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”
3. เพื่อให้ทราบถึงกลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”
4. เพื่อให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่จะนำมาใช้ประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่ององค์ประกอบและการนำเสนอคุณธรรมผ่านเนื้อหาในบทภาพยนตร์สั้นหลักสูตร “โตไปไม่โกง” แบ่งเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่

1. ความรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์สั้น
2. ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของภาพยนตร์
3. ความรู้เกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคม
4. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรโตไปไม่โกง
5. ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ภาพยนตร์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมคำสอนและการปลูกฝังคุณธรรม

1. ความรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์สั้น

1.1 ความหมายของภาพยนตร์สั้น

ความหมายของภาพยนตร์สั้นหรือหนังสั้นที่ยึดตามธรรมเนียมปฏิบัติ (รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม, 2545, p. 90) คือ ภาพยนตร์ที่มีความยาวไม่เกิน 30 นาที มีรูปแบบหลากหลาย ทั้งที่ใช้การ แสดงสด(Live action film) หรือ แอนิเมชัน(animated film) ก็ได้ การกำหนดความยาวของภาพยนตร์สั้นด้วยเวลาที่แน่นอน เพราะเนื่องจากภาพยนตร์ที่มีความยาวเกิน 30 นาที จะมีรูปแบบของการเข้าถึงตัวละครและโครงเรื่องต่างจากภาพยนตร์สั้นที่มีความยาวไม่เกิน 30 นาที ภาพยนตร์ที่มีความยาวตั้งแต่ 30-60 นาที จะมีโครงเรื่องที่ซับซ้อนมากกว่า การกำหนดอารมณ์ของผู้ชมว่าตอนใดควรเร่งรีบ ตอนใดควรทิ้งหรือถ่วงเวลาเพื่อให้ผู้ชมสนุกสนาน ส่วนภาพยนตร์สั้นมีเวลาจำกัดไม่สามารถถ่ายทอดอารมณ์หรือเล่นอารมณ์กับผู้ชมได้มากนักจึงต้องเข้าถึงตัวละครอย่างรวดเร็ว และทำโครงเรื่องให้ง่ายไม่ซับซ้อนเพื่อให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องได้ในเวลาที่จำกัด

ปัจจุบันภาพยนตร์สั้นยังคงสร้างกันอย่างต่อเนื่อง เช่น มีวสิทวิดีโอ ภาพยนตร์โฆษณา ภาพยนตร์สั้นส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และเผยแพร่ทาง YouTube เพื่อเป็นพื้นที่เปิดโอกาสให้ผู้กำกับหน้าใหม่ได้แสดงความคิดสร้างสรรค์กันมากขึ้น

1.2 ประเภทของภาพยนตร์สั้น (รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม, 2545, pp. 95-98)

ภาพยนตร์หรือหนังที่มีความยาวไม่เกิน 30 นาที ทั้งที่ใช้การแสดงสด (Live action) และเทคนิคอนิเมชัน จัดเป็นภาพยนตร์สั้น แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.2.1 ภาพยนตร์อนิเมชัน (Animation)

ภาพยนตร์อนิเมชัน หรือภาพยนตร์การ์ตูน เป็นส่วนหนึ่งของสาขาทัศนศิลป์ เป็นที่นิยมแพร่หลายและถือเป็นวัฒนธรรมมวลชนด้วย ภาพยนตร์อนิเมชันเป็นงานสร้างสรรค์ที่อาศัยศิลปะ ทีมงาน และระยะเวลายาวนาน จึงต้องใช้ความพยายาม มีความอดทนสูงในงานผลิต หลักสำคัญของการผลิตภาพยนตร์อนิเมชันคล้ายคลึงกับภาพยนตร์ที่ใช้การแสดงสด แต่แทนที่จะใช้คนแสดงกลับใช้การเขียนภาพ และใช้วัสดุต่าง ๆ สร้างให้เกิดการเคลื่อนไหวได้ เช่น ดินน้ำมัน ฟูนคัท-เอ๊าท์ หรือการใช้การแสดงสดที่ใช้เทคนิคการถ่ายทำต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ปัจจุบันได้มีเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการเขียนภาพ สร้างภาพเคลื่อนไหว การทำภาพพิเศษต่าง ๆ ตลอดจนการลำดับภาพตัดต่อและใส่เสียง จึงทำให้กระบวนการผลิตภาพยนตร์อนิเมชันสั้นลงและง่ายขึ้น

1.2.2 ภาพยนตร์ทดลอง (Experimental Film)

การทำภาพยนตร์ทดลองมีมานานแล้วตั้งแต่อดีต ภายหลังจากมีการทดลองใช้ภาพยนตร์สื่อความหมายในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ในยุคทศวรรษที่ 1930- 1940 ที่พยายามทดลองโดย

การปล่อยภาพให้ไหลไปตามเหตุการณ์โดยไม่ต้องมีเรื่องราวหรือเรื่องที่คนดูคาดหวัง เป็นรูปแบบของทัศนศิลป์ที่บริสุทธิ์ หรือการใช้กล้องถ่ายภาพในยุคของคนทำภาพยนตร์อิสระแนว Avant-garde หรือ Underground และยังมีการใช้ฟิล์ม 16 มม. และ 8 มม. ในยุค 1950-1960 ยิ่งทำให้มีคนใช้ทำภาพยนตร์ส่วนตัวได้ง่ายขึ้น ในช่วงทศวรรษ 1970 – 1980 ความนิยมใช้กล้องวิดีโอที่สามารถพกพาไปที่ต่างๆทำให้เกิดศิลปินรุ่นใหม่มากขึ้น มีการสร้างสรรค์ภาพยนตร์ต่างๆที่ต้องการ เช่น Video Walls, Video Art ในสหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่ทศวรรษ 1990 จนถึงปัจจุบัน มีการประยุกต์สื่อเข้าด้วยกันเรียกว่า Multimedia กลายเป็นเครื่องมือสำหรับคนรุ่นใหม่ที่สร้างผลงานตนเองในรูปแบบใหม่ ทำให้ความแตกต่างระหว่างภาพยนตร์และวิดีโอลดน้อยลงไป เนื้อหาของภาพยนตร์ทดลองส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเอง เช่น อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับแนววิทยาศาสตร์ไปสู่ความจริง แนวอุปมาแฝง (Metaphorical Short) โดยการใช้การเปรียบเทียบให้เห็นถึงความเป็นจริง แนวแฟนตาซี (Fantasy) เป็นโลกแห่งจินตนาการอีกประการหนึ่งให้เห็นถึงความเพ้อฝัน ช่วยเยียวยาความปวดร้าวต่าง ๆ ทางจิต, แนวตลก ล้อเลียน (Parodies) เช่น ใช้ล้อเลียนบุคคล เหตุการณ์ให้ตลกขบขัน, แนวบันทึกความทรงจำของใครบางคนให้เห็นในแง่มุมต่างๆ เป็นต้น

1.2.3 ภาพยนตร์องค์กร (Corporate Film)

ภาพยนตร์องค์กร คือภาพยนตร์ที่บริษัทธุรกิจการค้าประเภทต่าง ๆ หรือสถาบันที่ไม่ใช่การค้า องค์กร หรือหน่วยงานรัฐบาลสร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ เช่น แนะนำสินค้าใหม่ อธิบายแนวความคิดใหม่ ๆ หรือกลวิธีใหม่ ๆ ใช้สำหรับการให้ความรู้ ให้การศึกษา และฝึกหัดเจ้าหน้าที่ เป็นต้น วัตถุประสงค์ของภาพยนตร์องค์กร ยังใช้เพื่อเป็นการสื่อสารให้ข้อมูลขององค์กร เพื่อเน้นให้ผู้ชมเข้าใจ หรือยืนยันเป้าหมาย วัตถุประสงค์และเตือนความจำ ซึ่งส่วนใหญ่ผลิตขึ้นมาในรูปแบบวิดีโอมากกว่าจะใช้ฟิล์มภาพยนตร์ มีการใช้ภาพยนตร์เทคนิคพิเศษมาประกอบเพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ชมและบรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัทที่วางไว้

1.2.4 ภาพยนตร์โฆษณา (Commercial)

ภาพยนตร์โฆษณา เป็นภาพยนตร์ที่สั้นมาก โดยทั่วไปมีความยาวแค่ 15 วินาที หรือ 30 วินาที แต่ส่งผลต่อเจตคติของผู้ชมมาก โครงสร้างของภาพยนตร์โฆษณามีตอนเริ่มต้น ตอนกลาง และตอนจบ โครงสร้างเงื่อนไขข้อขัดแย้งในตอนแรกเริ่ม จากนั้นเป็นการชักจูงผู้ชมให้แก้ไข ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยการซื้อสินค้านั้น สิ่งที่ภาพยนตร์โฆษณาต่างจากภาพยนตร์สั้นอื่น ๆ คือ มีการลงทุนสูง และมีวัตถุประสงค์หลักคือการขายสินค้า โดยการใช้สื่อโทรทัศน์เป็นเครื่องมือมากกว่าจะเป็นงานสร้างสรรค์เพื่อสังคมหรือศิลปะเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ยังมีภาพยนตร์โฆษณาเพื่อสังคมที่ชี้ให้เห็นถึงความห่วงใยของสังคม หรือเตือนให้สังคมระแวดระวังภัยต่าง ๆ หรือให้คนในสังคมรวมพลังเพื่อให้ประโยชน์กับส่วนรวมให้เห็นอยู่บ้าง

1.2.5 มิวสิควิดีโอ (Music Video)

มิวสิควิดีโอ เป็นภาพยนตร์สั้นที่ใช้เพลง ดนตรี และทำนองเป็นหลัก ไม่เน้นเนื้อเรื่อง แต่ใช้ภาพเป็นเพียงส่วนประกอบเติมแต่งให้กับเพลงและดนตรีโดดเด่นขึ้น มิวสิควิดีโอจึงเป็นงานสร้างสรรค์เพื่อการค้าในธุรกิจเพลงเป็นหลัก

นอกจากนี้ ยังมีภาพยนตร์อีกประเภทหนึ่งที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์พิเศษเพื่อใช้ทางด้านการเรียนการสอนโดยตรง คือ ภาพยนตร์ทางการสอน (Instruction) ที่เสนอเนื้อหาสาระที่เป็นจริงเป็นจังกับผู้ชม มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกับกลุ่มผู้ชม ภาพยนตร์บางเรื่องต้องอาศัยพื้นฐานความรู้เฉพาะด้าน จึงสามารถเข้าใจเนื้อหาในภาพยนตร์ได้ ดังนั้นภาพยนตร์ประเภทนี้จึงต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่แน่นอนว่าจะใช้สอนกับกลุ่มคนระดับใด ผู้สร้างจะอาศัยเทคนิคนำเสนอภาพที่เข้าใจยาก ๆ ให้ผู้ชมสามารถเข้าใจง่ายขึ้น (ณรงค์ สมพงษ์, 2543, p. 178)

2. ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของภาพยนตร์

ณรงค์ สมพงษ์ (2543, pp. 176-177) ได้นำเสนอบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนประเภทภาพยนตร์ไว้ดังนี้

1. ภาพยนตร์มีบทบาทในการให้ความรื่นเริงบันเทิงใจ เนื่องจากภาพยนตร์สามารถใช้เทคนิคทั้งภาพและเสียง ทำให้เกิดความตื่นตันทึ่งใจ หรือเกิดความประทับใจในเหตุการณ์เสมือนจริงที่ถูกสร้างขึ้นในภาพยนตร์ นอกจากภาพยนตร์จะมีภาษาเป็นของตัวเองที่ไม่ใช่ภาษาหนังสือแล้ว ยังเป็นศูนย์รวมของศิลปะแขนงต่าง ๆ อาทิ วรรณศิลป์ คีตศิลป์ มัณฑนศิลป์ เป็นต้น ซึ่งศิลปะแต่ละแขนงนั้นจะสามารถนำมาเชื่อมร้อยเกิดเป็นศิลปะแขนงใหม่ จนมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของภาพยนตร์ในฐานะที่เป็นศิลปะแขนงที่ 7 เมื่อผู้ชมได้มองเห็นภาพที่แต่งแต้มสีสันจากความเข้มของแสงที่ต่างกัน โดยมีเสียงผสมผสานอยู่ให้คล้อยตามเหตุการณ์หลายเสียง เช่น เสียงพูด เสียงดนตรี เสียงของบรรยากาศ ทำให้เกิดความคล้อยตามไปกับเหตุการณ์ หรือแม้แต่ในบางฉากบางตอนก็ไม่มีเสียงอะไรเลย แต่สามารถสื่อความหมายได้มากมาย เทคนิคและลีลาต่าง ๆ เหล่านี้ แม้แต่คนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ก็สามารถรับชมและฟังภาพยนตร์ได้เข้าใจสารที่สื่อออกมาจากภาพยนตร์ได้โดยง่าย และในฐานะที่เป็นสื่อข้ามวัฒนธรรม แม้ผู้ชมภาพยนตร์ที่เป็นต่างชาติต่างภาษากัน แต่ภาษาภาพที่ปรากฏในภาพยนตร์มีความเป็นสากล สามารถถ่ายทอดความหมายไปสู่ผู้ชมได้ไม่จำกัด

2. ภาพยนตร์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ นอกจากภาพยนตร์จะให้ประสบการณ์ทางความคิดแล้ว ยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเจตคติและความเชื่อ เพราะภาพยนตร์สามารถใช้เทคนิคทางภาพและเสียงในการนำเสนอความเป็นไปในสังคมที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา ทำให้ผู้ชมได้

นำไปคิดพิจารณาเกี่ยวกับเหตุการณ์ในเรื่องและบทบาทของตัวละครซึ่งอาจมีผลต่อพฤติกรรมและบุคลิกของผู้ชมแบบชั่วคราวหรือแบบถาวรก็ได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ภาพยนตร์มักได้รับการนำมาใช้เพื่อชักจูงโน้มน้าวใจ เพราะในขณะที่ผู้ชมจับจ้องและร่วมรับรู้ความรู้สึกไปกับภาพยนตร์ จะก่อให้เกิดการโน้มน้าวใจให้คล้อยตามอย่างเป็นธรรมชาติ โดยในบางครั้งนั้น จะไม่รู้สึกรู้สีกว่าสิ่งเหล่านั้นได้เกิดขึ้นในจิตใจจนกระทั่งจบเรื่อง และมักจะพบว่า เรื่องราวเหล่านั้นยังคงคุกรุ่นอยู่ในใจ การฉายฉากซ้ำ ๆ บ่อย ๆ หรือแม้แต่กระบวนการผลิตซ้ำ (Reproduction) ก็ยังเป็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติของผู้รับชมได้เป็นอย่างดี

3. ภาพยนตร์มีบทบาทในการบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทำภาพยนตร์จริงและการแสดงเลียนแบบภาพยนตร์จริง สามารถใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และสามารถนำมาใช้อ้างอิงทางประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้ชมสามารถศึกษาเรื่องราววัฒนธรรมของคนในอดีตได้อย่างชัดเจน เพื่อที่เราจะกลับไปดูลักษณะต่าง ๆ ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ การแต่งกาย หรือกระบวนการความคิดต่าง ๆ ที่ปรากฏแทนช่วงสมัยก่อนนั้น ภาพยนตร์เป็นภาพสะท้อนอย่างหนึ่งของสังคมอันมีทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงนั้น ภาพยนตร์จะเสนอเรื่องราวทางสังคม ปัญหาต่าง ๆ ที่ทางสังคมกำลังประสบอยู่ รวมทั้งการส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีงาม ภาพยนตร์สามารถส่งเสริมให้ประชาชนได้มีจิตสำนึกในคุณค่าของสังคม สะท้อนถึงภาพสังคมในส่วนต่าง ๆ เพื่อให้มีการพัฒนามากขึ้น ส่วนในทางอ้อมนั้น ภาพยนตร์จะได้ทำการบันทึกสภาพของสังคมในขณะนั้นซึ่งสามารถนำไปศึกษาต่อได้ เช่น การแต่งกาย บ้านเรือน หรือความคิด เป็นต้น

4. ภาพยนตร์มีบทบาทในการเป็นสื่อเพื่อการเรียนรู้ที่ดี ภาพยนตร์ที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้ เรียกว่า “ภาพยนตร์สารคดี” เพราะผู้สร้างภาพยนตร์มีความมุ่งหวังที่จะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการนำเสนอ ภาพยนตร์ประเภทนี้มักมีความสมบูรณ์อยู่ในตัวเอง ผู้ฉายไม่ต้องบรรยายภาพประกอบมากแต่ผู้รับชมก็สามารถที่จะเข้าใจภาพดังกล่าวได้ง่าย การให้ความรู้ที่นั่นสามารถทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงคือ ในบทสนทนาและการแสดง ส่วนในทางอ้อมนั้น ผู้ชมจะต้องใช้ความรู้พื้นฐานของตนเองในการแปลความหมาย ถอดรหัสออกมาตามความเข้าใจของตนเอง โดยจะต้องใช้ความรู้ส่วนตัวในการวิเคราะห์เนื้อหา และสังเคราะห์ไปสู่องค์ความรู้ใหม่ ในภาพยนตร์ประเภทข่าวนั้นถือเป็นภาพยนตร์ที่ให้ความรู้เช่นเดียวกัน

5. ภาพยนตร์มีบทบาททำให้เกิดการเลียนแบบ ภาพยนตร์บันเทิงที่มีการแสดงอย่างสมจริง สมจริงมีผลทำให้ผู้ดูเกิดการจดจำและนำไปเลียนแบบ เป็นได้ทั้งในทางที่ดีและในทางที่ไม่ดี เช่น ผู้ชมที่เป็นวัยรุ่นน่าจะเลียนแบบการแต่งกายของตัวละครเอกที่ตนเองชื่นชอบ หรือจดจำคำพูด การแสดงในภาพยนตร์มาใช้ในชีวิตจริง เป็นต้น ด้วยบทบาทนี้เองที่ทำให้ภาพยนตร์สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อขยายการปลูกฝังจริยธรรมจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา หรือแม้แต่สถาบันทางศาสนาไปสู่เด็กและประชาชนทั่วไป

3. ความรู้เกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคม (พวงเพชร สุรัตน์กีกุล, 2544, pp. 72-73)

3.1 ความหมายของบรรทัดฐาน

บรรทัดฐานหรือปทัสถาน (Norm) หมายถึงแนวทางในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมเป็นกฎ กติกาและมารยาทในการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นมาตรฐานกำหนดว่า การกระทำใด ถูก การกระทำใดผิด การกระทำใดควรหรือไม่ควรทำ บรรทัดฐานจะดำรงอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของบุคคลตลอดเวลา ดังจะเห็นได้จากการที่เรารู้สึกไม่สบายใจวิตกกังวลจากการถูกลงโทษเมื่อทำในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร บรรทัดฐานจึงเป็นระบบสัญลักษณ์ชนิดหนึ่งที่คนในสังคมกำหนดขึ้นและรับรู้ร่วมกัน บุคคลจะปฏิเสธที่จะไม่รับรู้บรรทัดฐานของสังคมไม่ได้ โดยที่ไม่ต้องเสียเวลาคิด รวมทั้งสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลได้อีกด้วย บรรทัดฐานนอกจากจะช่วยควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกของสังคม ยังช่วยให้บุคคลตัดสินใจประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ บรรทัดฐานจึงเป็นความคาดหวังที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลในกลุ่มหนึ่งหรือในสังคมหนึ่ง ๆ บรรทัดฐานมีลักษณะเป็นนามธรรม มองไม่เห็น แต่เราสามารถรับรู้ถึงการมีอยู่ของบรรทัดฐานได้จากการที่สังคมมีปฏิกิริยาโต้ตอบหรือลงโทษผู้ฝ่าฝืน

3.2 ประเภทของบรรทัดฐาน

บรรทัดฐานสามารถแยกออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของวิธีการควบคุมที่ใช้กับผู้ฝ่าฝืน ที่มาและความสำคัญของบรรทัดฐานนั้น ๆ ได้แก่ วิถีประชา (folkways) จารีต (mores) และ กฎหมาย (laws)

1) วิถีประชา หมายถึง แนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้แก่ การพูด การกิน การเดิน การแต่งกาย ฯลฯ ที่ปฏิบัติกันมาจนเคยชินเป็นนิสัยจนไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่มีมานานแล้ว และใช้กันอย่างแพร่หลาย เป็นมาตรฐานในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม หรืออาจเรียกได้ว่า เป็นนิสัยสังคมของคนในสังคมหนึ่ง ๆ ไม่มีการบังคับที่เข้มงวดให้ปฏิบัติตาม แต่ทุกคนก็ปฏิบัติเพราะอยากเหมือนคนอื่น ๆ ผู้ที่ฝ่าฝืนวิถีประชาอาจถูกลงโทษด้วยการนินทาหัวเราะเยาะเย้ย หรือการตำหนิตืดเย็นโดยชาวบ้านทั้งหลาย ตัวอย่างวิถีประชาในสังคมไทย เช่น การทักทายด้วยการไหว้ การมีน้ำใจต่อผู้อ่อนแอ เด็ก หญิงมีครรภ์ และคนชรา ชายไทยต้องบวชก่อนแต่งงาน เป็นต้น วิถีประชาจะแตกต่างกันไปตามกลุ่มและสังคม รวมทั้งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะสังคมสมัยใหม่ มักพบเห็นผู้ฝ่าฝืนวิถีประชากันเป็นจำนวนมาก

2) จารีต เป็นบรรทัดฐานที่สำคัญในความรู้สึกของคนทั่วไปในสังคม จารีตเป็นกฎของสังคมที่กำหนดว่า การกระทำใดถูก การกระทำใดผิด การกระทำใดเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว เป็นกฎเกณฑ์และข้อห้ามที่มีความสำคัญต่อสวัสดิภาพของสังคม การฝ่าฝืนจารีตถือว่ามีผลกระทบกระเทือนต่อความเชื่อทางศีลธรรมของคนทั่วไปที่ยึดถือ ผู้ฝ่าฝืนมักจะถูกลงโทษอย่างรุนแรงจาก

สมาชิกในสังคม เช่น บางสังคมลงโทษชายหญิงที่เป็นชู้กันถึงขั้นประหารชีวิตจนตาย จารีตประกอบไปด้วย

ก. กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ เช่น พ่อแม่ต้องเลี้ยงดูลูก ลูกต้องกตัญญูต่อพ่อแม่ เด็กต้องเคารพผู้ใหญ่ ครูสอนหนังสือนักเรียนและเป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน แพทย์ต้องรักษาคนไข้ ฯลฯ

ข. ข้อห้ามในเรื่องต่าง ๆ เช่น ห้ามแพทย์ล่วงเกินคนไข้ ห้ามอาจารย์ขยาลวนลามนิสิตหญิง ผู้นับถือศาสนาอิสลามห้ามกินหมู ห้ามพระยุ่งเกี่ยวกับทางโลกีย์ ห้ามมีความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างสายเลือดเดียวกัน ฯลฯ

จารีตเป็นสิ่งที่คนทั่วไปเชื่อกันว่าจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของสังคม ดังนั้นคนส่วนใหญ่จึงยอมรับหรือยึดถือจารีตว่าเป็นสิ่งสำคัญ แต่ต้องไม่ได้ ห้ามวิจารณ์ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญคอยควบคุมคนในสังคมอย่างเคร่งครัด และคนมักไม่กล้าฝ่าฝืน ผู้ฝ่าฝืนจะเป็นคนชั่ว คนเลว ทำให้เสียชื่อเสียง ต้องถูกลงโทษจากสังคม การลงโทษจะกระทำโดยชาวบ้านหรือญาติพี่น้องของผู้ตัวเอง จารีตจัดว่าเป็นบรรทัดฐานที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและยึดถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัดในสังคมเล็ก ๆ หรือในหมู่บ้านชนบท ในขณะที่ในเมืองใหญ่ทั้งหลายซึ่งมีสมาชิกอยู่กันมากหน้าหลายตา และต่างคนต่างอยู่ มักจะมีการละเลยไม่สนใจใยดี หรือชอบละเมิดจารีตอยู่เป็นประจำ

3) กฎหมาย เป็นระเบียบกฎเกณฑ์ที่เขียนไว้เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนอย่างเป็นทางการ มีองค์กรเฉพาะที่ทำหน้าที่คอยบังคับควบคุมสมาชิกให้ปฏิบัติตาม เป็นองค์กรของรัฐซึ่งประกอบด้วยตำรวจ อัยการ ศาล กรมราชทัณฑ์ หรือเรียกว่า กระบวนการยุติธรรม หากผู้ใดละเมิดหรือฝ่าฝืน จะถูกจับมาลงโทษตามที่กำหนดไว้ แตกต่างกันไปตามความรุนแรงของการกระทำนั้น ๆ ซึ่งมีตั้งแต่ปรับ จองจำ หรือประหารชีวิต กฎหมายที่มีมาจากวิถีประชาและจารีตที่สำคัญมีอยู่ก่อนแล้ว หรือเกิดจากบัญญัติขึ้นมาใหม่จากผู้มีอำนาจรัฐ กฎหมายที่ดั้นนั้นจะต้องสอดคล้องหรือไม่ขัดแย้งกับวิถีประชาและจารีตที่ชาวบ้านนับถือ ต้องทันต่อเหตุการณ์ หรือทันต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงรวมทั้งต้องคำนึงถึงความสามารถหรือความพร้อมในการบังคับใช้กฎหมายของฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า กฎหมายมักจะมีประสิทธิภาพในการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมได้น้อยกว่าวิถีประชาหรือจารีต เพราะมีน้อยคนนักที่จะรู้จักกฎหมายดี แต่การที่คนเราไม่กระทำผิดอาจเป็นเพราะ กฎหมายไปสอดคล้องกับวิถีประชาและจารีตที่ชาวบ้านยึดถืออยู่แล้ว ดังนั้น การที่คนมีจริยธรรม จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างราบรื่น กฎหมายนั้นเมื่อถึงบัญญัติออกมาดีหรือควบคุมพฤติกรรมของคนเรามากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณกบิบบังคับ และพยายามหาทางละเมิดอยู่เป็นประจำ

4. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร “โตไปไม่โกง” (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2553, pp. 10-15)

4.1 ที่มาของหลักสูตร “โตไปไม่โกง”

หลักสูตร “โตไปไม่โกง” เกิดจากการเห็นถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยที่เป็นปัญหาที่หนักหน่วงและทำลายประเทศในทุก ๆ ด้าน พฤติกรรมคอร์รัปชันฝังรากลึกในสังคมไทยมาเป็นเวลายาวนานและทวีความรุนแรงขึ้น การแพร่หลายของคอร์รัปชันมีอิทธิพลอย่างสูงในการแปรเปลี่ยนค่านิยมดั้งเดิมของสังคมไทยที่ยึดมั่นในความสุจริตค่อย ๆ กลายมาเป็นการยอมรับการคอร์รัปชันว่าเป็นเรื่องธรรมดา พฤติกรรมการคอร์รัปชันมีความสลับซับซ้อน และมักมีผู้มีอำนาจที่ทุจริตเข้ามาเกี่ยวข้อง การปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันจึงเป็นไปได้ยากมากขึ้น และความพยายามที่ผ่านมาก็ยังไม่สามารถทำให้คอร์รัปชันหมดไปได้ การป้องกันการคอร์รัปชันจึงน่าจะเป็นอีกมาตรการที่สำคัญ โดยต้องเริ่มต้นที่จิตสำนึกของแต่ละบุคคลที่จะต้องมีความเข้มแข็งยึดมั่นในความสุจริต รังเกียจพฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชัน และพร้อมที่จะต่อสู้กับความไม่ถูกต้อง

ดังนั้น สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ร่วมกับศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์และมูลนิธิองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย ซึ่งตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างค่านิยมไม่ยอมรับพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชันและการโกงทุกรูปแบบ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน และเชื่อว่าการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องนี้จะเป็รากฐานสำคัญที่ทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และเป็นปราการป้องกันและแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่ได้ผลที่สุดจึงได้จัดทำหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการต้านทุจริตคอร์รัปชันสำหรับใช้ในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

หลักสูตร “โตไปไม่โกง” เริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2553 โดยการอบรมครูผู้สอนเพื่อนำกิจกรรมในหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอน โดยเริ่มจากครูผู้สอนในระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และได้ดำเนินการต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2554 โดยการขยายขอบเขตของเนื้อหาให้ครอบคลุมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 นอกจากนั้นยังได้ขยายขอบเขตเนื้อหาให้ครอบคลุมเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1-6 โดยทุกครั้งที่จะมีการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน จะต้องมีกิจกรรมอบรมครูผู้สอน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อีกทั้งมอบคู่มือเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร นอกจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครแล้ว หลักสูตรโตไปไม่โกงยังได้นำไปใช้ในโรงเรียนต่างๆที่มีความสนใจ เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งได้รับสนับสนุนทุนจากมูลนิธิเรวดี เทียนประภาส และมูลนิธิยุวพัฒน์ ที่ได้จัดอบรมครูจากโรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศรวมทั้งโรงเรียนบางแห่งที่สามารถสนับสนุนตนเอง ได้ส่งครูเข้ามาอบรมและนำหลักสูตรและนำไปใช้อย่างแพร่หลาย

4.2 ลักษณะของหลักสูตร “โตไปไม่โกง”

หลักสูตร “โตไปไม่โกง” มีลักษณะที่พิเศษแตกต่างไปจากหลักสูตรโดยทั่วไป นอกเหนือจากเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกของเด็กให้ “โตไปไม่โกง” แล้ว ยังมีประเด็นหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครู นักเรียน และการจัดการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

1. ปรัชญาความเชื่อ : เด็กทุกคนมีความบริสุทธิ์ ไม่มีเด็กที่มีความชั่วร้าย เลวร้ายที่ติดมากับตัว เช่น พันธกรรมกำหนด เรื่องเลือดชั่ว สันดานไม่ดี เกิดมาก็คดโกง หรือขาดจิตสำนึกและคุณธรรม เป็นเรื่องที่ขาดการพิสูจน์เชิงประจักษ์ พี่น้องที่มีพันธกรรมคล้ายกันมีทั้งเป็นคนดีและคนเลว ดังนั้นกระบวนการหล่อหลอมกล่อมเกล่าประสบการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะในวัยเด็กย่อมมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความคิด ความเชื่อ และระบบค่านิยมของแต่ละคน

2. เป้าประสงค์ของโครงการให้โอกาสการเรียนรู้ที่ดีที่สุดในวัยเด็กกว่าด้วยเรื่องปลูกฝังจิตสำนึกและระบบคุณค่าความคิดความเชื่อ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ผสมผสานสาระกับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น การฟังและการอ่านหนังสือ และการถกคุย อภิปรายถึงสาระของสิ่งที่เรียนรู้อื่น ๆ ที่สนุก เช่น เพลง การเล่นเกม การเล่นละคร การทำงานศิลปะเพื่อให้เกิดความประทับใจสาระที่ควรรู้ จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการถูกยั่วให้กระทำการทุจริต ประพฤติมิชอบ หรือคอร์รัปชัน

3. เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กมีส่วนร่วมและให้เด็กได้เป็นผู้ปฏิบัติเอง คิดเองทำเอง และขบคิดแก้ปัญหาเอง ครูมีบทบาทเป็นผู้นำ ผู้ชี้แนะ ผู้กำกับควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ และเด็กนักเรียนจะเป็นฝ่ายปฏิบัติทดลองทำโดยมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการและทุกขั้นตอนของทุกครั้งที่มีการเรียนการสอนหรือทำกิจกรรม ซึ่งเป็นวิธีการที่สร้างความประทับใจให้แก่เด็กได้มากที่สุด และจะเป็นการเรียนรู้ที่ฝังรากลึกลงในจิตใจและความทรงจำของเด็กได้ยาวนานที่สุด

6. มีการส่งเสริมและสนับสนุนคู่มือให้ครู การอบรมครู และการบ้านที่ฝากให้ครูที่สนใจร่วมพัฒนาหลักสูตรต่อไป นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์สำหรับทุกห้องเรียนในทุกระดับชั้นที่เข้าร่วมโครงการ โดยทุกห้องจะได้รับกระเป๋าที่มีสื่อการเรียนการสอนครบถ้วน อาทิ คู่มือครู หนังสืออ่านประกอบหลักสูตร สื่อวีดิทัศน์ และภาพยนตร์สั้นพร้อมแบบฝึกหัดการวิเคราะห์และให้เหตุผลครูจะไม่ต้องกังวลในการเตรียมสื่อการเรียนการสอนที่จะดำเนินการในวิชานี้ ครูสามารถจะนำสื่อการเรียนการสอนที่โครงการจัดเตรียมไว้ให้มาใช้ประโยชน์ได้ทุกสัปดาห์ตามสาระการเรียนรู้ที่คู่มือได้กำหนดไว้

7. เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญต่อการสร้างเด็กเพื่อสร้างชาติ กระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรจึงถูกออกแบบให้มีความแตกต่างจากการสอนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปลูกฝังเรื่องคุณค่า ค่านิยม ต้องเน้นวิธีการทางตรงแต่ต้องไม่ละเลยวิธีการทางอ้อม เพราะเด็กต้องเกิดความประทับใจ และเกิดการซึมซับคุณค่าและค่านิยมอย่างเป็นธรรมชาติ โดยไม่ถูกบังคับ

ความประทับใจนี้จะมีผลกระทบต่อการศึกษาฐานของความเชื่ออย่างลึกซึ้ง ถ้าเด็กได้รับการตอกย้ำคุณค่าอย่างสนุก ขวนคิด ถูกกระตุ้น และปลุกเร้าให้คิดให้ทำอย่างสม่ำเสมอผ่านสื่อ และวิธีการต่าง ๆ

8. หลักสูตร “โตไปไม่โกง” ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมุ่งเน้นการแสดงออกด้านจริยธรรมของนักเรียน โดยให้ความสำคัญแก่การเสริมสร้างผู้เรียนให้มีความเข้มแข็งทางด้านจริยธรรม และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมเป็นผู้สร้างสรรค์และร่วมผดุงจริยธรรมในสังคมต่อไป ทั้งนี้ เป็นการเรียนผ่านทั้งภาคทฤษฎี และมีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกฝนปฏิบัติ ลักษณะของหลักสูตรจึงเป็นการสร้างประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาตอกย้ำคุณค่าความดี รวมทั้งให้ความรู้แก่นักเรียนเพื่อให้รู้เท่าทันพฤติกรรมการคอร์รัปชัน มีแบบฝึกหัดต่าง ๆ เพื่อฝึกฝนการคิดวิเคราะห์ และใช้วิจารณ์ญาณได้อย่างเหมาะสม และมีการร่วมมือกันทำโครงการเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติจริง

กล่าวโดยสรุปคือ หลักสูตรมุ่งหวังจะฉีควัคซีนอันมีประสิทธิภาพเพื่อให้เด็กได้มีภูมิคุ้มกัน สามารถจะช่วยด้านทานสิ่งที่ไม่ดีและสิ่งที่จะมาช่วยในภายภาคหน้าของชีวิต เปรียบเสมือนถ้าเราเคยฉีควัคซีนที่ดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เราสามารถจะมีภูมิคุ้มกันต่อโรคร้ายที่ห้อมล้อมเรา ทำให้เรายังแข็งแรงไม่ติดเชื่อติดโรคเหล่านั้น

5. ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนา (วันสนั่นท์ แจ้งสว่าง, 2554, pp. 7-12)

5.1 ความหมายของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

คำว่า “พัฒนา” มาจากภาษาบาลีว่า “วัฒนา” ซึ่งแปลว่าการเติบโต ขยายตัวออกไป หรือหมายถึงการเพิ่มขึ้นเท่านั้น ดังนั้นถ้าจะใช้คำว่า “พัฒนา” ในความหมายเดิมตามรูปศัพท์นั้นก็อาจใช้ได้ทั้งทางบวกและทางลบ แต่ในปัจจุบันเป็นที่เข้าใจว่าการพัฒนานั้นจะเป็นการขยายหรือเพิ่มขึ้นในด้านบวกด้านดีงามและด้านน่าพึงพอใจ

(Rogers, 1962 อ้างถึงใน วันสนั่นท์ แจ้งสว่าง, 2554, p. 7) ได้กล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมไว้ว่า หมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในสังคม ซึ่งโดยกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้าง (Structure) และหน้าที่ (Function) ในสังคม โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดขึ้นใน 2 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล (Individual Social Change) ซึ่งเรียกกันว่า ความทันสมัย (Modernization) เป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมเปลี่ยนแปลงจากวิถีแบบเก่า (Traditional Way of life) มาเป็นวิถีแบบใหม่ที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น (More Complex) มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ระดับที่ 2 เป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับสังคม (Social System Change) เรียกว่า การพัฒนา (Development) เป็นกระบวนการที่ความคิดใหม่ (New Idea) ถูกนำมาใช้ในสังคม เพื่อ

ทำรายได้ต่อหัวของประชากรในประเทศมากขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีสถานภาพทางสังคมที่ดีขึ้น

ระบบการสื่อสารมวลชนสมัยใหม่ได้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการพัฒนาไป “การสื่อสารเพื่อการพัฒนา (Development Communication)” ได้ถือกำเนิดขึ้นเพื่อรับรองการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของรัฐบาลเพราะด้วยคุณสมบัติของการเป็นสื่อสารมวลชนที่สามารถเข้าถึงมวลชนได้เป็นจำนวนมาก ๆ ในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้ประเด็นหรือสารเพื่อการพัฒนาได้รับการกระจายไปสู่ประชาชนอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้สื่อมวลชนมีหน้าที่สำคัญในการช่วยสนับสนุนส่งเสริมงานพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลมากขึ้นด้วย

5.2 การใช้การสื่อสารเพื่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ (ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร, 2542, p. 47)

5.2.1 การใช้การสื่อสารเพื่อพัฒนาการศึกษา ทำได้ 2 ลักษณะคือ

1) การใช้การสื่อสารในการสอนให้รู้หนังสือ เพราะการรู้หนังสือเป็นเครื่องมือในการที่จะทำให้ความสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ การรู้หนังสือเป็นเครื่องมือสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและมีความสร้างสรรค์ และเร่งพัฒนาประเทศ ดังนั้น เนื้อหาจึงต้องเกี่ยวข้องกับ ความจำเป็นของชุมชนและแผนพัฒนา แรงจูงใจจะต้องเกิดจากความเชื่อมั่นว่าการเรียน การให้ความรู้ นั้นเป็นสิ่งที่ดีต่อชุมชนและต่อตัวเอง เช่น ส่งผลในด้านการทำงาน สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ในการแก้ปัญหา และในการแสวงหาโอกาสในชุมชนได้

2) การใช้การสื่อสารในการศึกษาทั่วไป เนื่องจากในปัจจุบันมีการนำเอาสื่อมวลชนมาใช้ในการศึกษากันอย่างแพร่หลาย ซึ่งสื่อมวลชนเหล่านี้ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดย

- ใช้ประกอบการเรียนการสอนในชั้นเรียนเพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพในการสอน
- ใช้ในการศึกษา เพื่อชดเชยข้อบกพร่องที่มีในระบบการศึกษา
- ใช้เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนถึงที่บ้าน หรือแก่ประชาชนที่จัดตั้งเป็นกลุ่มเพื่อการศึกษา
- ใช้เพื่อการพัฒนา เพื่อนำการศึกษาไปสู่ชุมชนที่ยังไม่มีโรงเรียน

5.2.2 การใช้การสื่อสารเพื่อพัฒนาสาธารณสุข

ปัญหาเรื่องสุขภาพของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญ ประเทศจะพัฒนาได้ต้องอาศัยประชาชนที่มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง สภาพแวดล้อมปราศจากมลพิษ รัฐจะต้องจัดบริการสาธารณสุขให้ครอบคลุม การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสุขภาพ และให้ประชาชนร่วมมือในการพัฒนาสุขภาพอนามัยของตนเอง ครอบครัว และชุมชน เป็นที่

แน่นอนว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้หากประชาชนไม่ได้ทราบข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาสาธารณสุข การพัฒนาด้านสาธารณสุขจึงจำเป็นจะต้องใช้การสื่อสารเป็นตัวจักรกลที่จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาสาธารณสุขของประเทศ บทบาทของการสื่อสารในการพัฒนาสาธารณสุขคือ

1) การให้ข่าวสาร เพื่อแจ้งให้ประชาชนทราบเรื่องราวต่าง ๆ และเพื่อกระตุ้นความสนใจของประชาชนให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสุขภาพอนามัยและส่งเสริมสุขภาพของตนเอง

2) ให้ความรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและรู้จักวิธีการปฏิบัติตามแผนการพัฒนาสาธารณสุขด้านต่างๆ

3) ชักจูงใจ เพื่อให้ประชาชนลงมือปฏิบัติตามแผนการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

5.2.3 การสื่อสารเพื่อการพัฒนาการเมือง

การเรียนรู้และการพัฒนาด้านการเมือง การปกครองของประชาชนนั้นเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและดำเนินไปตลอดชีวิตในลักษณะของการสะสม ดังนั้นสถาบันต่าง ๆ ในสังคมจึงมีส่วนทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ และการพัฒนาได้ทั้งสิ้น นับตั้งแต่ครอบครัว สถาบันการศึกษา หรือแม้แต่สื่อมวลชน เพราะสามารถถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ความคิดเห็นทางด้านการเมืองการปกครองไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง อาจกล่าวสรุปได้ว่า สถาบันสื่อมวลชนทำหน้าที่ในการพัฒนาด้านการเมืองการปกครองของประชาชนได้คือ ทำให้เกิดความสนใจ เกิดความรู้ ความเข้าใจ อันจะนำไปสู่การเกิดทัศนคติและการปฏิบัติตามมา

5.2.4 การใช้การสื่อสารเพื่อการพัฒนาสังคม เนื่องจากการสื่อสารเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานของกระบวนการสังคมจึงสามารถถูกใช้เพื่อการพัฒนาด้านสังคมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชนซึ่งสามารถเผยแพร่ข่าวสารถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็วและแพร่หลาย โดยภาพยนตร์เป็นสื่อมวลชนที่สามารถสร้างความบันเทิงและประทับใจแก่ประชาชนได้ และสามารถทำความเข้าใจกับประชาชนได้ดี เพราะประชาชนสามารถทำความเข้าใจกับภาพและการบรรยายได้โดยที่ไม่จำเป็นต้องรู้หนังสือ

5.2.5 การใช้การสื่อสารเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมและจริยธรรม การสื่อสารกับวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในแง่หนึ่งนั้น การสื่อสารเกิดขึ้นภายใต้ขอบเขตของวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดการสื่อสาร ในขณะที่เดียวกันการสื่อสารก็เป็นเครื่องมือในการทำให้วัฒนธรรมดำรงอยู่ได้ โดยการสื่อสารเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมนำไปใช้ดังนี้

1) การสื่อสารช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติและจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนที่อยู่ในส่วนต่าง ๆ ของประเทศ

2) สื่อมวลชนนำวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาสู่ส่วนอื่นของประเทศก่อให้เกิด การรับรู้ ความเข้าใจ และสร้างความเป็นปึกแผ่นระหว่างคนในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศ รวมทั้งยัง ทำให้วัฒนธรรมของคนเฉพาะกลุ่มเฉพาะพื้นที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายจนกลายเป็นวัฒนธรรมของ มวลชน เช่น เพลงอีแซว ลำตัด มโนราห์ เซิ้ง เป็นต้น

3) สื่อมวลชนช่วยทำนุบำรุงรักษาส่งเสริมและถ่ายทอดวัฒนธรรมและ จริยธรรมที่ดิงามจากคนรุ่นเก่ามาสู่คนรุ่นใหม่ เช่น กิริยามารยาท การเข้าสังคมและศาสนา เป็นต้น เพื่อปลูกฝังให้สมาชิกใหม่ของสังคมสามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับสภาพของสังคม

4) ทำให้การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมเป็นไปอย่างเหมาะสมกับกาลเวลา และวิถีชีวิตของประชาชน ควบคุมให้การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนดีขึ้น ควบคุมและป้องกันไม่ให้วัฒนธรรมของต่างชาติกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในชาติ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาพยนตร์

โชติรส อุตสาหกิจ (2541) วิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์โฆษณาเพื่อการประชาสัมพันธ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2439 – 2541 เพื่อศึกษาปัญหาสังคม หัวข้อ หรือสาระ แนวคิด และการสื่อ ความหมาย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสังคม พบ 13 ปัญหา เป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ 3 ปัญหา ได้แก่ ปัญหาเรื่องพลังงาน ปัญหาด้านค่าครองชีพสูง ปัญหาด้านความยากจน และปัญหาทางสังคม 10 ปัญหา ได้แก่ ปัญหาด้านอาชญากรรมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติ ปัญหาด้านศีลธรรม วัฒนธรรมและจิตใจ ปัญหา ด้านครอบครัว ปัญหาด้านทุพพโภชนาการ ปัญหาด้านคนชรา/วัยรุ่น ปัญหาด้านการใช้แรงงานเด็ก และสตรี ปัญหาด้านยาเสพติด และปัญหาด้านสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ หัวข้อที่มีการนำเสนอ สูงสุด ได้แก่ หัวข้อที่เน้นด้านสถาบัน รองลงมาคือหัวข้อด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีหัวข้อการ ให้บริการด้านสาธารณสุข เน้นด้านเหตุการณ์พิเศษที่สถาบันจัดขึ้น และเน้นด้านการขอความสนับสนุน ด้านแนวคิดที่มีอัตราการนำเสนอสูงสุด ได้แก่ ปัญหาและการแก้ไข รองลงมาคือการใช้ความสะอาด อารมณ์ ส่วนการสื่อความหมาย มีทั้งการสื่อความหมายนัยตรงและนัยแฝง มีอัตราใกล้เคียงกัน

ขจิตขวัญ กิจวิศาละ (2546) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ภาพยนตร์นอกกระแสหลักในประเทศไทย โดยมุ่งศึกษาพัฒนาการของภาพยนตร์ทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบ รวมถึงกระบวนการ เคลื่อนไหวของภาพยนตร์ เพื่อเพิ่มความเข้าใจประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยที่สะท้อนภาพความเป็นไป ของยุคสมัยต่าง ๆ ทางสังคมและวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์นอกกระแสหลักในประเทศไทย ไทยดำรงฐานะความเป็นสื่อและผลผลิตทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุค สมัยซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามมุมมองและเจตนาของผู้ผลิตที่ใช้เป็นสื่อเพื่อให้ความบันเทิง เครื่องมือต่อสู้

ช่วงชิงทางวัฒนธรรม อุดมการณ์และการเมือง ตลอดจนบันทึกประวัติศาสตร์และงานศิลปะ พัฒนาการของภาพยนตร์แบ่งออกเป็น 4 ยุค โดยในยุคที่ 4 เป็นยุคเฟื่องฟูของภาพยนตร์นอกกระแสหลักในปัจจุบัน ซึ่งมีเนื้อหาประเด็นที่เกี่ยวกับการสะท้อนภาพชีวิตคนชั้นกลาง ชนชั้นล่างและคนกลุ่มน้อยในสังคม ตลอดจนนำเสนอเนื้อหาเชิงวิพากษ์ เสียดสี และสะท้อนภาพของสังคมร่วมสมัย โดยจะเน้นการนำเสนอภาพชีวิตคนชั้นกลาง วิถีชีวิตคนในสังคมเมืองด้วยการสะท้อนภาพชีวิตอันโดดเดี่ยว แปรกแยกตลอดจนลักษณะนิสัยในแง่ร้าย ในส่วนที่น่าสนใจคือ มีการนำเสนอในด้านความรุนแรงและเรื่องราวทางเพศ

กฤษฎา รุ่งเรือง (2548) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในบทภาพยนตร์การ์ตูนโทรทัศน์เรื่อง “ปลาบู่ทอง” โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในบทภาพยนตร์โทรทัศน์เรื่อง “ปลาบู่ทอง” ผลการศึกษาพบว่า คุณธรรมที่ปรากฏเด่นชัด มี 6 ประการ คือคุณธรรมด้านความเมตตา กรุณา ด้านความกตัญญู กตเวทิตา ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความอดทนอดกลั้น ด้านความเป็นผู้มีสัมมาคารวะ และด้านความสามัคคี โดยศึกษาจากพฤติกรรมและภาษาของตัวละคร คุณธรรมที่พบมากที่สุดคือ คุณธรรมด้านความเมตตา กรุณา คุณธรรมที่พบน้อยที่สุดคือ คุณธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร

วันสนันท์ แจ้งสว่าง (2554) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์สารเพื่อการพัฒนาในภาพยนตร์สั้นรางวัลรัตน์ เปสตันยี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาของภาพยนตร์และเพื่อศึกษาสารเพื่อการพัฒนาในภาพยนตร์สั้นที่ได้รับรางวัลรัตน์ เปสตันยี จากการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์สั้นมีเนื้อหา รูปแบบที่หลากหลาย แบ่งได้เป็นภาพยนตร์เล่าเรื่อง ภาพยนตร์อนิเมชัน ภาพยนตร์สารคดี และภาพยนตร์ที่มีการผสมผสานกันหลากหลายประเภท ภาพยนตร์สั้นมีสารเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านสังคม ด้านสาธารณสุข ด้านวัฒนธรรมและจริยธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง สารที่พบมากที่สุดคือสารเพื่อการพัฒนาสังคม ซึ่งประเด็นที่พบมากเป็น 3 อันดับแรกคือ การขายบริการทางเพศ ความรุนแรง การต่างคนต่างอยู่ในสังคมเมือง และความยากจน นอกจากนี้ยังพบการนำเสนอในสองด้าน คือด้านลบและด้านบวก ทำให้เนื้อหาสารเพื่อการพัฒนาของภาพยนตร์สั้นมีมิติที่หลากหลาย ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจูงใจผู้รับสารให้เปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทักษะคิดและพฤติกรรมมากขึ้น

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมคำสอนและการปลูกฝังคุณธรรม

วิจิตรา สุภากร (2523) วิเคราะห์หนังสืออ่านสำหรับเด็กในด้านคุณธรรมเฉพาะที่พิมพ์เป็นภาษาไทย ระหว่างปี พ.ศ.2520-พ.ศ.2522 ผลการวิเคราะห์พบว่า

1. คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสืออ่านสำหรับเด็กประเภทนิทานชาวบ้านมากที่สุดคือ มารยาท และนิสัยส่วนบุคคล รองลงมาคือการไม่พูดปด การไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง น้อยที่สุดคือ ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

2. คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสืออ่านสำหรับเด็กประเภทวรรณกรรมปัจจุบัน มากที่สุดคือ ความเมตตา กรุณา รองลงมาคือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความเสียสละ มารยาทและนิสัยส่วนบุคคล การไม่ประทุษร้ายชีวิตและร่างกาย หลักธรรมการอยู่ร่วมกัน น้อยที่สุดคือ การมีสัจจะและความจริงใจ

3. คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสืออ่านสำหรับเด็กประเภทวรรณกรรมร้อยกรอง มากที่สุดคือ มารยาทและนิสัยส่วนบุคคล รองลงมาคือหลักธรรมในการอยู่ร่วมกัน ความเมตตา กรุณา คุณธรรมที่ไม่ปรากฏคือ การไม่หลงและเสพสิ่งเสพติดให้โทษ ความประณีตและละเอียดถี่ถ้วน ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

จินตนา เกษรบัวขาว (2528) วิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือสำหรับวัยรุ่น ผลการวิเคราะห์พบว่า คุณธรรมหลักของเรื่องที่ปรากฏมากที่สุดเรียงตามลำดับ คือ การให้ ความเมตตา กรุณา การคบคนดีเป็นมิตร ไม่คบคนชั่ว และความขยันหมั่นเพียร คุณธรรมหลักของบทปรากฏมากที่สุดในเรื่องตามลำดับ คือ การให้ ความเมตตา กรุณา ความอดทน และคุณธรรมรองที่ปรากฏมากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ ความสุภาพอ่อนน้อม การให้ ความขยันหมั่นเพียร

ประทุม โหม่พวง (2533) วิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสือส่งเสริมการอ่านระดับประถมศึกษาของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดพิมพ์ พ.ศ.2521-2528 ผลการวิเคราะห์พบว่า คุณธรรมที่ปรากฏมากเรียงตามลำดับคือ ความเมตตา กรุณา มารยาทในการแสดงความคิดเห็น ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามประเพณีนิยมความกตัญญูกตเวทิตี และหลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน

สยมพร คล้ายประเสริฐ (2540) วิเคราะห์คุณธรรม 4 ประการในนิทานพื้นบ้านเขตการศึกษา 7 ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ผลการวิเคราะห์พบว่า คุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน ฯ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การรักษาความสัตย์ ประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม การอดทน อดกลั้น อดออม สุจริต การสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

พรจิต แท้สูงเนิน (2542) ศึกษาผลของการใช้นิทานอิงปรัชญาจากหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีต่อมโนทัศน์ทางคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า หนังสือนิทานสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมการอยู่ร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมพบมากที่สุด รองลงมาคือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความตรงต่อเวลา ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ความกล้าหาญ คุณธรรมที่พบน้อยที่สุดคือ ความเชื่อมั่นในตนเอง

พระศุภกรณ สิริธัญญาโน (สิมมา) (2555) วิเคราะห์หลักธรรมในวรรณกรรมคำสอนของพระราชประสิทธิ์คุณ (สุนันท์ สุภาจาโร) ผลการวิเคราะห์พบหลักธรรมคำสอนด้านจริยธรรม เช่น การพึ่งตนเอง การไม่ให้ประมาทในชีวิต สอนให้หมั่นทำบุญเสริมสร้างบารมี อบรมประชาชนให้เป็นคนดีห่างไกลยาเสพติด มีความสามัคคี และยังพบคำสอนด้านสังขธรรม เช่น อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ 3 ชั้นธ 5 สติปัญญา 4 กรรมและกฎแห่งกรรม และหลักคำสอนเรื่องความรู้และภูมิปัญญาผ่านการปริวรรต โดยการปริวรรตจากรวมธรรมคำสอนต้นฉบับเดิมที่เป็นอักษรไทยน้อย และอักษรธรรมมาเป็นภาษาถิ่นอีสาน คุณค่าที่พบในวรรณกรรมคำสอนของท่านมีหลาย ๆ ด้านด้วยกัน เช่น ด้านผดุงสังคมให้เข้มแข็ง ด้านอนุรักษ์และส่งเสริมองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านส่งเสริมจิตวิญญาณ ด้านเผยแผ่หลักธรรมทางพุทธศาสนา

เกศณี นุชทองม่วง (2556) ศึกษาอรรถกถาธรรมบท ในฐานะวรรณกรรมคำสอน พบว่าระเบียบการเล่าเรื่องแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มเรื่อง ได้แก่ 1. เรื่องเล่าของนักบวชในพระพุทธศาสนา 2. เรื่องเล่าของอุบาสก-อุบาสิกา 3. เรื่องเล่าของบุคคลนอกพระพุทธศาสนา และ 4. เรื่องเล่าของพระพุทธเจ้า ทั้ง 4 กลุ่มมีพฤติกรรมหลัก 10 พฤติกรรม ได้แก่ 1. ความเป็นมา 2. การเลื่อมใส 3. การบวช 4. การเกิดปัญหา 5. การแก้ปัญหา 6. การรับผลของการกระทำ 7. การพึงธรรม 8. การบรรลุธรรม 9. การเกิดข้อสงสัย และ 10. การแสดงธรรม ในด้านกลวิธีการเล่าเรื่อง พบว่าอรรถกถาธรรมบทใช้ผู้เล่าเรื่องแบบผสมผสาน 3 แบบ คือ 1. ผู้เล่าเรื่องที่ไม่ใช่ตัวละครในเรื่องแบบผู้รู้ 2. ผู้เล่าเรื่องที่เป็นตัวละครในเรื่องโดยเป็นพยาน 3. ผู้เล่าเรื่องที่เป็นตัวละครในเรื่อง การเล่าเรื่องในอรรถกถาธรรมบทแบ่งออกเป็น 1. การเล่าเรื่องที่สัมพันธ์กับลำดับเวลาในเรื่อง 2. การเล่าเรื่องที่สัมพันธ์กับเวลาของผู้อ่าน ส่วนด้านคำสอนพบว่าอรรถกถาธรรมบทมีคำสอนสอดคล้องกับหัวใจของพระพุทธศาสนา คือ การละเว้นความชั่ว การทำความดี และการทำจิตใจให้ผ่องใส โดยพบคำสอนการทำจิตใจให้ผ่องใสมากที่สุด

สาทิติ แทนบุญ (2558) วรรณกรรมคำสอนของสุนทรภู่ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคน ผลการวิจัยปรากฏว่า สารัตถะวรรณกรรมคำสอนของสุนทรภู่ สวัสดิรักษา เนื้อความเป็นคำสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามความเชื่อโบราณเพื่อให้เป็นสิริมงคล ระบุประโยชน์แก่ผู้ที่ปฏิบัติ และระบุโทษต่อผู้ฝ่าฝืน

เรื่องที่สอน ได้แก่ เรื่องการรักษาสุขภาพอนามัย การวางตัว ฯลฯ เพลงยาวถวายโอวาท มีเนื้อความสอนให้ขยันเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ เช่นเรื่องการเมือง การสงคราม กฎมณเฑียรบาล ฯลฯ สุภาชิตสอนหญิง มีเนื้อความที่เกี่ยวข้อกับการสอนสตรีตามค่านิยมของสังคมไทย มีทั้งข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติในสังคมไทยกิริยามารยาท การแต่งกาย การเลือกคู่ครอง การปรนนิบัติสามี โลกทัศน์ของสุนทรภู่ที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนสุนทรภู่ แสดงถึงการมองโลกอย่างเข้าใจในชีวิตว่า ชีวิตจะต้องเกี่ยวข้องกับคนในสังคม จึงควรที่จะมีข้อที่พึงปฏิบัติตน และข้อที่ห้ามปฏิบัติเพื่อการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ วรรณกรรมคำสอนและการปลูกฝังคุณธรรม ทำให้ทราบว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษาภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” ในด้านการวิเคราะห์คำสอน กลวิธีการสอน และกลวิธีการเล่าเรื่องที่ปรากฏในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”

บทที่ 2 คำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”

ภาพยนตร์สั้นชุด “โตไปไม่โกง” เป็นภาพยนตร์ที่ผลิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการสอน เช่นเดียวกับวรรณกรรมคำสอน เนื่องจากภาพยนตร์มีเนื้อหาสอดแทรกคุณธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคม เพื่อให้ผู้ชมมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่ดีนำไปสู่การปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม ประโยคที่ว่า “โตไปไม่โกง” เป็นประโยคที่เป็นภาษาพูดที่ใช้คำสั้นกระชับเพื่อสื่อความหมายที่กว้างขวางกว่าคำที่ใช้ โดยมีการละประธานของประโยค ซึ่งหมายถึงเยาวชน เพราะนัยความหมายนี้ ประธานของประโยคเป็นคนที่ยังไม่เป็นผู้ใหญ่ หากปรับเป็นประโยคที่สมบูรณ์ จึงจะได้ 2 ประโยค ประโยคแรก คือ เมื่อ(เยาวชน)เติบโตขึ้น และประโยคที่สอง คือ (เยาวชน)ต้องไม่คดโกง เมื่อรวมความของประโยคแล้ว จึงหมายถึง เมื่อเยาวชนเติบโตขึ้นแล้วต้องไม่คดโกง

คำว่า “โกง” หมายถึง (๑) ก. ใช้อุบายหรือเล่ห์เหลี่ยมหลอกลวง เช่น โกงเงิน, แสดงอาการคือไม่ยอมทำตาม เช่น เด็กโกง ม้าโกง. (๒) ว. โค้ง, ไม่ตรง, เช่น หลังโกง. (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 157) ส่วนคำว่า “คดโกง” หมายถึง ก. ประพฤติทุจริต, ไม่ซื่อตรง. (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 225) เมื่อพิจารณาความหมายตามพจนานุกรมของคำทั้งสองแล้ว คำว่า “โกง” ใน “โตไปไม่โกง” จึงน่าจะเป็นคำตัดของคำว่า “คดโกง” เพราะเป็นความหมายที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการสื่อความหมายของ “โตไปไม่โกง” ได้ชัดเจนกว่า

ในบทนี้ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์คำสอนที่ปรากฏในภาพยนตร์สั้นชุด “โตไปไม่โกง” ว่าพฤติกรรมใดที่เยาวชนควรประพฤติเพื่อแสดงถึงความไม่คดโกงตามบรรทัดฐานของสังคมอันเป็นคำสอนสำคัญในภาพยนตร์ชุดนี้ โดยวิเคราะห์ผ่านการความคิดและกระทำของตัวละคร พบว่ามีคำสอน ดังนี้

1. คำสอนเรื่องการซื่อสัตย์
2. คำสอนเรื่องการมีจิตสาธารณะ
3. คำสอนเรื่องการเป็นธรรมในสังคม
4. คำสอนเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างประมาทตน
5. คำสอนเรื่องการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

1. คำสอนเรื่องการซื่อสัตย์

การซื่อสัตย์เป็นเรื่องสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทำให้ความสัมพันธ์ของบุคคลเป็นไปด้วยความไว้วางใจกัน ช่วยให้ความสัมพันธ์ราบรื่นและยาวนานได้ เพราะซื่อสัตย์ หมายถึง ก. ประพฤติตรงและจริงใจ, ไม่คิดทรยศ, ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 382)

การซื่อสัตย์ต่อกัน จึงเป็นการแสดงถึงความจริงใจต่อกัน เป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่ทุกสังคมคาดหวังให้คนในสังคมพึงมี

ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบว่ามีคำสอนเรื่องการซื่อสัตย์ จำนวน 11 เรื่อง ได้แก่ เรื่องคุณหนู ตัวเล็ก แบงค์ปลอม, แป๊ะเจี๊ยะ, Sorry, Human Relation, Penalty, กิมจู, อัญชลิ เธอตายแน่, เทียงคีน, ป้าย (สุนัข) ที่หายไป, สาวนักช้อป และเซย

เรื่อง Penalty

“จิม” เป็นคนที่ชอบกีฬาฟุตบอลเป็นชีวิตจิตใจ เขาเป็นนักกีฬาฟุตบอลน้องใหม่ไฟแรงของ คณะนิเทศศาสตร์และเป็นความหวังของทีม ในรอบชิงชนะเลิศเกมการแข่งขันดำเนินไปอย่างดุเดือด ทุกคนเล่นอย่างเอาจริงเอาจัง ทีมของจิมกำลังเป็นฝ่ายเสียเปรียบ จิมสะดุดล้มลงหน้าเขตโทษ กรรมการให้ฟาล์วและเตะจุดโทษ จิมรู้อยู่แก่ใจตัวเองว่าสะดุดล้ม ในที่สุดจิมก็ตั้งใจเตะออกนอกประตูไป เพราะทำใจไม่ได้ที่ต้องคดโกงเพื่อให้ตัวเองได้ชัยชนะ

- แมน : ...จิมใจเย็นนะเว้ย ถ้าเราเสมอต่เวลาเตะจุดโทษ เรามีโอกาสชนะ
- จิม : แต่มันไม่โดนนะพี่ผมเล่นล้มเอง
- แมน : กรรมการเขาตัดสินมาแล้วมึงต้องยิง คิดถึงคนอื่นบ้างดิวะ เราสู้มาขนาดนี้มึงไม่อยากชนะหรือไง
- จิม : (เสียงจากความคิด) ผมชอบฟุตบอลเพราะมันสนุก มันสอนให้เรา รู้จักทีมเวิร์ก มันสอนให้เราอดทนอดกลั้นและมันยังทดสอบเราว่า เราแก่แค่ไหนไหนว่าเรากล้าพอไหมที่จะคว้าชัยชนะ (จิมเตะข้ามประตูไป กรรมการเป่าหมดเวลา ตัวหนังสือขึ้น “ผมทำใจไม่ได้วะพี่”)

จากเรื่อง Penalty

จากภาพยนตร์เรื่อง Penalty ทำให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ที่มีอยู่ภายในจิตสำนึกของบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นเครื่องป้องกันการทุจริต เหมือนการกระทำของตัวละครเอกในเรื่องที่รู้อยู่แก่ใจตัวเองว่า สิ่งที่เขากระทำนั้นเป็นสิ่งที่ผิดหรือเป็นสิ่งที่ถูก แต่เขามีจิตสำนึกที่ดีจึงเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ทำในสิ่งที่ผิดทั้งที่มีโอกาสที่จะทำได้ ถึงแม้ต้องพ่ายแพ้ในเกมกีฬาฟุตบอลครั้งนี้ก็ตาม

เรื่องคุณหนู ตัวเล็ก แบงค์ปลอม

“พีค” ได้รับธนบัตรปลอมมาโดยไม่ทราบที่มา ด้วยความเจ็บใจที่ตนถูกหลอกหลวง จึงพยายามใช้ธนบัตรปลอมแต่ไม่สำเร็จ จนกระทั่งใช้ธนบัตรปลอมซื้อซีดีเถื่อนเพราะเห็นว่าผู้ค้าซีดีเถื่อนเป็นผู้ทำ

ไม่ถูกต้อง แต่พิกก็รู้สึกผิดเพราะการที่ตนถูกหลอกหลวง ก็ไม่ควรไปหลอกหลวงคนอื่นต่อ แม้นั้นจะทำไม่ถูกต้องก็ตาม พิกจึงตัดสินใจย้อนกลับไปเอาธนบัตรปลอมคืนจากผู้ค้าซีดีเถื่อน

พิก : ...คุณหมุ หนูรู้สึกว่าคุณทำเงินหาย
 เต๋อ : ก็ไม่ได้หายนี่ แค่มันเป็นแบงค์ปลอม คิดซะว่า ซวย
 พิก : หนูรู้สึกว่าคุณโดนโกงอะ
 เต๋อ : โกงยังไงอะ ไม่เห็นมีใครมาโกงหนูเลย
 พิก : ก็ 500 หนูเอามาจากไหนไม่รู้ แต่หนูเอาไปใช้ไม่ได้ แทนที่หนูจะเอาไปใช้ต่อได้แต่มันกลายเป็นศูนย์อะ อย่างนี้ไม่โดนโกงได้อย่างไร...

(พิกพยายามให้เต๋อนำธนบัตร 500 ไปใช้แต่ก็ไม่สำเร็จสักครั้ง จนกระทั่งเต๋อนำธนบัตร 500 ไปซื้อซีดีเถื่อนที่สีลมแล้วขึ้นรถตู้เพื่อกลับบ้าน ระหว่างทางขับไปสักพัก พิกไม่สบายใจจึงขอให้เต๋อ กลับไปร้านขายซีดีอีกครั้งเพื่อไปเอาธนบัตรคืน)

พิก : ...คุณหมุ ได้แบงค์ปลอมมามั้ยคะ หนูขอแบงค์คืน หนูจะไปเก็บไว้ที่บ้าน ไม่ใช่แล้ว คิดซะว่า เงินหาย 500 เราไม่ไปโกงใครตอนนี้ก็ยังดีกว่านะคะคุณหมุขา
 เต๋อ : หุยยย ! ตัวเล็กน่ารัก

จากเรื่อง คุณหมุ ตัวเล็ก แบงค์ปลอม

จากภาพยนตร์สั้นเรื่องนี้เน้นให้เห็นว่าการที่ถูกคนอื่นไม่ซื่อสัตย์ หรือถูกหลอกหลวง เราไม่พอใจที่ถูกหลอกหลวง และเสียดายทรัพย์สินที่เสียหายไป จึงแก้ไขโดยไปหลอกหลวงผู้อื่นต่อเพื่อชดเชยกับทรัพย์สินที่เสียไปแทน การกระทำเช่นนี้ เมื่อคนที่เราตั้งใจหลอกหลวงรู้ว่าถูกหลอกหลวง ย่อมมีความรู้สึกไม่พอใจไม่แตกต่างจากเรา การถูกคนอื่นไม่ซื่อสัตย์ จึงไม่ได้แก้ไขด้วยการไม่ซื่อสัตย์กับคนอื่นต่อไป แต่ควรแก้ไขด้วยการหยุดความไม่ซื่อสัตย์ด้วยความซื่อสัตย์ ไม่ใช่การกันว่าคนอื่นที่ไม่ซื่อสัตย์ ขณะที่ตนเองก็คิดและประพฤติไม่ซื่อสัตย์เช่นเดียวกัน

เรื่อง เขย

“แก้ว” เป็นเด็กหนุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง ถูกเพื่อนล้อเลียนเรื่องการใช้โทรศัพท์รุ่นเก่า จนเกิดความรู้สึกอับอายเพื่อน จึงขอแม่ซื้อโทรศัพท์ใหม่โดยอ้างว่าต้องใช้ทำงาน แต่แม่ไม่ซื้อให้เพราะคิดว่าไม่จำเป็น แก้วจึงโกหกแม่ว่าโทรศัพท์หาย แม่จึงตัดสินใจซื้อโทรศัพท์ใหม่ให้ แก้วสำนึกผิดที่โกหกแม่เพราะคิดว่าแม่ต้องลำบากที่ถูกผู้อำนวยการไล่ออกเพราะแม่หาเงินมาซื้อโทรศัพท์ใหม่ให้แก้วโดยการสอนพิเศษเก็บเงินเด็ก แต่ความจริงแล้วไม่ใช่

- แก้ว : ...เอ่อ คือ ผมไม่ได้ทำโทรศัพท์หายหรือหกรนะครับแม่ ผมโกหกแม่
- แม่ : แก้ว นี่แก้วโกหกแม่หรือเนี่ย แม่ไม่เคยสอนให้แก้วโกหกเลยนะลูก
แก้วทำไมทำตัวแบบนี้ล่ะ แม่เสียใจรู้มั้ลูก
- แก้ว : ผมขอโทษครับแม่
(แม่ยื่นร้องไห้ แก้วก้มหน้าสำนึกผิด)
- (แก้วเดินเข้ามาในห้องตัวเองด้วยท่าทางเศร้าสร้อย มองเห็นโทรศัพท์ที่แม่ซื้อไว้ให้และเขียนโน้ตไว้ว่า “แล้วอย่าทำหายอีกนะแม่รักลูกนะ” แก้วหยิบโทรศัพท์ขึ้นมาดู แม่เปิดประตูเข้ามา)
- แม่ : แก้ว การที่แก้วโกหกแม่เนี่ย มันแย่มากเลยนะลูก เอาโทรศัพท์มาให้แม่ (แก้วยื่นโทรศัพท์ให้แม่) ไม่ใช่โทรศัพท์เครื่องนี้ลูก แม่หมายถึงโทรศัพท์เครื่องเก่าของลูกนะ
- แก้ว : แม่ แม่จะเอาไปทำอะไรครับ
- แม่ : ก็มันยังใช้ได้ยังไม่ใช้หรือลูก โทรศัพท์เครื่องเก่าของแม่นะ มันไม่ค่อยดีละ แม่ก็จะเอาไปใช้ต่อ...

จากเรื่อง เชย

จากภาพยนตร์สั้น เรื่องเชย เน้นให้เห็นถึงคนที่มีความซื่อสัตย์ยอมไม่ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการ คือแม่ของแก้วที่เป็นครูที่มีความซื่อสัตย์ซื่อตรงไม่คิดเอาผลประโยชน์จากอาชีพของตนทั้งที่สามารถทำได้ แม่ของแก้วไม่สอนพิเศษเพื่อเก็บเงินกับเด็ก แต่สอนให้โดยไม่คิดค่าตอบแทนเพราะต้องการให้เด็กมีความรู้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ส่วนแก้ว มีนิสัยเหมือนเด็กวัยรุ่นทั่วไปคือต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน และรู้สึกอับอายที่ถูกล้อเรื่องใช้โทรศัพท์รุ่นเก่าจึงโกหกแม่เพื่อให้แม่ซื้อโทรศัพท์รุ่นใหม่ให้ แสดงให้เห็นถึงการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์คือการโกหกเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการ ด้วยเหตุที่กลัวเพื่อนดูถูกว่า “เชย” ที่ใช้โทรศัพท์รุ่นเก่า แต่สุดท้ายด้วยความรักของแม่และลูกทำให้แก้วสำนึกได้เมื่อรู้ว่าแม่ต้องเดือดร้อนเพราะความอยากได้อะไรของตัวเอง แม่จึงเป็นตัวแทนของคนดีที่มีความซื่อสัตย์ส่วนแก้วเป็นตัวแทนของคนทั่วไปที่ยังยึดติดตามสมัยนิยม บางครั้งจึงขาดการยั้งคิดเรื่องอื่น ๆ โดยเฉพาะความเหมาะสมควรตามฐานะครอบครัว

เรื่องแป๊ะเจี๊ยะ

เรื่องราวของผู้ปกครองที่ต้องการให้ลูกของตนเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียง แต่ลูกทำคะแนนสอบเข้าไม่ถึงเกณฑ์ก็สามารถเข้าเรียนได้หากยอมจ่ายเงินพิเศษเข้าสมาคมครูและผู้ปกครอง ตัวละครในเรื่องคือพ่อของตันเรียกร้องไม่ให้ผู้ปกครองคนอื่นยอมจ่ายเงินพิเศษ แต่ผู้ปกครองคนอื่นเห็นว่าการยอมจ่ายเงินพิเศษเป็นการช่วยให้ลูกได้เข้าเรียนอย่างแน่นอน จึงไม่มีใครเชื่อพ่อของตัน พ่อของตันกับ

ต้นจึงอดข้าวประท้วงที่หน้าโรงเรียน โดยตั้งใจเปิดโปงเรื่องโรงเรียนรับเงินพิเศษจากผู้ปกครองที่ลูกสอบคะแนนไม่ถึงเกณฑ์ จนสื่อมวลชนมาทำข่าว แต่ระหว่างการประท้วงพ่อของต้นให้ต้นแอบกินซาลาเปา ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียนเกรงเสียชื่อเสียง จึงได้แอบมาเจรจากับพ่อของต้น โดยยอมรับต้นเข้าเรียน พ่อของต้นกับต้นจึงยุติการประท้วง

- นักเรียน : ...ตกลง ผอ. รับเด็กคนนี้เข้าเรียนแล้วใช่ไหมครับ
 ผู้อำนวยการ : ใช่ครับ
 นักเรียน : ตอนแรก ผอ. ยืนยันว่าไม่รับแน่นอน เพราะนักเรียนคนอื่นคะแนนเค้าเยอะกว่า
 ผู้อำนวยการ : จริง ๆ แล้วเนี่ย ขณะนี้ทุกอย่างเราก็ยังทำตามระเบียบที่วางไว้พอดีมีคนสละสิทธิ์ คนที่ได้คะแนนลำดับถัดไปจึงได้เข้าเรียนครับ
 นักเรียน : ไม่ได้เป็นเพราะกระแสวิพากษ์วิจารณ์ หรือว่า ผอ. ถูกกดดันนะครับ
 ผู้อำนวยการ : ไม่มีครับ ทุกอย่างเป็นไปตามระเบียบครับ
 นักเรียน : คุณพ่อล่ะครับ ยังตั้งใจอะไรอยู่รึเปล่า
 พ่อของต้น : ไม่ตั้งใจอะไรแล้วครับ ถ้าคะแนนเขาถึงและได้เรียน ก็พอใจแล้วครับ
 นักเรียน : ผอ. ยืนยันได้ไหมครับ ว่าตัวผอ. ไม่ได้รับแป๊ะเจี๊ยะ
 ผู้อำนวยการ : สบายใจได้ครับ คนอย่างผมไม่มีทางรับแป๊ะเจี๊ยะแน่นอนครับ
 นักเรียน : แล้วน้องต้นล่ะครับ อดข้าวมา 4 วัน เป็นยังไงบ้างครับ น้องต้นครับ คุณพ่อไม่ได้ให้กินอะไรเลยใช่ไหมครับ
 ต้น : (นั่งไปสั๊กผัก) ครับ ไม่กินอะไรมา 4 วันเลยครับ ก็รู้สึกดีใจที่ได้กลับมาเรียนครับ

จาก เรื่องแป๊ะเจี๊ยะ

ภาพยนตร์สั้นเรื่อง แป๊ะเจี๊ยะ นำปัญหาเรื่องโรงเรียนที่มีชื่อเสียงรับเงินพิเศษจากผู้ปกครองด้วยการอ้างว่าเป็นเงินบริจาคเข้าสมาคมครูและผู้ปกครอง ซึ่งเป็นข่าวที่สื่อมวลชนเสนอเป็นประจำ โดยเฉพาะช่วงการสอบเข้าในปีการศึกษาใหม่ การนำเสนอภาพยนตร์เรื่องนี้ จึงตั้งใจที่สะท้อนปัญหาที่เห็นว่าแก้ไขได้ยาก ซึ่งผลมาจากโครงสร้างของระบบราชการที่เปิดโอกาสให้คนไม่ดีใช้ช่องทางเพื่อหาประโยชน์ให้กับตนเอง เพราะการรับนักเรียนที่มีคะแนนไม่ถึงเกณฑ์ ด้วยการที่ผู้ปกครองยอมจ่ายเงินพิเศษโดยการเลี้ยงว่าเป็นเงินบริจาค่นั้น เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง แต่เอาผิดไม่ได้ เพราะมีหลักฐานว่าเป็นการบริจาคเพื่อการทำประโยชน์แก่โรงเรียน ซึ่งไม่ยุติธรรมต่อนักเรียนที่มีคะแนนสอบเข้ามากกว่าแต่ผู้ปกครองไม่มีเงิน จึงไม่มีโอกาสเข้าเรียน จนบางคนอาจยอมใช้วิธีไม่ถูกต้องอย่างพ่อของต้น เพื่อให้

ต้นเข้าเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนยอมรับนักเรียนที่ผู้ปกครองจ่ายเงินพิเศษให้กับโรงเรียนมากกว่านักเรียนที่มีคะแนนสูงกว่าแต่ผู้ปกครองไม่มีเงินจ่าย ปัญหาการเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงโดยต้องจ่าย “แป๊ะเจี๊ยะ” จึงนำปัญหาอื่น ๆ ตามมา ซึ่งล้วนเป็นเรื่องของการไม่ซื่อสัตย์ หรือการนำความซื่อสัตย์มาเป็นข้ออ้างเพื่อให้ได้ผลประโยชน์แก่ตนเอง เหมือนที่พ่อของต้นและต้นได้กระทำ และที่สำคัญแสดงให้เห็นว่าสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันที่มีหน้าที่อบรมสั่งสอนให้คนมีจิตสำนึกที่ดี แต่กลับส่งเสริมให้คนเริ่มมีพฤติกรรมการไม่ซื่อสัตย์

เรื่อง Sorry

“อิม” เด็กฝึกงานที่บริษัทผลิตมิวสิกวิดีโอแห่งหนึ่ง รู้เรื่องว่า “ชัน” ซึ่งเป็นมืออาชีพในด้านการคิดและตัดต่อมิวสิกวิดีโอที่ใคร ๆ ก็ยอมรับนับถือในฝีมือ ทำมิวสิกวิดีโอลอกเลียนแบบมาจากวงดนตรีอินดี้ที่ไม่ค่อยมีชื่อเสียงของต่างประเทศ ซึ่งไม่มีใครเชื่อเรื่องที่อิมพูด ถึงแม้ว่าอิมจะมีหลักฐานว่าชันลอกเลียนแบบมิวสิกวิดีโอมาจริงแต่ทุกคนก็หาเหตุผลมาอ้างเพื่อเข้าข้างชัน โดยอ้างว่า มิวสิกวิดีโอของชันไม่เหมือนต้นฉบับบ้าง หรือมองว่าเรื่องการค้าลอกงานคนอื่นเป็นเรื่องปกติที่ใคร ๆ เขาก็ทำกันบ้าง จนในที่สุดชันยอมรับว่าได้คัดลอกงานของคนอื่นมาจริง แต่ถึงอย่างนั้น ชันก็ยังหาข้อแก้ตัวให้กับตัวเองว่า ในโลกนี้ไม่มีอะไรที่เป็นของแท้ แม้แต่วินโดว์ โน้ตบุ๊กที่อิมใช้ก็เป็นวินโดว์ปลอม

- นุ : ...ไม่เห็นเหมือนเลย
- น้ำ : ส่วนตัวพี่ พี่ว่าถ้าที่นั่นไม่เคยมีใครทำก็ไม่เห็นจะเป็นไรเลยอะ มันก็เหมือนเรานำเข้างานจากต่างประเทศไง ดีไม่ดีไอ้วงอินดี้ก็ต้องขอบคุณเร่อีกนะ เพราะว่าเรานะทำให้มันป๊อบขึ้น...
- นุ : ...ไม่รู้คิดผมว่าเรื่องก๊อปมันเรื่องเฉย ๆ อะ ทุกวันนี้ออริจินอลไอเดียมันก็ไม่มีแล้วในโลก ทุกคนมันก็อะแดปกันไปมา ถ้าเกิดไม่ก๊อปกัน ป่านนี้คนไทยก็คงตีซิมเลนจะเข้กันไป ใครเล่นกีตาร์เมื่อไหร่ก็คือลอกอะ...
- อิม : ...พี่ชันคะหนูขอแค่นี้พี่พูดออกมาว่าพี่ขโมยเขามาเองคะ
- ชัน : (ทำสีหน้าอึดอัดเหมือนกำลังตัดสินใจบางอย่าง) อ้อ เราก็อป เราขโมยงานเขามาเอง...
- ชัน : (นั่งไปพักใหญ่ และถอนหายใจ ทุกคนในห้องประชุมยังเงยบออยู่) อิมครับ โทษนะครับเราขอถามอะไรนิดหนึ่งดิ โน้ตบุ๊กที่อิมใช้มันอะครับมันลงวินโดว์แท้ปะครับ (อิมนั่งเงยไป ไม่ตอบคำถาม)

จากเรื่อง sorry

จากภาพยนตร์สั้นเรื่อง Sorry นำปัญหาเรื่องการคัดลอกผลงานของคนอื่นมาเป็นงานของตนเอง โดยการอ้างว่าได้รับแรงบันดาลใจจากผลงานของคนอื่นแล้วนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานของตนเอง คือการคัดลอกผลงานหรือการละเมิดลิขสิทธิ์ทางปัญญาของบุคคลอื่น ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (คณะกรรมการกฤษฎีกา, 2537, p. 7) ส่วนที่ 5 การละเมิดลิขสิทธิ์ มาตรา 28 การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ หรือสิ่งบันทึกเสียง อันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15 (8) ทั้งนี้ไม่ว่าในส่วที่เป็นเสียงและหรือภาพ ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำได้ดังต่อไปนี้

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว

ซึ่งการกระทำดังกล่าวพบมากในสังคมปัจจุบัน โดยที่คนในสังคมมักมองว่า การคัดลอกงานของคนอื่นเป็นเรื่องปกติ ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง ภาพยนตร์สั้นเรื่องนี้ไม่ได้นำเสนอทางออกของปัญหาหรือวิธีการแก้ปัญหา เพียงแต่ตั้งใจสะท้อนปัญหาที่หาทางแก้ได้ยาก トラบใดที่คนในสังคมยังมองว่าเป็นเรื่องธรรมดาโดยขาดจิตสำนึกในเรื่องการซื่อสัตย์สุจริต ถึงแม้จะมีกฎหมายการห้ามละเมิดลิขสิทธิ์ทางปัญญา แต่หากไม่ตรวจตราอย่างเข้มงวดและไม่มีการบังคับใช้ที่จริงจัง ปัญหานี้ก็ยังคงอยู่ในสังคมไทยต่อไป

เรื่อง Human Relation

เฟิร์นกับจูนเป็นเพื่อนรักกัน ทั้งสองคนเรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เฟิร์นเป็นคนที่ตั้งใจเรียนและมีเป้าหมายที่จะคว้าเกียรตินิยมตอนสำเร็จการศึกษา ส่วนจูนเป็นคนชอบแช่เล่น ชอบการแต่งตัว ไม่ได้ตั้งใจเรียนนักและมีเป้าหมายแค่เรียนจบ ทั้งสองคนลงเรียนวิชาสุดท้ายคือ วิชา Human Relation ในวันเข้าเรียน จูนไม่ได้เข้าเรียนเพราะตื่นสาย ซึ่งมีการสอบเก็บคะแนน เฟิร์นจึงแอบทำข้อสอบให้จูน แต่อาจารย์จับได้เพราะกระดาษคำตอบมีจำนวนมากกว่านักศึกษาที่เข้าเรียน จูนเข้าไปพบอาจารย์เพื่อแก้ตัว

เฟิร์น	:	...จูนแกจะบอกอาจารย์ว่ายังไงหรือ
จูน	:	ก็คงบอกไปแหละว่าลืมเซ็นชื่อ
เฟิร์น	:	อาจารย์เขาจะเชื่อหรือ
จูน	:	อย่าอายดีดิแก คงจำไม่ได้หรอกงั้นเดี๋ยวแกลงไปรอเราข้างล่างนะ
เดี๋ยวไปกินข้าวกัน
เฟิร์น	:	แต่แกคงไม่บอกว่าเราเป็นคนทำใช่ไหมปะ
จูน	:	ไม่หรอกน่า

(ที่ห้องของอาจารย์)

- อาจารย์ : เธอให้เพื่อนทำให้ใช่ไหม
- จูน : หนูทำเองค่ะอาจารย์ พอดีหนูลืมเซ็นชื่อค่ะ
- อาจารย์ : ครูว่าครูเรียกทุกคนให้มาเซ็นชื่อนะ และครูก็ไม่คั่นหน้าเธอเลย ถ้าเธอเข้าเรียนจริงเธอลงชื่อได้ว่าโจทย์ ที่ครูถามในข้อสอบถามว่าอะไร
- จูน : หนูจำไม่ได้ค่ะอาจารย์
- อาจารย์ : นี่เธอจะไม่บอกครูจริงๆ ใช่ไหม ตอนแรกครูคิดว่าถ้าเธอสารภาพ ครูจะปรับเป็น 0 ทั้งคู่แต่นี้ถ้าเกิดเธอยังโกหกอยู่อย่างนี้นะ ครูคงสอนเธอไม่ได้ ไปถอนวิชานี้ออกซะ
- จูน : ไม่ได้ค่ะอาจารย์หน่วยกิตมันไม่พอให้หนูจบ
- อาจารย์ : นั่นมันเรื่องของนักศึกษาอย่าลืมเอาใบมาให้ครูเซ็นคานหน้านะคะ..
จากเรื่อง Human Relation

จากภาพยนตร์สั้น เรื่อง Human Relation ซึ่งให้เห็นถึงการกระทำและผลของการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์ ซึ่งภาพยนตร์ได้นำเสนอปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาที่พบเจอได้บ่อยคือการทุจริตในการทำข้อสอบ ทั้งที่สถานศึกษาเป็นสถานที่อบรมสั่งสอนทั้งความรู้ควบคู่กับคุณธรรมให้กับนักเรียนนักศึกษา แต่กลับมีนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ใช้วิธีการคดโกงในการเรียน เช่น การลงชื่อมาเข้าเรียนแทนเพื่อน การคัดลอกงานหรือข้อสอบ หรือแม้กระทั่งการทำข้อสอบให้กับเพื่อน ดังตัวอย่างในภาพยนตร์ ถึงแม้จะมีข้ออ้างว่าทำไปเพราะมีเจตนาดีอยากช่วยเหลือผู้อื่น แต่วิธีการที่ใช้ในการช่วยเหลือไม่ถูกต้อง ผลจากการกระทำจึงเป็นผลร้ายมากกว่าผลดีเพราะเป็นการกระทำที่ขาดความซื่อสัตย์ เหมือนที่เฟิร์นอ้างว่าหวังดีกับเพื่อน แต่ใช้วิธีการที่ทุจริตคือแอบทำข้อสอบให้เพื่อน แทนที่จะบอกให้เพื่อนรับมาสอบให้ทัน หรือแจ้งอาจารย์ว่าเพื่อนไม่ได้เข้าเรียนขอให้เพื่อนสอบใหม่ภายหลัง ซึ่งเป็นวิธีการที่ถูกต้องและดีกว่าการทุจริตในการทำข้อสอบให้กับเพื่อน การกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์หรือการรู้เห็นเป็นใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดที่ไม่ซื่อสัตย์ เป็นการร่วมกันกระทำความผิดโดยการคดโกง เหมือนที่จูนรู้ว่าเฟิร์นทำข้อสอบให้กับตนเองแต่ไม่ได้คัดค้านแต่อย่างใด กลับสนับสนุนและยินดีที่เพื่อนทำเช่นนั้น ดังนั้นทั้งสองคนจึงได้รับผลของการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์นั้นโดยที่จูนไม่สำเร็จการศึกษาเพราะต้องถอนรายวิชานั้น ส่วนเฟิร์นถึงแม้จะสำเร็จการศึกษาอย่างงดงามด้วยเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง แต่เฟิร์นก็ต้องเสียมิตรภาพที่ดีของเพื่อนไปพร้อมกับความรู้สึกผิดที่วนเวียนอยู่ในจิตใจของตนเอง

เรื่อง เทียงคิน

“อาร์ม” เด็กหนุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งต้องทำงานปลายภาคเรียนส่งอาจารย์ เนื่องจากเขาเป็นคนที่ทำงานเก่งและคล่องจึงประมาณเพราะคิดว่าใช้เวลาในการทำไม่นาน เขาจึงเลือกทำงานในวันสุดท้ายก่อนส่งงานโดยกำหนดส่งภายในเที่ยงคืน ในขณะที่ทำงานเขาทำไปเล่นไป เพราะคิดว่าถึงอย่างไรก็ทำงานทันเวลา แล้วจึงกลับมานั่งทำงานต่อจนกระทั่งถึงขั้นตอนการทำให้รีเนเตอร์ การทำงานเริ่มมีปัญหาคือ พื้นที่ฮาร์ดดิสก์ไม่เพียงพอ และมีปัญหาในการดาวน์โหลดงาน เพราะอินเทอร์เน็ตทำงานช้า เขาพยายามแก้ปัญหาทุกวิธีถึงแม้ต้องแสดงออกถึงความเห็นแก่ตัว แต่ก็ยังไม่สำเร็จ เมื่อจวนจะถึงเวลาต้องส่งงาน เขาตัดสินใจส่งงานเพื่อนโดยเปลี่ยนเป็นชื่อตนเอง แต่อาจารย์รู้ทันเพราะเพื่อนของเขาได้ส่งงานไปก่อนแล้ว อาจารย์ตัดคะแนนเขาเป็นศูนย์และเขาต้องไปบอกเพื่อนด้วยตัวเองว่าแอบขโมยงานเพื่อนส่งอาจารย์

อาร์ม : ...ฮัลโล ครับ อาจารย์เดี๋ยวมีอะไรครับผม

อาจารย์ : นี่ชลสิทธิ์ ผมเห็นงานคุณแล้วนะ คุณส่งไฟล์งานซ้ำกับแอดดีมาใช้ใหม่ เขาเนี่ยส่งมาก่อนคุณ คุณขโมยงานเพื่อนมาส่งผมหรือนอกจากผมจะให้คุณ 0 แล้วนะ เปิดเทอมผมขอเจอคุณหน่อยนะ
ชลสิทธิ์

(อาร์มเดินมาที่หน้าห้องของแอดดีด้วยสีหน้าหนักใจปนสำนึกผิด เสียงคุยโทรศัพท์กับอาจารย์ยังดังก้องอยู่ในสำนึก)

อาร์ม : อาจารย์เดี๋ยว ยังไม่ได้บอกเรื่องนี้กับแอดดีใช่ไหมครับ

อาจารย์ : มันไม่ใช่หน้าที่ผมที่ต้องไปบอกแอดดีในเมื่อมันเป็นความผิดของคุณ คุณคิดเอาเองแล้วกันว่าจะทำยังไง

(อาร์มเดินมาที่หน้าห้องแอดดีพร้อมทั้งถือฮาร์ดดิสก์ที่ยืมไปเพื่อจะเอามาคืนเพื่อนด้วยสีหน้าหนักใจ)

จากเรื่อง เทียงคิน

จากภาพยนตร์สั้นเรื่อง เทียงคิน เน้นให้เห็นว่าการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์นำมาซึ่งผลเสียที่ตามมามากมาย เริ่มจากการไม่ซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือการไม่ตรงต่อเวลา แทนที่จะใช้เวลาที่มีอยู่ทำงานส่งอาจารย์ แต่กลับรอนจนกระทั่งเวลาจวนจะหมดจึงรีบเร่งทำส่ง ส่งผลให้ทำงานไม่ทันเวลา ต่อจากนั้นคือไม่ซื่อสัตย์ต่อเพื่อนเพราะนำงานของเพื่อนไปส่งเป็นงานของตัวเอง และโกหกครูบาอาจารย์จนถูกจับได้ การกระทำที่ไม่ซื่อตรงทั้งหมดนี้เกิดจากจุดเริ่มต้นคือการไม่ซื่อสัตย์ต่อตนเอง หากเราเริ่มต้นด้วยการโกหกตนเองเราก็ต้องโกหกคนอื่น ๆ ตามมา ผลเสียของการโกหกหรือการไม่ซื่อสัตย์ ทำให้

ต้องสูญเสียความน่าเชื่อถือในตัวเรา ทำให้ผู้อื่นเสียความรู้สึกจนกระทั่งอาจนำไปสู่การเสียเพื่อน เสียคะแนน และเสียอนาคตเหมือนกับตัวละคร“อาร์ม”ในภาพยนตร์ได้

เรื่อง กิมจู

“ป้าสมใจ”เป็นแม่ค้าหาบเร่ขายฝรั่งกิมจูอยู่ริมฟุตบาทข้างถนน ทุกวันป้าสมใจจะหาบฝรั่งกิมจูมานั่งขายที่ประจำ และจะมีลูกค้ามาซื้อฝรั่งป้าสมใจเพราะคิดว่าเป็นฝรั่งสด ๆ จากสวน ปลอดภัยตามทีป้าสมใจได้กล่าวอ้าง จนกระทั่งมีคนรู้ว่าป้าสมใจไปซื้อฝรั่งจากตลาดที่คัดทิ้งเพราะมีรอยตำหนิในราคาถูกเพื่อมาขายต่อให้ลูกค้า ถึงอย่างนั้นป้าสมใจก็ยังหาซื้ออ้างไม่ยอมรับว่าตนเองทำผิด และยังคงขายฝรั่งกิมจูอยู่เช่นเดิม เพียงแต่ครั้งนี่ไม่มีใครมาซื้อฝรั่งของป้าสมใจเหมือนเช่นเคย

คนสัมภาษณ์ : ...ป้าครับ ทำไมป้าต้องโกหกลูกค้าด้วยอะครับ

ป้าสมใจ : ป้าโกหกตรงไหน

คนสัมภาษณ์ : เอ้า ! ป้า ก็เรื่องทีป้าเอาฝรั่งทีเขาคัดทิ้งมาจากตลาดมาขายแพง ๆ แบบนี้ ป้าครับผมถามตรง ๆ ป้าไม่รู้สักอะไรเลยหรือป้า ผมจะบอกอะไรให้รู้ละคนแถวนี้เขารู้พฤติกรรมป้าหมดแล้วเขาถึงให้ผมมาถ่ายป้านี้ไงครับ

(ป้ายังนิ่งไม่พูดอะไร มือก็จัดฝรั่งในตะกร้า)

คนสัมภาษณ์ : ป้าไม่รู้สักผิดอะไรเลยหรือป้า

ป้าสมใจ : ป้าผิดตรงไหน

คนสัมภาษณ์ : ป้ายังไม่รู้ตัวหรือว่าป้าทำผิดอะ

ป้าสมใจ : (ทำท่าทางหนักใจ) ป้าไม่ได้เอามาจากถังขยะสักหน่อย แล้วทีเห็นป้าก็เลือกเอากับมือทุกลูก...

จากเรื่อง กิมจู

จากภาพยนตร์สั้นเรื่อง กิมจู ได้นำปัญหาการไม่ซื่อสัตย์ต่อลูกค้าของผู้ค้า โดยการโฆษณาชวนเชื่อที่ไม่ใช่เรื่องจริง และการขายของเกินราคา นำของที่ไม่ดีมาขายต่อให้กับลูกค้าแล้วโกหกว่าเป็นของดีมีคุณภาพโดยไม่ละอายใจ ซึ่งปัญหานี้เป็นเราพบเห็นได้ในสังคม ผู้ค้าที่มองผลกำไรมากกว่าผลประโยชน์ของลูกค้า มักจะหากลองต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองค้าขายดีมีกำไรโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของสินค้า ภาพยนตร์ชี้ให้เห็นว่าการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์ของผู้ค้าจะได้รับผลเสียคือจะไม่มีลูกค้ามาซื้อของอีกต่อไป เหมือนกับป้าสมใจที่ไม่มีใครมาซื้อฝรั่งกิมจูอีกเมื่อทุกคนได้รู้ความจริงว่าป้าสมใจโกหก

เรื่อง อัญชลีเธอตายแน่

“อัญชลี” นำเงินที่เก็บออมถึง 3 เดือนไปซื้อกระเป๋าราคาแพง จึงทำให้เธอต้องประหยัดใน ส่วนอื่น เธอจึงแอบขโมยซูชิที่กินเหลือจากร้านซูชิซูฟเฟต์กลับไปกินที่บ้านเพราะกลัวว่าจะถูกปรับ ค่าอาหารที่กินไม่หมด

สววย : ...เรื่องนั้นเอาไว้ก่อน นี่ อาหารตักมามากขนาดนี้กินไม่หมดโดนปรับบานนะยะ

อัญชลี : กินไม่หมดก็เอากลับไปกินสิยะ (เอากล่องขึ้นมา)

สววย : บ้า ใครเขาจะให้แกเอากลับ

อัญชลี : เขาไม่รู้ เขาไม่ว่าหรอก

เพื่อน : แต่นี่มันโกงเขานะยัยอัน จะดีหรือ

อัญชลี : หรือพวกแกอยากเสียค่าปรับกัน คนละตั้งร้อย

สววย : (ยิ้มด้วยความอาย) หมดแล้ว ถ้าฉันเช็คบิล

อัญชลี : เดียวก่อนไหน ๆ ทำแล้วก็เอามาเพิ่มอีกสิแก นี่อ้อมมือเย็นยันถึงเข้าเลยนะแก

(อัญชลีไปตักมาอีกเต็มถาด เพื่อนร้องห้ามแต่เธอไม่ฟัง เพื่อนจึงได้แต่เอือมระอา)

จากเรื่อง อัญชลี เธอตายแน่

ภาพยนตร์สั้นเรื่อง อัญชลี เธอตายแน่ มีจุดประสงค์หลักคือสอนในเรื่องการใช้ชีวิตอย่าง ประมาทตน แต่บางส่วนของภาพยนตร์ก็ยังมีสอดแทรกคุณธรรมเรื่องความซื่อสัตย์ เนื่องจาก คุณธรรมทั้งสองประการมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เพราะหากว่าเราไม่รู้จักประมาทตนในการใช้ ชีวิตแล้วก็จะนำมาซึ่งการขาดคุณธรรมด้านอื่น ๆ ตามมาด้วยเช่นความซื่อสัตย์สุจริต ดังที่ตัวละครเอก ของเรื่องคดโกงร้านอาหาร โดยการนำอาหารที่ทานไม่หมดกลับไปบ้านเพราะกลัวว่าจะต้องเสียค่าปรับ นอกจากนั้นยังไม่พอ ยังไปตักมาเพิ่มเพราะคิดว่าไหน ๆ ก็ขโมยแล้ว ถ้าขโมยเพิ่มอีกก็คงไม่เป็นอะไร การกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์ในครั้งแรก จะนำมาซึ่งความไม่ซื่อสัตย์ในครั้งต่อไป ซึ่งพฤติกรรมความไม่ ซื่อสัตย์นี้ก่อให้เกิดความเสียหายตามมามากมาย

เรื่อง ป้ายสุนัขที่หายไป

เป็นเรื่องราวของการทำงานอย่างไม่ซื่อตรงของเจ้าหน้าที่เทศกิจ ที่เป็นผู้คอยดูแลความ เรียบร้อยของหมู่บ้าน โดยเขาห้ามไม่ให้คนอื่นทำผิดกฎระเบียบแต่เขากลับทำผิดเสียเอง

เปาบุ้นจิ้น : ...ทำไมเจ้าติดประกาศได้ แต่ทำไมเด็กชายฉันทูพลทำไม่ได้ เรื่องราว มันเป็นมายังไง เด็กชายฉันทูพลไหนลองเล่ามาตั้งแต่แรกซิ

- ด.ช.ณัฐพล : เรียนท่านได้เท่าเมื่อ 5 วันก่อนสุนัขของผมได้หายไป ผมเผ้ารอมันมาหลายวันก็ไม่มีแววที่มันจะกลับมา ผมก็เลยทำป้ายประกาศตามหาสุนัขที่หายไป วันก่อนนั้นผมก็ไปติดประกาศไปทั่วเมือง แต่แล้วเมื่อเช้าตื่นขึ้นประกาศของผมก็หายไป ป้าคนนี้บอกผมว่าเพื่อเป็นการรักษาความสะอาดของชุมชน ถ้าต้องการติดประกาศเรื่องอะไรให้ไปติดที่บอร์ดแจ้งข่าวหน้าตลาด ทำให้บอร์ดแจ้งข่าว ถึงมีประกาศอันเดียวกัน ติดอยู่ด้วยกันตั้ง 2 ใบ มันไม่ยุติธรรมเลยใช่ไหมครับดังนั้นผมก็เลย (ดึงออกเอาป้ายตัวเองติดแทน) และในตอนนั้นผมก็ได้พบกับพี่ชายคนนี้ พี่ชายบอกว่าประกาศของผมไม่สำคัญเท่ากับโปสเตอร์นั้น ถ้าผมอยากติดประกาศก็ให้รอวันอื่นที่บอร์ดมีพื้นที่ว่างสำหรับติดประกาศที่ไม่สำคัญ แล้วโปสเตอร์นั้นมันสำคัญมากเหอครับ ของพี่เขาติดได้ของผมก็ต้องติดได้เหมือนกัน ความโกรธในตอนนั้นทำให้ผมทนไม่ไหว ผมทั้งโดนรังแกโดนข่มเหงโดยผู้ใหญ่ ท่านได้เท่าเอาไปปรดมอบความเป็นธรรมให้ผมด้วย
- เป่าบูนจิ้น : เจ้าจะยอมรับข้อกล่าวหาหรือไม่ เจ้าใช้อำนาจในทางที่ผิดข่มเหงประชาชน
- เทศกิจ : ผมเพียงแค่ทำไปตามหน้าที่เท่านั้นนะครับ...

จากเรื่อง ป้าย(สุนัข)ที่หายไป

จากภาพยนตร์สั้นเรื่อง ป้าย(สุนัข)ที่หายไปแสดงให้เห็นถึงการทำหน้าที่อย่างไม่ซื่อสัตย์สุจริตของเจ้าหน้าที่เทศกิจ โดยการใช้อำนาจที่มีในทางที่ผิดให้ตนเองมีอภิสิทธิ์เหนือคนอื่นแล้วรังแกข่มเหงประชาชนโดยใช้คำว่าหน้าที่มากกล่าวอ้างโดยไม่คำนึงถึงหลักความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตนเอง

เรื่อง สาวนักช้อป

หญิงสาวเข้าไปซื้อของที่ห้างสรรพสินค้า เธอจอดรถไว้ที่สำหรับจอดรถในห้างสรรพสินค้า แต่ไม่ต้องการจ่ายค่าที่จอดรถเธอก็เดินย้อนกลับไปซื้อของเพิ่มให้ถึงตามที่ทางห้างสรรพสินค้ากำหนด เธอผลอซื้อของในห้างสรรพสินค้านานหลายชั่วโมงจนเลยเวลาจอดรถฟรีตามเงื่อนไข เธอจึงคิดโกงเวลาในการเข้าห้างสรรพสินค้า โดยเติมตัวเลขเวลาเข้าห้างสรรพสินค้าให้เพิ่มขึ้น เพื่อที่จะได้ไม่ต้องจ่ายค่าที่จอดรถ

หญิงสาว : ...ตอนนี้ 40 บาทแล้ว อย่าให้เกิน อย่าให้เกิน (รีบวิ่งมาที่รถ) ฮี๊ย !
 เกินไป 2 นาทีจนได้ จอดเกิน 6 ชั่วโมง ชั่วโมงต่อไปชั่วโมงละ 50
 บาท ชั่วโมงที่ 5 กับ 6 40 บาท บวกกับ 50 บาท เป็น 90 บาท
 ฮี๊ย ! นี่มันเท่ากับทำสตาร์บัคหกไป แล้วแก้วนี้ขโมยเลยนะ

(เกิดภาพด้านไม่ดีและด้านดีในความคิดต่อสู้อัน)

ด้านไม่ดี : (เดิมเลข 3 เป็นเลข 8 จากเวลาเข้าห้าง 13.45 น. ก็จะเป็นเวลา
 เข้าห้าง 18.45 น.) แค่นี้ก็หายไป 5 ชั่วโมงเลยนะ

ด้านดี : เนี่ย มันเท่ากับว่าเราก็กำลังจะโกงเขาเลยนะ

ด้านไม่ดี : เอาเหอะแค่ค่าที่จอดอะ ห้างก็ไม่ได้เสียหายอะไรสักหน่อยไม่ได้ไป
 ขโมยของใครเขามา

ด้านดี : อย่า ๆ อย่าทำ

(สุดท้ายยื่นใบให้คนตรวจ โดยแก้ไขเวลา จาก 13.45 น. เป็นเวลา 18.45 น.)

จากเรื่อง สาวนักช้อป

จากภาพยนตร์สั้น เรื่อง สาวนักช้อป แสดงให้เห็นถึงการขาดความซื่อสัตย์สุจริตของตัวละคร
 เอกที่โกงเวลาจอดรถในห้างสรรพสินค้า หญิงสาวมีความคิดทั้งด้านดีและด้านที่ไม่ดีอยู่ในตัวเอง เมื่อ
 ได้รับแรงกดดันจึงตัดสินใจทำอะไรโดยไม่ยั้งคิด เธอจึงพ่ายแพ้ให้กับความคิดด้านที่ไม่ดี เธอตัดสินใจ
 คดโกงเวลาจอดรถของห้างสรรพสินค้าแล้วกังวลกลัวถูกจับได้จึงเร่งรีบจนขับรถออกชนคันข้างหน้า
 เกิดเรื่องราวบานปลายตามมา แทนที่เธอจะต้องเสียเงินจ่ายแค่ค่าที่จอดรถ 90 บาท แต่กลับต้องจ่าย
 ทั้งค่าซ่อมรถ และค่ารถแท็กซี่ที่ต้องนั่งไปทำงานในช่วงที่นำรถไปซ่อม

จากการศึกษาคำสอนเรื่องการศึกษาเรื่องการศึกษาเรื่องการศึกษาเรื่องการศึกษา “โตไปไม่โกง” พบการนำเสนอคำ
 สอนเรื่องการศึกษาเรื่องการศึกษาเรื่องการศึกษาเรื่องการศึกษา เรื่องการศึกษาเรื่องการศึกษาเรื่องการศึกษาเรื่องการศึกษา
 ควรเป็นพบจำนวน 1 เรื่อง คือ Penalty ส่วนการนำเสนอคำสอนด้านที่ 2 คือ ตัวละครที่ไม่ซื่อสัตย์
 ในตอนแรก แต่สุดท้ายสำนึกผิดและแสดงความซื่อสัตย์ออกมา ซึ่งเป็นลักษณะของคนในสังคมที่มี
 อารมณ์ความรู้สึกเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งที่มีกระทบ พบจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ คุณหนูตัวเล็กแบงค์
 ปลอม และเซย์ ส่วนการนำเสนอคำสอนในด้านที่ 3 คือตัวละครที่แสดงออกถึงความไม่ซื่อสัตย์ซึ่งไม่
 เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมพบจำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ เรื่องแป๊ะเจี๊ยะ, Sorry, Human Relation,
 กิมจู, อัญชลี เธอตายแน่, เทียงคิน, ป้าย (สุนัข) ที่หายไป และ สาวนักช้อป โดยที่ทั้งสามด้านที่
 นำเสนอเพื่อนำเสนอเรื่องความซื่อสัตย์ว่าผลของการกระทำแตกต่างกัน คนที่มีความซื่อสัตย์ก็จะ
 ได้รับผลตอบแทนคือความสบายใจและได้รับการยอมรับจากสังคมเพราะได้ปฏิบัติตามคุณธรรมอัน
 เป็นบรรทัดฐานของสังคม ส่วนคนที่ไม่มีซื่อสัตย์ในตอนแรกและสำนึกได้ในตอนหลังย่อมได้รับ

การให้อภัยทั้งจากตนเองและบุคคลอื่น เพราะตามบรรทัดฐานของสังคม คนที่กระทำผิดเพียงเล็กน้อย และสำนึกได้แล้วพยายามแก้ไขในสิ่งที่ทำผิดมักจะได้รับ การให้อภัยจากสังคม ส่วนคนที่ไม่มี ความซื่อสัตย์ก็จะได้รับการลงโทษจากสังคมคือการไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมและความรู้สึกผิดที่อยู่ ภายในจิตใจของตนเอง

คำสอนเรื่องการซื่อสัตย์เน้นการสอนในเรื่องการไม่โกหกหลอกลวงและไม่คดโกง เพราะการ โกหกหลอกลวงเป็นพฤติกรรมเบื้องต้นของการบ่มเพาะการไม่ซื่อสัตย์ ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” จึงได้เน้นคำสอนเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตในด้านการไม่โกหกหลอกลวงและไม่คดโกง ผู้อื่นอันเป็นคุณธรรมที่ภาพยนตร์สั้นชุด “โตไปไม่โกง” ต้องการให้คนในสังคมเป็นเช่นนั้นอันเป็น บรรทัดฐานของสังคม

2. คำสอนเรื่องการมีจิตสาธารณะ

การมีจิตสาธารณะ เป็นคุณธรรมที่เกิดจากการรู้จักเอื้อเพื่อ เสียสละ การเห็นประโยชน์ของ ส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ของตนเอง และพร้อมที่จะปกป้องประโยชน์ของส่วนรวม การไม่กระทำความ ใดอันเป็นการทำให้ผู้อื่นหรือส่วนรวมได้รับความเสียหาย จิตสาธารณะเกิดจากคำศัพท์สองคำ คือ จิตสำนึกกับสาธารณะ ซึ่งจิตสำนึก หมายถึง น. ภาวะที่จิตตื่นและรู้ตัวสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้า จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รสและสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 325) ส่วนสาธารณะ หมายถึง ว. เพื่อประชาชนทั่วไป เช่น สวนสาธารณะ โทรศัพท์สาธารณะ บ่อน้ำสาธารณะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 1214) เมื่อรวมคำว่า จิตสำนึกและสาธารณะ จึงได้ คำว่า จิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) หรือจิตสาธารณะ (Public Mind)

คำว่าจิตสาธารณะ (Public Mind) หรือ จิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) เป็น คำใหม่ที่ใช้เมื่อไม่นานนี้ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายและเรียกต่างกัน เช่น การเห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม จิตสำนึกต่อสังคม จิตสำนึกต่อส่วนรวม หรือจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ (กรรยา พรรณนา, 2559, p. 13) ซึ่งคำเหล่านี้มีความหมายที่ใกล้เคียงกัน คือ การเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมาก่อน ประโยชน์ส่วนตัว รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม ไม่กระทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน คำว่าจิตสาธารณะจึงเป็นคำสร้างใหม่ แต่มีความหมายใกล้เคียงกับความหมายที่ ค้นเคยมาก่อนแล้ว คือการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว กล่าวคือ สิ่งใดที่ รบกวน หรือสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น เช่น เปิดเพลงเสียงดังล้นรบกวนเพื่อนบ้าน หรือประโยชน์ ควรเป็นของคนบางกลุ่ม แต่ตนไปฉกฉวยประโยชน์นั้นมา เช่น จอดรถในที่สำหรับคนพิการหรือ คนชรา สิ่งนั้นไม่พึงกระทำ อันเป็นการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่ทุกคนรอบตัวต้องสอนบุตรหลานของตน

แต่คำว่าจิตสาธารณะเป็นคำที่กระชับและมีความเป็นสากล เพราะเป็นคำที่แปลจากคำภาษาอังกฤษ จึงนำมาใช้แทน “การเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตัว”

ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบคำสอนในเรื่องการมีจิตสาธารณะจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ระหว่างทาง, Band Next Door, โดนัท, 18 ปีบริบูรณ์ และ LIFT

เรื่อง ระหว่างทาง

จิ โนด โล้นและฮ้อชวนกันไปเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ เพราะบริษัทของฮ้อจัดค่ายปลูกฝังเรื่องการมีจิตสาธารณะให้กับเยาวชน ระหว่างทางทั้ง 4 คนก็ได้คุยกันเรื่องความหมายของการมีจิตสาธารณะ ซึ่งหมายถึงการมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่มีจิตสาธารณะเช่น การฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าในช่วงน้ำท่วม การทิ้งขยะข้างถนนหรือที่สาธารณะ การเข้าห้องน้ำแล้วไม่รักษาความสะอาด การจอดรถไม่ตรงช่องทำให้คันที่มาทีหลังจอดเข้าช่องไม่ได้ หรือการสูบบุหรี่ในที่ห้ามสูบ ซึ่งการปลูกฝังเรื่องการมีจิตสาธารณะต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก ๆ ซึ่งการโกงหรือเอาเปรียบคนอื่นเพียงเล็กน้อยก็นำมาสู่การคดโกงในครั้งต่อ ๆ ไปและมากขึ้นเรื่อย ๆ

- โล้น : ...ตอนนั้นบ้านเราน้ำท่วมก็มีพ่อค้าแม่ค้าฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้า อย่างเช่นพวกกรองเท้าบูท เสื้อชูชีพ อะไรเงี้ย
- ฮ้อ : เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ แบบนี้ก็ยั้งคิดเอาเปรียบกันของแบบนี้ มันอยู่ที่จิตสำนึกจริง ๆ เวย์
- จิ : แต่จริง ๆ เวย์ สมัยนี้แม่สังคมนั้นเป็นแบบนี้เวย์ อะไรที่ไม่ใช่ของตัวเองไม่ใช่บ้านตัวเองแม่ไม่แคร์เลยเวย์ อย่างเมื่อกี้ก็เข้าปั๊มนะ ช่องซ้ายสุดกูมองเข้าไปเต็ม ๆ (ภาพก็อกรน้ำที่ไม่ปิดสนิทน้ำไหลทิ้ง ภาพคนจอดรถไม่ตรงช่อง เกินไป 2 ช่องจอด และเปิดประตูลงมาวางขยะข้างรถ และภาพก็เปิดประตูห้องน้ำไปเจออุจจาระที่ไม่ราดน้ำ)
- โล้น : อย่างวันก่อนเดินจตุจักรเวย์ คนเดินแน่นตลาดเลยนะ ยังมีคนดูดบุหรี่อีก คนเค้เหม็น (ภาพป้ายห้ามสูบบุหรี่)
- ฮ้อ : คือจริง ๆ เรื่องแบบนี้มันต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ๆ เวย์ เรื่องความรับผิดชอบทั้งตัวเองต่อครอบครัว ต่อสังคม
- จิ : ใช่ คือถ้าแบบคนเราช่วยกันหมด รับผิดชอบกันหมด เรื่องแบบนี้ไม่เกิดเวย์เรื่องแบบโกงการเอาเปรียบกันเนี่ย ไม่มีจริง ๆ
- โล้น : ก็อย่างพวกที่ชอบพูดว่าโกงนิดโกงหน่อยไม่เป็นไรหรอก พวกนี้ไม่มีจิตสาธารณะมันเห็นแก่ตัวสุด ๆ ...

อ้อ : เนี่ย ๆ ไรเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ แบบเนี่ยมันคือจุดเริ่มต้นของการโกงเลยเว้ย พอมีงคิดแต่จะเอาเปรียบคนอื่นไรเงี้ย มันก็เหมือนอนุญาตให้ตัวมึงเองเอาเปรียบคนอื่นไปเรื่อย ๆ มันก็ยิ่งแย่งเรื่อย ๆ ไรอย่างเงี้ย...

จากเรื่อง ระหว่างทาง

จากภาพยนตร์สั้นเรื่องระหว่างทาง เป็นการพูดคุยกันของกลุ่มเพื่อนในเรื่องการมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นเรื่องที่คนมักเข้าใจผิดคิดว่าจิตสาธารณะคือการมีจิตอาสา การมีจิตสาธารณะต่างกับการมีจิตอาสา เพราะการมีจิตสาธารณะคือการมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม การไม่ทำอะไรให้ส่วนรวมได้รับความเสียหายหรือทำให้ผู้อื่นต้องเดือดร้อนเพราะการกระทำของเรา ส่วนการมีจิตอาสาหมายถึงการลงมือช่วยเหลือผู้อื่น ดังนั้นทั้งสองคำจึงมีความแตกต่างกันในด้านความหมายและการปฏิบัติ การมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม หรือการมีจิตสาธารณะต้องปลูกฝังตั้งแต่เป็นเด็ก โดยสถาบันแรกที่เป็นผู้ปลูกฝังคือสถาบันครอบครัว และทุกคนในสังคมต้องร่วมมือกัน การขาดจิตสำนึกในการมีจิตสาธารณะที่อาจเป็นเรื่องเล็กน้อยไม่ทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใด เช่น การจอดรถไม่ตรงช่อง แต่เป็นการบ่มเพาะนิสัยเห็นแก่ตัว เอาเปรียบผู้อื่น และจะติดเป็นนิสัยจนกลายเป็นเรื่องเอาเปรียบผู้อื่นที่มากขึ้น ๆ

ในเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่าในขณะที่ตัวเราเองมองว่าคนอื่นไม่มีจิตสาธารณะ แต่ลืมมองไปว่าการกระทำของเราบางอย่างก็แสดงออกถึงความไม่มีจิตสาธารณะเช่นเดียวกัน ดังที่ภาพยนตร์ได้นำเสนอว่าทั้ง 4 คนคุยกันในเรื่องการไม่มีจิตสาธารณะของคนในสังคมแต่ตนเองกลับปฏิบัติเสียเอง คือการเปิดไฟเปิดเครื่องปรับอากาศทิ้งไว้ในห้องพักขณะที่ตนเองออกไปข้างนอกเพื่อจะได้รู้สึกเย็นสบายเมื่อกลับเข้ามาในห้องพัก แต่เป็นการสูญเสียพลังงานไฟฟ้าโดยเปล่าประโยชน์ แต่ผู้กระทำกลับไม่เห็นว่าการกระทำเช่นนั้น ก็เป็นการกระทำที่แสดงถึงการไม่มีจิตสาธารณะเช่นเดียวกัน

เรื่อง Band Next Door

เด็กวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งรวมตัวกันเพื่อซ่อมดนตรีในบ้าน ในขณะที่กำลังซ่อมดนตรี เสียงของดนตรีไปรบกวนเพื่อนบ้านที่นอนพักผ่อนอยู่ที่บ้านในช่วงกลางวัน จึงเกิดเรื่องทะเลาะเบาะแว้งและร้องเรียนขึ้น โดยเพื่อนบ้านไปแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและกรมควบคุมมลพิษให้มาตรวจสอบ กลุ่มเด็กวัยรุ่นพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเองได้รับชัยชนะ และยังคงซ่อมดนตรีเสียงดังเช่นเดิม

เพื่อนบ้าน : ...นี่ครับ สารวัตร ไอ้เด็กเวรพวกนี้ จับมันให้หมดเลยครับ
ตำรวจ : ทางเราได้รับแจ้งมาว่า บ้านน้องส่งเสียงดังรบกวนชาวบ้านเขา
เพื่อนบ้าน : บอกไปเลยครับผมแจ้งเอง เล่นเพลง บ้า ๆ บอ ๆ ทั้งวันทั้งคืน ชาวบ้านแถวนี้เขาเดือดร้อนไปทั่วหมดแล้ว

เพื่อนเด็กหนุ่ม : เฮ้ย ! ลุง อย่ามั่วดี พวกผมซ้อมแต่ตอนกลางวัน ชาวบ้านเขาไป
ทำงานกันหมดละแต่ลุงอะนอนอยู่บ้าน...

เรื่อง Band Next Door

จากภาพยนตร์สั้นเรื่อง Band Next Door เน้นให้เห็นถึงการกระทำที่ขาดจิตสำนึก เพราะเด็กหนุ่มไม่สนใจว่าเพื่อนบ้านจะได้รับความสะดวกร้อนจากที่ตนเองซ้อมดนตรีเสียงดัง ถึงแม้เขาจะมองว่าเพื่อนบ้านส่วนใหญ่ไปทำงานในช่วงกลางวันและกลับมาพักผ่อนในช่วงกลางคืน แต่ก็ยังมีเพื่อนบ้านบางส่วนที่พักผ่อนอยู่ที่บ้านโดยไม่ได้ทำงาน หรือเพื่อนบ้านที่ทำงานในช่วงกลางคืนแล้ว ต้องการพักผ่อนตอนกลางวันเหมือนกับลุงเพื่อนบ้านที่มีปัญหากัน

คุณสมบัติของผู้ที่มีจิตสำนึกอย่างหนึ่งคือการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา การรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และไม่ทำสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น ดังนั้นการกระทำของเด็กผู้ชายจึงเรียกได้ว่าขาดการมีจิตสำนึกสำนึกสาธารณะ เพราะการกระทำของเขาสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับผู้อื่น

เรื่อง โดนัท

เรื่องราวของการเข้าคิวซื้อของ ที่ร้านขายโดนัทแห่งหนึ่ง มีโปรโมชั่น ซื้อโดนัท 1 ชิ้น แถม 1 ชิ้น แต่ซื้อได้ไม่เกิน 10 ชิ้น มีลูกค้าเข้าแถวยาวเพื่อรอซื้อ ต่างคนต่างก็รอคอยให้ถึงคิวของตัวเอง เพราะกลัวจะหมดเสียก่อน แจ็คกำลังต่อแถวรอซื้ออยู่เช่นเดียวกัน ในขณะนั้นبوبเพื่อนของแจ็คเดินมาพบเข้าพอดี เห็นคนต่อแถวยาวเพื่อรอซื้อโดนัทจึงสนใจอยากซื้อโดนัทบ้าง บوبจึงฝากแจ็คซื้อเพิ่ม เพราะแจ็คซื้อยังไม่ถึงตามที่ทางร้านกำหนดไว้ คนที่ต่อแถวด้านหลังไม่พอใจในการกระทำของبوبจึงเกิดการโต้เถียงกันขึ้น

ผู้ชายที่ต่อคิว : ...(พูดกับبوب) พี่ครับเขาต่อคิวอยู่นะครับ
بوب : พี่ครับก็ผมฝากเพื่อนผมซื้อมันผิดตรงไหนครับพี่
ผู้ชายที่ต่อคิว : ฝากซื้อก็เหมือนไปแข่งคิวคนอื่นเขาเนาะครับพี่
بوب : แขงคิวยังงัยครับพี่ก็โควต้าเขาให้ 10 ชิ้น เพื่อนผมซื้อไม่ถึงผมก็ใช้โควตามันซื้อมันแข่งคิวยังงัยครับ
ผู้ชายที่ต่อคิว : พี่ครับของมันมีจำนวนจำกัดเหมือนพี่ไปเบียดเบียนสิทธิ์คนอื่นเขาเนาะครับ
بوب : ก็สิทธิ์นี้ไงครับก็เขาให้ 1 คน 10 ชิ้น ผมก็ให้มันซื้อตามสิทธิ์ที่มันได้รับ 10 ชิ้น มันผิดตรงไหนครับพี่

- ผู้ชายที่ต่อคิว : แต่ความจริงอะ เพื่อนพี่เขาซื้อไม่ถึงไง เขาอะซื้อแค่ 4 แต่พี่สองคน
คุยกันอะผมก็ได้ยิน คุณอะอยู่ที่ไหนมาก็ไม่รู้อยู่ดี ๆ ก็มาอีก 6 คุณ
ทำแบบนี้มันเอาเปรียบคนข้างหลังที่เขารอคิวอยู่ เป็นตัวอย่างที่ไม่
ดีของเด็กรุ่นใหม่...
- ป๊อบ : ... พี่ครับสมมุตินะครับถ้าเกิดว่าผมโทรมาฝากเพื่อนผมซื้อก่อนก็
ซื้อ 10 ชิ้น เหมือนกันถูกไหมครับพี่
- ผู้ชายที่ต่อคิว : ก็คุณไม่ได้ทำไง
- ป๊อบ : ได้ครับ (โทรหาแจ๊ค) แจ๊คเหอพี่ฝากซื้อโดนัท 6 ชิ้นนะ (แจ๊คทำสี
หน้าลำบากใจแต่ก็รับปาก ป๊อบหันมาพูดกับผู้ชายที่ต่อคิวด้วย
อาการสะใจ) ต้องอย่างนี้ไข่มั้ยครับคุณพี่ถึงจะพอใจ
- ผู้ชายที่ต่อคิว : (ถอนหายใจ) ประเด็นมันไม่ได้อยู่ที่พี่โทรหรือไม่โทรพี่ มันอยู่ที่ว่าพี่
มาทีหลังก็ต้องเข้าคิว ถึงแม้ว่าพี่จะโทรมาฝากซื้อหรือจะเดินมา
ฝากซื้อมันก็แข่งคิวเหมือนกันอะ ...

จากเรื่อง โดนัท

จากภาพยนตร์สั้น เรื่องโดนัทแสดงให้เห็นถึงการขาดการมีจิตสาธารณะ กล่าวคือไม่เคารพ
สิทธิของผู้อื่น และการไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม เช่นตัวอย่างในภาพยนตร์ ป๊อบไม่ต่อคิวซื้อ
โดนัทในขณะที่คนอื่นกำลังต่อคิวรอซื้อ เขามาทีหลังกลับฝากเพื่อนที่กำลังต่อคิวอยู่ซื้อให้ตนเอง การ
ที่ป๊อบฝากเพื่อนซื้อให้ก็เท่ากับเป็นการลัดคิวคนอื่น แต่ป๊อบไม่เข้าใจมารยาททางสังคมยังหาข้ออ้าง
เพื่อสนับสนุนว่าตนเองนั้นทำถูก โดยการอ้างว่าใช้สิทธิ์ของเพื่อน เพราะเพื่อนซื้อไม่ครบตามที่ทางร้าน
ตั้งไว้ ป๊อบยังพยายามหาวิธีเพื่อฝากเพื่อนซื้อโดนัทโดยที่ตนเองไม่ได้ทำผิดกติกา โดยการโทรศัพท์มา
ฝากเพื่อนซื้อ หรือบอกให้เพื่อนซื้อให้ครบตามสิทธิ์แล้วตนเองจะซื้อต่อจากเพื่อน แต่ถึงอย่างไรการ
กระทำเช่นนั้นก็ยังไม่ถูกต้องอยู่ดีเพราะป๊อบมาทีหลัง การกระทำของป๊อบส่งผลให้แม่ลูกที่มาต่อคิวรอ
ซื้อด้านหลังไม่ได้ซื้อ เพราะโดนัทหมดเสียก่อน

การแข่งคิวโดยวิธีการฝากซื้อ ฝากจ่าย หรือฝากให้ทำสิ่งใด ๆ เป็นการกระทำที่พบเห็นได้ใน
สังคมจนหลายคนมองว่าเป็นเรื่องปกติ เช่น การฝากคนรู้จักซื้อของในขณะที่คนอื่นกำลังรอซื้อ
เหมือนกัน การฝากจ่ายเงินที่ร้านสะดวกซื้อ การให้คนอื่นยื่นจองคิวจ่ายเงินไว้ให้ในขณะที่ตนเองยังซื้อ
ของไม่เสร็จ หรือการฝากกดเงินที่ตู้ ATM ในขณะที่คนอื่นเข้าแถวรอ แต่ความจริงแล้ว การกระทำ
เหล่านี้ล้วนเป็นการแสดงถึงการไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น และไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม นึกถึง
แต่ประโยชน์ที่ตนเองได้รับโดยไม่มองว่าผู้อื่นจะเสียผลประโยชน์หรือได้รับความเดือดร้อน ซึ่งเป็นการ
ขาดการมีจิตสาธารณะนึกถึงส่วนรวม

เรื่อง 18 ปีบริบูรณ์

เด็กหนุ่มอยากเรียนขับรถยนต์ จึงขอร้องให้แม่ช่วยสอนขับรถ แม่ของเขาเป็นตำรวจศรัย ตำรวจเอก ซึ่งเคร่งครัดในเรื่องระเบียบวินัยจึงไม่ยอมสอนขับรถให้ลูกเพราะอายุยังไม่ถึงเกณฑ์และยังไม่มีใบขับขี่ แต่ทนต่อคำอ้อนวอนของลูกไม่ไหวจึงจำใจต้องสอนให้ ก่อนสอนแม่เขากำชับว่าไม่ให้ขับออกไปถนนจนกว่าจะมีใบขับขี่ คิ่นั้นแม่ของเขาไม่สบายเพราะลืมหินยา เด็กหนุ่มจึงต้องขับรถพาไปโรงพยาบาล ระหว่างทางพบกับตำรวจจราจรจึงขอตรวจใบขับขี่ ตำรวจจราจรมองเห็นแม่ของเขาก็จำได้จึงนำทางพาไปที่โรงพยาบาล เมื่อแม่ของเขาฟื้นขึ้นก็ได้บอกให้ตำรวจจราจรดำเนินการตามกฎหมายกับลูกชายที่ขับรถโดยไม่มีใบขับขี่ เวลาผ่านไปเด็กหนุ่มอายุถึงเกณฑ์และมีใบขับขี่แล้ว จึงได้ขับรถไปเรียนตามที่ต้องการ ด้วยความคึกคะนองของวัยรุ่น เขาจึงขับรถด้วยความเร็วทำให้ตำรวจจราจรคนเดิมยึดใบขับขี่ไป ดั่งบทสนทนาบางตอนดังนี้

- แม่ : ...นี่ ๆ ลูกยังขับรถไม่ได้หรอกนะ อายุยังไม่ถึงที่จะทำใบขับขี่ สมัยแม่อะนะ แม่เรียนหนังสือ แม่ก็นั่งรถเมล์เหมือนกัน ยังไงแม่ก็ไม่ให้แกขับรถหรอก
- ลูกชาย : แม่แต่ปีหน้าผมก็ 18 แล้วนะ ผมก็ทำใบขับขี่ได้แล้ว สมัยนี้มันไม่เหมือนสมัยก่อนแล้ว เนี่ยนะแม่ ผมใช้รถแม่แค่บางวันเท่านั้นนะ ผมไม่ใช้รถแม่ทุกวันหรอก น้า...
- แม่ : ...อยากเป็น อะ ๆ สอนให้ก็ได้ แต่แกต้องมีใบขับขี่ก่อนนะ ก่อนที่จะขับขึ้นถนนนะ (ลูกชายดีใจ ลูกขึ้นบ้าน แม่พูดตามหลัง) นี่ ๆ ใ้วันสำคัญอะไรของแกนะนะ แม่ก็ไม่ให้แกใช้รถหรอกนะ จนกว่าแกจะเรียนจบนะ...
- แม่ : ...ก่อนจะสตาร์ทเครื่องนะลูก ต้องเหยียบเบรกก่อนนะ แล้วเราก็ปลดมาที่ไทรฟ์ แล้วก็ค่อยปล่อยเบรก รถมันจะค่อย ๆ เคลื่อนไปช้า ๆ เห็นมั๊ยลูก ขับไม่ต้องเร็วนะขับไปช้า ๆ เว้นระยะรถคันหน้าไว้ ไปในช่องของเราเนี่ยลูก อย่าขับแซงไปมาปาดซ้ายขวาไม่เอา นะลูกเข้าใจมั๊ย แล้วเวลาเราขับรถบนถนนเนี่ยลูก เราต้องขับตามกฎ อุบัติเหตุมันก็จะไม่เกิดถ้าเราเคารพกฎจราจร เข้าใจมั๊ย...
- ลูกชาย : ...ใครจะมาจับผม ผมเป็นลูกแม่นะ
- แม่ : แกเป็นลูกชั้นนะ ยิ่งต้องทำไม่ผิดกฎ และก็เวลาแม่ไม่อยู่เนี่ย ห้ามเอารถไปขับเด็ดขาด เพราะแกไม่มีใบขับขี่ เข้าใจรีเปล่า...

จากเรื่อง 18 ปีบริบูรณ์

จากภาพยนตร์สั้นเรื่อง 18 ปีบริบูรณ์ ชี้ให้เห็นถึงการขาดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากตัวละครในเรื่องอายุยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะมีใบขับขี่แต่อยากขับรถโดยอ้างว่าตนเองเป็นเป็นลูกของตำรวจผู้รักษากฎหมายดังนั้นจึงไม่มีใครกล้าจับ การที่ตัวละครยังไม่มีวุฒิภาวะพอในการขับรถแต่ไปขับรบนท้องถนนอาจจะเกิดอันตรายกับบุคคลอื่นได้ ถึงแม้ตัวละครจะมีวุฒิภาวะและสามารถขับรถได้แล้ว แต่ขับรถเร็วโดยไม่คำนึงถึงกฎจราจร อาจจะนำมาซึ่งการเกิดอุบัติเหตุและความสูญเสียตามมาได้ การไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับส่วนรวมเป็นเรื่องของการขาดจิตสำนึก หากคนในสังคมปฏิบัติตามกฎระเบียบ โดยเฉพาะการเคารพกฎจราจร มีวินัยในการใช้รถใช้ถนนก็จะสามารถลดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบนท้องถนนได้

เรื่อง LIFT

เรื่องราวของคนในสังคมที่มีความเห็นแก่ตัวเองโดยไม่นึกถึงคนอื่น “แอม” พนักงานสาวบริษัทแห่งหนึ่ง กำลังเร่งรีบมาขึ้นลิฟต์เพื่อเตรียมตัวนำเสนองานกับลูกค้าในเช้านี้ “แม็ก” ชายหนุ่มที่ต้องรีบไปสัมภาษณ์งานให้ทันเวลา หญิงสาว หญิงวัยกลางคน และชายวัยกลางคนเจ้าของบริษัทที่แม็กกำลังจะไปสัมภาษณ์งาน ทั้ง 5 คน ต่างกำลังยืนรอที่หน้าลิฟต์ เมื่อลิฟต์เปิด มีช่างซ่อมท่อประปาซึ่งมีอุปกรณ์ซ่อมท่อประปาวางอยู่ ทั้ง 5 คนต่างก็เดินเข้าไปในลิฟต์ สัญญาณเตือนน้ำหนักเกินของลิฟต์ดังขึ้น ต่างคนต่างก็มองหน้ากันแต่ไม่มีใครยอมเดินออกจากลิฟต์ ชายวัยกลางคนเจ้าของบริษัทที่อยู่ข้างในสุดของลิฟต์ซึ่งเป็นคนที่มารอลิฟต์อยู่ก่อนแล้วต้องเสียสละออกจากลิฟต์ ถึงกระนั้นลิฟต์ยังเตือนน้ำหนักเกินแต่ไม่มีใครเสียสละเดินออก พอลิฟต์ขึ้นไปได้สักพักจึงมีอาการขัดข้องทำให้ลิฟต์ค้าง ทุกคนตกใจและต่างโทษว่าเป็นความผิดของกัน

- หญิงวัยกลางคน : ...ตายแล้ว ! ลิฟต์ค้างนะ
- หญิงสาว : ตอนแรกลิฟต์มันก็เกินอยู่แล้ว จะขึ้นมาทำไมกันไม่รู้ ทำไมไม่ออกไปกันนะ
- แอม : แล้วลุงนะ จะชนของอะไรกันเยอะเยอะแต่เข้าเนี่ย (บ่น) คนเค้ารีบกันอยู่จะมาชนของอะไร เกะกะ
- ช่างประปา : อ้าว ! คุณ ตามอดรีใจ ผมเข้ามาก่อนนะ และผมจะเข้าไปซ่อมท่อ ผมมีงานที่จะทำของผมนะ จะให้ผมแบกไอ้ท่อ ถังน้ำนี่ขึ้นบันไดไปรีใจ คุณมาลองยกดูบ้างมัย บ้ารีเปลววะ นี่เข้ามาทีหลังทำไมไม่ออกไปก่อน
- แม็ก : อ้าว ! ลุง ผมรีบนี้ ผมมีสัมภาษณ์งาน
- หญิงสาว : ทุกคนเค้าก็รีบกันหมดแหละ

หญิงวัยกลางคน : ใครมียามบ้าง ป้าจะเป็นลมแล้วเนี่ยร้อน
 แอม : โทรศัพท์ก็ไม่มีสัญญาณอีก ซวย ๆ ๆ ๆ เจ้านายเล่นแน่เลย...

จากเรื่อง LIFT

จากภาพยนตร์สั้น เรื่อง LIFT สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมในเมืองที่มีความเร่งรีบและแข่งขันกัน ทำให้คนในสังคมมองข้ามความเห็นอกเห็นใจ และความเข้าใจกัน ต่างคนต่างก็มีเหตุผลเข้าข้างตัวเองเพื่อให้ตนเป็นฝ่ายถูก เพราะขาดการมีจิตสาธารณะ มองเห็นประโยชน์ของตนเองมากกว่าบุคคลอื่น ไม่มีความเสียสละจึงทำให้ได้รับความเดือดร้อน แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่มีใครสำนึกผิดจนกระทั่งได้รับผลจากการกระทำที่เห็นแก่ตัวนั้นคือ แอม ไม่ยอมออกจากลิฟต์เพราะรีบมานำเสนองานให้ลูกค้า ทำให้ลิฟต์ค้างและต้องเสียเวลา และยิ่งไปกว่านั้น แม่บ้านที่ทำความสะอาดต้องหิ้วน้ำจากชั้นล่างเพื่อขึ้นมาทำความสะอาดถึงข้างบน ทำให้ไม่ทันเวลาที่ลูกค้าขึ้นมาบนห้องประชุม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการไม่เตรียมความพร้อมของพนักงานคือแอมนั่นเอง ส่วนแม่ก็เข้ามาในลิฟต์เป็นคนสุดท้ายแต่กลับไม่ยอมออกจากลิฟต์ในขณะที่ชายวัยกลางคนเจ้าของบริษัทที่มารอลิฟต์อยู่ก่อนและอยู่ด้านในสุดกลับเสียสละออกจากลิฟต์ ผลที่ตามมาคือสุดท้ายแม่ก็รู้ว่าคนที่จะสัมภาษณ์งานแม่ก็คือชายวัยกลางคนเจ้าของบริษัทที่เสียสละออกจากลิฟต์ ทำให้แม่รู้สึกอับอายกับการกระทำของตนเอง และอาจจะไม่ได้รับการพิจารณาให้เข้าทำงานในบริษัทแห่งนี้

คำว่า “จิตสาธารณะ” เป็นศัพท์ที่เกิดขึ้นในทศวรรษที่ผ่านมา นอกจากจะใช้คำว่าจิตสาธารณะแล้ว ยังมีคำอื่น ๆ ที่ใช้เป็นความหมายนัยเดียวกัน เช่น สำนึกสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ จิตอาสา จิตสำนึกทางสังคม คำเหล่านี้มีที่มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Public Consciousness, Public Mind (นเรศวรวิชาการ NU Academic, 2553) ซึ่งคำทั้งหมดมีความหมายในทางทิศเดียวกัน คือ การรู้จักเอาใจใส่ธุระในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน การคิดในสิ่งที่ดี ประพฤติดี ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตน การรู้จักสิทธิของตนเองและผู้อื่น การไม่ทำลายเบียดเบียนบุคคล สังคม วัฒนธรรม ประเทศชาติและสิ่งแวดล้อม (กรรยา พรรณนา, 2559, p. 13) การมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เพราะคำว่า “สาธารณะ” คือสิ่งที่มีได้เป็นของผู้หนึ่งผู้ใด จิตสาธารณะจึงเป็นความรู้สึกการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะและหน้าที่ที่จะดูแลและบำรุงรักษา ร่วมกัน (ชัยวัฒน์ สิทธิรัตน์, 2552, p. 14)

การสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับตัวบุคคล เป็นเรื่องที่หลายหน่วยงานให้ความสำคัญ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนไว้ในหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่ามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, p. 5)

ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่มุ่งการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยเตรียมเด็กและเยาวชนทั้งด้านจิตใจ ทักษะชีวิต และความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต โดยการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึกสาธารณะ (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, p. 52)

จากการศึกษาคำสอนเรื่องการมีจิตสาธารณะในภาพยนตร์สั้นชุด “โตไปไม่โกง” เน้นคุณธรรมเรื่องความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งภาพยนตร์ได้นำเสนอออกเป็น 2 ด้าน คือด้านที่มีจิตสาธารณะรู้จักการเสียสละความสะดวกสบายของตนเองเพื่อผู้อื่นได้แก่เรื่อง ระหว่างทาง ซึ่งเป็นการปฏิบัติตนภายใต้บรรทัดฐานของสังคม ส่วนอีกด้านหนึ่ง ภาพยนตร์ได้นำเสนอคนที่ไม่มีความมีจิตสาธารณะคือไม่คำนึงถึงส่วนรวม มองเห็นผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าสิ่งอื่น ได้แก่เรื่อง, Band Next Door, โดนต์, 18 ปีบริบูรณ์ และ LIFT ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ไม่ผิดกฎหมายและไม่เป็นโทษสำหรับการกระทำเช่นนี้ แต่เป็นการกระทำที่ไม่อยู่ภายใต้บรรทัดฐานของสังคม ฉะนั้นบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม คือการไม่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมนั้นเอง

3. คำสอนเรื่องความเป็นธรรมในสังคม

การเป็นธรรมในสังคม เป็นคุณธรรมที่คนในสังคมต้องการให้เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นสังคมใดก็มักจะโทษหาคุณธรรมในด้านนี้ เพราะเป็นคุณธรรมที่จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การเป็นธรรมทางสังคมเกิดจากความยุติธรรม อันหมายถึง น. ความเที่ยงธรรม, ความชอบธรรม, ความชอบด้วยเหตุผล, ว. เที่ยงธรรม, การไม่เอินเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง, ชอบด้วยเหตุผล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 957) การเป็นธรรมในสังคม คือการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเที่ยงธรรม เท่าเทียมโดยไม่แบ่งชนชั้น วรรณะ เพศ วัย หรือสถานะทางสังคม จากการศึกษาภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบคำสอนในเรื่องการเป็นธรรมในสังคมจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ แป๊ะเจี๊ยะ, ผู้ตัดสิน, ความเป็นธรรมอยู่ไหน และป้าย (สุนัข) ที่หายไป

เรื่อง ผู้ตัดสิน

“ครูเบิ้ล” เป็นครูสอนวิชาดนตรีที่โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งรับหน้าที่เป็นผู้ตัดสินการประกวดร้องเพลงในโรงเรียน การประกวดร้องเพลงดำเนินมาถึงรอบชิงชนะเลิศระหว่าง “เหมือนฝัน” และ “พัดชา” ผลการประกวด พัดชาได้รับชัยชนะ เพราะถึงแม้ว่าเธอจะมีน้ำเสียงที่ไพเราะไม่เท่าเหมือนฝัน แต่เธอเลือกเพลงที่เหมาะสมกับตัวเองจึงเกิดความผิดพลาดน้อย ในขณะที่เหมือนฝันคิดว่าตัวเองเสียงดีจึงเลือกเพลงที่ยากเกินไปสำหรับตัวเองทำให้เกิดข้อผิดพลาดเยอะ กลุ่มนักเรียนไม่พอใจเพราะ

คิดว่าครูเบิร์ลล่าเอียงเข้าข้างพัดชา เพราะพ่อพัดชาซื้อกีตาร์มาให้ครูเบิร์ล แต่สุดท้ายทุกคนก็ได้รู้ความจริงว่าครูเบิร์ลไม่ได้ล่าเอียง

ครูเบิร์ล : ...การตัดสินใจในครั้งนี้สร้างความลำบากใจให้ครูเป็นอย่างมากเลยนะ ผลคะแนนที่อยู่ในมือของครูในตอนนี้อยากให้นักเรียนเชื่อว่าครูพิจารณาอย่างดีและเป็นธรรมที่สุดแล้วจริง ๆ

กลุ่มนักเรียน : (เสียงคุ้ยกันกึ่งประท้วง) หุย ! ไม่จริงอะ ไม่ยุติธรรมอะ ใครก็รู้ผลแล้วทั้งนั้นไม่แฟร์เลยอะ...

ครูเบิร์ล : ...(เสียงจากความคิด) ก็อย่างที่บอกบางทีการเลือกจะอยู่ตรงกลางระหว่างสองสิ่งอาจจะเป็นที่ที่ทรงตัวยากที่สุดก็เป็นได้ เป็นคุณ คุณจะทำตัดสินใจให้ใครชนะละ เด็กที่เสียงดีแต่เพลงที่ยากเกินไปและไม่เหมาะสมกับตัวเองจนทำให้เกิดข้อผิดพลาด กับอีกคนที่ถึงแม้จะมีความสามารถดีเยี่ยมแต่การแสดงบนเวทีของเธอกลับออกมาอย่างลงตัว...

เหมือนฝัน : ...อาจารย์คะนี่ของครูเบิร์ลหรือเปล่าคะ

อาจารย์ : ไหนอะไรเอามาดูซิ อ้อ ! นี่มันบิลที่ครูเบิร์ลส่งกีตาร์จากร้านบ้านพัดชาเห็นว่าหายากอะไรนี่แหละ พ่อพัดชาเขาต้องสั่งมาจากที่อื่นอาทิตย์ที่แล้วมั้ง ครูนะเห็นพ่อพัดชาเอามาให้ครูเบิร์ลเองกับมือเลยนะ ของครูเบิร์ลนั่นแหละจ๊ะ แล้วนี่แอบเอาของครูเค้ามาดูทำไมเนี่ย เก็บเข้าที่เดิมทีล่ะ...

จากเรื่อง ผู้ตัดสิน

จากภาพยนตร์สั้นเรื่อง ผู้ตัดสิน แสดงให้เห็นถึงความยุติธรรมที่มีอยู่ในใจของคนที่ทำหน้าที่เป็นทั้งครูและผู้ตัดสินการประกวดร้องเพลง ครูเบิร์ลตัดสินใจประกวดร้องเพลงอย่างมีเหตุผลและยุติธรรม ถึงแม้จะสร้างความไม่พอใจให้กับกลุ่มนักเรียน แต่ครูเบิร์ลก็ยังยืนยันในการตัดสินใจอย่างยุติธรรมของตนเองโดยไม่หวั่นไหวกับคำประท้วงหรือคำครหาในทันที ภาพยนตร์สั้นเรื่องนี้ชี้ให้เห็นการมีใจตั้งมั่นในความยุติธรรมยอมไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคใด ๆ ถึงแม้จะมีคนที่ไม่เห็นด้วยหรือเข้าใจผิดในการกระทำนั้น แต่หากทำด้วยความบริสุทธิ์ใจแล้วก็ย่อมนำมาซึ่งความสบายใจ และสุดท้ายทุกคนจะเข้าใจในการกระทำนั้น เหมือนที่ตอนท้ายของเรื่องกลุ่มนักเรียนเข้าใจครูเบิร์ลว่าไม่ได้ตัดสินอย่างล่าเอียงเพราะเห็นแก่อำภิสสินจ้างแต่อย่างใด แต่ครูเบิร์ลตัดสินจากความสามารถของนักเรียนอย่างยุติธรรม

เรื่อง ความเป็นธรรมอยู่ไหน

“นิว” เป็นพนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง ทำหน้าที่ติดต่อหนังสือ เขามักคิดว่าชีวิตไม่ได้รับความเป็นธรรมเริ่มตั้งแต่ช่วงที่เป็นนักเรียน โดยช่วงที่เป็นนักเรียนเขาคิดว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากครู ตอนเรียนมหาวิทยาลัยก็ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเพื่อน ในช่วงทำงานก็ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากหัวหน้างานและมักถูกเพื่อนร่วมงานเอาเปรียบเสมอ แม้กระทั่งการใช้ชีวิตประจำวันนั่งรถแท็กซี่มาทำงานก็ถูกคนขับรถแท็กซี่เอาเปรียบ นิวได้แต่เก็บความแค้นไว้ในใจ ต้องการเอาคืนอย่างสาสมแต่นิวกี่ได้เพียงแค่คิดเท่านั้น จนวันหนึ่งนิวได้รับผลตอบแทนจากความอดทน เพราะหัวหน้าได้แต่งตั้งให้เขาเป็นหัวหน้าหัวหน้าโครงการในปีนี้ ทำให้นิวดีใจและรู้แล้วว่าความเป็นธรรมที่รอมาตลอด 27 ปีในที่สุดเขาก็ได้รับแล้ว

(นิวเปิดประตูเข้ามาในห้องประชุม มองไปที่นาฬิกาเป็นเวลา 11.00 น. หันกลับมาเจอหน้าบอสเข้าพอดี)

- หัวหน้า : ...มาสายอีกแล้วทุกคนเขารอคุณคนเดียวรู้อยู่
- นิว : อ้าว ! ก็เมื่อวานผมตัดงานถึงตี 2 อะเลยมาเข้าไปหน่อยอะครับ
- หัวหน้า : อย่างมาอ้างผมเช็คแล้วคุณงานเขาออกตี 2 เหมือนคุณเขายังมาทันเลย (นิวหันไปมองงาน งานยังไม่ให้) การที่คุณปล่อยให้คนอื่นเขารอคอยคนเดียวเนี่ยนะ มันไม่แฟร์กับคนอื่นคุณรู้ไหม...
- หัวหน้า : นิว ! คุณรู้ไหมที่ผมเรียกทุกคนมาประชุมกันวันนี้ มันสำคัญมากและคุณไม่ควรมาสาย
- นิว : ผมขอโทษครับ
- หัวหน้า : ดี แล้วที่การประชุมยังไม่เริ่มไม่ได้ถ้าไม่มีคุณ เพราะผมจะบอกให้ทุกคนทราบถึงโปรเจกต์สำคัญของปีนี้ แล้วผมจะประกาศให้ทุกคนรู้ว่าคุณมาสายบ่อย(เน้นเสียง) แต่คุณก็ขยัน ทำงานดี ๆ แทบทุกคืน ผมซาบซึ้งใจมาก คุณนิวมะผมจะตั้งให้คุณเป็นหัวหน้าโปรเจกต์ของปีนี้ คุณต้องตั้งใจทำงานนะ แล้วผมจะขึ้นเงินเดือนให้
- นิว : (นิวดีใจ ทุกคนร่วมดีใจด้วย เกิดเสียงชื่นใจของนิว) ใครจะเชื่อว่าผมต้องรอถึง 27 ปี เพื่อความเป็นธรรมในชีวิตผม ถึงมันจะมาเข้าไปหน่อยแต่มันก็ทำให้ผมเข้าใจ ต่อให้คนอื่นจะไม่แฟร์กับเรายังไงถ้าเราอดทนและไม่ทำสิ่งนั้นกลับไปใส่คนอื่น สักวันความเป็นธรรมจะเกิดขึ้นกับเรา อาจจะนานหน่อยแต่ผมว่ามันคุ้มนะ

จากเรื่อง ความเป็นธรรมอยู่ไหน

จากภาพยนตร์สั้นเรื่อง ความเป็นธรรมอยู่ไหน แสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นกับคนหนึ่งที่อยู่ในสังคม ซึ่งเขาคิดว่าตัวเองไม่ได้รับความเป็นธรรมจากคนรอบข้างตลอดมา แต่เขาก็อดทนเพื่อรอคอยความเป็นธรรมที่จะได้รับในสักวันหนึ่งโดยไม่เรียกร้องหรือตอบโต้คนที่หยิบยื่นความไม่เป็นธรรมให้กับเขา และสุดท้ายเขาก็ได้รับความเป็นธรรมจากผลของการกระทำของเขาเองคือความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและการเงินเพราะการทำให้เขาหัวหน้าได้มองเห็นมาตลอดและได้ตอบแทนในความดีนั้น

ในตอนท้ายของเรื่องนี้มีวิธีการจบแบบหักมุม คือ เมื่อนิวได้รับความเป็นธรรมในเรื่องการทำงานแล้ว แต่เขาก็อ้างว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเพื่อนร่วมงานในเรื่องอื่นๆ เช่น การกินเลี้ยงฉลองความก้าวหน้าของนิว หัวหน้าจะพาพนักงานทุกคนไปเลี้ยง ทุกคนมีความเห็นตรงกันคือไปกินเนื้อย่าง แต่นิวไม่กินเนื้อ แต่ก็ต้องไปกับเพื่อนร่วมงาน นิวจึงรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับความเป็นธรรม การจบแบบหักมุมในตอนท้ายของเรื่องแสดงให้เห็นว่า ความเป็นธรรมในสังคม คือการยึดถือความถูกต้องตามบรรทัดฐานตามกฎหมายของสังคม ไม่ได้เกิดจากความพึงพอใจของคนเพียงคนเดียว แต่เกิดจากการยอมรับมติส่วนใหญ่ของกลุ่ม ซึ่งมตินั้นไม่ผิดไปจากคุณธรรมอันเป็นบรรทัดฐานของสังคม เป็นการปลูกฝังการยอมรับและผ่อนปรนตามเสียงส่วนมากตามหลักประชาธิปไตย และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ดังนั้น การที่นิวไม่กินเนื้อเพียงคนเดียว แต่เพื่อนร่วมงานทุกคนมีมติว่าไปกินเนื้อ นิวจึงต้องยอมรับมติของคนอื่น ถึงแม้เขาจะรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับความเป็นธรรมก็ตาม

เรื่องแป๊ะเจี๊ยะ

ต้นกับพ่อรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้อำนวยการโรงเรียนเพราะต้นไม่ได้เข้าเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งทั้งที่คะแนนของต้นผ่านเกณฑ์ โดยผู้อำนวยการให้เหตุผลว่ามีนักเรียนที่ได้คะแนนมากกว่าต้นอีกหลายคนที่ไม่ได้เรียน เพราะห้องเรียนไม่เพียงพอสำหรับเด็ก แต่เป็นที่รู้กันภายในว่าถึงเด็กคะแนนไม่ถึงเกณฑ์แต่ผู้ปกครองจ่ายเงินสองแสนบาทลูกก็จะได้เข้าเรียน จึงมีผู้ปกครองจำนวนมากยอมจ่ายเงินเพื่อให้ลูกได้เรียนที่โรงเรียนที่ดีมีชื่อเสียง แต่พ่อของต้นไม่ยอมจ่ายสองแสนบาทต้นจึงไม่ได้เข้าเรียน

พ่อของต้น : ...ผอ.ครับ คะแนนสอบลูกผมผ่านเกณฑ์ ทำไมเขาไม่เรียนล่ะครับ ผอ.ช่วยรับไว้อีกคนได้มั๊ยครับ เขาเรียนมาตั้งแต่ ม.1 ละ ผมไม่อยากจะให้เขาต้องเปลี่ยนโรงเรียนล่ะครับ

ผู้อำนวยการ : นี่คุณ วันนี้ผมคุยเรื่องนี้จนแทบจะอ้วกอยู่แล้ว มีนักเรียนที่ได้คะแนนเยอะกว่าลูกคุณอีกตั้งหลายคน ห้องเรียนผมเนี่ยไม่พอต้องเข้าใจหน่อยนะ

พ่อของต้น : เข้าใจอะไรครับ ผมเห็นเขาเข้าไปจ่ายเงินกันคนละสองแสน ๆ แล้วได้เรียนทุกคนเลย จ่ายเงินแล้วคะแนนมันสูงขึ้นนั่นแหละครับ (ผู้อำนวยการเดินหนี) สงสารเด็กสงสารผู้ปกครองบ้างสิ พรุ่งนี้ผมกับลูกผมจะอดข้าวประท้วง จะนอนหน้าโรงเรียนนี้เลย คอยดู (ผู้อำนวยการไม่สนใจเดินหนีไป)...

จากเรื่อง แป๊ะเจี๊ยะ

จากภาพยนตร์สั้นเรื่อง แป๊ะเจี๊ยะ เน้นให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมทางสังคม เพราะผู้อำนวยการเลือกปฏิบัติต่อเด็กและผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองที่มีเงินจ่ายสองแสนบาทลูกก็ได้เข้าเรียนถึงแม้คะแนนจะน้อยและไม่ถึงเกณฑ์ก็ตาม แต่ถ้าผู้ปกครองไม่จ่ายเงินให้ถึงแม้คะแนนเด็กจะถึงเกณฑ์ก็ไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ ความไม่เท่าเทียมและเสมอภาคในวงการศึกษาทำให้เห็นอยู่จำนวนมาก เช่น มีการสอบคัดเลือกให้นักเรียนที่ได้คะแนนดี ได้มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงซึ่งโรงเรียนประเภทนี้สามารถเลือกรับเด็กได้ ในขณะที่เดียวกันนักเรียนที่มีคะแนนไม่ถึงเกณฑ์ก็ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและต้องไปเรียนในโรงเรียนที่ยังเปิดรับเด็กนักเรียนทุกประเภท จึงนำมาซึ่งการแก่งแย่งแข่งขัน นักเรียนที่ผู้ปกครองมีฐานะก็จะไปเรียนเสริมหรือติวเพื่อให้ตนเองสอบเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียงได้ แต่ในขณะเดียวกัน นักเรียนที่ผู้ปกครองมีฐานะยากจนก็ขาดโอกาสทางการศึกษาหรือขาดโอกาสในการเลือกที่เรียน จึงจำเป็นต้องเรียนที่ไหนก็ได้

ในด้านของโรงเรียน บางโรงเรียนสามารถคัดเลือกเด็กที่เก่งและผู้ปกครองให้การสนับสนุนมาเรียนต่อได้ ในขณะที่บางโรงเรียนไม่สามารถเลือกรับเด็กได้ ดังนั้นการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนจึงมีความแตกต่างกัน โรงเรียนที่มีเด็กที่ตั้งใจเรียนและเรียนเก่งก็สามารถสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กพัฒนาตัวเองเพื่อไปแข่งขันทางด้านวิชาการนำชื่อเสียงมาให้กับโรงเรียนได้ ในขณะที่บางโรงเรียนมีเด็กทุกประเภทเข้าไปเรียน ทั้งเด็กตั้งใจเรียน เด็กสนใจเรียนน้อย จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปได้ยาก เพราะเด็กขาดความพร้อมทั้งด้านพฤติกรรมมารีเรียนและภาวะทางการเรียนรู้ การที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กไปแข่งขันทางด้านวิชาการเพื่อนำชื่อเสียงมาให้กับโรงเรียนจึงเป็นเรื่องยาก

ดังนั้นการไม่เป็นธรรมทางสังคม จึงเกิดขึ้นได้ถ้าบุคคลที่ควบคุมกฎเกณฑ์ไม่รักษาความเป็นธรรมดังผู้อำนวยการ และคนที่อยากได้ประโยชน์พยายามทุกวิถีทางให้ตนได้สิ่งต้องการดังผู้ปกครองที่ยอมจ่ายเงิน และพ่อของต้นที่ประท้วงแบบ “หลอก ๆ” ภาพยนตร์เรื่องนี้จึงต้องการนำเสนอให้เห็นว่า คนทั้งสองกลุ่มต่างทำให้เกิดความคดโกงในสถาบันการศึกษา ที่ควรเป็นสถาบันหลักในการอบรมสั่งสอนเยาวชนเรื่องบรรทัดฐานของสังคม

เรื่อง ป้าย (สุนัข) ที่หายไป

เรื่องราวของเด็กชายคนหนึ่งที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่เทศกิจ จึงเจ็บแค้นจนเก็บไปนอนฝัน ว่าตนเองได้ไปร้องเรียนกับเปาบุ้นจิ้นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม เพราะถูกเจ้าหน้าที่เทศกิจรังแก ที่ตนเองไปติดประกาศตามหาสุนัขที่หายไปที่กำแพงข้างถนนแล้วถูกเจ้าหน้าที่เทศกิจห้ามและทำร้าย โดยที่เจ้าหน้าที่เทศกิจห้ามเด็กชายไม่ให้ติดประกาศ แต่กลับเอาประกาศมาติดเสียเองในที่เดียวกัน หรือแม้แต่ในที่ให้ติดประกาศในตลาดก็ไม่มีที่สำหรับให้เด็กชายติดประกาศ เพราะบอร์ดติดประกาศมีป้ายหาเสียงที่เจ้าหน้าที่เทศกิจนำมาติดไว้ถึงสองแผ่น แม้กระทั่งคนกวาดขยะก็เข้าข้างเจ้าหน้าที่เทศกิจเพราะเห็นว่าเป็นผู้มีอำนาจมากกว่า

เปาบุ้นจิ้น : ...เจ้าจะยอมรับข้อกล่าวหาหรือไม่ เจ้าใช้อำนาจในทางที่ผิดข่มเหงประชาชน

เทศกิจ : ผมเพียงแต่ทำไปตามหน้าที่เท่านั้นนะครับ

เปาบุ้นจิ้น : แต่เจ้าก็ยังติดประกาศในที่ห้ามติด เจ้าติดได้ทำไมคนอื่นติดไม่ได้ ทั้งที่มันเป็นป้ายประกาศเหมือนกัน ฟังคำตัดสิน เจ้าใช้อำนาจของตนในทางที่ไม่ถูก เอาเปรียบผู้อื่นแม้จะทำตามหน้าที่แต่ก็ไม่มี

เทศกิจ : เฮ้ย ! ใต้เท้าครับ ท่านจะลงโทษผมได้อย่างไร ผมเป็นเจ้าหน้าที่ของทางการนะครับ

เปาบุ้นจิ้น : ยิ่งเป็นเจ้าหน้าที่จากทางการยิ่งต้องตัดสินให้หนัก ถือว่าเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่ ประชาชนหรือจะเอา 40 ครั้ง ส่วนเจ้าเข้าข้างผู้มีอำนาจมากกว่า เลือกปฏิบัติ ถึงจะไม่มีส่วนในการวิวาทนี้ก็จริง แต่ก็ถือว่ามิโทษ ลงโทษโบย 5 ครั้ง เด็กชายฉันทพลเมื่อโดนข่มเหงก็ใช้อารมณ์ในการตอบโต้ทำให้เกิดการวิวาท มีความผิด ไม่มีคำว่า แต่ ขอลงโทษโดยการเก็บขยะมูลฝอยเป็นเวลา 1 เดือน เพื่อความเป็นธรรมของทั้งสองฝ่ายนับแต่นี้ไปข้าขอให้แบ่งพื้นที่ติดประกาศกันคนละครึ่งเพื่อความยุติธรรม เจ้าหน้าที่นำตัวไปโบย ปิดศาล...

จากเรื่อง ป้าย (สุนัข) ที่หายไป

จากภาพยนตร์สั้นเรื่อง ป้าย (สุนัข) ที่หายไป แสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมไทย คือเจ้าหน้าที่ของรัฐมักใช้อำนาจที่มีอยู่ทำคามผิดเสียเอง ดังที่เห็นในข่าวที่ผ่านมา เช่น ตำรวจใช้รถของสถานีตำรวจชนยาบ้าผ่านด่านตรวจเพื่อไม่ให้ถูกตรวจค้นสิ่งผิดกฎหมาย เหมือนเจ้าหน้าที่เทศกิจในเรื่องที่ใช้อำนาจสั่งไม่ให้คนติดป้ายประกาศในที่ห้ามติด แต่ตนเองกลับติดเสียเอง

การเข้าข้างคนที่มีอำนาจมากกว่าก็ถือว่ามีอคติ เช่นในเรื่อง คนกวาดขยะเข้าข้างเจ้าหน้าที่เทศกิจ ทั้งที่รู้ว่าเจ้าหน้าที่ชมเชยประชาชนและทำความผิดเสียเอง การกระทำเช่นนี้ที่เห็นได้ในสังคมเช่น การเข้าข้างคนที่ทำความผิดโดยการช่วยปิดบังความผิดและให้การช่วยเหลือไม่ให้ได้รับโทษ เพียงเพราะคนนั้นเป็นผู้ที่มีอำนาจ มีฐานะทางสังคมที่สูงเป็นที่นับหน้าถือตา ดังเช่นข่าวทนายทศวรรษติ่มกระหิงแดงที่ขับรถชนตำรวจเสียชีวิตแล้วไม่ได้รับโทษเพียงแต่รอลงอาญา ใช้เวลา 5 ปีในการดำเนินคดีโดยผู้ต้องหายังไม่ได้รับโทษแต่อย่างใด จนกระทั่งคดีบางคดีหมดอายุความไปแล้ว ซึ่งเป็นที่จับตามองของประชาชนว่าหากไม่มีเงินไม่มีพรรคพวกคงได้รับโทษไปแล้วจนเกิดสำนวนติดปากของคนในสังคมว่า “คุกมีไว้ขังคนจน” (ไทยรัฐออนไลน์, 2560)

ดังนั้นภาพยนตร์เรื่อง ป้าย (สุนัข) ที่หายไป จึงเป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม ในขณะที่คนในสังคมยังมีความหวังว่าจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความยุติธรรม ซึ่งในช่วงหนึ่งได้มีภาพยนตร์จีนที่นำมาฉายในเมืองไทยจนเป็นที่โด่งดังเนื่องจากตัวละครเอกเป็นบุคคลที่มีความยุติธรรม จนกลายเป็นสำนวนติดปากคนไทยเมื่อพูดถึงคนที่มีความยุติธรรมว่า “เป่าบั้นจิ้น” ท่านเปา หรือเป่าบั้นจิ้นเป็นสัญลักษณ์ของความยุติธรรม ซึ่งเกิดขึ้นจากความฝันของเด็กชายฉันทพล เมื่อเขาไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงเกิดความคับข้องใจจนเก็บไปเป็นความฝันเพราะต้องการความยุติธรรม

จากการศึกษาคำสอนเรื่องการเป็นธรรมในสังคมในภาพยนตร์สั้นชุด “โตไปไม่โกง” เน้นคุณธรรมเรื่องความยุติธรรมของผู้ที่มีอำนาจ ซึ่งเป็นผู้สามารถตัดสินหรือชี้ขาดในเรื่องต่างๆได้ บุคคลเหล่านี้หากขาดความยุติธรรมแล้ว มักจะนำความเสียหายมาสู่สังคมส่วนรวม ซึ่งภาพยนตร์ได้นำเสนอออกเป็น 3 ด้าน ด้านที่ 1 นำเสนอผ่านตัวละครที่มีความยุติธรรมได้แก่เรื่อง ผู้ตัดสิน ท่านเปา (เป่าบั้นจิ้น) ในเรื่อง ป้าย (สุนัข) ที่หายไป ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีความยุติธรรมในจิตใจและแสดงออกมาโดยการใช้อำนาจในการตัดสินผู้อื่นอย่างยุติธรรม อันเกิดจากการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมที่คนในสังคมคาดหวังให้เป็นเช่นนั้น ด้านที่ 2 นำเสนอผ่านตัวละครที่ไม่มีความยุติธรรม คือเรื่อง แป๊ะเจี๊ยะ ที่ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจขาดความยุติธรรม ทำให้ตัดสินผู้อื่นอย่างไม่เป็นธรรม ส่วนด้านที่ 3 นำเสนอผ่านตัวละครที่มองว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรม คือเรื่องความเป็นธรรมอยู่ไหน แต่สุดท้ายภาพยนตร์ก็ชี้ให้เห็นว่า ความเป็นธรรมจะตอบแทนสำหรับผู้ที่มีความอดทนทำความดีโดยไม่เรียกร้องสิ่งใด แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ความรู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมที่เกิดขึ้นในจิตใจของคนเราขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ เพราะถ้าหากสิ่งที่เราได้รับอาจจะรู้สึกไม่เป็นธรรมสำหรับเรา แต่หากเป็นธรรมสำหรับส่วนรวมเราก็ควรทำใจยอมรับในสิ่งนั้น

4. คำสอนเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างประมาदन

การดำเนินชีวิตอย่างประมาदन เป็นคำสอนที่ใช้รู้จักการให้ชีวิตอย่างพอใจในสิ่งที่ตนเองมี อยู่ รู้ประหยัดและรู้คุณค่าสิ่งของ ไม่ดิ้นรนแบบเห็นแก่ตัวและขาดสติ จนกระทั่งนำไปสู่การทุจริตและ คดโกง ไม่เอาเปรียบผู้อื่นในสังคมซึ่ง ประมาदन, ประมาดตัว หมายถึง ก. สำนึกในฐานะของตน, เจียมตัว, ไม่ทำอะไรเกินฐานะของตน เช่น ทำอะไรให้รู้จักประมาณตน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 710) ดังนั้นการใช้ชีวิตอย่างประมาदनจึงเป็นการใช้จ่ายตามรายได้ของตน ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ใช้จ่ายเกินตัวหรือมีรสนิยมเกินตัว ใช้จ่ายราคาแพงเกินรายได้ของตนเอง

จากการศึกษาภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบคำสอนในเรื่องการดำเนินชีวิตอย่าง ประมาदनจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องอัญชลี เธอตายแน่, สาวนักช้อป และ เขย

เรื่อง อัญชลี เธอตายแน่

อัญชลีเป็นหญิงสาวที่ใช้เงินฟุ้งเฟ้อ ชอบใช้ของราคาแพงโดยการประหยัดของที่จำเป็นเพื่อ เก็บเงินซื้อกระเป๋าแบรนด์เนมราคาแพงที่ตนเองชื่นชอบ เมื่อกระเป๋าของเธอได้รับความเสียหายจนไม่ สามารถซ่อมได้จากพฤติกรรมความไม่พอดีของเธอเอง เธอเสียใจมากจากนั้นจึงตั้งใจว่าจะใช้ชีวิต อย่างพอเพียง โดยการไม่อาบน้ำเพื่อประหยัดน้ำ ไม่แต่งหน้าเพื่อประหยัดค่าเครื่องสำอาง เดินไป ทำงานเพื่อประหยัดค่ารถแท็กซี่ ซึ่งเป็นระยะทางที่ไกลมาก อัญชลีไม่ไปทานอาหารกลางวันกับเพื่อน เพื่อประหยัดค่าอาหารแต่เธอกินซูชิที่ห่อมาจากร้านอาหารเมื่อวานนี้ ทำให้อัญชลีต้องเสียอาหารเป็น พิษ ไม่มีแรงทำงาน หัวหน้าจึงเรียกเธอเข้าไปต่อว่า และบอกให้เธอลูกกลับไปนอนที่บ้าน สวยต้อง หอบหิ้วเธอขึ้นรถแท็กซี่กลับบ้าน ระหว่างทางอัญชลีถ่ายท้องบนรถแท็กซี่ ทำให้สวยต้องจ่ายเงินค่า ล้างเบาะและค่าทำขวัญให้คนขับแท็กซี่ 3,000 บาท

อัญชลี : ...นี่ฉันมาอยู่ที่นี้ได้ยังไงอะ

สวย : แกเป็นลมตอนที่อยู่ป้ายรถเมล์ นี่ฉันว่าไอ้ที่แกทำอยู่เนี่ยมันไม่ได้ เรียกว่าพอเพียงนะ มันเป็นอาการของคนช้ำก เมื่อก่อนก็ฟุ่มเฟือย พอมาตอนนี้ก็ช้ำกจนตัวเองลำบาก สรุปลแล้วคำว่าพอเพียงของแก มันหมายความว่าอะไรกันแกทำอะไรที่มันพอดี ๆ ไม่ลำบากตัวเอง ไม่เดือดร้อนคนอื่นทำได้ไหม ฉันต้องแบกร่างของแกกลับมา คอนโดมันเหนื่อยมาก เห็นใจกันบ้างไหม

อัญชลี : เอาน่าสวยฉันขอโทษละกัน แต่ก็ขอบใจนะที่พามาส่ง ว่าแต่ค่า แท็กซี่เท่าไรเดี๋ยวฉันออกเอง

สวย : 3,000

อัญชลี : หือ ทำไมแพงจังอะ...

สวย : ...ค่าแท็กซี่ให้มันแค่ 250 แต่ที่เหลือคือค่าล้างเบาะกับค่าทำขวัญ เพราะฉะนั้นจ่ายมา

อัน : 3,000 เลยเหรอ โอ้ย ! อุตส่าห์ประหยัดมาทั้งวันนะ...

จากเรื่อง อัญชลีเธอตายแน่

จากภาพยนตร์สั้นเรื่อง อัญชลีเธอตายแน่ เป็นการชี้ให้เห็นถึงการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาทตน มีรายได้น้อยแต่ใช้จ่ายเกินตัว ใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น แต่กลับประหยัดในสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น อัญชลียอมจ่ายเงินเพื่อซื้อกระเป๋าราคาแพง แต่กลับประหยัดในการซื้ออาหารซึ่งจำเป็นต่อร่างกาย ไม่ยอมจ่ายค่ารถเพื่อเดินทางมาทำงานจึงใช้วิธีการเดินเท้ามาทำงานเป็นระยะทางไกล ทำให้อ่อนเพลียไม่มีเรี่ยวแรงในการทำงานอย่างเต็มที่จึงทำให้เสียงาน การประหยัดอย่างไม่พอดีของอัญชลีทำให้เธอต้องเดือดร้อนเสียทั้งงานเสียทั้งเงิน และทำให้ครอบครัวต้องเดือดร้อนที่ต้องดูแลเธอ

การใช้ชีวิตอย่างพอประมาท ไม่ใช่การใช้จ่ายอย่างประหยัด แต่หมายถึงการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น ไม่ทำให้ตนเองหรือผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เห็นเห็นแก่ตัวและขาดสติ จนกระทั่งนำไปสู่การทุจริตและคดโกง เพราะเมื่อเรามีความโลภน้อยเราก็ไม่ไปเบียดเบียนคนอื่นให้เขาได้รับความเดือดร้อน

เรื่อง สาวนักช้อป

หญิงสาวเข้าไปซื้อของที่ห้างสรรพสินค้า แต่เธอไม่ต้องการจ่ายค่าที่จอดรถจึงเข้าไปซื้อสินค้าให้ครบตามราคาที่ห้างสรรพสินค้ากำหนดไว้ในเงื่อนไข แต่เมื่อเธอกลับเข้าไปในห้างสรรพสินค้าอีกก็ได้พบกับสินค้าลดราคาทำให้เธอหลงใหลไปกับสินค้าเหล่านั้นจนต้องจ่ายเงินซื้อของเพิ่มทั้งที่ไม่จำเป็น

หญิงสาว : ...(เดินกลับเข้าไปในห้างสรรพสินค้า) ฮี ! เรื่องอะไรจะยอมจ่าย 40 บาท เอ ! ซื้ออะไรให้ครบ 500 ดี ผ้านามัยซั๊กห่อและกัน ยังไงประจำเดือนเราก็มาทุกเดือนอยู่แล้วนี่ (หันไปเจอเครื่องสำอางลดราคา) เครื่องสำอางลดตั้ง 15 เปอร์เซ็นต์เลยเธอ

(หญิงสาวเกิดภาพสองด้านขึ้นมา)

ภาพด้านดี : แต่มันไม่จำเป็นนะจ๊ะ ที่ซื้อมาครั้งที่แล้วยังใช้ไม่หมดเลย

ภาพด้านไม่ดี : แต่ยี่ห้อไม่ได้เซลล์บ่อย ๆ นะ

(ในที่สุดหญิงสาวก็แพ้ให้กับด้านที่ไม่ดีจึงไปเลือกซื้อเครื่องสำอาง)

หญิงสาว : ใครมันจะใช้ลิปสติกเดียวกันได้ทุกวันมันก็ต้องมีเปลี่ยนลึ้กกันบ้าง ละว่า...

แคชเชียร์ : ...ใบเสร็จนำไปจับคู่บอกรับส่วนลดสำหรับซื้อสินค้าครั้งต่อไปได้นะคะ

หญิงสาว : (ทำท่าทางซึ้งใจ) ไม่ พอแล้ว เหนื่อย อยากกลับบ้าน รองเท้าก็กัด ข้าวเข็นก็ยังไม่ได้กินไม่เอาอะ ไม่ซื้อแล้ว (แต่สุดท้ายก็มาเลือกซื้อ กระโปรง) เอานะ คราว หน้าที่ไม่รู้จะได้มาอีกเมื่อไหร่ เกิดคุบอง หมดเขตไปก่อนเสียดายตายเลย...

จากเรื่อง สาวนักช้อป

จากภาพยนตร์เรื่อง สาวนักช้อป แสดงให้เห็นถึงการใช้ชีวิตที่ไม่ประมาณตนและความไม่พอดี ของตัวละครเอก ที่ไม่ยอมจ่ายในสิ่งที่สมควรจ่ายแต่กลับยอมจ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น คือเธอไม่ต้องการ จ่ายค่าจอตกรซึ่งเป็นจำนวนเงินไม่มากนัก จึงกลับเข้าไปซื้อของในห้างสรรพสินค้า แล้วไปพบ โปรโมชันสินค้ายั่วตาใจ ทำให้หือตใจไม่ไหวต้องซื้อเพิ่มอีกในราคาหลายบาท และพฤติกรรมความไม่ ประมาณตนนี้ นำไปสู่พฤติกรรมความไม่ซื้อสัตย์ คือการโกงเวลาเข้าห้างสรรพสินค้า แล้วกลัวถูกจับได้ จึงรีบขับรถออกไปจนไปชนกับรถคันข้างหน้า เพราะเธอมีพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ไม่พอดี จึงนำมาสู่ ผลเสีย ทำให้ตนเองได้รับความเดือดร้อน แทนที่จะต้องจ่ายแค่ค่าจอตกรในราคาไม่มาก แต่กลับต้อง จ่ายค่าสินค้าเพิ่มอีกหลายบาท และต้องจ่ายค่าซ่อมรถให้คู่กรณี แถมยังต้องนำรถตัวเองไปซ่อม ไม่มี รถขับไปทำงานต้องนั่งรถแท็กซี่ไปทำงานซึ่งต้องจ่ายเงินเพิ่มมากขึ้น

เรื่อง เขย

แก้ว เป็นเด็กหนุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง ถูกเพื่อนล้อเลียนเรื่องการ ใช้ โทรศัพท์รุ่นเก่า จนเกิดความรู้สึกอับอายเพื่อน จึงขอแม่ซื้อโทรศัพท์ใหม่โดยอ้างว่าต้องใช้ทำงาน แม่ ไม่ซื้อให้เพราะเห็นว่าไม่จำเป็น แก้วจึงโกหกแม่ว่าโทรศัพท์หาย แม่จึงยอมซื้อโทรศัพท์ใหม่ให้แก้ว โดย แม่ขอโทรศัพท์เครื่องเก่าของแก้วไปไว้ใช้ เหมือนครั้งแรกที่แม่ซื้อโทรศัพท์เครื่องนี้ให้แก้ว

แก้ว : ...แม่ ผมอยากได้ไอโฟนนะ

แม่ : อยากได้ไอโฟนไปทำไมนะลูก ฮี แม่ไม่เห็นว่ามันจะมีความจำเป็น ะไรเลย ไอโฟนเครื่องนี้นะ มันไม่ใช่ถูกๆนะลูก

แก้ว : โห ! แม่ ผมจะได้หาข้อมูลทำรายงานได้อย่างสะดวก ๆ ไงแม่ มัน ทำอะไรได้ตั้งหลายอย่างนะ ส่งรายงาน คุยการบ้านกับเพื่อนไม่ เปลืองค่าโทรด้วยนะแม่

แม่ : ขอมงข้อมูลอะไรของลูกนะฮะ ที่บ้านเราเนี่ยก็มีคอมนี่ ที่โรงเรียนก็ มีห้องสมุด ลูกก็ไปหาข้อมูลในนั้นได้นี่นา แม่ นะ มีลูกศิษย์ที่เค้ามี โทรศัพท์แพง ๆ อย่างนี้เหมือนกัน แม่ก็ไม่เห็นว่าเค้าจะเรียนเก่ง

ขึ้นเลยหนีลูกฮี้ นี่เค้า โทรศัพท์ไอโฟนเนี่ยนะ ราคาเครื่องเนี่ยเนี่ย
มันเกือบเท่าเงินเดือนของแม่ทั้งเดือนเลยนะลูก

เค้า : โห ! แม่ ใคร ๆ เค้าก็มีกัน แม่สอนพิเศษเพิ่มก็ได้เนี่ย เก็บเงินค่า
เรียนแค่นี้ก็ได้แล้ว

แม่ : นี่เค้า เค้าไปเอาความคิดแบบนี้มาจากไหนเนี่ยลูก ชักจะเกินไป
แล้วนะ ไอ้ของฟุ่มเฟือยแบบนี้เนี่ยะ ยังไงเนี่ยแม่ก็ไม่ซื้อให้หรอก...

จากเรื่อง เขย

จากภาพยนตร์สั้นเรื่องเขย แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการใช้ชีวิตอย่างไม่เหมาะสมตน การใช้
ของที่เกินความจำเป็น ฟุ้งเฟ้อไปตามความนิยมของยุคสมัย จนนำมาสู่พฤติกรรมการขาดความ
ซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งภาพยนตร์ได้นำเสนอตัวอย่างคือเค้า เด็กวัยรุ่นที่ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
เมื่อโดนเพื่อนล้อว่าเขยที่ใช้โทรศัพท์รุ่นเก๋าก็เกิดความรู้สึกอับอาย จึงขอให้แม่ซื้อโทรศัพท์เครื่องใหม่
ให้ซึ่งมีราคาแพงเกือบเท่ากับเงินเดือนของแม่ พฤติกรรมของตัวละครแสดงออกถึงความไม่รู้จัก
ประมาณตน อยากได้อยากมีตามเพื่อนโดยไม่คำนึงถึงรายได้ของผู้ปกครอง พฤติกรรมการไม่รู้จัก
ประมาณตนนี้นำมาซึ่งการคดโกงหรือการไม่ซื่อสัตย์ เหมือนกับที่ท้ายอมโกหกแม่ว่าโทรศัพท์หาย
เพราะต้องการโทรศัพท์เครื่องใหม่นั้นเอง

จากการศึกษาคำสอนในเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตนจากภาพยนตร์คำสอนชุด
“โตไปไม่โกง” เน้นการสอนเรื่องการใช้จ่ายอย่างประมาณตัวเอง นั่นคือการใช้จ่ายตามรายได้ของ
ตนเอง ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ไม่ใช่จ่ายในสิ่งฟุ่มเฟือยเกินฐานะของตนเอง
จากตัวอย่างที่ภาพยนตร์ยกมาจะเห็นได้ว่า การใช้จ่ายที่ไม่รู้จักประมาณตนจะนำมาซึ่งการขาด
คุณธรรมความซื่อสัตย์ เพราะเมื่อทำอะไรที่เกินฐานะของตนและดิ้นรนจนเกินตัว ก็จะทำมาสู่
พฤติกรรมที่เห็นแก่ตัวจนนำไปสู่การกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต คือการคดโกงคนอื่นนั่นเอง

การดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตนคือการใช้ชีวิตตามรายได้ของตน รู้จักประหยัดและคำนึงถึง
ประโยชน์ใช้สอย ไม่ใช่จ่ายเกินตัวจนต้องเบียดเบียนผู้อื่น เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการ
พอเพียง ซึ่งเป็นคำสอนที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานให้กับ
ปวงชนชาวไทยเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต โดยได้มีพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิม-
พระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541 ความตอนหนึ่งว่า

“...พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีกคือคำว่าพอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง
คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยเบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศ
ใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณซื่อตรง ไม่โลภอย่างไร

มาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมี มีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น...”

จากคำสอนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานให้กับปวงชนชาวไทย เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นคำสอนที่ให้ใช้ชีวิตอย่างพอดีตามฐานะของตนเอง หากมีฐานะดีใช้ของที่มีราคาแพงตามฐานะของตนเองได้ แต่หากมีฐานะยากจนหรือมีรายได้เล็กน้อยแต่ใช้ของที่มีราคาแพงเป็นการใช้จ่ายอย่างไม่เหมาะสมตนซึ่งจะนำมาซึ่งการเบียดเบียนผู้อื่นเพราะความโลภที่มีอยู่ในตัวเองและนำมาซึ่งพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ซื่อตรง ตามตัวอย่างที่ภาพยนตร์ได้ยกมา เพื่อให้เห็นถึงการปฏิบัติตนที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมอันเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสม เป็นกฎกติกาและมารยาทในการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งถ้าผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมก็จะนำมาซึ่งการถูกลงโทษจากสังคมคือการไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม หรือความรู้สึกไม่สบายใจที่เกิดขึ้นกับตัวผู้กระทำเอง

5. คำสอนเรื่องการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

การรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง เป็นคุณธรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตใจหรือจิตสำนึกและแสดงออกมาในรูปแบบของการกระทำโดยการรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองได้กระทำไม่ว่าผลจะออกมาเป็นอย่างไร เพราะรับผิดชอบต่อหมายถึง ก. ยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของตน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 990) ดังนั้นการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง จึงเป็นการกระทำสิ่งใดด้วยความตั้งใจ และสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด เอาใจเขามาใส่ใจเรา พร้อมทั้งรับผิดชอบต่อผลของการกระทำของตนเองและพร้อมแก้ไขในสิ่งที่ผิดพลาดหรือบกพร่องจากการกระทำของตนเอง

จากการศึกษาภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบคำสอนในเรื่องการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองจำนวน 2 เรื่อง คือ เรื่อง Band Next Door และ Human Relation

เรื่อง Band Next Door

เด็กวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งรวมตัวกันเพื่อซ้อมดนตรีในบ้าน ในขณะที่กำลังซ้อมดนตรี เสียงของดนตรีไปรบกวนเพื่อนบ้านที่นอนพักผ่อนอยู่ที่บ้านในช่วงกลางวัน จึงเกิดเรื่องทะเลาะเบาะแว้งและร้องเรียนขึ้น กลุ่มเด็กวัยรุ่นพยายามทำทุกวิถีเพื่อให้ตนเองได้รับชัยชนะ และยังคงซ้อมดนตรีเสียงดังเช่นเคย จนวันหนึ่งเพื่อนในกลุ่มได้รับบาดเจ็บต้องนำส่งโรงพยาบาลในช่วงกลางคืน จึงได้เห็นว่าเพื่อนบ้านคนนั้นต้องได้รับความเดือดร้อนจากการซ้อมดนตรีในช่วงกลางวันของตนเองจริง จึงเกิดความเห็นอกเห็นใจและสำนึกผิด และรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองโดยการทำห้องซ้อมดนตรีที่เก็บเสียง

(ที่โรงพยาบาล ลุงเพื่อนบ้านโดนหัวหน้าพยาบาลดุที่หลับในเวลางาน)

หัวหน้าพยาบาล : ...นี่หลับอีกแล้ววี่ง ไม่อายคนอื่นเขาบ้างรึยังไง หลับทุกคืน ถ้าจะหลับก็กลับบ้านไปเลยไป แล้วนี่ขอโทษน้องเค้ารึยัง พุดสิ หลับอยู่รึยังงัย

ลุงเพื่อนบ้าน : ผมขอโทษครับ (ขอโทษเด็กผู้ชาย)

หัวหน้าพยาบาล : ถ้าอย่างนั้นนะ กลับไปนอนที่บ้านให้พอเลย

ลุงเพื่อนบ้าน : ผมขอโทษจริง ๆ ครับ ต่อไปผมจะไม่ให้เกิดเรื่องแบบนี้อีกแล้วครับ
หัวหน้า

(วันต่อมาที่บ้านของเด็กผู้ชาย เขาและเพื่อน ๆ กำลังพักผ่อนกันอยู่ในบ้าน เด็กผู้ชายมีสีหน้าครุ่นคิด ขณะที่ลุงเพื่อนบ้านเดินผ่านหน้าบ้านของเด็กผู้ชาย เขาพยายามเรียกลุงเพื่อนบ้านให้หยุดเพื่อจะคุยด้วย ลุงเพื่อนบ้านกลัวอันตรายจึงรีบวิ่งหนีไป เด็กผู้ชายวิ่งตามเพื่อไปขอโทษ)

เด็กผู้ชาย : เฮ้ย ลุง ลุง ลุงรอก่อนดิ ลุงหยุดก่อน ลุงผมขอโทษ

(วันต่อมาที่บ้านเด็กผู้ชาย มีการทำห้องซ้อมดนตรีที่เก็บเสียง)

เสียงเด็กหนุ่ม : ไม่ต้องห่วงนะครับลุง เดี่ยวผมจะทำห้องซ้อมเก็บเสียงดี ๆ แล้วลุงนอนหลับสบายแน่นอนฮั้ว...

เรื่อง Band Next Door

จากภาพยนตร์สั้นเรื่อง Band Next Door เน้นให้เห็นถึงการกระทำที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ถึงแม้ในตอนแรกเด็กหนุ่มจะทำทุกวิธีเพื่อให้ตนเองได้รับชัยชนะ และได้ซ้อมดนตรีเหมือนเช่นเคย แต่เมื่อเขาได้รู้เหตุผลของเพื่อนบ้านที่ต้องนอนในเวลากลางวันเพราะต้องทำงานในช่วงเวลากลางคืน เด็กหนุ่มเกิดความรู้สึกสงสารเห็นใจและรู้สึกผิด จึงได้พยายามแก้ไขในสิ่งที่ตนเองได้ทำ คือการสร้างห้องซ้อมดนตรีที่เก็บเสียงเพื่อไม่ให้ดนตรีรบกวนเพื่อนบ้าน การกระทำเช่นนี้แสดงถึงการรับผิดชอบต่อการกระทำตนเอง เมื่อสำนึกได้ว่าตนเองทำผิดพลาดก็พร้อมที่จะยอมรับผิด รู้จักการขอโทษและแก้ไขให้ดีขึ้น เป็นการกระทำภายใต้บรรทัดฐานของสังคมที่สังคมสามารถยอมรับให้ให้อภัยได้

เรื่อง Human Relation

เฟิร์นกับจูนเป็นเพื่อนรักกัน ในวันที่เข้าเรียนวิชา Human Relation จูนไม่ได้เข้าเรียนเพราะตื่นสายเข้าเรียนไม่ทัน แต่วันนี้สอบควิช เพื่อเก็บคะแนน เฟิร์นจึงแอบเก็บกระดาษคำตอบไว้แล้วทำข้อสอบให้จูน อาจารย์จับได้ว่านักศึกษาทุจริตการสอบเพราะจำนวนข้อสอบ

มีมากกว่าจำนวนนักศึกษาที่เข้ามาเซ็นชื่อ จูนเข้าไปพบอาจารย์เพื่อหาข้อแก้ตัว แต่อาจารย์ไม่เชื่อเรื่องที่จูนโกหก เพราะจูนบอกอาจารย์ไม่ได้ว่าสอบเรื่องอะไร จูนจึงมาขอร้องไห้เฟิร์นมาสารภาพกับตัวเอง แต่เฟิร์นไม่ยอมไปสารภาพกับจูนเพราะกลัวว่าตัวเองจะโดนตัดคะแนน ทำให้คะแนนไม่พอต่อการได้รับเกียรติฉินยม และมองว่าสิ่งที่ตนเองทำเป็นการทำเพราะหวังดีต่อเพื่อน

- เฟิร์น : ...อาจารย์ว่าไงอะแก
- จูน : เคารู้เรื่องอะดิ พอเราไม่ยอมพูดเขาก็บอกให้เราไปถอน เดี่ยวแกขึ้นไปกับเรานะ
- เฟิร์น : แล้วถ้าเกิดบอกอาจารย์เขาจะทำอะไรปะวะ
- จูน : จะให้ 0 ทั้งคู่อะ ไม่ใช่ไรหรอกคะแนนควิซคงไม่ก็คะแนน ดีกว่าต้องถอนนะ
- เฟิร์น : 10 คะแนนดิบเลยนะเว้ยแก
- จูน : นี่แกยังหวังคะแนนอยู่อีกหรือ เราจะไม่จบแล้วนะเว้ยแก
(เฟิร์นมีท่าทางครุ่นคิด)
- เฟิร์น : แต่ที่เราทำไปเพราะเราหวังดีนะเว้ยแก
- จูน : (ทำหน้าผิตหวัง) ถ้าแกหวังดีจริงๆ แกต้องไปกับเราเว้ย (เฟิร์นทำหน้าครุ่นคิด จูนรู้สึกผิตหวัง) แต่แกจะไม่ไปใช่ปะ
- เฟิร์น : เราผิตด้วยหรือ
- จูน : ไปเองได้เว้ยแก (จูนเดินหันหลังกลับไปพบอาจารย์ เฟิร์นมีสีหน้ากังวลแต่ไม่ตามเพื่อนไป)

จากเรื่อง Human Relation

จากภาพยนตร์สั้นเรื่อง Human Relation ชี้ให้เห็นถึงการไม่รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง การไม่กล้ายอมรับผิดในสิ่งที่ตนเองได้กระทำขึ้น โดยอ้างความหวังดีที่มีต่อเพื่อน การกระทำที่หวังดีแต่ใช้วิธีที่ไม่ถูกต้องสิ่งที่ตามมาคือความสูญเสีย ในสังคมที่เน้นวัตถุนิยมมองเห็นแค่ความสำเร็จของตนเองถึงแม้ต้องแลกมาด้วยความล้มเหลวของคนอื่น เหมือนกับเฟิร์นที่หวังความสำเร็จของตนเองโดยไม่ได้นึกถึงความล้มเหลวของเพื่อน ทั้งสองคนทำผิดกฎระเบียบตามบรรทัดฐานของสังคม ในขณะที่เฟิร์นเป็นคนทำความผิดโดยที่จูนรู้เห็นด้วย แต่คนที่ได้รับโทษมีเพียงแค่จูนคนเดียว เพราะเฟิร์นไม่รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

จากการศึกษาคำสอน การรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบการนำเสนอสองด้าน ด้านที่หนึ่งคือมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองตามคำสอนคือเรื่อง Band Next Door ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามคำสอนคือไม่รับผิดชอบต่อ

สิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไปเช่นตัวละครในเรื่อง Human Relation ซึ่งทั้งสองเรื่องเน้นสอนในเรื่องการกระทำอย่างรับผิดชอบ เมื่อได้กระทำสิ่งใดลงไปแล้วไม่ว่าผลจะเป็นเช่นไรก็พร้อมยอมรับ หากสิ่งที่ทำลงไปผิดพลาดจนกระทั่งนำความเดือดร้อนหรือเสียหายแก่บุคคลอื่นหรือสังคมก็พร้อมที่จะยอมรับ และแก้ไขการกระทำนั้นคือการปฏิบัติตนตามคำสอนในเรื่องการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการให้คนในสังคมมีตามบรรทัดฐานของสังคม

จากการศึกษาคำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบคำสอน 5 ประการคือ 1. คำสอนเรื่องการซื่อสัตย์ พบจำนวนจำนวน 11 เรื่อง ได้แก่ เรื่องคุณหนู ตัวเล็ก แบงค์ปลอม, แป๊ะเจี๊ยะ, Sorry, Human Relation, Penalty, กิมจู, อัญชลี เธอตายแน่, เทียงคีน, ป้าย (สุนัข) ที่หายไป, สาวนักช้อป, และเซย 2. คำสอนเรื่องจริตสาธารณะ พบจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่องระหว่างทาง, Band Next Door, โดนัท, 18 ปีบริบูรณ์ และเรื่อง LIFT 3. คำสอนเรื่องการเป็นธรรมในสังคม พบจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องแป๊ะเจี๊ยะ, ผู้ตัดสิน, ความเป็นธรรมอยู่ไหน, และป้าย (สุนัข) ที่หายไป 4. คำสอนเรื่องการเดินทางอย่างประมาทพบจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง อัญชลี เธอตายแน่, สาวนักช้อป และ เซย และ 5 คำสอนเรื่องการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง พบจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง Band Next Door และ Human Relation ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการวิเคราะห์คำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”

เรื่อง	1. คำสอนเรื่องศีลธรรม	2. คำสอนเรื่องจริยธรรม	3. คำสอนเรื่องคุณธรรมในสังคม	4. คำสอนเรื่องการทำหน้าที่อย่างเหมาะสม	5. คำสอนเรื่องการพัฒนาตนเอง
1. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง คุณหนูตัวเล็ก แบงค์ปลอม	✓				
2. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง Band Next Door		✓			✓
3. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง แป๊ะเจ๊ยะ	✓		✓		
4. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง Sorry	✓				
5. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง Human Relation	✓				✓
6. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง Penalty	✓				
7. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง กิมจู	✓				
8. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง โดนัท		✓			
9. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง อัญชลี เธอตายแน่	✓			✓	
10. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง เทียงคืน	✓				

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการวิเคราะห์คำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” (ต่อ)

เรื่อง	1. คำสอนเรื่องศีลธรรม	2. คำสอนเรื่องจริยธรรม สาธารณะ	3. คำสอนเรื่องความเป็นธรรมใน สังคม	4. คำสอนเรื่องการทำหน้าที่ อย่างเหมาะสม	5. คำสอนเรื่องการทำดี ต่อสังคมของตนเอง
11. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง ผู้ตัดสิน			✓		
12. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง ความ เป็นธรรมอยู่ไหน			✓		
13. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง ป้าย (สุนัข) ที่หายไป	✓		✓		
14. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง สาว นักช้อป	✓			✓	
15. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง ระหว่างทาง		✓			
16. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง 18 ปี บริบูรณ์		✓			
17. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง “LIFT”		✓			
18. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง เซย	✓			✓	

จากตารางแสดงการวิเคราะห์คำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” จำนวน 18 เรื่อง พบคำสอนจำนวน 5 คำสอน ซึ่งจะเห็นได้ว่า พบคำสอนเรื่องการซื่อสัตย์มากที่สุดถึง 11 เรื่อง รองลงมาคือคำสอนเรื่องการมีจิตสาธารณะ พบจำนวน 5 เรื่อง และคำสอนเรื่องการเป็นธรรมในสังคม พบจำนวน 4 เรื่อง คำสอนเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างประมาท พบจำนวน 3 เรื่อง ส่วนคำสอนเรื่องการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองพบน้อยที่สุด พบจำนวน 2 เรื่อง

ภาพยนตร์ได้นำเสนอคำสอนที่เป็นแก่นของเรื่องเพียงหนึ่งคำสอน แต่จะเห็นได้ว่าภาพยนตร์บางเรื่องพบคำสอนมากกว่าหนึ่งคำสอน เนื่องจากคำสอนดังกล่าวมีส่วนที่สนับสนุนคำสอนหลักให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่นในเรื่อง แป๊ะเจี๊ยะ คำสอนหลักคือเรื่องการซื่อสัตย์ คือผู้อำนวยการรับเงินกับผู้ปกครองนักเรียนที่มีคะแนนไม่ถึงเกณฑ์แสดงให้เห็นว่าผู้อำนวยการขาดความซื่อสัตย์ในการทำหน้าที่ และการที่ผู้อำนวยการให้นักเรียนที่ผู้ปกครองจ่ายเงินพิเศษมีสิทธิ์เข้าเรียน และไม่ให้นักเรียนที่ผู้ปกครองไม่จ่ายเงินพิเศษได้เข้าเรียนถึงแม้คะแนนจะถึงเกณฑ์ก็ตาม แสดงว่าผู้อำนวยการไม่มีความเป็นธรรม ดังนั้นเขาจึงขาดคุณธรรมในเรื่องการเป็นธรรมในสังคมด้วย เนื่องจากเขาเลือกปฏิบัติในการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในโรงเรียน โดยให้เข้าเรียนได้เฉพาะนักเรียนที่มีเงินมาจ่ายให้เท่านั้น ส่วนภาพยนตร์คำสอนเรื่องปาย (สุนัข) ที่หายไป พบคำสอนหลักคือการเป็นธรรมในสังคม เนื่องจากภาพยนตร์ได้นำเสนอการไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เลือกปฏิบัติใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด และการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่อย่างไม่ซื่อตรง เป็นผู้รักษากฎระเบียบแต่กลับทำผิดเสียเองนั้น แสดงว่าเขาขาดความซื่อสัตย์ต่อการทำหน้าที่ของตนเอง

ส่วนภาพยนตร์ที่นำเสนอคำสอนหลักเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างประมาท คือเรื่อง อัญชลี เธอตายแน่, สาวนักช้อป และเรื่องเซย จะเห็นได้ว่า เมื่อตัวละครในเรื่องใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาทตนก็จะนำมาซึ่งการขาดคุณธรรมการซื่อสัตย์ซึ่งเป็นคำสอนรองของเรื่อง เนื่องจากการใช้ชีวิตที่ไม่รู้จักการประมาทตน ใช้จ่ายเกินตัวเกินรายได้ของตนเอง ทำให้ตนเองได้รับความเดือดร้อนจึงเกิดพฤติกรรมการคดโกงเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ นั่นคือการขาดคุณธรรมในเรื่องของการซื่อสัตย์

การนำเสนอคำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบคำสอนที่เป็นคำสอนหลักซึ่งเป็นแก่นของเรื่อง และมักมีคำสอนรองเพื่อสนับสนุนให้คำสอนหลักมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น การนำเสนอคำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” นำเสนอตัวอย่างซึ่งแบ่งออกเป็นสามด้านคือ ด้านที่ 1 แสดงถึงการปฏิบัติตามคำสอนอันเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่ควรจะเป็น ด้านที่ 2 แสดงถึงการไม่ปฏิบัติตามคำสอนในตอนแรก แต่กลับมาปฏิบัติในภายหลัง และด้านที่ 3 การนำเสนอตัวอย่างที่ปฏิบัติตรงข้ามกับคำสอน ซึ่งผลที่เกิดจากการกระทำมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับผู้ชมภาพยนตร์ได้ใคร่ครวญโดยไม่ขึ้นว่าให้ปฏิบัติตนเช่นไร ซึ่งเป็นการสอนเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เด็กสามารถใช้ความคิดพิจารณาแยกแยะสิ่งถูกผิดได้ด้วยตนเอง

บทที่ 3

กลวิธีการสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”

การสอน เป็นเรื่องที่มีมาตั้งแต่อดีต สังคมไทยมีการสอนสืบต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน ในอดีตการสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรมมักใช้วิธีการพูดอธิบายหรือการอ่านจากหนังสือตำราเพื่อทำความเข้าใจในหลักธรรมนั้น ต่อมาได้มีการพัฒนาวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้คำสอนเป็นที่ น่าสนใจและน่าจดจำมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันการสอนคุณธรรมจริยธรรมได้มีการเปลี่ยนรูปแบบให้มีความ สอดคล้องกับความเจริญทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยวิธีการสอนผ่านสื่อใหม่ คือสอนผ่านภาพยนตร์ สั้นซึ่งทำให้เกิดความตื่นตัวสนใจจากภาพ บรรยากาศและเสียงที่ผสมผสานให้คล้อยตามเหตุการณ์ใน ภาพยนตร์ และซึมซับแนวปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม

คำว่า “การสอน” ที่ใช้ในความหมายทางการด้านเรียนการสอนตามหลักวิชาการด้านศึกษา มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “Teaching” ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ทิสนา แคมมณี (2558, p. 6) ได้ให้ความหมายของการสอนว่า เป็นการดำเนินการสอนใน ลักษณะที่เป็นทางการในเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากลัทธิความเชื่อ เช่น ในเรื่องของอาชีพ การสอนเป็น การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ ทักษะและเจตคติ เช่นเดียวกับ ประภาพรรณ เอี่ยมสุภชาติ (2552, p. 11) ที่ให้ความหมายของการสอนว่า เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เปลี่ยนแปลงความรู้สึกด้านจิตใจที่แข็งกระด้างให้อ่อนโยน จิตใจที่ไม่ดีให้เป็นจิตใจที่มีคุณธรรมตามนัย นี้ “การสอน” มีความหมายเดียวกับ “การอบรม” จึงมักเรียกรวมกันว่า “การอบรมสั่งสอน” สรุปได้ ว่า การสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยผ่าน ประสาทของผู้เรียนเอง จนทำให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และการสอนยังช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (วาสนา กิรติ จำเริญ, 2560, p. 2)

จากความหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่า การสอนไม่ใช่เพียงแต่มุ่งให้ความรู้ แต่ยังให้ความคิด ความเชื่อ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเจตคติไปตามทิศทางที่ได้ตั้งไว้ การสอนที่ดีต้องมีการกำหนด จุดมุ่งหมายในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาไปตามที่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ ดังนั้นการสอนจึงมีความสำคัญเนื่องจากเป็นกระบวนการส่งต่อความรู้และประสบการณ์ไปยังผู้เรียน ซึ่งถ้าเลือกใช้วิธีการสอนที่ดีและเหมาะสม ก็จะเกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการ สอนจึงถือได้ว่าเป็น เทคนิคการสอน หรือกลวิธีการสอนที่นำมาใช้เพื่อกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียน สนใจใคร่รู้ อันจะนำไปสู่ผลสำเร็จในการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

ความหมายของกลวิธีในการสอน หรือเทคนิคการสอน มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ ความหมายไว้ ดังนี้

ชนาทิป พรกุล (2555, p. 24) ได้สรุปว่า เทคนิคการสอนเป็นกลวิธีที่นำมาใช้กับวิธีการสอน หรือรูปแบบการสอน ทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ ทิศนา แชมมณี (2558, p. 386) ที่ได้อธิบายไว้ว่า เทคนิคการสอน หมายถึง กลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน หรือการกระทำต่าง ๆ ในการสอนให้มีคุณภาพเพิ่มและ ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

สิรินาถ จงกลกลาง (2558, p. 122) ได้สรุปว่า เทคนิคการสอนเป็นกลวิธีต่างๆ ที่ใช้เสริม กระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน วิธีการสอน หรือการดำเนินการทางการสอนใด ๆ เพื่อช่วยให้การ สอนมีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากขึ้น การนำเทคนิคการสอนไปใช้ในปัจจุบันนี้ควรเป็นเทคนิคการ สอนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่นและการนำความรู้ไป ประยุกต์ใช้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เทคนิคการสอน คือกลวิธีการสอนที่ใช้ในการเสริมหรือสอดแทรกใน การสอน เพื่อให้การสอนมีความน่าสนใจ มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กลวิธีการสอน เกิดจากคำ 2 คำ คือ กลวิธี กับ การสอน กลวิธี หมายถึง น. วิธีพลิกแพลง โดย อาศัยความรู้ความชำนาญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 73) การสอน หมายถึง น. การบอกวิชา ความรู้ให้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 1189) ดังนั้น กลวิธีการสอน จึงหมายถึง การสอนโดยใช้ วิธีการพลิกแพลง โดยอาศัยความรู้ความชำนาญ

กลวิธีการสอน ในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” คือกลวิธีต่าง ๆ ที่ผู้สร้างภาพยนตร์ นำมาใช้ในการสอนผ่านภาพยนตร์คำสอน เพื่อถ่ายทอดแนวทางปฏิบัติอันเป็นบรรทัดฐานของสังคม ให้กับผู้ชมภาพยนตร์ได้คิดพิจารณาใคร่ครวญว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรปฏิบัติ

จากการศึกษาภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบกลวิธีการสอน 2 วิธี คือ กลวิธีการ สอนโดยตรงและกลวิธีการสอนโดยอ้อม ดังนี้

1. กลวิธีการสอนโดยตรง

กลวิธีการสอนโดยตรง คือกลวิธีที่ภาพยนตร์นำเสนอตัวอย่างการกระทำของตัวละครที่ปฏิบัติ ตามคำสอนอันเป็นบรรทัดฐานของสังคม หรือเปลี่ยนจากการไม่ปฏิบัติตามคำสอนแล้วกลับมาปฏิบัติ ตามคำสอนในภายหลัง ซึ่งการสอนวิธีนี้ทำให้ผู้ชมเห็นตัวอย่างในการปฏิบัติตามคำสอนภายใต้บรรทัด ฐานของสังคมและผลจากการปฏิบัติได้อย่างชัดเจน กลวิธีการสอนโดยตรงสามารถแยกได้ 2 ประเด็น คือ การสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ และการสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความ ผิดพลาดของตน

1.1 การสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ

การสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ เป็นกลวิธีการสอนโดยตรงของภาพยนตร์ คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” ซึ่งนำเสนอตัวละครที่ปฏิบัติตามคำสอนภายใต้บรรทัดฐานของสังคมตั้งแต่ ต้นเรื่องจนกระทั่งจบเรื่อง ซึ่งเป็นกลวิธีที่ชี้ให้เห็นถึงคำสอนอย่างชัดเจนตรงไปตรงมา คือ ภาพยนตร์ ชี้ให้เห็นว่าเป็นการกระทำที่ควรปฏิบัติและผลของการปฏิบัติตามคำสอนภายใต้บรรทัดฐานของสังคม นี้เป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

จากการศึกษาภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบการสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่าง ในการปฏิบัติจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ ตัวละครครูเบิร์ลในเรื่องผู้ตัดสิน, ตัวละครจิมในเรื่อง Penalty, ตัวละครนิวในเรื่องความเป็นธรรมอยู่ไหน และตัวละครโนดในเรื่องระหว่างทาง

ตัวละคร “ครูเบิร์ล” ในเรื่องผู้ตัดสิน

ตัวละคร “ครูเบิร์ล” ในเรื่องผู้ตัดสินเป็นครูสอนวิชาดนตรี และเป็นผู้ตัดสินการประกวดร้อง เพลงของโรงเรียน ครูเบิร์ลตัดสินการประกวดร้องเพลงอย่างยุติธรรมโดยยึดหลักเกณฑ์ในการประกวด ถึงแม้จะมีกลุ่มนักเรียนที่ไม่เห็นด้วยประท้วงและต่อต้านผลการตัดสิน แต่ครูเบิร์ลก็ยังยืนยันผลการ ตัดสินเช่นเดิม และสุดท้ายก็มีเหตุการณ์ที่ทำให้กลุ่มนักเรียนที่เข้าใจผิด ได้เข้าใจว่าครูเบิร์ลตัดสินการ ประกวดอย่างยุติธรรม

ครูเบิร์ล : ... (เสียงจากความคิด) ก็อย่างที่บอกบางทีการเลือกจะอยู่ตรงกลาง ระหว่างสองสิ่งอาจจะเป็นที่ที่ตรงตัวยากที่สุดก็เป็นได้ เป็นคุณ จะตัดสินให้ใครชนะละ เด็กที่เสียงดีแต่เลือกเพลงที่ยากเกินไปและ ไม่เหมาะสมกับตัวเองจนทำให้เกิด ข้อผิดพลาด กับอีกคนที่ถึงแม้ จะมีความสามารถดีอ้อมกว่าแต่การแสดงบนเวทีของเธอกลับ ออกมาอย่างลงตัว

พัตชา : ขอบคุณครูมากนะคะ คือหนูคิดว่ายังไงครูก็คงให้หนูแพ้อยู่แล้ว ขอบคุณจริงๆ นะคะ

ครูเบิร์ล : พัตชา ในสายตาครูอะนะ เธอสมควรจะเป็นผู้ชนะอยู่แล้วละ อย่า ไปคิดมากเลยกลับบ้านพักผ่อนให้สบายใจดีกว่า...

จากเรื่อง ผู้ตัดสิน

จากการนำเสนอตัวละครครูเบิร์ลในเรื่องผู้ตัดสิน เป็นการสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างใน การปฏิบัติ ที่ยึดมั่นในหลักเกณฑ์ ที่สามารถตรวจสอบได้ ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยมีหลักเกณฑ์ของการ ทำงานอย่างตัวละครครูเบิร์ลนี้ สามารถยืนยันหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างสง่างาม แม้บางครั้งการทำงานจะมี

ผู้เข้าใจผิดบ้าง แต่เมื่อตั้งมั่นในหลักการที่ถูกต้อง และสามารถอธิบายและมีหลักฐานประกอบให้ เชื่อถือได้ ย่อมได้รับการยอมรับและชื่นชมในที่สุด และจะได้รับความไว้วางใจยิ่งขึ้น ภาพยนตร์เรื่องนี้ จึงเน้นย้ำให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการยึดมั่นในหลักเกณฑ์ตามจรรยาวิชาชีพ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นวิชาชีพ ครุเท่านั้น เป็นสิ่งที่ทุกวิชาชีพต้องมี อันจะทำให้สังคมดำเนินไปอย่างเรียบร้อย

ตัวละคร “จิม” ในเรื่อง Penalty

ตัวละคร “จิม” ในเรื่อง Penalty เป็นเด็กหนุ่มที่รักการเล่นกีฬาฟุตบอลเป็นชีวิตจิตใจ เขา เล่นฟุตบอลเพราะเห็นว่าเป็นกีฬาที่สนุก ทำความกล้าและความสามารถของตนเอง แต่ไม่ได้เล่น เพราะต้องการชัยชนะ เขาเล่นฟุตบอลโดยรักษากติกา และรักษาน้ำใจเพื่อนร่วมเล่นทั้งฝ่ายเดียวกัน และฝ่ายตรงข้ามข้าม ดังนั้น เมื่อกรรมการตัดสินให้ทีมเขาได้จุดโทษ โดยที่ฝ่ายตรงข้ามไม่ได้ทำผิด เขา จึงคิดว่าเป็นการไม่ถูกต้องที่ทีมเขาจะได้รับชัยชนะจากการเอาเปรียบฝ่ายตรงข้าม เขาจึงตัดสินใจยิง ข้ามประตู

จิม : (เสียงจากความคิด)ผมชอบฟุตบอลเหตุผลก็เหมือนเด็กผู้ชายเกือบ ทุกคนครับ เพราะว่ามันสนุก สอนให้เรารู้จักทีมเวิร์ค มันสอนให้ เราอดทน อดกลั้น และมันยังทดสอบเราว่าเราเก่งแค่ไหน ว่าเรา กล้าพอไหม...

แมน : ...จิมใจเย็นนะเว้ย ถ้าเราเสมอต่อเวลาเตะจุดโทษ เรามีโอกาสชนะ

จิม : แต่มันไม่โดนนะพี่ผมเล่นลิ้มเอง...

จากเรื่อง Penalty

จากการนำเสนอตัวละครจิมในเรื่อง Penalty เป็นการสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างใน การปฏิบัติในเรื่องของการซื่อสัตย์ ซึ่งตัวละครเอกคือจิมเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ เขาเล่นกีฬาไม่ได้ ต้องการเพียงชัยชนะ แต่เป็นการสร้างมิตรภาพ การประสานการเล่นเป็นทีม และเรียนรู้การรู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัยตามหลักการของการเล่นกีฬา ซึ่งเป็นบรรทัดฐานที่สังคมปลูกฝังแก่เยาวชนไทยมานาน ดัง ปรากฏในบทเพลงกราวกีฬา ประพันธ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2468 โดยเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีซึ่งเป็นบุคคล สำคัญที่วางรากฐานการศึกษาของไทย ท่านมีส่วนส่งเสริมให้นักกีฬามาใช้เพื่อฝึกอบรมเด็กไทย ให้รู้จัก การปฏิบัติตนอยู่ในกติกา ซื่อสัตย์ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ดังความตอนหนึ่งเพลงว่า

...ไม่ชอบเอาเปรียบเทียบแข่งขัน สู้กันซึ่งหน้าอย่าลับหลัง มัวส่วนตัวเพื่อเหลือกำลัง เกลียด ขังการเล่นเห็นแก่ตัว...

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีประพันธ์ “เพลงกราวกีฬา” ในนาม “ครูเทพ” เพื่อจูงใจให้ นักกีฬารู้จักการแพ้ชนะและรู้จักการให้อภัย ทั้งนี้สืบเนื่องจากการรณรงค์ให้มีการออกกำลังกายและ

การแข่งขันกีฬาในโรงเรียนทั่วประเทศ รวมทั้งการริเริ่มให้มีการแข่งขันกีฬาฟุตบอล (สถาบันพระปกเกล้า, 2559) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเดียวกันกับที่ภาพยนตร์เรื่องนี้ที่ใช้ตัวละคร “จิม” แสดงให้เห็นว่าเป้าหมายสูงสุดของการเล่นกีฬา คือการรู้จักการทำงานเป็นทีม แข่งขันกันตามกติกา และซื่อสัตย์ไม่เห็นแก่ตัวแม้จะมีโอกาสที่ทำให้ตนได้เปรียบ เพราะแม้ไม่มีใครรู้ แต่ตนเองรู้แน่ใจว่า ชัยชนะที่เรามีเหนือคู่แข่งนั้นได้มาอย่างถูกต้องหรือไม่ การตัดสินใจของจิม จึงเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าการยึดมั่นในความซื่อสัตย์เป็นสิ่งที่สำคัญกว่าชัยชนะ เพราะชัยชนะที่ไม่เป็นตามกติกา ไม่ได้ทำให้ผู้ชนะมีเกียรติ แต่เกียรติควรเป็นของผู้เล่นกีฬาที่เล่นอย่างซื่อสัตย์ตามกติกา

ตัวละคร “นิว” ในเรื่องความเป็นธรรมอยู่ไหน

ตัวละคร “นิว” ในเรื่องความเป็นธรรมอยู่ไหน เป็นตัวละครที่คิดน้อยใจเสมอว่าชีวิตของตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรม มักถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้อื่น แต่เขาก็ไม่ได้ตอบโต้เพียงแต่เก็บความรู้สึกนั้นไว้ในใจและหวังว่าสักวันจะเอาคืนอย่างสาสม แต่เขาก็ไม่ได้ทำอย่างนั้น ได้แต่อดทนทำหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด จนกระทั่งวันหนึ่งเขาได้รับผลตอบแทนจากความอดทนนั้น

บอส : ...ดี แล้วที่การประชุมยังเริ่มไม่ได้ถ้าไม่มีคุณ เพราะผมจะบอกให้ทุกคนทราบถึงโปรเจกต์สำคัญของปีนี้ แล้วผมจะประกาศให้ทุกคนรู้ว่าคุณมาสายบ่อย(เน่น) แต่คุณก็ขยันทำงานดี ๆ แทบทุกคืน ผมซาบซึ้งใจมาก คุณนิวผมจะตั้งให้คุณเป็นหัวหน้าโปรเจกต์ของปีนี้ คุณต้องตั้งใจทำงานนะ แล้วผมจะขึ้นเงินเดือนให้

นิว : (นิวดีใจ ทุกคนร่วมดีใจด้วย เกิดเสียงชื่นในใจของนิว) ใครจะเชื่อว่าผมต้องรอถึง 27 ปี เพื่อความเป็นธรรมในชีวิตผม ถึงมันจะมาช้าไปหน่อยแต่มันก็ทำให้ผมเข้าใจ ต่อให้คนอื่นจะไม่แฟร์กับเรายังไงถ้าเราอดทนและไม่ทำสิ่งนั้นกลับใส่คนอื่นสักวันความเป็นธรรมจะเกิดขึ้นกับเราอาจจะนานหน่อยแต่ผมว่ามันคุ้มนะ...

จากเรื่อง ความเป็นธรรมอยู่ไหน

จากการนำเสนอตัวละครนิวใน เรื่องความเป็นธรรมอยู่ไหน เป็นการสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติในเรื่องของการเรียนรู้ที่จะตั้งรับกับความไม่เป็นธรรมที่คิดว่าตนต้องเผชิญอยู่ ดังที่ตัวละครเอกคือนิว มักคิดว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมเสมอ แต่ไม่คิดที่จะละทิ้งหน้าที่ของตน เพราะเขาเชื่ออยู่เสมอว่าความเป็นธรรมมีจริง และต้องมีคนเห็นว่าเขาเป็นผู้ที่ตั้งใจทำงานโดยไม่เคยเรียกร้อง หรือก่อเหตุเพื่อให้งานเสียหายเพื่อแก้แค้น ภาพยนตร์เรื่องนี้จึงเป็นการเน้นย้ำให้เชื่อมั่นว่า

ความเป็นธรรมมีอยู่ในสังคมเสมอ หากเราปฏิบัติหน้าที่ของเราอย่างตั้งมั่น โดยที่อย่ามัวกังวลกับผลตอบแทนที่จะได้รับ เราย่อมได้รับผลตอบแทนอย่างเป็นธรรม

ตัวละคร “โนด” ในเรื่องระหว่างทาง

ตัวละคร “โนด” ในเรื่องระหว่างทาง เดินทางไปต่างจังหวัดกับกลุ่มเพื่อนอีก 3 คนเพื่อจัดค่ายอบรมเยาวชนเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะ ตัวละครโนดกับเพื่อนคุยกันถึงเรื่องการมีจิตสาธารณะว่าหมายถึงอะไรและการกระทำใดที่แสดงถึงการไม่มีจิตสาธารณะ แต่สุดท้ายถึงแม้ว่าพวกเขาจะรู้ว่าการมีจิตสาธารณะต้องปฏิบัติเช่นไร แต่เขาก็ยังเปิดเครื่องปรับอากาศ เปิดโทรทัศน์และไฟทิ้งไว้ แต่ก็มี “โนด” ตัวเอกของเรื่องที่มีจิตสำนึกสาธารณะอย่างแท้จริง คือ ปิดเครื่องปรับอากาศและโทรทัศน์ และไฟที่เพื่อนเปิดทิ้งไว้ก่อนออกจากห้องไป

ฮ้อ : ...โหย เชียงใหม่นี้มันฮ้อนขนาด จะอู้ จะอี่ จะอั้น ก็บู้จักอย่าง
 จิ : มาถึงมึงพูดได้เลยเหออ เปิดแอร์ให้เย็นฉ่ำไปเลย ขับรถมามันร้อน
 ฮ้อ : เฮ้ย ๆ เบา ๆ หนอยเขาอยู่กับสองคนเดียวเค้ารู้ว่าเราอยู่เกิน
 จิ : เฮ้ย แต่ว่ากินข้าวกันเหอะวะหิวมากเลย โสงหมูดีกว่า
 โล้น : ไปดิ ๆ อยากรกินไส้ย่าง
 จิ : กินข้าวเสร็จ เดินตลาดแล้วแก้วสาว แก้วเสร็จ อี้้อะ ๆ ห้องเย็น ๆ กลับมานอนสบาย
 จิ+ฮ้อ+โล้น : ปะ ๆ (ไม่ปิดเครื่องปรับอากาศ โทรทัศน์และ ไฟ แต่ถอดเอาถุงแฉ
 ออกจากป้ายห้องเพราะต้องการให้ห้องเย็นตอนกลับมาอน)
 โนด : (ออกมาจากห้องน้ำ) วู้ ไฟเพยก็ไม่ยอมปิดกัน จิตสาธารณะอะไร
 ของพวกมันวะ ดีแต่พูดนี้หว่า (ฮ้อเอาป้ายห้องออกจากที่เสียบแล้ว
 จึงออกไป ไฟ เครื่องปรับอากาศ โทรทัศน์จึงปิด)

จากเรื่อง ระหว่างทาง

จากการนำเสนอตัวละครโนดในเรื่อง ระหว่างทาง เป็นการสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ ในเรื่องของการเป็นผู้มีจิตสาธารณะ นั่นคือโนดรู้และเข้าใจว่าการมีจิตสาธารณะต้องปฏิบัติเช่นไร และเขาก็ปฏิบัติตามนั้น ในขณะที่เพื่อนอีก 3 คนก็รู้และเข้าใจเช่นเดียวกัน แต่กลับปฏิบัติไม่ได้เช่นโนด ภาพยนตร์เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าการมีจิตสาธารณะนั้น คนทั่วไปมักคิดว่าเป็นเรื่องที่ต้องเสียสละที่ยิ่งใหญ่ มีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ เช่น การเสียสละทรัพย์เพื่อประโยชน์สาธารณะ จึงมักมองข้ามเรื่องจิตสาธารณะที่เป็นเรื่องใกล้ตัว เช่น การปิดไฟหรือถอดปลั๊กเครื่องไฟฟ้าเมื่อไม่ได้ใช้ เพื่อให้มีพลังงานไฟใช้ได้ทั่วถึงแก่คนทั่วไปและเหลือใช้ไต่ยาวนานมากขึ้น โนดจึงเป็นตัวละครที่สร้าง

ขึ้นมาเพื่อเป็นตัวอย่างของผู้ที่ทำเรื่องจิตสาธารณะง่าย ๆ และใกล้ตัว แต่ถ้าทุกคนปฏิบัติเช่นเดียวกับ โนด ก็จะทำให้มีไฟฟ้าใช้เพียงพอไปอีกยาวนาน

1.2 การสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความผิดพลาดของตน

การสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความผิดพลาดของตน เป็นกลวิธีการสอนโดยตรงของ ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” อีกประเภทหนึ่งซึ่งชี้ให้เห็นว่าการกระทำที่ไม่ได้เป็นไปตามคำสอน ภายใต้บรรทัดฐานของสังคมนำมาซึ่งผลเสียที่เกิดทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ตัวละครจึงสำนึกในความผิดพลาดของตนและกลับใจปฏิบัติตามคำสอนในภายหลัง ซึ่งภาพยนตร์ชี้ให้เห็นว่าการกระทำเช่นนี้เป็นสิ่งที่สังคมให้อภัยได้ เพราะบรรทัดฐานของสังคมไทยมักให้อภัยคนที่ทำผิดแล้วกลับตัวกลับใจได้ เสมอ จากการศึกษาภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบการสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความผิดพลาดของตน จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ตัวละครพิกในเรื่องคุณหนู ตัวเล็ก แบงค์ปลอม, ตัวละครเด็ก หนูมโนในเรื่อง Band Next Door และตัวละครเก้าในเรื่องเซย

ตัวละคร “พิก” ในเรื่องคุณหนูตัวเล็กแบงค์ปลอม

ตัวละคร “พิก” ในเรื่องคุณหนูตัวเล็กแบงค์ปลอมได้รับธนบัตรปลอมโดยไม่ทราบที่มา ในช่วงแรกของภาพยนตร์เธอมีความคิดที่ไม่เชื่อสัจย์เพราะคิดว่าตนเองถูกคดโกงจึงพยายามคดโกงคนอื่นต่อ แต่เมื่อทำสำเร็จแล้วเธอก็กลับไม่สบายใจในสิ่งที่ตนเองได้คดโกงคนอื่น จึงไปขอธนบัตรปลอมคืนและไม่คิดที่จะใช้มันอีกจากบทสนทนา

พิก : ...พี่วัดขา กลับไปสลิมนได้มั้ยคะ
 เต๋อ : ตัวเล็กจะกลับไปสลิมนทำไมคะ
 พิก : ไปเอาแบงค์ปลอมคืนหนูไม่สบายใจคะ คุณหนูไปเอาคืนให้หน่อยนะ
 เต๋อ : ตัวเล็กขา พวกชายแผ่นผี ซื้ดีเถื่อนพวกนี้ ก็เหมือนโกงคนอื่นเค้า
 มา ตัวเล็กไม่ต้องคิดมากหรอก
 พิก : แต่คนไม่ดีพวกนี้ เค้าก็ไม่จำเป็นต้องโดนโกงเหมือนเรานี้คะ
 เค้าอาจจะลำบากก็ได้ เค้าก็อาจจะมีความจำเป็นนะ...
 พิก : คุณหนูได้แบงค์ปลอมมามั้ยคะ หนูขอแบงค์คืน หนูจะไปเก็บไว้ที่
 บ้านไม่ใช่แล้ว คิดซะว่าเงินหาย 500 เราไม่ไปโกงใครต่อนี่ก็ยิ่ง
 ดีกว่านะคะคุณหนูขา...

จากเรื่อง คุณหนูตัวเล็ก แบงค์ปลอม

จากการนำเสนอตัวละครพีคในเรื่อง คุณหนูตัวเล็ก แบงค์ปลอม เป็นการสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความผิดพลาดของตน คือในครั้งแรก พีคคิดจะนำธนบัตรปลอมที่ตนได้รับมาจากการซื้อสินค้าไปใช้ต่อ เพราะไม่พอใจที่ถูกหลอกหลวง จึงจะใช้วิธีเดียวกัน แต่เมื่อคิดใคร่ครวญก็คิดว่า ไม่ควรคิดโกงคนอื่นต่อไป การสอนเช่นนี้เป็นกลวิธีการสอนโดยตรง เพราะชี้ให้เห็นถึงผลของการกระทำที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมในตอนแรก คือความรู้สึกที่ไม่สบายใจที่ตัวเองได้รับ ภายหลังคิดกลับใจได้และหันมาปฏิบัติตามคำสอนอันเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่ทุกสังคมต้องการให้มี คือความรู้สึกเห็นอกเห็นใจคนอื่น การกระทำสิ่งที่ไม่ดีแล้วรู้สึกผิดและพยายามแก้ไขการกระทำนั้นให้ดีขึ้นย่อมเป็นที่ยอมรับของสังคม และผลที่เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติตามคำสอนคือความรู้สึกสบายใจจากการกระทำของตนเอง

ตัวละคร “เด็กหนุ่ม” ในเรื่อง Band Next Door

ตัวละคร “เด็กหนุ่ม” ในเรื่อง Band Next Door เป็นผู้ที่มีความคึกคะนองและต้องการเอาชนะตามนิสัยของวัยรุ่น โดยเด็กหนุ่มและเพื่อนของเขาซ้อมดนตรีเสียงดังรบกวนเพื่อนบ้านจนเกิดเรื่องทะเลาะวิวาทและร้องเรียนกันขึ้น ในตอนแรก เด็กหนุ่มพยายามทุกวิธีเพื่อเอาชนะเพื่อนบ้าน แต่สุดท้ายเขาก็กลับคิดได้และรู้สึกเห็นใจเพื่อนบ้านจึงขอโทษเพื่อนบ้านและแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองโดยการทำห้องซ้อมดนตรีที่เก็บเสียงจากบตสนทนาบางตอน

ตำรวจ : ...ทางเราได้รับแจ้งมาว่า บ้านน้องส่งเสียงดังรบกวนชาวบ้านเขา
 ลุงเพื่อนบ้าน : บอกไปเลยครับผมแจ้งเอง เล่นเพลง บ้า ๆ บอ ๆ ทั้งวันทั้งคืน
 ชาวบ้านแถวนี้เขาเดือดร้อนไปทั่วหมดแล้ว...
 เด็กหนุ่ม : เฮ้ยลุง ทำไมพูดหมา ๆ จี๋อะเน่จริงก็มาติลุงอยากกลับไข่ม้อยลุงมาติ
 ได้หลับเน...

(หลังจากที่เด็กผู้ชายได้รู้ความจริงว่าลุงต้องทำงานในเวลากลางคืน)

เด็กหนุ่ม : เฮ้ย ลุง ลุง รอรอ ก่อนดิ ลุงหยุดก่อน ลุงผมขอโทษ
 (เสียงเด็กหนุ่ม) ไม่ต้องห่วงนะครับลุง เดี่ยวผมจะทำห้องซ้อมเก็บ
 เสียงดี ๆ แล้วลุงนอนหลับสบายแน่นอนซัวร์...

จากเรื่อง Band Next Door

จากการนำเสนอตัวละครเด็กหนุ่มในเรื่อง Band Next Door เป็นการสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความผิดพลาดของตนนั่นคือ ในตอนแรกเขาการมีจิตสาธารณะ ไม่นึกถึงผลกระทบที่เกิดกับผู้อื่นจากการกระทำของตนเอง และต้องการเอาชนะ แต่ภายหลังเมื่อได้รู้เหตุผลของเพื่อนบ้านก็เกิดความเห็นใจและแก้ไขในการกระทำของตนเอง จากตัวอย่างของตัวละครในภาพยนตร์เป็นกลวิธีการ

สอนโดยตรง เพราะบอกผลของการไม่ปฏิบัติตามคำสอนในตอนแรก จึงสร้างความเดือดร้อนให้คนอื่น แล้วสำนึกในความผิดของตนเองกลับมาปฏิบัติตามคำสอนคือได้รับรู้แล้วว่า การกระทำที่ทำแต่ความพอใจของตนฝ่ายเดียว เพราะคิดว่าเป็นการทำในเขตพื้นที่บ้านของตน แต่เสียงดังนั้นออกไปรบกวนเพื่อนบ้าน และมีผลต่อเสียต่อชีวิตประจำวันของผู้อื่น แต่ถ้ารับรู้แล้วแก้ไขความผิดพลาดนั้นย่อมเป็นเรื่องน่าชื่นชม

ตัวละคร “แก้ว” ในเรื่อง เซย

ตัวละคร “แก้ว” ในเรื่อง เซย เป็นเด็กหนุ่มที่ต้องการโทรศัพท์ที่ทันสมัยเพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนจนต้องวางแผนโกหกแม่ว่าโทรศัพท์หาย แต่เมื่อเขาเข้าใจว่าแม่ต้องเดือดร้อนเพราะการกระทำของเขาจึงสำนึกผิดและสารภาพกับแม่จากบทสนทนา

- แม่ของแก้ว : ..นี่แก้ว แม่โทรมาเนี่ย ทำไมไม่รับสาย แม่โทรไปตั้งหลายครั้ง ทำไมไม่รับห๊ะ แม่โทรหาตั้งหลายครั้งเลยนะ รุ้มั๊ยแม่เป็นห่วงแคไหนเนี่ย
- แก้ว : แก้วจะรับได้ยังไงนะแม่ ก็โทรศัพท์แก้มันหายนะ แก้วจะรับได้ยังไง
- แม่ของแก้ว : โทรศัพท์หายเหรอ นี่แก้วอย่ามาใช้วิธีนี้กับแม่นะลูก ยังไงเนี่ย แม่ก็ไม่ซื้อให้
- แก้ว : ก็แล้วแต่แม่ ถ้าแม่ไม่เห็นว่ามันเนี่ย ไม่ต้องใช้โทรศัพท์ก็ได้ ก็ไม่เป็นไร (แก้วลุกหนีไป แม่ ถอนหายใจ)...
- (หลังจากที่แก้วได้ทราบข่าวลือจากเพื่อนว่า แม่ถูกผู้อำนวยการไล่ออกเพราะเก็บเงินค่าเรียนพิเศษกับเด็กนักเรียนจึงส่งสารแม่และสารภาพความผิดของตนเอง)
- แก้ว : ...เอ่อ คือ ผมไม่ได้ทำโทรศัพท์หายหรอกนะครับแม่ ผมโกหกแม่...
ผมขอโทษครับแม่...

จากเรื่อง เซย

จากการนำเสนอตัวละครแก้วในเรื่อง เซย เป็นการสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความผิดของตนเองเนื่องจากตัวละครเป็นวัยรุ่นที่ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จึงพยายามทำตัวให้เหมือนเพื่อนโดยการมีโทรศัพท์ราคาแพง เขาหลงผิดเชื่อเพื่อนจนกระทั่งนำมาซึ่งพฤติกรรมโกหก มีเหตุการณ์ที่ทำให้เข้าใจผิดคิดว่าแม่ต้องลำบากเพราะการกระทำของตนเอง ด้วยความสงสารแม่เขาจึงสำนึกผิดและสารภาพความจริงกับแม่ของเขา กลวิธีการสอนเช่นนี้เป็นกลวิธีการสอนโดยตรง เพราะภาพยนตร์ค่อย ๆ คลายปัญหาที่ตัวละครต้องเลือกระหว่างการได้โทรศัพท์ใหม่เพื่อไม่ให้ถูกเพื่อนล้อว่าเซย แต่ต้องโกหกแม่ กับการยอมถูกเพื่อนล้อแต่แม่ไม่ต้องลำบากหาเงินเพิ่มเพื่อซื้อโทรศัพท์ให้ ซึ่งในครั้งแรก ตัวละครเลือกทำประการแรก แต่เมื่อได้เห็นแม่ต้องได้รับความเดือดร้อนที่เขาทำเช่นนั้น

เขาจึงตัดสินใจบอกความจริงแก่แม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่นำความสุขสบายใจมาให้ทั้งเขาและแม่ ภาพยนตร์เรื่องนี้จึงชี้ให้เห็นว่าการทำตามความอยากมืออยากได้ตามเพื่อน โดยไม่คำนึงถึงวิธีการแม้แต่โกหกและการใช้ความรักของแม่ที่ยอมทำทุกอย่างเพื่อให้ลูกมีความสุขนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่เมื่อได้สำนึกผิดและกลับใจก็เป็นสิ่งที่น่าชื่นชม

2. กลวิธีการสอนโดยอ้อม

กลวิธีการสอนโดยอ้อม คือกลวิธีที่ภาพยนตร์นำเสนอตัวอย่างการกระทำของตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนอันเป็นบรรทัดฐานของสังคม โดยไม่บอกอย่างตรงไปตรงมาว่าควรปฏิบัติเช่นไร แต่ให้ผู้ชมได้ใช้วิจารณญาณในการคิดพิจารณาว่า การกระทำดังกล่าวเป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมหรือไม่อย่างไร โดยการกระทำบางอย่างผู้กระทำได้รับผลของการกระทำในตอนท้าย แต่การกระทำบางอย่างผู้กระทำไม่ได้รับผลของการกระทำนั้นในตอนจบของเรื่อง เพื่อให้ผู้ชมได้คิดต่อไปว่าปัญหาดังกล่าวจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร ในเมื่อยังคงเป็นปัญหาที่อยู่ในสังคมไทยโดยที่ยากที่จะแก้ไข กลวิธีการสอนโดยอ้อมสามารถแยกได้ 2 ประเด็นคือ การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลจากการปฏิบัติ และการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลจากการปฏิบัติ

2.1 การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลจากการปฏิบัติ

การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลจากการปฏิบัติ เป็นการนำเสนอตัวอย่างเพื่อให้ผู้ชมคิดพิจารณาได้ว่า การกระทำเช่นนั้นไม่สมควรปฏิบัติเพราะไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม จากการศึกษาภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลจากการปฏิบัติ จำนวน 7 เรื่องได้แก่ เรื่อง ตัวละครแม่ค้าในเรื่อง กิมจู, ตัวละครอัญชลีในเรื่องอัญชลีเธอตายแน่, ตัวละครอาร์มในเรื่องเที่ยงคืน, ตัวละครเจ้าหน้าที่เทศกิจในเรื่องป้าย (สุนัข) ที่หายไป, ตัวละครหญิงสาวในเรื่องสาวนักช้อป, ตัวละครลูกชายในเรื่อง 18 ปีบริบูรณ์ และตัวละคร แม็กและแอมในเรื่อง “LIFT”

ตัวละคร “แม่ค้า” ในเรื่องกิมจู

ตัวละคร “แม่ค้า” ในเรื่องกิมจู มีพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ในการขายฝรั่งให้กับลูกค้า โดยนำฝรั่งที่คัดทิ้งจากตลาดมาขายและโกหกกว่าเป็นฝรั่งจากสวนตนเองที่ปลอดสารพิษ จนกระทั่งมีรายการโทรทัศน์ช่องหนึ่งมาถ่ายทำรายการกลโกงของแม่ค้าขายฝรั่งกิมจู จึงได้รู้ว่าแม่ค้าโกหก ถึงอย่างนั้นแม่ค้าขายฝรั่งกิมจูก็ยังไม่สำนึกผิดในสิ่งที่ตนได้ทำ ยังคงหาซื้อแก้วตัวให้กับตนเองและขายฝรั่งแบบเดิม

ต่อไป เมื่อรายการออกอากาศและทุกคนได้รู้ว่าแม่ค้ามีพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ต่อลูกค้า จึงไม่มีใครซื้อฝรั่งจากแม่ค้าคนนี้อีกต่อไป โดยเห็นได้จากบทสนทนา

- คนสัมภาษณ์ : ...น้องซื้อฝรั่งป่าบ่อยหรือครับ
 ลูกค้า : ค่ะ ซื้อบ่อยค่ะ
 คนสัมภาษณ์ : ทำไมซื้ออะน้องฝรั่งดำ ๆ ทำไมซื้ออะ
 ลูกค้า : ก็ปลอดภัยพอค่ะตอนนี้ เราก็เลือกอาหารหรือผลไม้ที่มันปลอดภัย สารพิษเพื่อสุขภาพค่ะ...
 แม่ค้า : จำ ลูกค้าประจำ เนี่ยโหย ไม่ได้ฉีดยาเลย และก็สด ๆ เนี่ย เห็นมั๊ย เพิ่งเก็บมาเมื่อเช้านี้เอง อีกลูกนึ่ง ลูก อีกลูกนึ่ง

(หลังจากที่รู้ความจริงว่าแม่ค้าขายฝรั่งก็มั่วสร้างเรื่องโกหก)

- คนสัมภาษณ์ : ...ป่าไม่รู้สักผิดอะไรเลยหรือป่า
 แม่ค้า : ป่าผิดตรงไหน...
 คนสัมภาษณ์ : ...โอโห ! ป่าแต่ยังไงป่าก็โกหกเรื่องสวนป่าอยู่ดี
 แม่ค้า : ป่าไม่ได้โกหก ป่ามีสวนฝรั่งจริง ๆ แต่สวนป่ามันล่มไป แล้วอีกอย่างป่าก็ไม่มีทางเลือกอยากไปดูสวนฝรั่งป่าใหม่ละ สวนป่ามีสองสามต้นนะเก็บมาขายก็ไม่พอ...

จากเรื่อง กิมจู

จากการนำเสนอตัวละครแม่ค้าในภาพยนตร์คำสอนเรื่อง กิมจู เป็นการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลของการปฏิบัติ คือแม่ค้าที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนเรื่องการซื่อสัตย์ โดยแม่ค้ามีเจตนาในการโกหกลูกค้าตั้งแต่ต้นเรื่อง และเมื่อมีใครรู้ความจริงก็ยังพยายามหาข้อแก้ตัวให้กับตนเอง ผลจากการไม่ปฏิบัติตามคำสอนของแม่ค้า คือไม่มีลูกค้ามาซื้อฝรั่งกิมจูของแม่ค้าอีกเพราะทุกคนได้รู้ความจริง จากการนำเสนอตัวอย่างที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนของแม่ค้าขายฝรั่งกิมจู เป็นกลวิธีการสอนโดยอ้อม เนื่องจากภาพยนตร์ไม่ได้นำเสนอตัวอย่างที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ แต่ให้ผู้ชมเป็นผู้พิจารณาเองว่า การกระทำเช่นนั้นถูกต้องตามคำสอนภายใต้บรรทัดฐานของสังคมหรือไม่ และหากเป็นตัวละครในเรื่องจะปฏิบัติเช่นไร

ตัวละคร “อัญชลี” ในเรื่องอัญชลีเธอตายแน่

ตัวละคร “อัญชลี” ในเรื่องอัญชลีเธอตายแน่เป็นตัวละครที่ภาพยนตร์สร้างขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างในการกระทำที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนในเรื่องการใช้ชีวิตอย่างประมาทตน โดยอัญชลีใช้ชีวิตอย่างไม่พอประมาณ ฟุ่มเฟือยในสิ่งที่ไม่จำเป็น แต่ประหยัดในสิ่งที่สมควรจ่าย ทำให้เธอต้องได้รับความลำบากและทำให้คนรอบข้างพลอยได้รับความเดือดร้อนไปด้วย จากบทสนทนาดังนี้

- อัญชลี : ...แต่แนว สวยมั๊ยแก๊ ฉันเก็บตังค์ 3 เดือนกว่าจะได้ใบเนี้ย เพื่อไปนี้
เท่านั้น อ๊า (ชูกระเป๋าถือของผู้หญิงให้เพื่อนดูด้วยความภูมิใจ)
- สวย : 3 เดือน นี่แพงไปมั๊ย ยัยอัน
- อัญชลี : แพงที่ไหน เธอ เห็นงานคัตติ้งรีเปล่านี่ ไม่มีด้ายรุ่มเหมือนของถูก
นะซื้อมาเหอะมันคุ้ม
- สวย : เรื่องนั้นเอาไว้ก่อน นี่ อาหารตักมามากขนาดนี้กินไม่หมดโดนปรับ
บานนะยะ
- อัญชลี : กินไม่หมดก็เอากลับไปกินสิยะ ...
- อัญชลี : ...ฉัน ฉัน ก็ตอนที่แกลงไปกินข้าวเที่ยง ฉันอยากประหยัด ฉันก็เลย
กินซูชิที่ห่อมาจากร้านเม็อวาน เนี้ยก็คิดว่ามันไม่เป็นอะไรหรอกก็
เลยกินหมดเลย
- สวย : ฉันว่าแล้ว แก้วรู้ไหมพอแถมตติไปที่ป้ายรถเมล์เกิดอะไรขึ้น...
และแก้วรู้ไหมบนแท็กซี่เกิดอะไรขึ้น ซูชิของแกมันถึงกำหนดตลอด
แกก็ทำคลอดซูชิของแกเต็มเบาะที่แท็กซี่เขาเลยค่าแท็กซี่ให้มันแค่
250 แต่ที่เหลือคือค่าล้างเบาะกับค่าทำขวัญ เพราะฉะนั้นจ่ายมา
- อัญชลี : 3,000 เลยหรอ โอ๊ยย อุตสำหรับประหยัดมาทั้งวันนะ...

จากเรื่อง อัญชลี เธอตายแน่

การนำเสนอตัวละครอัญชลีจากเรื่อง อัญชลีเธอตายแน่ เป็นการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลของการปฏิบัติ กล่าวคือ ตัวละครไม่ปฏิบัติตามคำสอนภายใต้บรรทัดฐานของสังคมคือใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาทตน ผลของการกระทำคือทำให้ตนเองและคนรอบข้างได้รับความเดือดร้อน เป็นกลวิธีการสอนโดยอ้อม คือไม่ได้สอนโดยตรงว่าให้ผู้ชมใช้ชีวิตอย่างประมาทตน แต่ยกตัวอย่างคนที่ใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาทตนมาให้ผู้ชมได้เห็นว่าผลของการไม่ปฏิบัติตามคำสอนเป็นเช่นไร และมุ่งให้ผู้ชมพิจารณาว่าควรปฏิบัติเช่นไรจึงเรียกว่าพอประมาณตามบรรทัดฐานที่สังคมต้องการให้คนในสังคมเป็นเช่นนั้น

ตัวละคร “อาร์ม” ในเรื่องเที่ยงคืน

ตัวละคร “อาร์ม” ในเรื่องเที่ยงคืนเป็นตัวละครที่ภาพยนตร์สร้างขึ้นเพื่อให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น นั่นคืออาร์มต้องทำงานส่งอาจารย์ให้ทันภายในเที่ยงคืน ซึ่งอาจารย์สั่งให้ทำงานมาหลายวันแล้วแต่เขาคิดว่าเป็นงานที่ง่ายและเสร็จทันเวลา จึงประวิงเวลาโดยการเล่นไปทำงานไป ทำให้เวลาหมดไป เมื่อใกล้ถึงเวลาที่ต้องส่งงาน แต่เขายังส่งงานไม่สำเร็จ จึงแสดงพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์โดยการนำงานของเพื่อนมาส่งเป็นงานของตนเอง แต่อาจารย์รู้ว่าเขานำงานเพื่อนมาส่งเพราะเพื่อนส่งงานไปก่อนเขาแล้ว จากบทสนทนา

- อาร์ม : ... (คุยโทรศัพท์กับเพื่อน) อะไรนะ โปรเจกต์เทอมวิชาเอนิเมชันกูกำลังทำอยู่เลย เดี่ยวทำเสร็จจะสักสามทุ่มอัฟโหลด เน็ตหอกี้ ชั่วโมงนี้ น่าจะทัน ไม่ได้เทพมันก็ได้ยากขนาดนั้นปะวะ รีบออกมา เจอกัน...
- อาร์ม : ... แอ๊ดดีกูขอยืมฮาร์ดดิสก์ก่อนได้ไหมวะ
- แอ๊ดดี : มึงจะเอาไปทำอะไรวะ อาร์มกูยังไม่ได้อัฟโหลดงานส่งอาจารย์เลย
- อาร์ม : กูยังไม่ได้อัฟโหลดเหมือนกันถ้ากูไม่ได้มึงเนี่ย กูซิบหายแน่ ๆ คือฮาร์ดดิสก์แหม่งเต็ม กูขอยืมแป็บเดียวเดี๋ยวกูคืนให้
- แอ๊ดดี : ถ้ามึงเอาไปกูจะส่งงานยังง้อะ เออมึงเอาไปก็ได้แต่มึงต้องส่งงานให้กูด้วยนะเว้ย ในนี้มีไฟล์งานกูอยู่ มึงอัฟโหลดให้กูด้วยนะเว้ย...
- อาร์ม : ... ฮัลโหล ครับอาจารย์ อาจารย์เดี๋ยวใช้ไหมครับ ผมอาร์มครับ อาร์มชลสิทธิ์ ที่เรียนเซ็คบายอะครับอาจารย์
- อาจารย์ : ว่าไงชลสิทธิ์
- อาร์ม : คือจี้ครับอาจารย์ พอดีแม่ผมลื่นล้มในห้องน้ำต้องพาไปส่งโรงพยาบาลที่นี่พอจะเลื่อนเวลาส่งงานไปพอลให้หน่อยได้ไหมครับ ผม
- อาจารย์ : คือจี้ชะลสิทธิ์วิชานี้ผมต้องตัดเกรดภายในคืนนี้ พรุ่งนี้ผมต้องขึ้นเครื่องแต่เช้าผมไม่มีเวลาตรวจแล้ว แต่งานชิ้นนี้มันควรจะส่งตั้งนานแล้วไม่ใช่หรอ ทำไม คุณถึงเพิ่งมาบอกปัญหาเอาตอน 5 นาทีสุดท้าย...

จากเรื่อง เที่ยงคืน

จากการนำเสนอตัวละครอาร์มในเรื่อง เทียงคีน เป็นการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลของการปฏิบัติอีกเรื่องหนึ่งที่ตัวละครไม่ปฏิบัติตามคำสอนอันเป็นบรรทัดฐานของสังคม เรื่องการซื่อสัตย์ ภาพยนตร์ชี้ให้เห็นว่าการไม่ปฏิบัติตามคำสอนนำมาซึ่งผลเสียที่ตามมามากมาย เช่น อาร์มตัวละครเอกในเรื่องที่ไม่มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือการไม่ตรงต่อเวลาและประมาท ทำให้เขาส่งงานไม่ทันตามเวลาที่กำหนด นำมาซึ่งพฤติกรรมการเอาตัวรอดโดยการไม่ซื่อสัตย์ต่อเพื่อนและครูบาอาจารย์ ผลจากการที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนทำให้เขาได้รับบทเรียน คือ ถูกตัดคะแนน และอาจจะต้องสูญเสียความไว้วางใจจากเพื่อน การสอนวิธีนี้เป็นกลวิธีการสอนโดยอ้อม โดยที่ภาพยนตร์ไม่ได้ชี้แนะแนวทางให้ปฏิบัติตามคำสอน แต่ยกตัวอย่างคนที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอน เพื่อให้ผู้ชมได้ใช้วิจารณญาณด้วยตนเองว่า การปฏิบัติเช่นนี้เป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคมหรือไม่ และตัวละครจะอย่างไรต่อไป

ตัวละคร “เจ้าหน้าที่เทศกิจ” ในเรื่องป้าย (สุนัข) ที่หายไป

ตัวละคร “เจ้าหน้าที่เทศกิจ” ในเรื่องป้าย (สุนัข) ที่หายไปเป็นตัวละครที่ภาพยนตร์สร้างขึ้นเพื่อให้เห็นถึงพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่โดยการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด ช่มเหงรังแกประชาชน และผลสุดท้ายเขาก็ได้รับโทษตามความผิดของตน ภาพยนตร์ได้สร้างตัวละครที่เป็นตัวแทนของผู้ที่มีความยุติธรรม คือ เปาบุ้นจิ้น เป็นผู้ตัดสินคดีความ ซึ่งเปาบุ้นจิ้นเป็นเพียงความฝันของเด็กชายฉันทพลที่ต้องการเรียกร้องความเป็นธรรมจากการถูกช่มเหงรังแก จากบทสนทนาดังนี้

- เปาบุ้นจิ้น : ...ใครมาตีกลองแจ้งชื่อมาเดี๋ยวนี้
- ด.ช. ฉันทพล : ผมเด็กชายฉันทพลค่านับได้เท่าเปาขอรับ
- เปาบุ้นจิ้น : เด็กชายฉันทพลเจ้ามาตีกลองทำไม
- ด.ช. ฉันทพล : ผมโดนทำร้าย ผู้ใหญ่ที่มีร่างกายแข็งแรงกว่าทั้งผลึกทั้งดีเด็คน้อยที่ไม่มีทางสู้อย่างผม...
- เทศกิจ : ...ผมก็แค่ทำไปตามหน้าที่ ไอ้เจ้าเด็กนี่มันทำผิดกฎ มันเอาป้ายประกาศมาติดในที่ห้ามติด...ผมได้รับแจ้งการกระทำผิดจากคนกวาดขยะที่ประจำการอยู่แถวนั้นนะครับ...
- คนกวาดขยะ : ไซ้เจ้าคะท่านได้เท่า เด็กคนนี้นั้นได้ไปติดประกาศ 2 ครั้งในช่วงสายดิฉันผ่านไปแล้วเห็นเขาก็เลยพยายามห้ามเขาเอาไว้และยังบอกเขาอีกนะคะว่าสถานที่แห่งนี้ห้ามติดป้ายหรือติดประกาศใด ๆ ทั้งสิ้น แต่พอช่วงบ่ายเด็กคนนี้ก็ไปติดประกาศซ้ำอีกทีหนึ่ง

ดิฉันก็เกรงว่าเด็กจะไม่เชื่อฟังก็เลยไปแจ้งเจ้าหน้าที่ให้มาตักเตือนนะเจ้าคะ

...

ด.ช.ณัฐพล : ...ผมไม่ได้เริ่มก่อน ที่ผมจะตีประกาศนียบัตรเป็นเพราะเห็น
โปสเตอร์ของพี่ชายคนนี้มาตีไว่ก่อนทำไมของพี่ชายตีได้แล้ว
ของผมตีไม่ได้...

จากเรื่อง ป้าย (สุนัข) ที่หายไป

จากการนำเสนอตัวละครเจ้าหน้าที่เทศกิจในเรื่องป้าย (สุนัข) ที่หายไป เป็นการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลของการปฏิบัติคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติตนอย่างไม่เป็นธรรม ห้ามไม่ให้คนอื่นทำผิดกฎระเบียบ แต่ตนเองกลับใช้อำนาจหน้าที่ในการทำความผิดเสียเอง เขาจึงได้รับบทลงโทษไปตามความผิด ซึ่งเรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งหมดเป็นความฝันของเด็กชายณัฐพลที่ต้องการความเป็นธรรม การสอนวิธีนี้เป็นกลวิธีการสอนโดยอ้อม ที่ไม่ได้ชี้แนะหรือยกตัวอย่างให้เห็นว่าควรปฏิบัติเช่นไร แต่ยกตัวอย่างคนที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอน เพื่อให้ผู้ชมได้คิดใคร่ครวญหาคำตอบด้วยตนเอง

ตัวละคร “หญิงสาว” ในเรื่อง สาวนักช้อป

ตัวละคร “หญิงสาว” ในเรื่องสาวนักช้อป เป็นตัวละครที่ภาพยนตร์สร้างขึ้นเพื่อให้เห็นถึงพฤติกรรมของหญิงสาวคนหนึ่งที่ใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาทตน คือใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น แต่กลับประหยัดในสิ่งที่สมควรจ่าย เธอหลงไปกับสินค้าลดราคาที่ไม่จำเป็น จนต้องจ่ายเงินเป็นจำนวนมาก และกินเวลาในเงื่อนไขการจอตกรถฟรีของห้างสรรพสินค้า จึงเกิดการพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ขึ้นจนกลายเป็นปัญหาบานปลายตามมา

หญิงสาว : ...(เสียงในความคิด) เฮ้ยนี่มัน 6 โมงกว่าแล้วค่าจอตกรถจะเท่าไรวะเนี่ย

แคชเชียร์ : ทั้งหมดมีลิปสติก 3 บรัชออน 1 แป้งรองพื้น 1 อายไลเนอร์แบบครีม 1 แบบดินสอ 1 โลชั่นเช็ดเครื่องสำอาง 1 และโลชั่นสำหรับผิวแห้ง 1 นะคะ ทั้งหมด 3,872 บาทค่ะ

หญิงสาว : แต่มบัตรจอตให้ด้วยค่ะ

แคชเชียร์ : ช้อปครบ 2,000 บาทจอตกรถฟรี 4 ชั่วโมงนะคะ ใบเสร็จนำไปจับคูบองส่วนลดสำหรับซื้อสินค้าครั้งต่อไปได้นะคะ

พนักงาน : ฮู้! คุณพี่โชคดีจริงๆ เลยค่ะ

หญิงสาว : ชื้ออะไรก็ลด 50% เหมอคะ

หญิงสาว : (ทำท่าทางซึ้งใจ) ไม่ พอแล้ว เหนื่อย อยากกลับบ้าน รองเท้าก็กัด ข้าวเข็นก็ยังไม่ไต่กิน ไม่เอาอะ ไม่ซื้อแล้ว (แต่สุดท้ายก็มาเลือกซื้อ กระโปรง) เอานะ คราวหน้าก็ไม่รู้จะได้มาอีกเมื่อไหร่ เกิดคูปอง หหมดเขตไปก่อนเสียตายตายเลย (มองนาฬิกาเป็นเวลา 19.15 น.) โอ๊ย นี่มันปาไปกี่ชั่วโมงแล้ววะเนี่ย เอานี้ละวะ ยังไงก็ได้ใช้ใส่ไป งานส่งงานศพอะไรก็ได้...

จากเรื่อง สาวนักช้อป

จากการนำเสนอตัวละครหญิงสาวในเรื่องสาวนักช้อป เป็นการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติ ตามคำสอนและได้รับผลของการปฏิบัติอีกเรื่องหนึ่งที่ตัวละครมีพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ไม่พอประมาณ จนเกิดปัญหาและผลเสียต่าง ๆ ตามมามากมาย ภาพยนตร์ได้นำเสนอกลวิธีการสอนโดยอ้อม คือไม่ บอกพฤติกรรมของการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ แต่ยกตัวอย่างตัวละครที่มีพฤติกรรมตรงข้ามกับคำ สอนคือใช้ชีวิตอย่างไม่พอประมาณ เพื่อให้ผู้ชมคิดใคร่ครวญดูว่าการกระทำใดที่สมควรปฏิบัติเพื่อให้ อยู่ในบรรทัดฐานของสังคมที่ควรจะเป็น

ตัวละคร “ลูกชาย” ในเรื่อง 18 ปีบริบูรณ์

ตัวละคร “ลูกชาย” ในเรื่อง 18 ปีบริบูรณ์ เป็นเรื่องราวของเด็กหนุ่มที่ต้องการขั้บรลยนต์ทั้ง ที่ไม่มีใบขับขี่เพราะอายุยังไม่ถึงเกณฑ์ เขาจึงขอร้องให้แม่สอนให้ ก่อนสอนแม่ของเขาได้กำชับในเรื่อง กฎวินัยจราจรและห้ามขั้บรลจนกว่าจะมีใบขับขี่ แต่เขาต้องขัดคำสั่งแม่ เพราะแม่ของเขาป่วย กะทันหัน จึงต้องขั้บรลพาแม่ไปที่โรงพยาบาล หลังจากที่เขาอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์และมีใบขับขี่ สามารถขั้บรลได้แล้ว แต่เขาก็กังทำผิดกฎจราจรคือขั้บรลเร็วเกินที่กฎหมายกำหนด ทำให้ถูกยึด ใบขับขี่

แม่ : ...ใครบอกให้แกเอารถไปขับ ใบขับขี่ก็ยังไม่ มี อายุก็ยังไม่ถึง แม่ว่า แม่คุยกับแกรู้เรื่องแล้วนะ ถ้าเกิดเอารถไปชนใครเค้าขึ้นมาจะทำ ยังไง

ลูกชาย : โธ่ แม่ ผมก็ขับที่รอบ ๆ ซอยนี้เอง ผมก็ขับตามที่แม่บอกทุกอย่าง อะ ผมขับได้แล้วจริง ๆ นะ

แม่ : ขับได้อะไรกัน ปัญหาที่มันเกิดทุกวันนี้ก็เพราะคนอย่างแกนี่แหละที่ ไม่รักษา กฎระเบียบวินัย ถ้าแกยังทำตัวแบบนี้อีก แม่จะไม่ให้แก ขั้บรลอีกแล้วนะ

(หนึ่งปีต่อมา ลูกชายขั้บรลบนถนนด้วยความเร็ว ตำรวจเรียกให้จอด)

ตำรวจ : ...สวัสดีครับ อ้าว น้องนี่เอง ใบขับขี่ทำแล้วเหรอครับ แหม ชับชะ
เร็วเลยนะ คราวที่แล้ว พี่เห็นว่าจำเป็นนะครับเลยปล่อยน้องไป
คราวนี้ไม่ได้เลยนะครับ ต้องเขียนใบสั่ง ขอดูใบขับขี่ด้วยนะครับ
เชิญครับ

(ตำรวจเขียนใบสั่ง และยึดใบขับขี่)

ลูกชาย : (โทรหาแม่) ฮัลโหล แม่ ผมโดนยึดใบขับขี่

จากเรื่อง 18 ปีบริบูรณ์

จากการนำเสนอตัวละครลูกชายในเรื่อง 18 ปีบริบูรณ์ เป็นการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติ
ตามคำสอนและได้รับผลของการปฏิบัติ คือตัวละครมีการกระทำที่ขาดการมีจิตสำนึก ไม่เคารพ
กฎจราจรจึงทำให้ถูกยึดใบขับขี่ เป็นการสอนด้วยกลวิธีโดยอ้อม คือภาพยนตร์นำเสนอการกระทำของ
ตัวละคร 2 กรณี คือ กรณีแรก กรณีที่เขาขับรถพาแม่ไปโรงพยาบาลทั้งที่ไม่มีใบขับขี่ กับกรณีที่ 2 ตัว
ละครขับรถเร็วเพราะคิดว่าตนเองมีใบขับขี่แล้ว จะขับรถอย่างไรก็ได้ จึงถูกตำรวจจับ เป็นกรณี
เปรียบเทียบที่ผู้ชมต้องใช้วิจารณญาณว่าจะประเมินความถูกต้องอย่างไร เพราะกรณีแรกทำไม่ถูกต้อง
แต่มีความจำเป็นเร่งด่วน แต่กรณีที่สองไม่ถูกต้องด้วยความประมาท จากกรณีทั้งสองนี้ กรณีแรกจะเห็นได้
ว่ามีการแนะนำจากคำพูดของตำรวจ “...คราวที่แล้ว พี่เห็นว่าจำเป็นนะครับเลยปล่อยน้องไป...” แต่
กรณีที่สองตัวละครถูกยึดใบขับขี่ อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าสำหรับเยาวชนการกระทำที่ไม่ถูกต้องบาง
กรณีอาจได้รับความเห็นอกเห็นใจเพราะมีเหตุอันควร อาจได้รับการยกเว้นทางกฎหมาย แต่เมื่ออายุ
ครบ 18 ปีบริบูรณ์ การทำกระทำที่ผิดกฎหมายจะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย จึงควรใช้วิจารณญาณ
ในการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกควร

ตัวละคร “แม็ก, แอม” ในเรื่อง LIFT

ตัวละคร “แม็ก, แอม” ในเรื่อง LIFT เป็นตัวละครที่ขาดการมีจิตสำนึก คือไม่มีความ
เสียสละประโยชน์หรือความสะดวกสบายของตนเองเพื่อผู้อื่น มีความเห็นแก่ตัว ตัวละครอยู่ภายใต้
สังคมที่มีความเร่งรีบและการแข่งขันกันสูง ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันกับเวลา หรือแข่งขันกับคนในสังคม จึง
ทำให้ตัวละคร แม็กและแอมคิดถึงผลประโยชน์ของตนเองมาก่อนสิ่งอื่น ผลของการกระทำคือทำให้
แม็กและแอม ได้รับผลเสียจากการกระทำที่เห็นแก่ตัวของตนเองแทนที่จะได้รับประโยชน์จากการ
กระทำเช่นนั้น โดยภาพยนตร์ใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในลิฟต์เพื่อแสดงให้เห็นถึงการขาดจิตสำนึก
ของคนในสังคม

ช่างประปา : ...สัญญาว่ามันก็ดังเตือนแล้ว พวกคุณไม่ออกไปเอง สมน้ำหน้า

แม็ก : นี่ลุงพูดแบบนี้ได้อย่างไร เพราะลุงเอาถังน้ำบ้างนี่ขึ้นมา (บ่น) ไม่น่า
ให้คนงานขึ้นลิฟต์เลย

หญิงสาว : เลิกทะเลาะกันได้มั๊ยเนี่ย จะตาย (ลากเสียง) กันอยู่แล้วเนี่ย
 หญิงวัยกลางคน : ตายแล้ว เวิร์กมอะไร ต้องมาติดลิฟต์อยู่กับพวกเห็นแก่ตัวพวก
 เนี่ย ร้อน จะเป็นลม
 แอม : อ้าว ป้า แล้วทำไมป้าไม่ออกไปตั้งแต่แรกละ ได้ยินเสียงสัญญาณ
 อยู่แล้วไม่ใช่หรอ...

จากเรื่อง LIFT

จากการนำเสนอตัวละครแม็กและแอมในเรื่อง LIFT เป็นการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติ
 ตามคำสอนและได้รับผลของการปฏิบัติ คือ ภาพยนตร์กำหนดให้ตัวละครมีพฤติกรรมเห็นแก่ตัว
 ขาดจิตสาธารณะ มองเห็นประโยชน์ของตนเองสำคัญมากกว่าคนอื่น ทำให้เขาและเธอต้องสูญเสีย
 ประโยชน์ที่ควรได้รับ คือแอม ไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากลูกค้า เนื่องจากบกพร่องในเรื่องของการตรง
 ต่อเวลา และแม็กอาจจะไม่ได้รับการพิจารณาเข้าทำงานเนื่องจากเจ้าของบริษัทได้รู้ถึงพฤติกรรม
 เห็นแก่ตัวของแม็ก การสอนเช่นนี้เป็นกลวิธีการสอนโดยอ้อมที่ภาพยนตร์ไม่ได้ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์
 ของการมีจิตสาธารณะ แต่ภาพยนตร์ชี้ให้เห็นถึงโทษของการขาดจิตสาธารณะ หรือผลที่ตามมาจากการ
 ขาดจิตสาธารณะ เพื่อให้ผู้ชมได้คิดพิจารณาและตัดสินใจว่าการกระทำใดจึงจะถูกต้องตามบรรทัดฐาน
 ของสังคม

2.2 การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลจากการปฏิบัติ

การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลจากการปฏิบัติ เป็นการนำเสนอ
 ตัวอย่างที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอน และไม่ชี้แนะว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด อีกทั้งผู้ปฏิบัติไม่ได้รับผล
 ของการไม่ปฏิบัติตามคำสอนนั้น ภาพยนตร์ไม่ได้บอกผลของการกระทำว่าดีหรือไม่ดี เพียงแต่นำเสนอ
 ไว้ให้ผู้ชมได้ใคร่ครวญพิจารณาว่า การกระทำของตัวละครเป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือไม่ หากเป็น
 ตนเองจะเลือกทำอย่างไร จากการศึกษาภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบการสอนผ่านตัว
 ละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลจากการปฏิบัติ จำนวน 4 เรื่องได้แก่ ตัวละครผู้อำนวยการ,
 ต้นและพ่อของต้นในเรื่องแป๊ะเจี๊ยะ, ตัวละครป๊อบในเรื่องโดนัท, ตัวละครเฟิร์นในเรื่อง Human
 Relation และ ตัวละครชันในเรื่อง Sorry

ตัวละคร “ผู้อำนวยการ, ต้น และพ่อของต้น” ในเรื่องแป๊ะเจี๊ยะ

ตัวละคร “ผู้อำนวยการต้น และพ่อของต้น” ในเรื่องแป๊ะเจี๊ยะ เป็นตัวละครที่ขาดความ
 ซื่อสัตย์ เนื่องจากผู้อำนวยการเรียกเก็บเงินจากผู้ปกครองที่นักเรียนสอบได้คะแนนไม่ถึงเกณฑ์แต่

ต้องการให้ลูกเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงแห่งนี้โดยอ้างว่าเป็นการบริจาคเข้าสมาคมศิษย์เก่าของโรงเรียน นักเรียนคนใดที่ผู้ปกครองไม่ยอมจ่ายเงินลูกก็ไม่ได้เข้าเรียนทั้งที่ค่าคะแนนได้มากกว่า เช่น ต้นคะแนนถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้เข้าเรียน ในขณะที่เพื่อนบางคนคะแนนน้อยกว่าได้เข้าเรียนเพราะผู้ปกครองยอมจ่ายเงินพิเศษ พ่อของต้นกับต้นจึงอดข้าวประท้วงหน้าโรงเรียน แต่ในขณะที่ต้นอดข้าว พ่อของต้นแอบนำซาลาเปามาให้ต้นกิน สุดท้ายต้นได้เข้าเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้เพราะผู้อำนวยการให้เหตุผลว่าคนที่ได้ลำดับก่อนหน้าสละสิทธิ์

- นักข่าว : ...หลังจากที่มีกระแสข่าวในโลกออนไลน์ ว่ามีสองพ่อลูกอดข้าวประท้วงโรงเรียนดัง โดยที่โรงเรียนนั้นไม่ยอมให้เรียนต่อชั้น ม.4 ทั้ง ๆ ที่คะแนนนั้นสูงถึงเกณฑ์ครับ โดยที่สองพ่อลูกอ้างว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีพฤติกรรมไม่โปร่งใส รับเงินแป๊ะเจี๊ยะ เพื่อกันที่ให้นักเรียนที่คะแนนไม่ถึงเรียนต่อ แต่ก็ต้องจ่ายสูงถึงสองถึงสามแสนบาทครับ
- ต้น : (นักข่าวสัมภาษณ์) คนที่คะแนนต่ำกว่าหลายคนยังเข้าเรียนได้อะครับ คนที่เรียนดีกว่ากลับไม่เรียนครับ ผมกึ่ง
- นักข่าว : แล้วเป็นไง อดอาหารมาสองวันหิวไหม
- ต้น : หิวครับ แต่ทนได้ ก็จะอดจนกว่าเขาจะให้สิทธิ์เข้าเรียนอะครับ
- ผู้อำนวยการ : (นักข่าวสัมภาษณ์)คือเราทำทุกอย่างถูกต้องนะครับ จริง ๆ ผมก็ไม่อยากทำอะไรให้เป็นเรื่องใหญ่โตนัก แต่ถ้าพวกเขาไม่หยุด อาจจะมีกรฟ้องร้องกันนะครับ
- นักข่าว : แล้วเรื่องเงินล่ะครับ
- ผู้อำนวยการ : เรื่องเงินไม่มีครับแต่ถ้ามีคนมาบริจาคต้องไปถามสมาคมศิษย์เก่าครับ...

(คืนนั้น ต้นคุยไลน์กับเพื่อน โดยเพื่อนบอกต้นว่า ครูและคนในโรงเรียนพากันด่าว่าต้นทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง)

- พ่อ : ...(เข้ามาในเต็นท์) ต้น ๆ ต้น ๆ
- ต้น : มีไรป้า
- พ่อ : กินก่อน เดี่ยวไม่ไหว (พอยื่นซาลาเปาให้ต้น) กินไปเถอะ สู้กับคนเลวบางทีก็ต้องทำแบบนี้
- ต้น : จะดีเทรอป้า...

จากเรื่อง แป๊ะเจี๊ยะ

จากการนำเสนอตัวละครผู้อำนวยการ, ต้น และพ่อของต้น จากเรื่องแป๊ะเจี๊ยะ เป็นการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลจากการปฏิบัติ โดยภาพยนตร์ได้นำเสนอเป็น 2 แง่มุม ซึ่งเรื่องที่น่าเสนอเป็นปัญหาที่มีจริงในสังคมไทยและเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข แง่มุมหนึ่งเป็นการนำเสนอตัวละครที่มีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์และไม่ยุติธรรม คือ ผู้อำนวยการ ที่เรียกรับเงินจากผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนกับการรับนักเรียนเข้าเรียนโดยอ้างว่าเป็นการบริจาคแต่หากผู้ปกครองนักเรียนคนใดไม่จ่ายเงินลูกก็ไม่ได้เข้าเรียน ส่วนอีกแง่มุมหนึ่งเป็นพฤติกรรมของผู้ปกครองที่ไม่ต้องการจ่ายเงินพิเศษ จึงเรียกร้องความเป็นธรรมโดยใช้วิธีการประท้วง ซึ่งการประท้วงให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองต้องการไม่ใช่การกระทำเพื่อส่วนรวมหรือเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น แต่เป็นการทำเพื่อตัวเอง ดังจะเห็นได้จากกรณีพ่อของต้นกับต้นที่ใช้วิธีการเรียกร้องสิทธิ์โดยการประท้วง ซึ่งในขณะที่พ่อของต้นกับต้นต่อว่าผู้อำนวยการว่าไม่มีความซื่อสัตย์ แต่การกระทำของตนเองกลับไม่มีความซื่อสัตย์เสียเอง จากกรณีที่พ่อของต้นนำสาลาไปมาให้ต้นกินโดยอ้างว่า “สู้กับคนเลว บางทีก็ต้องทำแบบนี้” การที่ต้นได้เข้าเรียนด้วยวิธีการไม่ซื่อสัตย์เช่นนี้ เป็นสิ่งที่ภาพยนตร์ต้องการให้ผู้ชมคิดพิจารณาว่าเป็นวิธีการที่ถูกต้องหรือไม่ ถ้าผู้ชมเป็นต้นจะทำอย่างไร และรู้สึกอย่างไรจากการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์ของตนเอง การสอนเช่นนี้ เป็นกลวิธีการสอนโดยอ้อมที่ไม่ได้บอกให้ทำตามคำสอน แต่เป็นการยกตัวอย่างการกระทำที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลจากการปฏิบัติเพื่อให้ผู้ชมได้ใช้วิจารณญาณในการตัดสินเรื่องราวด้วยตนเอง

ตัวละครป๊อบ ในเรื่อง โดนัท

ตัวละครป๊อบ ในเรื่องโดนัทเป็นตัวละครที่ไม่เคารพสิทธิของคนอื่น โดยการฝากเพื่อนที่เข้าคิวรอซื้อโดนัททั้งที่ตนเองมาที่หลังในขณะที่มีคนต่อแถวยาวเพื่อรอซื้อ ป๊อบมองว่าการกระทำของตนเองไม่ผิดโดยอ้างว่าใช้สิทธิ์ของเพื่อนที่ต่อคิวเพราะเพื่อนซื้อไม่ครบตามจำนวนที่ทางร้านตั้งไว้ ถึงแม้จะมีคนคัดค้านว่าการกระทำของเขาเป็นการแซงคิวของคนอื่น แต่เขาก็ยังทำทุกวิธีเพื่อให้เขาได้รับสิทธิ์โดยชอบธรรม ไม่ว่าจะเป็นการโทรศัพท์มาฝากเพื่อนซื้อ หรือให้เพื่อนซื้อให้ครบจำนวนแล้วเขามาซื้อต่อจากเพื่อน แต่ถึงกระนั้นการกระทำของเขาก็ก็นับเป็นการไม่เคารพสิทธิของคนอื่น และผลสุดท้ายในขณะที่ป๊อบได้ซื้อโดนัทแต่คนที่ต่อคิวท้ายสุดไม่ได้ซื้อโดนัทเพราะหมดเสียก่อนทั้งที่มารอต่อคิวอยู่ก่อนแล้ว จากบทสนทนา

ป๊อบ : ...พี่มากินข้าวกับครอบครัว (มองดูคนต่อแถวยาวที่รอซื้อโดนัท) โ้อ โห ! โดนัทที่นี้มันอร่อยมากเลยหอรวะ

แจ๊ค : ยังไม่เคยลองเลยอะพี่ เนี่ยว่าจะลองเหมือนกัน

ป๊อบ : ดีเลยพี่ฝากซื้อด้วยดิ

- แจ๊ค : เอาที่ขึ้นอะ...เขาให้ซื้อคนละ 10 ชิ้น เองอะตัวเองถ้าจะซื้อมากกว่านี้ต้องไปต่อคิวใหม่
- ป๊อบ : แล้วมีงซื้อกี่ชิ้นวะ
- แจ๊ค : สี่ชิ้นพี่
- ป๊อบ : เฮ้ย! พอดีเลยพี่ฝากซื้อสองชิ้นดิ
- แจ๊ค : เอาตั้งค์มาเลยพี่
- ป๊อบ : โชคดีไม่เกินโควต้า ไม่ต้องต่อคิวลำบากเลย...
- ป๊อบ : ...อร่อยไหมลูก
- ลูกทั้งสอง : อร่อยครับ/ค่ะ
- แม่เด็กผู้หญิง : ไม่ต้องเสียใจนะคะลูกเรามาช้าแค่คิวเดียว พรุ่งนี้คุณแม่พามาซื้อใหม่ นะ

จากเรื่อง โดนัท

จากการนำเสนอตัวละครป๊อบในเรื่อง โดนัท เป็นการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลของการปฏิบัติ กล่าวคือ ตัวละครไม่ปฏิบัติตามคำสอนในเรื่องของการมีจิตสาธารณะ แซงคิวโดยการฝากซื้อและหาซื้อแก้ตัวให้กับตนเองว่าไม่ได้ทำผิด ผลของการไม่ปฏิบัติตามคำสอนกระทบต่อผู้อื่นคือทำให้ผู้อื่นเสียสิทธิ์ที่สมควรได้รับ ส่วนตนเองไม่ได้รับผลจากการไม่ปฏิบัติตามคำสอนเพราะยังได้รับผลประโยชน์จากการกระทำนั้นอยู่ คือได้รับสิทธิ์ในการซื้อโดนัท ในขณะที่คนที่มาต่อคิวอยู่ก่อนแล้วกลับไม่ได้ซื้อ แต่สุดท้ายป๊อบก็รู้สึกผิดและไม่สบายใจจากการกระทำของตนเอง การสอนเช่นนี้เป็นกลวิธีการสอนโดยอ้อมที่ภาพยนตร์ได้นำเสนอตัวอย่างที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนอันเป็นบรรทัดฐานของสังคม โดยไม่ชี้ว่าการกระทำเช่นไรที่ถูกต้อง แต่ให้ผู้ชมใช้วิจารณญาณในการตัดสินว่าการกระทำดังกล่าวถูกหรือไม่ อย่างไร

ตัวละคร “เฟิร์น” ในเรื่อง Human Relation

ตัวละคร “เฟิร์น” ในเรื่อง Human Relation เป็นตัวละครที่ไม่มีความซื่อสัตย์ เฟิร์นเป็นเพื่อนสนิทกับจูน ทั้งสองคนที่เป็นเพื่อนรักกันและคอยช่วยเหลือกัน เฟิร์นและจูนกำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เฟิร์นช่วยเหลือเพื่อนในทางที่ผิด คือทุจริตโดยการทำข้อสอบให้เพื่อน เมื่ออาจารย์รู้ว่ามีการทุจริตในการทำข้อสอบจึงให้ทั้งสองคนไปสารภาพผิด แต่เฟิร์นไม่กล้าพอที่จะยอมรับผิด เพราะห่วงคะแนนของตนเอง ทำให้จูนต้องรับผิดชอบต่อการกระทำที่ร่วมกันคดโกงนั้นเพียงฝ่ายเดียว

- อาจารย์ : ... ก่อนที่จะสอน ครูมีเรื่องหนึ่งอยากจะชี้แจงนะค่ะ ครูได้
ตรวจข้อสอบที่ส่งมาแล้วนะค่ะ แต่ปรากฏว่ามีข้อสอบของ
นักศึกษาคนหนึ่งที่มีปัญหาตรงที่ว่าในใบเขียนชื่อไม่มีลายเซ็นของ
นักศึกษาคนนั้นแต่กลับมีข้อสอบส่งมา
- จูน : เฟิร์นแกไม่ได้เซ็นชื่อให้เราหรือ
- อาจารย์ : รู้ตัวอยู่แล้วก็มาพบครูที่ห้องด้วยนะค่ะ...
- (ที่ห้องพักครู)
- อาจารย์ : ...เธอให้เพื่อนทำให้ใช่ไหม
- จูน : หนูทำเองค่ะอาจารย์ พอดีหนูลืมเป็นชื่อค่ะ
- อาจารย์ : นี่เธอจะไม่บอกครูจริง ๆ ใช่ไหม ตอนแรกครูคิดว่าถ้าเธอสารภาพ
ครูจะปรับเป็น 0 ทั้งคู่แต่นี่ถ้าเกิดเธอยังโกหกอยู่อย่างนี้นะ ครูคง
สอนเธอไม่ได้ ไปถอนวิชานี้ออกซะ...
- (ตัดฉากมาที่เฟิร์น เฟิร์นนั่งอยู่ที่โรงอาหารคนเดียวด้วยสีหน้าครุ่นคิด อาจารย์เดินลงมาเจอ
เข้าพอดี)
- อาจารย์ : ... นี่นักศึกษา
- เฟิร์น : (เฟิร์นเงยหน้าขึ้นและยิ้มให้อาจารย์) ขา
- อาจารย์ : มีอะไรจะบอกครูไหม...
- (เฟิร์นมองอาจารย์แต่ไม่ได้พูดอะไรออกไป)

จากเรื่อง Human Relation

จากการตัวละคร “เฟิร์น” ในเรื่อง Human Relation เป็นการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติ
ตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลของการปฏิบัติ คือเฟิร์นที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนเรื่องการซื่อสัตย์ และไม่
รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง จากการกระทำของเฟิร์นส่งผลให้จูนไม่สำเร็จการศึกษาพร้อมกับ
เพื่อนต้องเสียเวลาเสียอนาคต ส่วนเฟิร์นสำเร็จการศึกษาอย่างงดงามด้วยเกียรติยศอันดีหนึ่งแต่ก็
ยังรู้สึกผิดที่ทำให้เพื่อนต้องเสียอนาคตและต้องสูญเสียมิตรภาพความเป็นเพื่อนไป จากตัวอย่างที่
ภาพยนตร์ยกมาเป็นการสอนโดยอ้อม ที่ไม่ได้บอกอย่างตรงไปตรงมาว่าต้องปฏิบัติเช่นไรตามบรรทัด
ฐานของสังคม แต่ให้ผู้ชมได้คิดพิจารณาว่าหากตนเองเป็นต้องเผชิญปัญหาคล้ายกับที่ตัวละครในเรื่อง
เผชิญจะปฏิบัติเช่นไร ทั้งนี้ก็มีนัยนะให้เห็นว่าเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาแบบที่ตัวละครทั้ง
สองต้องได้รับ ก็ไม่ควรกระทำการทุจริตใด ๆ

ตัวละคร “ซัน” ในเรื่อง Sorry

ตัวละคร “ซัน” ในเรื่อง Sorry เป็นตัวละครที่มีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์โดยการคัดลอกผลงานของคนอื่นแล้วแอบอ้างเป็นผลงานของตนเอง โดยอ้างว่าได้รับแรงบันดาลใจจากผลงานต้นฉบับ คือตัวละคร “ซัน” ทำมิวสิกวิดีโอออกเลียนแบบมาจากวงอินดี้ในต่างประเทศ แต่อิมเด็กฝึกงานที่บริษัทแห่งนี้ รู้ว่าซันคัดลอกมาเพราะตนเองเคยดูมิวสิกวิดีโอต้นฉบับ จึงได้ร้องขอให้ซันยอมรับ ซันจำเป็นต้องยอมรับว่าคัดลอกมาเพราะมีหลักฐาน แต่เขาก็กังขาขอแก้ตัวให้กับตนเองว่า ในโลกนี้ไม่มีอะไรที่เป็นของแท้ แม้แต่โปรแกรมวินโดวส์ในคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของอิมก็เป็นของปลอม

อิม : ...พี่ซันก็อปแจนแอนด์สแกนมาใช้ไหมคะ

(ทุกคนตกใจที่อิมถามออกไปแบบนี้)

ซัน : เราว่าอาจจะจำผิดมาหรือเปล่าครับ...

อิม : ถ้างั้นขอรหัสไอพีซันนี้ได้ไหมคะเดี๋ยว เปิดในยูทูป

นุ : เดียวนะ วงอะไรของน้องนะ แจนแอนด์สแกน

อิม : มันเป็นวงอินดี้เมืองนอกอะคะ...

ซัน : ...พี่ว่าเราอาจจะจำผิดจริง ๆ ก็ได้มันอาจจะบังเอิญ

อิม : ...พี่ซันคะหนูขอแค่ให้พี่พูดออกมาว่าพี่ขโมยเขามาเองคะ

ซัน : (ทำสีหน้าอึดอัดเหมือนกำลังตัดสินใจบางอย่าง) อ้อ เราก็อป เราขโมยงานเขามาเอง...

ซัน : (นั่งไปพักใหญ่ และถอนหายใจ ทุกคนในห้องประชุมยังเงิบอยู่)
อิมครับ โทษนะครับเราขอถามอะไรนิดหนึ่งดิ โน้ตบุ๊กที่อิมใช้มันอะครับมันลง วินโดวส์ แท้ปะครับ (อิม เงียบไป ไม่ตอบคำถาม)

จากเรื่อง sorry

จากการนำเสนอตัวละคร “ซัน” ในเรื่อง Sorry เป็นการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตรงตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลของการปฏิบัติ จากตัวละครในเรื่องคือซันไม่มีความซื่อสัตย์ เพราะคัดลอกผลงานของคนอื่นมาเป็นของตน และเมื่อมีคนที่ทันก็พยายามหาข้ออ้างให้กับตัวเอง การสอนในลักษณะนี้เป็นกลวิธีการสอนโดยอ้อมที่ภาพยนตร์ไม่ได้ชี้แนะว่าการกระทำของตัวละครในเรื่องเป็นการกระทำที่ถูกหรือผิด เพราะตัวละครอื่น ๆ ที่เป็นตัวละครเสริมก็มีบทบาทที่ทำให้ผู้ชมตัดสินใจ เพราะมีทั้งคนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อการกระทำของซันไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ดังนั้นผู้ชมจึงมีต้องใช้วิจารณญาณในการคิดใคร่ครวญว่า การกระทำนี้ถูกต้องเหมาะสมตามบรรทัดฐานของสังคมหรือไม่ ซึ่งอาจจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้ ในตอนท้ายของเรื่องยังมีประโยคที่ทิ้งไว้ให้ผู้ชมได้คิดต่อไปอีกว่า “...อิมครับ โทษนะครับเราขอถามอะไรนิดหนึ่งดิ โน้ตบุ๊กที่อิมใช้มันอะครับมันลง

วินโดว์ แท้ปะครับ...” เป็นประโยคคำถามที่ ชันถามอิมเพื่อเป็นการทำให้เห็นคนอื่นที่ต่อว่าเขาว่า ละเมิดลิขสิทธิ์ของผลงานของคนอื่น คนนั้นก็ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ของคนอื่นเช่นเดียวกัน อันเป็นการกระตุ้นผู้ชมให้ตระหนักถึงปัญหาเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ในสังคมไทย

จากการศึกษาพฤติกรรมการสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบพฤติกรรมการสอน 2 กลวิธีคือ กลวิธีการสอนโดยตรง และกลวิธีการสอนโดยอ้อม กลวิธีการสอนโดยตรงสามารถแยกได้ 2 ประเด็นคือ การสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ และการสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความผิดพลาดของตน การสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ ตัวละครครูเบิร์ดในเรื่องผู้ตัดสิน, ตัวละครจิมในเรื่องPenalty, ตัวละครนิวในเรื่องความเป็นธรรมอยู่ไหน และตัวละครโนดในเรื่องระหว่างทาง การสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความผิดพลาดของตน จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ตัวละครพิคในเรื่องคุณหนู ตัวเล็ก แบงค์ปลอม, ตัวละครเด็กหนุ่มในเรื่องBand Next Door และตัวละครเก้าในเรื่องเซย์ ส่วนกลวิธีการสอนโดยอ้อมสามารถแยกได้ 2 ประเด็นเช่นเดียวกัน คือ การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลจากการปฏิบัติ และการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลจากการปฏิบัติ การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลจากการปฏิบัติ จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง ตัวละครแม่ค้าในเรื่องกิมจู, ตัวละครอัญชลีในเรื่องอัญชลีเธอตายแน่, ตัวละครอาร์มในเรื่องเที่ยงคืน, ตัวละครเจ้าหน้าที่เทศกิจในเรื่อง ป้าย (สุนัข) ที่หายไป, ตัวละครหญิงสาวในเรื่องสาวนักช้อป, ตัวละครลูกชายในเรื่อง18 ปีบริบูรณ์ และตัวละคร แม็กและแอม ในเรื่อง“LIFT” การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลจากการปฏิบัติ จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ ตัวละครผู้อำนวยการ,ต้น และพ่อของต้นในเรื่องแป๊ะเจี๊ยะ, ตัวละครป๊อบในเรื่องโดนัท, ตัวละครเฟิร์นในเรื่อง Human Relation และ ตัวละครชันในเรื่อง Sorry ดังตาราง

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการวิเคราะห์กลวิธีการสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”

เรื่อง	1. กลวิธีการสอนโดยตรง		2. กลวิธีการสอนโดยอ้อม	
	การสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ	การสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความผิดพลาดของตน	การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลจากการปฏิบัติ	และการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลจากการปฏิบัติ
1. ตัวละคร “พีค” ในเรื่อง คุณหนูตัวเล็ก แบงค์ปลอม		✓		
2. ตัวละคร “เด็กหนุ่ม” ในเรื่อง Band Next Door		✓		
3. ตัวละคร “ผู้อำนวยการ, ต้น และพ่อของต้น” ในเรื่อง แป๊ะเจี๊ยะ				✓
4. ตัวละคร “ซัน” ในเรื่อง Sorry				✓
5. ตัวละคร “เฟิร์น” ในเรื่อง Human Relation				✓
6. ตัวละคร “จิม” ในเรื่อง Penalty	✓			
7. ตัวละคร “แม่ค้า” ในเรื่อง กิมจู			✓	
8. ตัวละคร “ป๊อบ” ในเรื่อง โดนัท				✓
9. ตัวละคร “อัญชลี” ในเรื่อง อัญชลี เธอตายแน่			✓	

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการวิเคราะห์กลวิธีการสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” (ต่อ)

เรื่อง	1. กลวิธีการสอนโดยตรง		2. กลวิธีการสอนโดยอ้อม	
	การสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ	การสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความผิดพลาดของตน	การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลจากการปฏิบัติ	และการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลจากการปฏิบัติ
10. ตัวละคร “อาร์ม” ในเรื่อง เทียงคีน			✓	
11. ตัวละคร “ครูเปิ้ล” ในเรื่อง ผู้ตัดสิน	✓			
12. ตัวละคร “นิว” ในเรื่อง ความ เป็นธรรมอยู่ไหน	✓			
13. ตัวละคร “เจ้าหน้าที่เทศกิจ” ในเรื่อง ป้าย (สุนัข) ที่หายไป			✓	
14. ตัวละคร “หญิงสาว” ในเรื่อง สาวนักช้อป			✓	
15. ตัวละคร “โนด” ในเรื่อง ระหว่างทาง	✓			
16. ตัวละคร “ลูกชาย” ในเรื่อง 18 ปีบริบูรณ์			✓	
17. ตัวละคร “แม่กและแอม” ในเรื่อง “LIFT”			✓	
18. ตัวละคร “แก้ว” ในเรื่อง เซย		✓		

จากตารางการวิเคราะห์กลวิธีการสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” จำนวน 18 เรื่อง พบกลวิธีการสอนจำนวน 2 กลวิธี คือกลวิธีการสอนโดยตรงและกลวิธีการสอนโดยอ้อม จะเห็นได้ว่ากลวิธีการสอนที่พบมากที่สุดคือ กลวิธีการสอนโดยอ้อม พบจำนวน 11 เรื่อง เนื่องจากภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” เป็นภาพยนตร์ที่มีเป้าหมายเพื่อใช้สื่อสารกับกลุ่มผู้ชมวัยรุ่นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นวัยที่สามารถแยกแยะ พิจารณาได้โดยไม่ต้องมีการชี้แนะ เนื่องจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมีอายุระหว่าง 16 -18 ปี ที่ชอบการคิดใคร่ครวญด้วยเหตุผลเองว่าการกระทำใดเป็นสิ่งที่ถูกต้อง หากเป็นตนเองจะเลือกทำอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับจิตวิทยาวัยรุ่นที่มีนักวิชาการได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของวัยรุ่นไว้ว่า วัยรุ่นมีการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงนามธรรม ค้นพบวิธีการที่จะคิดเกี่ยวกับปัญหาความสัมพันธ์ คิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ในการประมวลผลข้อมูล และเรียนรู้ที่จะคิดสร้างสรรค์และคิดวิเคราะห์ (เพ็ญภา กุลนภาดล, 2560, p. 13)

เช่นเดียวกับ ฟลาวเวล และคณะ (Flavell and et.al, 2004 อ้างใน เพ็ญภา กุลนภาดล, 2560, p. 13) ที่ชี้ให้เห็นว่า วัยรุ่นคืบหน้าไปกว่าวัยเด็ก ได้แก่ ความสามารถในการจินตนาการ เหตุการณ์ที่เป็นไปได้และไม่ได้คิด การคิดจำนวนของผลลัพธ์ที่เป็นไปได้จากตัวเลือกเพียงตัวเดียว การเข้าใจข้อมูลและดำเนินการตามความเข้าใจได้ ความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่หลากหลายขึ้นและมีทักษะมากขึ้นมากกว่าในวัยเด็ก วัยรุ่นจะมีพัฒนาการทักษะการเรียนรู้เหล่านี้ และมีการใช้ทักษะเดิมที่มีอยู่ของวัยรุ่นแต่ละคน ความเชื่อมั่นในการใช้ทักษะดังกล่าว อาจส่งผลให้วัยรุ่นพยายามที่จะเรียนรู้การปรับความคิดในสถานการณ์ใหม่ การทดลองการตัดสินใจเรื่องบางเรื่องด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จก็ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของวัยรุ่นแต่ละคน

ด้วยเหตุที่วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบความอิสระ อยากทำในสิ่งที่ตนเองพิจารณาแล้วว่าถูกต้อง มีความคิดเป็นของตนเองไม่ชอบการชี้แนะ และมีความคิดที่เป็นนามธรรมมากขึ้น ดังนั้น ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” จึงใช้กลวิธีการสอนโดยอ้อม มากกว่ากลวิธีการสอนโดยตรง เพื่อให้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ได้คิดพิจารณาด้วยตนเองว่าการกระทำใดเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามคำสอนและการกระทำใดตรงข้ามกับคำสอน และหากเป็นตนเองจะเลือกปฏิบัติเช่นไร

อย่างไรก็ตามในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนรายวิชา “โตไปไม่โกง” ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการคิดวิพากษ์ คิดเชิงซับซ้อน เพื่อวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ เนื่องจากภาพยนตร์ต้องการเน้นให้เห็นถึงโลกความเป็นจริงที่ผู้เรียนต้องเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตัวเองว่าการกระทำเช่นไรที่ถูกต้องและสมควรปฏิบัติจึงจะถือได้ว่าเป็นสมาชิกที่ดีตามบรรทัดฐานที่สังคมต้องการให้คนในสังคมนั้น ๆ พึงมี

บทที่ 4

กลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”

ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” เป็นภาพยนตร์สั้นที่มีความยาวไม่เกิน 30 นาที จึงต้องมีกลวิธีการเล่าเรื่องที่เข้าใจง่าย กระชับรวดเร็วเพื่อให้เข้าถึงเนื้อเรื่องที่ภาพยนตร์ต้องการนำเสนอได้ในเวลาที่จำกัด อีกทั้งกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์คือนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นซึ่งสามารถคิดวิเคราะห์ คิดวิพากษ์ได้ซับซ้อนมากขึ้นกว่าวัยเด็ก ภาพยนตร์จึงใช้กลวิธีการเล่าเรื่องที่นำเสนอติดตามเพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจของกลุ่มผู้ชมนั้น ๆ

การเล่าเรื่อง (narration) คือวิธีหนึ่งที่ส่งสาร เพื่อให้เรื่องน่าสนใจและให้สามารถนำไปถ่ายทอด ซึ่งจะมีโครงสร้างและองค์ประกอบที่แน่นอน และยังมีวิธีการที่ย้อนสู่อดีต (Flashbacks) และการคาดหวัง (Anticipations) (Cornell, 1980 อ้างถึงใน GU XINXI, 2561, p. 7) ภาพยนตร์เป็นเรื่องราวที่ทำให้ผู้ชมเข้าใจสิ่งที่เกิด และอาจถ่ายทอดหล่อหลอมอุดมการณ์ค่านิยมในสังคมได้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2544, p. 55)

เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเรานี้ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า story ส่วนวิธีการนำเรื่องราวต่าง ๆ มาถ่ายทอด เรียกว่า “การเล่าเรื่อง” (narration) เรื่องราวที่นำมาเล่าไม่ว่าจะเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องที่แต่งขึ้น เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “เรื่องเล่า” (narrative) ในพจนานุกรมทางงานประพันธ์ narrative จึงหมายถึง เหตุการณ์หนึ่ง ๆ หรือลำดับเหตุการณ์ที่อาจเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องแต่งขึ้น (Mohammad A. Quaynn and Rosli Tslif, 1999 อ้างถึงใน อัญชลี ชัยวรพร, 2553, p. 223)

ศาสตร์ของการเล่าเรื่องเป็นการศึกษาว่าเรื่องราวต่าง ๆ นั้นผ่านวิธีการนำเสนออย่างไร เรียงร้อยเรื่องราวเหล่านั้นอย่างไร เรื่องราวที่นำเสนอมีความต่อเนื่องหรือไม่ และยังหมายความรวมถึงการศึกษาโครงสร้างการเล่าเรื่องที่แตกต่างกัน กลวิธีในการเล่าเรื่อง ประเภทของเรื่องราว และการตีความสัญลักษณ์ต่าง ๆ กล่าวโดยสรุปการเล่าเรื่องคือ การศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องรวมไปถึงตัวละคร การกระทำ และบทสนทนา (Richard Neupert, 1999 อ้างถึงใน อัญชลี ชัยวรพร, 2553, p. 224)

รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม (2545, pp. 109-110) ได้กล่าวว่า การเล่าเรื่องนั้นสันนิษฐานว่าถือกำเนิดมาตั้งแต่มนุษย์ยุคโบราณ มีการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ จากที่พบเห็น จากความทรงจำ จากประสบการณ์หรือจากคำบอกเล่า อาจมีการร้องเพลง แสดงท่าทางประกอบ อยู่หน้ากองไฟในถ้ำ คนเล่าเรื่องอาจมีคนเดียว เป็นกลุ่มหรือหลายคนก็ได้ เมื่อเวลาผ่านไปหลายร้อยหลายพันปี วิธีการเล่าเรื่องก็พัฒนาขึ้น มีปัจจัยสำคัญเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการเล่าเรื่อง เพื่อให้เนื้อเรื่องดำเนินไปข้างหน้าบรรลุเป้าหมายของการสื่อสาร ให้ความรู้ ข่าวสาร การศึกษา และความบันเทิงกับผู้ชมหรือ

ผู้ฟัง การเล่าเรื่องราวในภาพยนตร์ต่างจากการเล่าเรื่องด้วยคำพูดหรือข้อความ เพราะไม่สามารถถ่ายทอดความคิดเหล่านั้นได้

องค์ประกอบที่เป็นหัวใจของการเล่าเรื่อง (David Bordwell, 1993 อ้างถึงใน อัญชลี ชัยวรพร , 2553, pp. 229-230) ได้แก่

1. เรื่องและพล็อต (story and plot) เป็นองค์ประกอบร่วมที่มักพบเห็นได้ในเรื่องเล่าแทบทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานวรรณกรรมและภาพยนตร์ เรื่อง คือ เหตุการณ์หรือลำดับของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องทั้งหมด ไม่ว่าจะ เป็นสิ่งที่ เป็นเนื้อเรื่องโดยตรงหรือจากความคิดของตัวละคร ส่วน พล็อต ก็คือ โครงเรื่องโดยรวมของเรื่องเล่าเรื่องนั้นเป็นส่วนที่สรุปของผู้เล่าเรื่องหรือผู้อ่าน

2. เหตุและผล (cause and effect) เรื่องเล่าในภาพยนตร์นั้นจำเป็นต้องดำเนินความต่อเนื่องโดยอาศัยหลักของเหตุและผล เพราะโดยสัญชาตญาณของผู้ชมภาพยนตร์นั้น มักจะคาดหวังว่าเหตุการณ์ที่ตามหลังเหตุการณ์หนึ่งจะต้องเป็นผลมาจากเหตุการณ์ก่อนหน้านั้น อย่างไรก็ตาม จะมีภาพยนตร์บางประเภทที่จะดำเนินเรื่องไม่เป็นไปตามการคาดการณ์ของผู้ชม แม้จะได้สร้างสถานการณ์ไว้ล่วงหน้าพาให้ผู้ชมคิดเรื่องไปอย่างใดอย่างหนึ่ง งานเหล่านี้จะพลิกสถานการณ์เพื่อทำให้คนดูไม่คาดฝัน

3. เวลา (time) สิ่งที่เป็นหัวใจในการสร้างโครงเรื่องของเรื่องเล่าภาพยนตร์ประเภท narrative นี้ อยู่ที่การดำเนินเรื่องโดยใช้ลำดับของเวลา ซึ่งตามธรรมชาติการเข้าใจของมนุษย์ ลำดับของเวลานี้จะเรียงจากเหตุการณ์ที่มาก่อนหน้านี้ กล่าวคือ เรื่องในวัยเด็กต้องมาก่อนวัยผู้ใหญ่ จนเป็นที่เข้าใจกันว่า งานประเภทนี้จะเรียงเรื่องเป็น 1, 2, 3, 4 หรือ A, B, C, D เป็นหลัก

อย่างไรก็ตาม การเรียงเรื่องตามลำดับของเวลาในภาพยนตร์ในปัจจุบันนี้ ไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับเวลาอย่างเคร่งครัดเสมอไป แต่อาจจะสลับเหตุการณ์บางอย่างในอดีตหรือในอนาคตเข้ามาแทรก ถ้าเป็นเหตุการณ์ในอดีต เราเรียกว่า flashback ถ้าเป็นเหตุการณ์ในอนาคต เราเรียกว่า flashforward เพราะฉะนั้นรูปแบบการเรียงลำดับของเหตุการณ์ในอดีตจะเป็น B, A, C, D ส่วนเหตุการณ์ในอนาคตอาจจะเป็น A, C, B, D

4. สถานที่ (space) สถานที่เกิดเหตุในเรื่องเล่าของภาพยนตร์นั้น จะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับเรื่องเหตุและผลและเวลา แต่ก็ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้ชมทราบที่มาของเหตุการณ์ในเรื่องได้

5. การเริ่มเรื่อง การพัฒนาเรื่อง และการจบเรื่อง (beginning, story development, and ending) ในการดำเนินเรื่องเล่าในภาพยนตร์นั้น มักมีโครงสร้างสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ การเริ่มเรื่อง การพัฒนาเรื่อง และการจบเรื่อง การเริ่มต้นของเรื่องเล่าในภาพยนตร์ถือเป็นช่วงแนะนำตัวละครและเหตุการณ์อันเป็นที่มาของเรื่อง ในส่วนของการพัฒนาเรื่องนั้น จะมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะพล็อตเรื่องและประเภทของภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ ภาพยนตร์บางเรื่องอาจจะเน้นที่พัฒนาการของตัว

ละคร บางเรื่องอาจจะใช้เป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งของตัวละครเป็นตัวดำเนินเรื่อง ในส่วนสุดท้ายหรือตอนจบของเรื่องนั้น เรื่องเล่าในภาพยนตร์ส่วนใหญ่มักจะมีฉากจบอันชัดเจน ว่าจะจะเป็นชาวหรือดำ สุขหรือทุกข์ อย่างไรก็ตาม มีภาพยนตร์บางเรื่องอยู่บ้างที่จะไม่มีคำตบแน่ชัด แต่ให้ผู้ชมไปคิดต่อ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีน้อยมากในเรื่องเล่าภาพยนตร์

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การเล่าเรื่องคือ การลำดับเหตุการณ์อย่างเป็นเหตุเป็นผลและมีหลักการ เพื่อให้ผู้ชมได้เข้าใจเรื่องราวในภาพยนตร์ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งจบเรื่อง ส่วนกลวิธีการเล่าเรื่อง คือ วิธีการที่ผู้แต่งใช้เป็นหนทางถ่ายทอดเรื่องราวมาสู่ผู้อ่าน ในที่นี้การศึกษาวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” ผู้ศึกษาได้เน้นการเล่าเรื่องโดยยึดเวลาและเหตุการณ์ในเรื่องเป็นหลัก ซึ่งสามารถแยกได้ 2 กลวิธีคือ กลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่าย และกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่าย

กลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่าย คือ การเล่าเรื่องไปตามลำดับเวลา ก่อนหลังของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการกลวิธีการที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ผู้ชมสามารถติดตามเรื่องราวและเข้าใจเรื่องราวที่นำเสนอตามลำดับ จากการศึกษาภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบกลวิธีการเล่าเรื่องตามลำดับปฏิทินจำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง คุณหนูตัวเล็ก แบนค์ปลอม, เป๊ะเจี๊ยะ, Sorry, Human Relation, กิมจู, โดนัท และระหว่างทาง

เรื่อง คุณหนูตัวเล็ก แบนค์ปลอม

ภาพยนตร์เรื่องนี้นำเสนอเรื่องการใช้ธนบัตรปลอมที่เป็นการคดโกงคนอื่น มีการลำดับเหตุการณ์ในเรื่องตามลำดับเวลาดังนี้

- ก. พิคได้รับธนบัตรปลอมใบละ 500 มาโดยไม่ทราบว่าเป็นมาจากการใช้จ่ายที่ได้
 - ข. พิคให้คนรักคือเต๋อนำธนบัตรปลอมไปใช้แต่ไม่สำเร็จ
 - ค. เต๋อนำธนบัตรไปซื้อซีดีเถื่อนเพราะคิดว่าคนขายหลอกลวงคนอื่นไม่ต่างกับคนใช้ธนบัตรปลอม
 - ง. พิครู้สึกไม่สบายใจที่ใช้ธนบัตรปลอมซื้อซีดีเถื่อน เพราะถึงพ่อค้าทำไม่ถูกต้อง แต่ตนก็ไม่ควรใช้วิธีไม่ถูกต้อง
 - จ. พิคให้เต๋อไปแลกธนบัตรปลอมคืนกลับมา
- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่องคือ พิคตัวเอกของเรื่องซื้อของที่ซูเปอร์มาร์เก็ต ถึงเวลาจ่ายเงินกลับพบว่าธนบัตรใบละ 500 ของพิคเป็นธนบัตรปลอม

- เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ โดยมีลักษณะแกนเหตุการณ์ซ้ำ ๆ กัน คือมีการใช้ธนบัตรปลอมหลายครั้งแต่ไม่สำเร็จ ได้แก่
- ได้นำธนบัตรไปใส่ในตู้รับฝากธนบัตรของธนาคารแต่ตู้รับฝากไม่รับธนบัตรปลอม
 - ได้ออกไปซื้อเค้กที่ร้านเค้ก แต่คนที่รับเงินทอนกำลังเดินเข้าธนาคารที่มีเครื่องตรวจธนบัตร เต๋อจึงไปขอแลกธนบัตรคืน
 - ได้ออกให้พี่วัดคนขับรถใช้ธนบัตรปลอมจ่ายค่าทางด่วน แต่พี่วัดไม่ทำตาม หรือแม้กระทั่งพยายามแลกธนบัตรปลอม กับธนบัตรจริงของแม่ของพี่ค แต่ก็ไม่สำเร็จ
- เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือได้นำธนบัตรปลอมใช้ได้สำเร็จ
- เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือพี่ครูสึกผิดที่ตนใช้วิธีคดโกงคนอื่นไม่ต่างกับคนที่ใช้ธนบัตรปลอม จึงขอให้เต๋อไปแลกธนบัตรปลอมคืน
- เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง

เรื่อง แป๊ะเจี๊ยะ

ภาพยนตร์เรื่องนี้นำเสนอปัญหาการเรียกรับเงินพิเศษของโรงเรียน และการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์ของผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจรับนักเรียนเข้าเรียน ตลอดจนการกระทำที่เห็นแก่ประโยชน์ของตัวเองเป็นหลักของผู้ปกครองที่ยอมจ่ายเงินพิเศษและผู้ปกครองที่ประท้วง เพื่อให้ลูกมีสิทธิ์เข้าเรียน การลำดับเหตุการณ์ในเรื่องตามลำดับเวลาดังนี้

- ก. ผู้ปกครองมารอเจรจากับผู้อำนวยการ และจ่ายเงินพิเศษเพื่อให้ลูกได้เข้าเรียน พ่อของตันพูดเกลี้ยกล่อมให้ผู้ปกครองคนอื่นไม่จ่ายเงินพิเศษนั้น
 - ข. พ่อของตันและตันประท้วงอดอาหารที่หน้าโรงเรียน
 - ค. ตันแอบกินซาลาเปาที่พ่อนำมาให้
 - ง. ผู้อำนวยการกลัวเสียชื่อเสียงจึงแอบมาคุยกับพ่อของตัน
 - จ. ตันได้สิทธิ์เข้าเรียน
- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่องคือ ผู้ปกครองมารอเจรจากับผู้อำนวยการ และจ่ายเงินพิเศษเพื่อให้ลูกได้เข้าเรียน ในขณะที่พ่อของตันพยายามพูดให้ผู้ปกครองคนอื่นไม่จ่ายเงินพิเศษนั้น
- เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ เพื่อให้เหตุการณ์ไปสู่จุดสูงสุด ซึ่งประกอบด้วยหลายเหตุการณ์ ได้แก่

- พ่อของตันไปพูดกับผู้อำนวยการเพื่อให้ตันได้เข้าเรียนโดยไม่ต้องจ่ายเงินพิเศษ แต่ผู้อำนวยการไม่รับฟัง
- พ่อของตันและตันอดข้าวประท้วงที่หน้าโรงเรียน
- มีนักร้องมาสัมภาษณ์และทำข่าวเกี่ยวกับการประท้วงของตันและพ่อของเขา

- เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ พ่อของตันให้ตันแอบกินซาลาเปา
- เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ ผู้อำนวยการกลัวเสียชื่อเสียงจึงแอบมาคุยกับพ่อของตันในช่วงกลางคืน
- เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ ตันได้สิทธิ์เข้าเรียนแต่ไม่รู้สึกภูมิใจ

เรื่อง Sorry

ภาพยนตร์เรื่องนี้ นำเสนอเกี่ยวกับปัญหาการคัดลอกผลงานของคนอื่นมาเป็นผลงานของตนเอง โดยที่คนทั่วไปมองว่าเป็นเรื่องปกติ แต่ความจริงเป็นเรื่องละเมิดลิขสิทธิ์และผิดกฎหมาย มีการลำดับเหตุการณ์ในเรื่องตามลำดับเวลาดังนี้

- ก. ทุกคนชมผลงานของชั้นในห้องประชุม ชั้นเปิดมิวสิกวิดีโอให้ทุกคนชม
 - ข. ทุกคนชื่นชมผลงานของชั้น
 - ค. อิมถามชั้นว่าชั้นคัดลอกผลงานของคนอื่นหรือไม่ ชั้นปฏิเสธ
 - ง. ชั้นยอมรับว่าคัดลอกผลงานคนอื่นมาเป็นผลงานของตนเอง
 - จ. ชั้นเซ็นเอกสารการผ่านการฝึกงานให้กับอิมและเพื่อน และถามอิมว่าโน้ตบุ๊กที่อิมใช้ ลงวินโดว์จริงหรือปลอม
- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่องคือ ฉากในห้องประชุม ทุกคนชมผลงานของชั้น
- เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ เพื่อนำเหตุการณ์เข้าไปสู่จุดสูงสุดของเรื่อง โดยมีเหตุการณ์ดังนี้
- ชั้นเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของตน
 - ทุกคนต่างชื่นชมผลงานของชั้น
- เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ อิมถามชั้นว่าคัดลอกผลงานของคนอื่นหรือไม่ ทุกคนตกใจที่อิมถามคำถามนี้ แต่ชั้นยืนยันว่าไม่ได้คัดลอกผลงานคนอื่น
- เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ ชั้นยอมรับว่าคัดลอกผลงานของคนอื่นมาจริง

เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ ชื่นชื่นเอกสารการผ่านการฝึกงานให้กับอิมและเพื่อน และถามอิมว่า โน้ตบุ๊กที่อิมใช้ ลงวินโดว์จริงหรือปลอม เป็นวิธีการปิดเรื่อง โดยการทิ้งไว้ให้คิด

เรื่อง Human Relation

ภาพยนตร์เรื่องนี้นำเสนอ เกี่ยวกับปัญหาการทุจริตในการทำข้อสอบในสถานศึกษา จนเกิดปัญหาบานปลายตามมา มีการลำดับเหตุการณ์ในเรื่องตามลำดับเวลาดังนี้

- ก. เฟิร์นและจูนลงทะเบียนเรียนวิชาสุดท้ายเพื่อเก็บหน่วยกิตให้ครบก่อนสำเร็จการศึกษา
- ข. เฟิร์นแอบทำข้อสอบให้จูน
- ค. อาจารย์ทราบเรื่องการทุจริตในการสอบ จูนจึงมาขอร้องให้เฟิร์นไปสารภาพพร้อมกับตนเอง แต่เฟิร์นไม่ยอมไป
- ง. จูนไปสารภาพความจริงกับอาจารย์เพียงคนเดียว
- จ. เฟิร์นสำเร็จการศึกษาด้วยเกียรตินิยมอันดับ 1 ในขณะที่จูนต้องถอนรายวิชาทำให้ไม่สำเร็จการศึกษา

เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่องคือ ฉากที่มหาวิทยาลัย เฟิร์นและจูนกำลังลงทะเบียนเรียนวิชาสุดท้ายเพื่อให้ครบหน่วยกิตก่อนสำเร็จการศึกษา

เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ เพื่อนำเหตุการณ์เข้าสู่จุดสูงสุดของเรื่อง โดยมีเหตุการณ์ดังนี้

- เฟิร์นเข้าเรียนวิชา Human Relation ในวันแรก ส่วนจูน ตื่นสายทำให้เข้าเรียนไม่ทัน
- มีการสอบเก็บคะแนน เฟิร์นแอบทำข้อสอบให้จูน
- วันเข้าเรียนวันต่อมา อาจารย์แจ้งว่ามีนักศึกษาทุจริตในการทำข้อสอบ จึงให้นักศึกษาที่ทุจริตไปสารภาพกับอาจารย์
- จูนไปพบอาจารย์เพื่อแก้ตัว แต่อาจารย์ไม่เชื่อที่จูนพูด

เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ จูนมาขอร้องให้เฟิร์นไปสารภาพพร้อมกับตนเอง แต่เฟิร์นไม่ยอมไป

เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ จูนเข้าไปพบอาจารย์อีกครั้ง เพื่อสารภาพความจริง แต่ไม่ได้บอกว่าเฟิร์นเป็นคนทำข้อสอบให้ตนเอง

เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง เพื่ินสำเร็จการศึกษาด้วยเกียรตินิยมอันดับ 1 แต่ต้องอยู่กับความรู้สึกผิดที่ตนทุจริตแต่สำเร็จการศึกษา ในขณะที่จุนต้องถอนรายวิชาทำให้ไม่สำเร็จการศึกษา

เรื่อง กิมจู

ภาพยนตร์เรื่องนี้นำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม คือความไม่ซื่อสัตย์ต่อลูกค้าของผู้ค้าขาย มีการลำดับเหตุการณ์ในเรื่องตามลำดับเวลาดังนี้

- ก. ป้าสมใจแม่ค้าขายฝรั่งกิมจูหาบฝรั่งมานั่งขายริมถนน
 - ข. ป้าสมใจขายฝรั่งให้กับลูกค้าโดยอ้างว่าเป็นฝรั่งสด ๆ จากสวนของตนเองที่ปลอดสารพิษ
 - ค. รายการโทรทัศน์มาถ่ายทำและรู้จักโกงของป้าสมใจ
 - ง. ป้าสมใจไม่ยอมรับว่าโกหกลูกค้าและไม่รู้สึกผิดต่อการกระทำของตนเอง
 - จ. ป้าสมใจยังคงขายฝรั่งกิมจูอยู่ที่เดิม แต่ไม่มีใครซื้อ
- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่องคือ ฉากท้องถนนในเมืองที่เต็มไปด้วยรถและผู้คนบนสะพานลอย ป้าสมใจแม่ค้าขายฝรั่งกิมจูกำลังหาบฝรั่งมานั่งขายริมถนน
- เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ เพื่อนำเหตุการณ์เข้าไปสู่จุดสูงสุดของเรื่อง โดยมีเหตุการณ์ดังนี้
- ป้าสมใจขายฝรั่งให้กับลูกค้ามาซื้อโดยอ้างว่าเป็นฝรั่งสด ๆ จากสวนของตนเองที่ ปลอดสารพิษ
 - รายการโทรทัศน์มาถ่ายทำและสัมภาษณ์ป้าสมใจและลูกค้าเกี่ยวกับเหตุผลในการขายฝรั่งของป้าสมใจและเหตุผลในการซื้อฝรั่งของลูกค้า
 - รายการโทรทัศน์ขอไปถ่ายทำที่สวนของป้าสมใจ แต่ป้าสมใจปฏิเสธไม่ให้ไป
- เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ รายการโทรทัศน์มาถ่ายทำและรู้จักโกงของป้าสมใจ
- เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ ป้าสมใจโกหกลูกค้าแต่ไม่ยอมรับและไม่รู้สึกผิดต่อการกระทำของตนเอง
- เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ ป้าสมใจยังคงนั่งขายฝรั่งกิมจูอยู่ที่เดิม แต่ลูกค้าทราบว่าป้าสมใจโกหกผ่านรายการโทรทัศน์ จึงไม่มีใครซื้อฝรั่งกิมจูของป้าสมใจอีก

เรื่อง โฉนด

ภาพยนตร์นี้นำเสนอเรื่องราวที่เป็นปัญหาของสังคมที่อยากจะแก้ไข คือการไม่เคารพสิทธิของผู้อื่นโดยการฝากชื่อของในขณะที่คนอื่นกำลังเข้าคิวรออยู่ มีการลำดับเหตุการณ์ในเรื่องตามลำดับเวลาดังนี้

- ก. ที่ร้านขายโฉนดแห่งหนึ่งที่มีโปรโมชั่นซื้อหนึ่งแถมหนึ่ง มีคนมารอซื้อต่อแถวยาว
- ข. ป๊อบฝากแจ๊คชื่อโฉนดในขณะที่คนอื่น ๆ ต่อแถวรอซื้อ
- ค. ป๊อบและลูกค้าผู้ชายคนหนึ่งที่มาต่อแถวรอซื้อโฉนดได้เถียงกันเรื่องการฝากชื่อโฉนด
- ง. ป๊อบซื้อโฉนดต่อจากแจ๊ค ผู้ชายที่ต่อแถวด้านหลังได้ซื้อโฉนดเช่นเดียวกัน
- จ. เด็กผู้หญิงกับแม่ที่มาต่อคิวก่อนป๊อบไม่ได้ซื้อโฉนด เพราะโฉนดหมดพอดี
- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่องคือ ฉากเริ่มเรื่องที่ร้านขายโฉนดแห่งหนึ่งที่มีโปรโมชั่นซื้อหนึ่งแถมหนึ่งแต่ซื้อได้ไม่เกิน 10 ชิ้น มีคนมาต่อแถวยาวเพื่อรอซื้อ
- เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ เป็นการนำเหตุการณ์เข้าไปสู่จุดสูงสุดของเรื่อง โดยมีเหตุการณ์ดังนี้
- แจ๊คต่อแถวรอซื้อโฉนด ป๊อบเดินมาที่หลังพบเข้าพอดีจึงฝากแจ๊คชื่อเพิ่ม
 - ผู้ชายที่มาต่อแถวด้านหลังเริ่มไม่พอใจ
 - ลูกของป๊อบเดินมาพบเข้า อายากได้โฉนดเพิ่ม ป๊อบจึงฝากแจ๊คชื่อเพิ่มอีกให้ครบตามจำนวน
- เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ ลูกค้าผู้ชายที่มาต่อแถวรอซื้อด้านหลังไม่พอใจจึงเกิดการโต้เถียงกัน
- เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ ป๊อบให้แจ๊คชื่อโฉนดให้ครบตามจำนวนแล้วป๊อบจึงซื้อโฉนดต่อจากแจ๊ค โดยที่ผู้ชายที่ต่อแถวด้านหลังได้ซื้อโฉนดเช่นเดียวกัน
- เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ เด็กผู้หญิงกับแม่ที่มาก่อนป๊อบและเข้าแถวรอซื้อตามลำดับไม่ได้ซื้อโฉนด เพราะโฉนดหมด ป๊อบเห็นเหตุการณ์ดังกล่าวจึงรู้สึกอายต่อการกระทำของตนเอง

เรื่อง ระหว่างทาง

ภาพยนตร์เรื่องนี้ นำเสนอคำสอนเรื่องการมีจิตสาธารณะผ่านการพูดคุยของกลุ่มเพื่อนที่กำลังเดินทางไปต่างจังหวัด มีการลำดับเหตุการณ์ในเรื่องตามลำดับเวลาดังนี้

- ก. อ้อและเพื่อนอีกสามคนคุยโทรศัพท์กันเรื่องการไปเที่ยวต่างจังหวัด
 - ข. ทั้งสี่คนคุยกันเรื่องการมีจิตสาธารณะระหว่างทางไปต่างจังหวัด
 - ค. กลุ่มเพื่อนทั้งสี่คนเดินทางมาถึงที่พัก และสามคนเปิดไฟ เครื่องปรับอากาศ และโทรทัศน์ทิ้งไว้
 - ง. โนดออกมาจากการเข้าห้องน้ำ เห็นเพื่อนเปิดไฟ เครื่องปรับอากาศ และโทรทัศน์ทิ้งไว้จึงได้บ่นว่าเพื่อน
 - จ. โนดปิดไฟ เครื่องปรับอากาศ และโทรทัศน์ก่อนออกจากห้อง
- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่องคือ อ้อและเพื่อนอีกสามคนคุยโทรศัพท์กันเรื่องการไปเที่ยวต่างจังหวัด เพราะบริษัทที่ อ้อ ทำงานอยู่จัดเข้าค่ายอบรมเยาวชนเรื่องการมีจิตสาธารณะ
- เหตุการณ์ ข. เพิ่มสถานการณ์ เป็นการพูดคุยกันในเรื่องการมีจิตสาธารณะ โดยทั้งสี่คนได้ยกตัวอย่างการกระทำที่ขาดจิตสาธารณะที่เคยพบเห็นมา แล้วโนดก็ทิ้งถุขนมลงข้างถนนในขณะที่รถวิ่ง
- เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ กลุ่มเพื่อนทั้งสี่คนเดินทางมาถึงที่พักได้เปิดเครื่องปรับอากาศ โทรทัศน์และไฟทันที ก่อนออกจากห้อง เพื่อนสามคนเปิดทิ้งไว้เช่นนั้น
- เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ โนดออกจากห้องน้ำมาพบเพื่อนเปิดเครื่องปรับอากาศ โทรทัศน์และไฟทิ้งไว้จึงบ่นว่าเพื่อนไม่มีจิตสาธารณะเสียเอง
- เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ โนดออกจากห้องโดยปิดเครื่องปรับอากาศ โทรทัศน์และไฟ

จากการศึกษาวิธีการเล่าเรื่องแบบง่ายของภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบว่าการเล่าเรื่อง ตามลำดับเวลา แบบ A, B, C, D ตามรูปแบบโครงสร้างของเรื่องเล่าภาพยนตร์ประเภท narrative จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง คุณหนูตัวเล็กแบงค์ปลอม, เป๊าะเจ๊ยะ, Sorry, Human Relation, กิมจู, โดนัท และ ระหว่างทาง โดยแบ่งเป็น 5 ลำดับตามเวลา คือ การวางวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่อง การเพิ่มสถานการณ์ จุดสูงสุดของเรื่อง สถานการณ์คลี่คลาย และการปิดเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่ายเป็นกลวิธีการเล่าเรื่องที่ไม่ซับซ้อนและเข้าใจง่าย ซึ่งใช้ได้กับทั้งกลวิธีการสอน

โดยตรง และกลวิธีการสอนโดยอ้อม จะเห็นได้ว่ากลวิธีการเล่าเรื่องแบบตามเวลานี้ ทำให้ผู้ชมละครสามารถติดตามเรื่องราวได้ง่าย เหมือนกับการใช้ชีวิตประจำวันที่เป็นไปตามลำดับเวลา ซึ่งสอดคล้องกับที่ Dawid Bordwell (อ้างถึงใน อัญชลี ชัยวรพร, 2553, p. 230) ไว้ว่า หัวใจในการสร้างโครงสร้างการเล่าเรื่องประเภท narrative อยู่ที่การดำเนินเรื่องโดยใช้ลำดับของเวลา ซึ่งตามธรรมชาติการเข้าใจของมนุษย์ ลำดับของเวลานี้จะเรียงจากเหตุการณ์ที่มาก่อนหน้านี้ กล่าวคือ เรื่องในวัยเด็กต้องมาก่อนวัยผู้ใหญ่ จนเป็นที่เข้าใจกันว่า งานประเภทนี้จะเรียงเรื่องเป็น 1, 2, 3, 4 หรือ A, B, C, D เป็นหลัก ดังนั้น กลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่ายหรือตามลำดับเวลาจึงเป็นที่นิยมนำมาใช้ในการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ เพื่อให้ผู้ชมที่ชมภาพยนตร์ได้เห็นการดำเนินเรื่องเสมือนการใช้ชีวิตของตัวเอง เกิดความเข้าใจและเข้าถึงเนื้อหาในภาพยนตร์ ซึ่งในกรณีภาพยนตร์ทั้ง 7 เรื่องดังที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า การเล่าเรื่องตามลำดับเวลา ช่วยทำให้เข้าใจเนื้อหาการสอนได้อย่างชัดเจน และคลี่คลายไปตามลำดับด้วย

2. กลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม

กลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามเป็นกลวิธีการเล่าเรื่องที่เล่าย้อนสลับกันไปมาระหว่างอดีตกับปัจจุบัน สลับเหตุการณ์ไปมา หรือสลับความคิดหรือความฝันกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน โดยเรื่องอาจเริ่มต้นที่ตอนใดก็ได้ เมื่อดำเนินเรื่องมาถึงจุดใดจุดหนึ่งอาจกลับไปเล่าย้อนตั้งแต่ต้นเรื่องเพื่อให้เข้าใจสาเหตุของเรื่องราวที่เกิดขึ้น จากการศึกษาภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามจำนวน 11 เรื่อง ได้แก่ Band Next Door, Penalty, อัญชลี เธอตายแน่, เทียงคิน, ผู้ตัดสิน, ความเป็นธรรมอยู่ที่ไหน, ป้าย (สุนัข) ที่หายไป, สาวนักช้อป, เซย, Lift, และ 18 ปี บริบูรณ์ กลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามสามารถแยกได้ 2 ประเด็นคือ การเล่าย้อนสลับเหตุการณ์ไปมาและการเล่าย้อนสลับเหตุการณ์กับความคิด, ความฝัน

2.1 เล่าย้อนสลับเหตุการณ์ไปมา

การเล่าย้อนสลับเหตุการณ์ไปมาเป็นกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามคือมีการเล่าย้อนเหตุการณ์สลับกันไปมาระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้ากับปัจจุบัน หรือเพื่อให้เห็นการเชื่อมโยงเรื่องราวอย่างเป็นเหตุเป็นผล จากการศึกษาภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง Band Next Door, อัญชลี เธอตายแน่, เซย, Lift, และ 18 ปี บริบูรณ์

เรื่อง Band Next Door

ภาพยนตร์เรื่องนี้ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการขาดจิตสาธารณะ ที่คนในสังคมมองว่า การกระทำของตนเองถูกต้องดีแล้ว โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อคนอื่น มีการลำดับเหตุการณ์ในเรื่องแบบสลับเหตุการณ์ไปมาดังนี้

- ก. ลุงเพื่อนบ้านกำลังนอนหลับพักผ่อน กลุ่มวัยรุ่นซ้อมดนตรีเสียงดัง
 - ข. ลุงเพื่อนบ้านไปตักเตือน เด็กวัยรุ่นไม่เชื่อฟังจึงมีเรื่องร้องเรียนตามมา
 - ค. เพื่อนของเด็กวัยรุ่นบาดเจ็บต้องนำส่งโรงพยาบาล เด็กวัยรุ่นได้เห็นว่าลุงทำงานเป็นเวรเปลในเวลากลางคืน
 - ง. เด็กวัยรุ่นสำนึกผิด จึงไปขอโทษลุง
 - จ. เด็กวัยรุ่นทำห้องซ้อมดนตรีที่เก็บเสียง
- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่องคือ ลุงเพื่อนบ้านกำลังนอนพักผ่อน และได้ยินเสียงซ้อมดนตรีเสียงดัง จึงออกไปบอกให้กลุ่มเด็กวัยรุ่นลดเสียงลง หรือเลิกซ้อม จึงเกิดมีปากเสียงทะเลาะกัน

ในช่วงของการเปิดเรื่อง มีการสลับภาพเหตุการณ์ไปมาระหว่าง เพื่อนบ้านกอดอดหน้าบ้าน กับเสียงซ้อมดนตรี และ สลับเหตุการณ์ระหว่างเพื่อนบ้านคุยโทรศัพท์ กับเสียงกลุ่มเด็กวัยรุ่นซ้อมดนตรี สลับเสียงตะโกนด้วยความหงุดหงิดของลุงเพื่อนบ้าน กับเสียงซ้อมดนตรีเสียงดัง เพื่อแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ชั่ววูบตรงข้ามของทั้งสองฝั่ง คืออารมณ์หงุดหงิดของลุงเพื่อนบ้าน และอารมณ์สนุกสนานของกลุ่มเด็กวัยรุ่น

เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ เป็นการพยายามต่อสู้เพื่อชัยชนะกันของทั้งสองฝ่าย ดังนี้

- ลุงเพื่อนบ้านโทรศัพท์ไปแจ้งตำรวจให้มาจับกุมกลุ่มเด็กวัยรุ่น โดยสลับเหตุการณ์ระหว่างที่ลุงคุยโทรศัพท์กับเสียงซ้อมดนตรีที่เสียงดังและแรงเร้า จนนำไปสู่อารมณ์หงุดหงิดเต็มที่ของลุงที่ตะโกนออกมาในที่สุด
- ลุงเพื่อนบ้านโทรศัพท์ไปแจ้งกรมควบคุมมลพิษทางเสียงให้มาตรวจสอบ ในขณะที่เด็กวัยรุ่นกำลังแอบฟังการคุยโทรศัพท์ และมีคิดแผนการบางอย่าง
- เจ้าหน้าที่กรมควบคุมมลพิษมาตรวจสอบระดับเสียง
- กลุ่มเด็กวัยรุ่น เปลี่ยนการแต่งตัวและแนวดนตรีเป็นแนวคลาสสิก
- กลุ่มเด็กวัยรุ่นได้รับชัยชนะจึงกินเลี้ยงเพื่อฉลองชัยชนะนั้น เมื่อมาได้ที่เพื่อนในกลุ่มกระโดดลงมาจากกระเบียดบ้านได้รับบาดเจ็บ

- เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ เด็กวัยรุ่นนำเพื่อนส่งรักษาตัวที่โรงพยาบาล จึงได้เห็นว่าลุงเพื่อนบ้านทำงานเป็นเวรเปลในช่วงกลางคืนที่โรงพยาบาลแห่งนี้
- เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ เด็กวัยรุ่นสำนึกผิดจึงขอโทษลุงเพื่อนบ้าน และบอกว่าจะทำห้องซ่อมดนตรีเก็บเสียง
- เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ เด็กวัยรุ่นทำห้องซ่อมดนตรี ลุงเพื่อนบ้านกำลังล้มตัวลงนอน ก่อนที่เขาจะเคลิ้มหลับก็ได้ยินเสียงเจาะผนัง เสียงตอกตะปู จึงสะดุ้งตื่น

ในตอนปิดเรื่องภาพยนตร์ให้ลุงเพื่อนบ้านนึกถึงคำพูดของเด็กวัยรุ่น แทนฉากที่เป็นเหตุการณ์เด็กวัยรุ่นได้คุยกับลุงเพื่อนบ้านก่อนหน้านี้

เรื่อง อัญชลิ เธอตายแน่

ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้นำเสนอตัวอย่างการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาทตนของหญิงสาวคนหนึ่งนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมความไม่ซื่อสัตย์ จนกระทั่งสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและคนรอบข้าง มีการลำดับเหตุการณ์ในเรื่องแบบสลับเหตุการณ์ไปมาดังนี้

- ก. อัญชลินั่งร้องไห้อยู่ที่ห้องพักของตนเอง
- ข. อัญชลีอดกระเป่าใบหรรุราคาแพงกับเพื่อนและทำกระเป่าชำรุดเสียหายจนซ่อมไม่ได้
- ค. อัญชลีหมดสติที่ป้ายรถประจำทาง เพราะเดินมาทำงาน และกินซูชิที่ห่อมาเมื่อวานในตอนพักกลางวัน เธอจึงท้องเสียและอาหารเป็นพิษ
- ง. อัญชลีฟื้นขึ้นที่ห้องพักของตนเอง เพื่อนเล่าเหตุการณ์ให้ฟัง
- จ. อัญชลีร้องไห้เสียตายเงิน 3,000 บาท
- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่องคือ ฉากที่อัญชลินั่งร้องไห้อยู่ที่ห้องพักของตนเองข้าง ๆ มีกระเป่าใบโปรด ราคาแพงที่ถูกน้ำจิ้มซูชิหกใส่จนเสียหายซ่อมไม่ได้
- เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ เพื่อให้เห็นถึงสาเหตุของเรื่องราวตอนต้นเรื่อง และนำไปสู่จุดสูงสุดของเรื่อง คือ
- 6 ชั่วโมงก่อน อัญชลีอยู่กับเพื่อนที่ร้านซูชิบุฟเฟต์แห่งหนึ่ง เธออดกระเป่าหรรุราคาแพงที่ใช้เวลาเก็บเงินถึงสามเดือนเพื่อซื้อให้เพื่อนดู
 - อัญชลีนำซูชิที่กินเหลือและแอบตักเพิ่มใส่ถุงกลับไปกินที่บ้านพร้อมทั้งน้ำจิ้มใส่ในกระเป่าใบโปรด

- ระหว่างทางกลับบ้าน อัญชลีเห็นร้านขายกระดาษชำระลดราคา และมีคนแย่งซื้อกัน เธอจึงเข้าไปแย่งซื้อด้วย จนน้ำจิ้มซูชิหกใส่ในกระเป๋า
 - ฉากตัดมาที่ห้องพักในตอนเริ่มเรื่อง เธอนั่งร้องไห้และโทรศัพท์คุยกับเพื่อน เพื่อนจึงต่อว่าเธอว่าใส่ใจกับเรื่องไม่สำคัญมากเกินไปจนทำให้เกิดปัญหา เธอจึงตั้งใจว่าจะปรับตัวใหม่ให้เพื่อนเห็น
 - อัญชลีตื่นแต่เช้า ไม่อาบ ไม่แต่งหน้า และเดินไปทำงานซึ่งเป็นระยะทางที่ไกลมาก
 - เพื่อนของอัญชลีชวนเธอไปกินอาหารเที่ยง แต่เธอไม่ไปเพราะอยากประหยัดเงิน
 - หัวหน้าเรียกอัญชลีเข้าไปต่อว่าที่เธอเอาแต่นอนไม่ทำงาน จึงให้เธอกลับไปนอนที่บ้าน
 - เพื่อนของอัญชลีเดินไปส่งเธอเพื่อนั่งรถกลับบ้าน อัญชลีเป็นลม
 - ฉากตัดมาที่ห้องพักของอัญชลี เธอกำลังนอนพักผ่อนโดยมีเพื่อนนั่งเฝ้าอยู่
 - อัญชลีเล่าให้เพื่อนฟังที่ตนเองกินซูชิที่เหลือจากเมื่อวาน ฉากตัดมาตอนที่อัญชลีกินซูชิที่ทำงาน
 - ฉากตัดสลับมาที่ห้องพักของอัญชลี เพื่อนของเธอเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ป้ายรถประจำทางให้เธอฟัง ฉากจึงตัดไปที่ป้ายรถประจำทาง อีกครั้ง
- เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ อัญชลีหมดสติที่ป้ายรถประจำทาง มีคนมามุงดู อัญชลีผายลมทำให้เพื่อนทั้งหมื่นทั้งอับอาย จึงพาเธอขึ้นรถแท็กซี่กลับบ้าน อัญชลีถ่ายท้องบนรถแท็กซี่
- เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ ฉากที่ห้องของอัญชลี อัญชลีนอนพักผ่อน เพื่อนของเธอเล่าเรื่องราวทั้งหมดให้เธอฟัง และบอกให้เธอจ่ายเงิน 3,000 บาทค่าซักล้างเบาะรถและค่าทำขวัญคนขับแท็กซี่คืนให้
- เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ อัญชลีร้องไห้เสียตายนเงิน 3,000 บาท

จากเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าภาพยนตร์ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องสลับเหตุการณ์ไปมา โดยเริ่มเรื่องจากผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ไม่พอประมาณแล้วค่อยบอกสาเหตุของผลนั้น คืออัญชลีร้องไห้ในตอนแรกทำให้ผู้ชมอยากติดตามว่าทำไมอัญชลีถึงร้องไห้ แล้วจึงตัดฉากมาที่ร้านอาหาร นอกจากนั้นยังมีการสลับเหตุการณ์ไปมาระหว่างที่เพื่อนของอัญชลีเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้เธอฟังสลับกับภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น เพื่อให้เห็นว่าอัญชลีหมดสติไปหลังจากนั้นไม่รู้สึกรู้สียงไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้น ภาพยนตร์จึงตัดฉากมาที่ห้องพัก แล้วค่อย ๆ คลายปมของเรื่องผ่านการเล่าของเพื่อนของเธอที่สลับเหตุการณ์กันไปมา

เรื่อง เขย

ภาพยนตร์เรื่องนี้ นำเสนอการใช้ชีวิตไม่พอประมาณของเด็กหนุ่มคนหนึ่งที่ต้องการมีโทรศัพท์ที่ทันสมัยเหมือนกับเพื่อน จนนำไปสู่พฤติกรรมการโกหกขึ้น การลำดับเหตุการณ์ในเรื่องแบบสลับเหตุการณ์ไปมาดังนี้

- ก. แก้วถูกเพื่อนที่โรงเรียนล้อเลียนที่ใช้โทรศัพท์รุ่นเก่า
- ข. แก้วบอกให้แม่ซื้อโทรศัพท์ใหม่ให้ แม่ไม่ซื้อให้ แก้วจึงโกหกแม่ว่าโทรศัพท์หาย
- ค. แก้วเข้าใจผิดคิดว่าแม่ถูกผู้อำนวยการไล่ออกเพราะตนเอง
- ง. แก้วสารภาพผิดและขอโทษที่ทำให้แม่ต้องเดือดร้อนเพราะตนเอง
- จ. แม่ให้โทรศัพท์ใหม่กับแก้วและขอโทรศัพท์เก่าของแก้วไปใช้ต่อ
- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่องคือ ฉากในห้องเรียน แก้วถูกเพื่อนล้อเรื่องการใช้โทรศัพท์รุ่นเก่าจึงรู้สึกอับอาย
- เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ แบ่งเป็นรายละเอียดหลายเหตุการณ์ดังนี้
- แก้วขอให้แม่ซื้อโทรศัพท์เครื่องใหม่ให้ตนเองในขณะที่แม่ใช้โทรศัพท์เก่าที่เริ่มพัง
 - แม่ไม่ซื้อโทรศัพท์ให้แก้ว
 - แก้วโกหกแม่ว่าโทรศัพท์ของตนเองหายทำให้แม่ติดต่อไม่ได้
 - เพื่อนของแก้วเล่าเรื่องที่โกหกพ่อของเขาให้ซื้อโทรศัพท์ให้ ภาพตัดไปที่พ่อของเพื่อนต้องประหยัดเพื่อเก็บเงินซื้อโทรศัพท์เครื่องใหม่ให้ลูก
- เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ แก้วเข้าใจผิดคิดว่าแม่ถูกผู้อำนวยการไล่ออกเพราะเก็บเงินค่าเรียนพิเศษเพื่อซื้อโทรศัพท์ให้ตนเอง
- เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ แก้วกลับมาหาแม่ที่บ้าน และขอโทษที่ทำให้แม่ต้องเดือดร้อนเพราะตนเอง เขาสารภาพผิดกับแม่เรื่องที่โกหกว่าโทรศัพท์หาย
- เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ แม่ซื้อโทรศัพท์ใหม่ให้แก้ว และขอโทรศัพท์เครื่องเก่าของเขาไปใช้ ภาพตัดไปเมื่อหลายปีก่อนที่แม่ซื้อโทรศัพท์ใหม่ให้แก้ว และแม่ขอโทรศัพท์เครื่องเก่าของแก้วไปใช้ แก้วสำนึกผิดในการกระทำของตนเอง

จากเหตุการณ์ในภาพยนตร์มีการเล่าย้อนอดีตสลับกับเหตุการณ์ปัจจุบันในตอนที่เพื่อนของแก้วเล่าเรื่องพ่อของเขา และในตอนที่แม่ของแก้วซื้อโทรศัพท์เครื่องใหม่ให้แก้วเมื่อหลายปีก่อน เป็นกลวิธีการเล่าเรื่องให้หน้าติดตามที่มีการสลับเหตุการณ์ปัจจุบันกับเหตุการณ์ในอดีตเพื่อให้เห็น

ถึงที่มาของเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผลระหว่างอดีตกับปัจจุบันโดยไม่เรียงตามลำดับเวลาจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน

เรื่อง Lift

ภาพยนตร์เรื่องนี้นำเสนอเรื่องราวของคนในสังคมที่ขาดจิตสำนึกในการใช้ลิฟต์ โดยเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม การลำดับเหตุการณ์ในเรื่องแบบสลับเหตุการณ์ไปมาดังนี้

- ก. ที่หน้าลิฟต์ แม่็กและแอมต่างเดินด้วยความเร่งรีบเพื่อมารอขึ้นลิฟต์
 - ข. แอมและแม่็กเร่งรีบมาขึ้นลิฟต์เพราะแอมต้องนำเสนองานให้ลูกค้า ในขณะที่แม่็กต้องรีบไปสัมภาษณ์เพื่อเข้าทำงาน
 - ค. ลิฟต์ค้าง ทำให้แม่็ก แอม และคนอื่น ๆ ติดอยู่ในลิฟต์
 - ง. แอมนำเสนองานไม่ทันเวลา ในขณะที่แม่็กรู้ว่าคนที่สัมภาษณ์เขาคือชายวัยกลางคนที่เสียสละเดินออกจากลิฟต์
 - จ. คนที่ติดอยู่ในลิฟต์ต่างโทษว่าเป็นความผิดของกันและกัน
- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่องคือ ฉากเริ่มเรื่อง แม่็ก และ แอม ต่างเดินด้วยความเร่งรีบพร้อมทั้งมองนาฬิกา มารอลิฟท์ ซึ่งในขณะนั้นมีชายวัยกลางคน หญิงสาวและหญิงสูงอายุ มารออยู่ก่อนแล้ว
- เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ ที่เป็นสาเหตุของเรื่องราวอันนำไปสู่จุดสูงสุดของเรื่อง โดยมีเหตุการณ์ดังนี้
- ฉากตัดมาที่บ้านของแม่็ก แม่็กกำลังนอนดูโทรทัศน์ เพื่อรอเรียกไปสัมภาษณ์เข้างาน
 - ตัดมาที่ฉากหน้าลิฟต์ แอมยืนรอลิฟต์ด้วยความกระวนกระวาย
 - ฉากตัดมาที่โต๊ะทำงานของแอม ที่กำลังเร่งทำงานเพื่อให้ทันในการนำเสนองานในวันพรุ่งนี้
 - ฉากตัดมาที่หน้าลิฟต์ ลิฟต์เปิดออก ข้างในมีช่างซ่อมท่อประปาพร้อมทั้งอุปกรณ์อยู่เต็ม ทุกคนเดินเข้าลิฟต์ ลิฟต์เตือนว่าน้ำหนักเกิน แต่ไม่มีใครยอมเดินออกไป ชายวัยกลางคนเจ้าของบริษัทที่อยู่ข้างในสุดจึงเดินออกมา แต่ลิฟต์ก็ยังเตือนอยู่ แต่ไม่มีใครเดินออกไป
 - ฉากตัดมาที่ชายวัยกลางคนเจ้าของบริษัทเดินขึ้นบันไดแล้วพบกับแม่บ้านที่กำลังหิ้วถังน้ำขึ้นบันไดไปทำความสะอาดชั้นบนของตึก

- เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ ลิฟต์ค้างเพราะน้ำหนักเกินคนในลิฟต์ต่างก็โต้เถียงกัน ต่างคนต่างก็อ้างเหตุผลที่จำเป็น และโทษว่าเป็นความผิดของคนอื่นไม่ใช่ตน
- เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ 30 นาทีต่อมา ลิฟต์เปิดออก แอมรีบวิ่งมาเตรียมงานที่จะนำเสนอให้ลูกค้า แต่ไม่ทันเวลา ในขณะที่แม็กได้รู้ว่าคุณที่สัมภาษณ์งานคือชายวัยกลางคนที่เสียสละเดินออกจากลิฟต์
- เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ ย้อนกลับมาที่เหตุการณ์ลิฟต์ค้าง ทุกคนในลิฟต์ต่างโต้เถียงและโทษว่าเป็นความผิดของกันและกัน

จากเหตุการณ์ในภาพยนตร์มีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามที่มีการสลับเหตุการณ์ไปมา โดยเริ่มจากเหตุการณ์ก่อนที่จะเกิดสถานการณ์อันเป็นจุดสูงสุดของเรื่องขึ้น คือ แอมและแม็กต่างเร่งรีบเพื่อมารอขึ้นลิฟต์ แล้วก็ตัดย้อนไปที่เหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุของการเกิดเรื่องราวต่าง ๆ ตามมา คือ แม็กหรือเรียกสัมภาษณ์เข้าทำงานในขณะที่แอมเร่งทำงานเพื่อให้ทันการนำเสนอในวันพรุ่งนี้ แล้วตัดมาที่เหตุการณ์หน้าลิฟต์สลับกันไป ในตอนท้ายก่อนปิดเรื่องเป็นเหตุการณ์ที่ชายวัยกลางคนเจ้าของบริษัทเดินขึ้นบันไดพร้อมกับแม่บ้าน และปิดท้ายด้วยเหตุการณ์โต้เถียงกันในลิฟต์ การเล่าเรื่องในลักษณะนี้ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกคล้อยตามเรื่องที่น่าเสนอให้ความสับสนวุ่นวายของคนในปัจจุบันที่แก่งแย่งแข่งขันเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง โดยใช้ฉากในลิฟต์แคบ ๆ เป็นตัวอย่างทำให้เห็นว่าหากทุกคนขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวมในการใช้พื้นที่สาธารณะ ในที่สุดแล้วพื้นที่ที่ทุกคนจะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ก็จะเสียหายและไม่มีใครได้ประโยชน์ที่พึงได้จากพื้นที่นั้นเลย

เรื่อง 18 ปี บริบูรณ์

ภาพยนตร์ได้นำเสนอเรื่องราวของคนที่มีจิตสาธารณะในการรับผิดชอบต่อส่วนรวม ในด้านของการใช้รถใช้ถนน และการไม่เคารพกฎจราจร การลำดับเหตุการณ์ในเรื่องแบบสลับเหตุการณ์ไปมาดังนี้

- ก. แม่ของเด็กหนุ่มกำลังจะกินยาแต่ได้ยินเสียงแตรรถยนต์จึงออกไปดูทำให้ลืมกินยา
- ข. ย้อนไปเหตุการณ์ที่เด็กหนุ่มขอให้แม่ของเขาช่วยสอนขับรถยนต์
- ค. กลับมาที่เหตุการณ์แม่ของเด็กหนุ่มไม่สบายเพราะลืมกินยา เขาจึงฝ่าฝืนกฎจราจรโดยการขับรถพาแม่ไปที่โรงพยาบาลทั้ง ๆ ที่ตนเองยังไม่มีใบขับขี่
- ง. แม่รู้สึกตัวฟื้นขึ้น แล้วบอกให้ตำรวจจราจรดำเนินการกับลูกชายได้ตามกฎหมาย
- จ. อีก 1 ปีต่อมา เด็กหนุ่มถูกตำรวจจราจรยึดใบขับขี่ในข้อหาขับรถเร็ว

- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่องคือ เริ่มต้นฉากแรก แม่ของเด็กหนุ่มกำลังกินยา แต่ได้ยินเสียงแตรรถยนต์จึงได้ออกไปดูที่หน้าบ้าน จึงรู้ว่าลูกชายแอบนำรถออกไปขับแม่จึงกังวลมากเพราะลูกชายยังไม่มีใบขับขี่ จนกระทั่งแม่ลืมกินยา
- เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ที่นำไปสู่เหตุการณ์ที่เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง ได้แก่
- ฉากตัดกลับไปในอดีต เด็กหนุ่มขอร้องไห้แม่สอนขับรถยนต์ให้
 - แม่สอนขับรถยนต์ให้ลูก แต่ได้กำชับว่าห้ามขับออกถนนจนกว่าจะมีใบขับขี่
 - ลูกชายแอบนำรถของแม่ไปขับ
 - ตัดฉากมาที่ตอนเริ่มเรื่อง แม่กำลังกินยา แต่ได้ยินเสียงแตรรถยนต์จึงออกไปดูที่หน้าบ้าน ลูกชายขับรถมาจอดที่หน้าบ้าน แม่จึงตกใจตอนที่ลูกชายแอบนำรถยนต์ไปขับทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีใบขับขี่
- เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ คืนนั้นแม่ของเขาไม่สบายเพราะลืมกินยา เขาจึงตัดสินใจขับรถพาแม่ไปโรงพยาบาล
- เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ แม่ของเขาฟื้นขึ้น และบอกให้ตำรวจจราจรดำเนินการตามหน้าที่กับลูกชายที่ขับรถโดยไม่มีใบขับขี่ แต่ตำรวจอนุโลมให้เพราะเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉิน
- เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ หนึ่งปีต่อมา เด็กหนุ่มมีใบขับขี่และสามารถขับรถได้ แต่เขาขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ตำรวจจราจรจึงได้ยึดใบขับขี่

ภาพยนตร์เรื่องนี้มีการเล่าเรื่องสลับเหตุการณ์ โดยนำเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุของเรื่องราวที่เกิดขึ้นมาเป็นตอนเปิดเรื่อง คือลูกชายแอบนำรถออกไปขับ จนทำให้แม่กังวลจนลืมกินยา นำไปสู่เหตุการณ์ที่เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง ซึ่งทำให้เห็นว่าการตัดสินใจของตำรวจที่พิจารณาจากกรณีฉุกเฉินที่เด็กหนุ่มขับรถพาแม่ไปโรงพยาบาลนั้น ตัดสินจากการใช้ความจำเป็นที่หากเด็กไม่พาแม่ไปโรงพยาบาล แม่อาจเสียชีวิตได้ แต่ในกรณีที่เด็กหนุ่มขับรถเร็วเกินกำหนด ไม่ได้รับการยกเว้นนั้น ด้วยเหตุที่การกระทำดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่นได้ การเล่าเรื่องโดยสลับไปมาและขยายความไปในเวลาข้างหน้าด้วยนี้ จึงเป็นการชี้ให้เห็นถึงความเปราะบางเป็นเหตุเป็นผลในการกระทำที่ต่างกรณีกัน เพื่อเป็นการเตือนสติวัยรุ่นที่ขับรถว่าต้องมีใบขับขี่และต้องรักษากฎหมายจราจร อันเป็นการแสดงถึงการมีจิตสำนึกด้วย

จากการศึกษาทฤษฎีการเล่าเรื่องของภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบกลวิธีการเล่าเรื่องเพื่อให้น่าติดตามที่มีการเล่าย้อนเหตุการณ์สลับกันไปมาระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้ากับปัจจุบัน จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง Band Next Door, อัญชลี เธอตายแน่, เซย, Lift, และ

18 ปี บริบูรณ์ การเล่าเรื่องลักษณะนี้จะมีการนำฉากที่สำคัญอันเป็นสาเหตุของเรื่องราวที่เกิดขึ้นมา กล่าวก่อน เพื่อเป็นการเปิดเรื่อง ให้ผู้ชมสงสัย และต้องการติดตามชมต่อไปว่าจะเกิดอะไรขึ้นต่อไป สลับกับการเล่าเรื่องราวในปัจจุบัน ซึ่งเป็นกลวิธีการเล่าเรื่องอย่างหนึ่งที่กระตุ้นความสนใจใคร่รู้ให้กับผู้ชม และทำให้ผู้ชมได้เห็นถึงการเชื่อมโยงเรื่องราวอย่างเป็นเหตุเป็นผลกัน

2.2 เล่าย้อนสลับเหตุการณ์กับความคิด, ความฝัน

เป็นกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม ที่มีการใช้การคิด หรือความฝัน ในการดำเนินเรื่อง สลับกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน เพื่อให้การเล่าเรื่องมีความกระชับ และเข้าใจเหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็ว จากการศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามพบการเล่าแบบสลับเหตุการณ์กับความคิดหรือความฝันในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง Penalty, เทียงคิน, ผู้ตัดสิน, ความเป็นธรรมอยู่ที่ไหน, ป้าย (สุนัข) ที่หายไป และสาวนักช้อป

เรื่อง Penalty

ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้นำเสนอเรื่องราวของคนที่มีความซื่อสัตย์และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ถึงแม้จะมีโอกาสในการโกงเขาก็เลือกที่จะไม่ทำ การลำดับเหตุการณ์ในเรื่องแบบสลับเหตุการณ์กับความคิด ดังนี้

- ก. จิม กำลังเตะฟุตบอล เขาเป็นคนที่รักกีฬาฟุตบอลเป็นชีวิตจิตใจ
 - ข. จิมและทีมฟุตบอลของเขาเข้าร่วมแข่งขันกีฬาฟุตบอลของมหาวิทยาลัย
 - ค. ในรอบชิงชนะเลิศ ทีมของจิมกำลังเสียเปรียบคู่ต่อสู้ จิมล้มลงที่หน้าเขตโทษ กรรมการเป่านกหวีดให้ทีมของจิมได้ยิงลูกโทษ
 - ง. จิมเตะฟุตบอลข้ามประตูไป เพราะฝ่ายตรงข้ามไม่ได้ทำให้เขาล้มในเขตโทษ
 - จ. กรรมการเป่านกหวีดหมดเวลา มีตัวหนังสือขึ้นว่า “ผมทำใจไม่ได้วะพี่”
- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่องด้วยตัวหนังสือที่อธิบายถึงลักษณะกีฬาฟุตบอลและการบรรยายแนะนำตัวเองของตัวละครเอก พร้อมกับมีตัวหนังสือสลับกับคำพูดเป็นระยะพร้อมกับเปิดตัวละครเอกคือ จิม ที่กำลังเตะฟุตบอล
- เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ที่นำไปสู่เหตุการณ์ที่เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง ได้แก่
- จิม แข่งขันกีฬาฟุตบอลของมหาวิทยาลัย เขาเป็นนักกีฬาของคณะนิเทศศาสตร์ ในขณะที่จิมเล่นฟุตบอลมีเสียงคนบรรยายการแข่งขันสลับกันไปมา

- จิม เล่นฟุตบอลได้เก่ง จึงนำพาทีมเข้าสู่รอบชิงชนะเลิศ ซึ่งก่อนหน้า
 คณะ

นิเทศศาสตร์ไม่เคยเข้ามาถึงรอบชิงชนะเลิศ

- ในรอบชิงชนะเลิศ ทีมฟุตบอลคณะนิเทศศาสตร์แข่งขันกับคณะ

วิศวกรรมศาสตร์ที่เป็นแชมป์เก่า 4 ปีซ้อน การแข่งขันคณะนิเทศศาสตร์
 เป็นฝ่ายเสียเปรียบคู่ต่อสู้

เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ จิม สะดุดล้มหน้าเขตโทษ กรรมการเป่าฟาล์ว
 และให้ ทีมของจิมได้ยิงลูกโทษ แมนพุดกดดันให้จิมเตะฟุตบอลให้เข้าประตู
 เพื่อให้ทีมได้ชัยชนะ

เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ จิมตั้งใจเตะฟุตบอลข้ามประตูไป เพราะทำ
 ใจไม่ได้ที่จะชนะคู่แข่งด้วยการยิงจุดโทษ โดยที่เขาสะดุดล้มเองไม่ใช่คู่แข่ง
 ชนทำให้เขาล้ม พร้อมกับมีเสียงบรรยายถึงเหตุผลที่จิมไม่เตะฟุตบอลเข้า
 ประตูว่า “ผมชอบฟุตบอล เพราะมันสนุก มันสอนให้เรารู้จักทีมเวิร์ก มัน
 สอนให้เราอดทน อดกลั้น และมันยังทดสอบเราว่า เราเก่งแค่ไหน ว่าเรา
 กล้าพอมัย ที่จะคว้าชัยชนะ”

เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ เสียงนกหวีดดังขึ้นเป็นสัญญาณหมดเวลาการแข่งขัน
 พร้อมกับมีเสียงจากความคิดของจิมว่า “ผมทำใจไม่ได้วะพี่”

ภาพยนตร์เรื่องนี้ มีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามแบบสลับเหตุการณ์กับความคิดของตัวละคร
 เป็นการลดบทสนทนาลง โดยใช้ความคิดของตัวละครแทนการพูดเนื่องจากต้องการเล่าเรื่องให้กระชับ
 เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวได้อย่างรวดเร็ว

เรื่อง เทียงคิน

ภาพยนตร์เรื่องเทียงคิน ได้นำเสนอเรื่องราวของนักศึกษาคนหนึ่งที่ไม่มีความซื่อสัตย์ต่อ
 ตนเอง และต่อผู้อื่น คือไม่รีบทำงานส่งทั้งที่มีเวลา เมื่อส่งงานไม่ทันก็โกหกอาจารย์ และนำงานของ
 เพื่อนไปส่งเป็นงานของตนเอง การลำดับเหตุการณ์ในเรื่องแบบสลับเหตุการณ์กับความคิดของตัว
 ละครเรื่องนี้

- ก. อาร์มไม่ทำงานส่งอาจารย์ โดยรอจนถึงวันสุดท้ายจึงเริ่มทำงาน
- ข. อาร์มทำงานไปเล่นไปเพราะคิดว่าส่งได้ทันเวลาเที่ยงคินแน่นอน
- ค. เมื่อใกล้จะหมดเวลา คอมพิวเตอร์มีปัญหาทำให้งานของอาร์มหายไป อาร์ม
 จึงส่งงานของเพื่อนไปให้อาจารย์โดยเปลี่ยนเป็นชื่อของตนเอง

- ง. อาจารย์โทรมาบอกอาร์มว่า รู้เรื่องที่เขาทำงานของเพื่อนมาส่งเป็นชื่อของตนเอง
- จ. อาร์มเดินไปห้องของแอดดีเจ้าของงานที่อาร์มนำไปส่งอาจารย์ เพื่อนำฮาร์ดดิสก์ไปคืน
- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่อง โดยอาร์มคุยโทรศัพท์กับแม่เรื่องเรียน เขารับปากว่าจะเรียนให้ได้เกรด 3.5 และคุยกับเพื่อนว่าจะทำงานส่งอาจารย์ทันภายในเที่ยงคืนแน่นอน
- เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ที่นำไปสู่เหตุการณ์ที่เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง ได้แก่
- อาร์มเริ่มต้นทำงานในเวลา 17 .30 น. จากนั้นก็พักผ่อนดูโทรทัศน์จนถึงเวลา 18 .45 น.
 - นาฬิกาบอกเวลา 20 .40 น. อาร์มยังทำงานไม่เสร็จเขาถอนพุน้ำบนโต๊ะคอมพิวเตอร์
 - เมื่อถึงขั้นตอนการเรนเดอร์ (rendering)¹ การทำงานเริ่มมีปัญหาเพราะพื้นที่ฮาร์ดดิสก์ของอาร์มความจำไม่เพียงพอในการทำเรนเดอร์
 - เวลา 21.12 น. อาร์มจึงไปขอยืมฮาร์ดดิสก์ของแอดดี แอดดีจึงฝากให้อาร์มส่งงานให้ด้วย
 - เวลา 23.10 งานของอาร์มเพิ่มเวลาอัปโหลด เพราะสัญญาณอินเทอร์เน็ตของหอพักมีคนใช้เป็นจำนวนมาก
 - อาร์มไปขอให้คนดูแลหอพักดึงสายอินเทอร์เน็ตห้องอื่นออกก่อน แต่คนดูแลหอพักไม่ทำตาม
 - อาร์มไปขอยืมโทรศัพท์เพื่อน เพื่อต่ออินเทอร์เน็ต 3G ในคอมพิวเตอร์ แต่ก็ยังอัปโหลดงานไม่สำเร็จ ขณะนั้นเป็นเวลา เวลา 23. 25 น.
 - อาร์มโทรศัพท์ไปที่บ้านเพื่อนผู้หญิง เพื่อขอยืมใช้อินเทอร์เน็ตที่บ้านเพื่อน
 - อาร์มนั่งรถแท็กซี่ไปบ้านเพื่อนขณะนั้นฝนกำลังตก เขาให้เพื่อนจ่ายเงินค่าแท็กซี่ และยืมรถเพื่อนเดินเข้าบ้านปล่อยให้เพื่อนเดินตากฝนเข้าบ้าน
 - อาร์มใช้คอมพิวเตอร์ของเพื่อน แต่พอเปิดงาน กลับพบว่างานของเขาหายไป เขาโทษว่าเป็นความผิดของเพื่อน

¹¹ การเรนเดอร์ (rendering) หรือการสร้างภาพกราฟฟิกส์ บางครั้งเรียกว่า “การสร้างภาพจากแบบจำลอง” หรือ “การสร้างเป็นภาพสุดท้าย” คือ กระบวนการสร้างภาพสองมิติจากแบบจำลองกราฟฟิกส์ในระบบ

- อาร์มโทรไปโททกอาจารย์ว่าแม่หกล้มในห้องน้ำต้องพาแม่ไปโรงพยาบาล ทำให้ส่งงานไม่ทันจึงขอเลื่อนเวลาในการส่งออกไป อาจารย์เลื่อนเวลาออกไป 10 นาที

เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ อาร์มกลัวว่าจะไม่ได้คะแนนตามที่อาจารย์บอกไว้เขาจึงตัดสินใจเปลี่ยนชื่อไฟล์งานของแอดดีเป็นชื่อของตัวเอง แล้วส่งอาจารย์

เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ อาร์มนึกถึงคำพูดของอาจารย์ตอนที่อาจารย์โทรมาแจ้งว่ารู้เรื่องที่เขาทำงานเพื่อนมาส่งเป็นงานของตนเอง และให้อาร์มเป็นคนบอกความจริงกับแอดดี

เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ อาร์มเดินไปหยุดอยู่ที่หน้าห้องแอดดี ด้วยท่าที่ครุ่นคิด ภาพยนตร์เรื่องนี้มีกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามที่เล่าเหตุการณ์สลับกับความคิดของตัวละคร โดยในเหตุการณ์ ค. ที่เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง ก่อนที่เขาจะตัดสินใจส่งงานของเพื่อนเป็นชื่อของตัวเอง เขาได้ครุ่นคิดโดยมีเสียงของอาจารย์อยู่ในความคิดของเขาจนเวียนหัว ๆ ทำให้เขาต้องตัดสินใจเลือกระหว่างการยอมไม่ได้คะแนนกับการนำงานของเพื่อนมาเป็นของตน และในเหตุการณ์ ง. ที่สถานการณ์คลี่คลาย เขาได้นึกถึงคำพูดของอาจารย์ที่โทรมาบอกว่ารู้เรื่องที่เขาทำงานของเพื่อนมาส่ง ทำให้อาร์มต้องครุ่นคิดและตัดสินใจว่าจะยอมสารภาพความจริงกับเพื่อนหรือไม่ การเล่าเรื่องเหตุการณ์สลับกับความคิดของตัวละครในภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นการเล่าเรื่องให้กระชับรวดเร็ว แทนการสนทนาตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินเรื่องมากกว่า

เรื่อง ผู้ตัดสิน

ภาพยนตร์เรื่อง ผู้ตัดสิน เป็นเรื่องราวของครูคนหนึ่งที่มีความยุติธรรมในการตัดสิน ถึงแม้จะถูกเข้าใจผิดแต่เขาก็ยังยึดมั่นในความยุติธรรมของตนเอง การลำดับเหตุการณ์ในเรื่องแบบสลับเหตุการณ์กับความคิดของตัวละครดังนี้

- ก. ครูเบิ้ลครูสอนวิชาดนตรีเป็นผู้ตัดสินการประกวดร้องเพลงของนักเรียนในโรงเรียน
- ข. กลุ่มนักเรียนคิดว่าครูเบิ้ลตัดสินด้วยความลำเอียงเพราะเห็นแก่สิ่งของ
- ค. ครูเบิ้ลประกาศผลการตัดสินให้พัตชาเป็นผู้ชนะ กลุ่มนักเรียนประท้วงเพราะคิดว่าครูเบิ้ลไม่ยุติธรรม
- ง. เหมือนฝันและกลุ่มเพื่อนเห็นใบเสร็จค่ากีตาร์ที่ครูเบิ้ลฝากพ่อของพัตชาซื้อ จึงเข้าใจว่าครูเบิ้ลไม่ได้ลำเอียง
- จ. เหมือนฝันและเพื่อน ๆ เดินมาพบครูเบิ้ลเพื่อขอโทษ

- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่อง เป็นฉากในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง ครู เบิ้ลเดินมาติดประกาศรายชื่อนักเรียนที่ผ่านเข้ารอบชิงชนะเลิศการ ประกวดร้องเพลงคือ เหมือนฝันและ พัดชา มีเสียงของพิธีกรสลับกับภาพ ของพัดชา และเหมือนฝันที่ประกวดร้องเพลงที่ผ่านมา ป้ายปิดประกาศถูกลบพัดเอียงมาทางด้านฝั่งของพัดชา
- เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ซึ่งมีการสลับเหตุการณ์กับความคิดของตัวละคร และการสลับฉากไปมา ได้แก่
- ฉากเวทีการประกวด เหมือนฝันและพัดชายืนอยู่บนเวที เพื่อรอฟังผลการ ประกวด
 - พิธีกรแนะนำผู้เข้าประกวดทั้งสองคน และแนะนำคนที่จะประกาศผล คือ ครูเบิ้ล นักเรียนที่รอฟังผลการประกวดต่างวิพากษ์วิจารณ์กันไปต่าง ๆ นานา ว่าครูเบิ้ลลำเอียงและพัดชาคัดโกงในการประกวดครั้งนี้
 - เกิดเสียงจากความคิดของครูเบิ้ลว่า “ถ้าความเป็นธรรมหมายถึงความเป็นกลาง บางทีการที่เราเลือกที่จะอยู่ตรงกลางระหว่างสองสิ่งอาจจะเป็นที่ ที่ทรงด้วยยากที่สุดก็ได้”
 - ฉากตัดมาที่ห้องเรียน ในขณะที่ครูเบิ้ลกำลังสอนเห็นนักเรียนคุยแซทกัน เรื่องผลการตัดสินที่ลำเอียง
 - ฉากตัดมาที่เวทีการประกวด ครูเบิ้ลกำลังพูดถึงการตัดสินการประกวด ครั้งนี้ว่ามีความยุติธรรม นักเรียนที่นั่งอยู่ด้านหลังไม่เชื่อต่างวิพากษ์วิจารณ์
 - เกิดเสียงจากความคิดของเหมือนฝันที่คิดว่าตนเองไม่มีทางชนะการ ประกวด ภาพตัด ไปที่ห้องครูเบิ้ล เหมือนฝันและเพื่อนเดินผ่านห้องครูเบิ้ล เห็นพ่อของพัดชานำกีตาร์มาให้ครูเบิ้ล
 - ฉากตัดมาที่โรงอาหารของโรงเรียน เพื่อนในกลุ่มของเหมือนฝันคุยกัน เรื่องการประกวดร้องเพลงที่ไม่เป็นธรรม นักเรียนหญิงคนหนึ่งในกลุ่ม โพสต์ข้อความลงในเฟซบุ๊กว่า ชี้โกง !!!!
 - ภาพตัดมาที่เวทีการประกวด ครูเบิ้ลประกาศผลการประกวดว่า พัดชา เป็นผู้ชนะการแข่งขัน นักเรียนต่างพากันประท้วงผลการตัดสิน
 - เกิดเสียงในความคิดของพัดชาขึ้น “แปลกนะที่อยู่ ๆ ผลมันก็ถูกตัดสิน ก่อนแข่ง”

- ฉากตัดมาอยู่ที่โรงอาหาร พัดชาซื้อเกาเหลาแล้วเดินมาพบกับเพื่อนของเหมือนฝันจึงถูกกลุ่มเพื่อนของเหมือนฝันพูดจาเหน็บแนมว่า พัดชาเส้นใหญ่ เต็มครุเบิ้ล
- ตัดมาที่ภาพของพัดชาที่ถูกเขียนว่า “คนซี้โกง” และภาพที่พัดชาขึ้นรถกลับบ้านก็มีนักเรียนนินทาและหัวเราะเยาะ

- เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ กลุ่มนักเรียนต่างก็ประท้วงผลการประกวด พัดชาวางตัวไม่ถูกและประหม่า ในขณะที่ครุเบิ้ลมีเสียงจากความคิด ถึงเหตุผลในการตัดสินใจให้พัดชาเป็นผู้ชนะ
- เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ พัดชาเข้ามาขอบคุณครุเบิ้ล เหมือนฝันและเพื่อน ๆ เห็นใบเสร็จค่ากัศัตร์ที่ครุเบิ้ลฝากพ่อของพัดชาซื้อ จึงได้เข้าใจว่าครุเบิ้ลไม่ได้ลำเอียงเพราะเห็นแก่สิ่งของ
- เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ เหมือนฝันและเพื่อน ๆ เดินมาขอโทษครุเบิ้ลที่ห้องดนตรี

ภาพยนตร์เรื่องนี้มีกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามที่สลับเหตุการณ์กับความคิดของตัวละคร เพื่อให้เห็นมุมมองความคิดของแต่ละคน อันมีเหตุที่ทำให้คิดต่างกัน และมีการตัดฉากสลับเหตุการณ์ไปมาระหว่างฉากเวทีการประกวด ฉากห้องเรียน ฉากโรงอาหาร เพื่อเล่าเหตุการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผลกัน

เรื่อง ความเป็นธรรมอยู่ที่ไหน

ภาพยนตร์เรื่อง ความเป็นธรรมอยู่ที่ไหน เป็นเรื่องราวของคนที่ยังมองว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรม เขาได้แต่อดทนรอคอยความเป็นธรรมที่จะได้รับโดยไม่ได้ร้องขอและในที่สุดเขาก็ได้รับความเป็นธรรมที่รอคอย การลำดับเหตุการณ์ในเรื่องแบบสลับเหตุการณ์กับความคิดดังนี้

- ก. นิวิ เป็นพนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง เขาคิดว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรมจากหัวหน้าและเพื่อนร่วมงาน
- ข. นิวิตั้งใจทำหน้าที่ของตนเองโดยเลิกงานดึก ๆ ตื่น ๆ ในขณะที่เพื่อนร่วมงานกลับตรงเวลา และกลับก่อนเวลาแล้วยังให้เขาช่วยตอกบัตรออกงานให้
- ค. ในวันหยุด หัวหน้าเรียกประชุม นิวิมาช้าเพราะเมื่อคืนเลิกงานตอนตี 2 หัวหน้าต่อว่าเขาที่มาสาย
- ง. หัวหน้าแจ้งเรื่องที่ยี่สิบประชุมวันนี้เพราะจะแต่งตั้งให้นิวเป็นหัวหน้าโครงการและจะเพิ่มเงินเดือนให้เขา

- จ. หัวหน้าจะพาทุกคนไปเลี้ยงฉลองความก้าวหน้าของนิว ทุกคนลงความเห็น ว่ากินเนื้อย่าง ในขณะที่นิวไม่กินเนื้อ
- เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่องเป็นฉากในออฟฟิศ ในขณะที่ทุกคน กำลังคุยเล่นกันเพื่อรอเวลาเลิกงาน แต่นิวกำลังตั้งใจทำงาน จึงเกิดเสียงใน ความคิดของนิวเป็นการแนะนำตัวว่า เขาชื่อนิว เป็นพนักงานติดต่อหนังสือ “โตไปไม่โกง” แต่ชีวิตของเขาไม่ได้รับความเป็นธรรม เพราะในขณะที่เขา ตั้งใจทำงาน กลับบ้านดึกตื่น แต่คนอื่นกลับนั่งเล่นรอเวลาเพื่อเลิกงาน เขา คิดว่าไม่ยุติธรรม แต่เขาได้แต่ตะโกนออกมาในใจว่า “ความเป็น ธรรมอยู่ที่ไหน” พร้อมทั้งมีตัวหนังสือปรากฏขึ้นที่หน้าจอ
- เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ซึ่งมีการสลับเหตุการณ์กับความคิดของตัวละคร ดังนี้
- นิวเลิกงานเวลา 2 โมงครึ่งพี่โทรมาบอกให้นิวตอกบัตรออกงานให้ เพราะแจนกลับก่อนเวลา มีเสียงนิวก้องในใจว่าถึงความไม่ยุติธรรมที่เขา ได้รับ เพราะเวลาเขากลับดึกแล้วตื่นมาไม่ทันเข้างานเวลาเช้า เขายังไม่เคย ให้ใครตอกบัตรแทน ตัดภาพมาที่ภาพหัวหน้าบิบบคอนิวที่มาทำงานสาย นิว รีบสะบัดหัวให้ภาพหายไปจากนั้นเขาก็ตั้งใจที่พุงนี้ได้นอนตื่นสายเพราะ เป็นวันเสาร์ ภาพในความคิดมีพลุจุดเพื่อฉลองความดีใจ
 - เพื่อนร่วมงานโทรมาบอกว่าหัวหน้าเรียกประชุมในวันเสาร์ เขาคิดอีกว่า ไม่ยุติธรรมเพราะเป็นวันหยุดของเขา
 - ขณะนั่งรถแท็กซี่มาที่ออฟฟิศ คนขับแท็กซี่ไม่ทอนเงินให้เขา จึงเกิดเสียง ในความคิดของนิวว่าเขาถูกเอาเปรียบ
 - ที่ออฟฟิศ นิวมาสาย หัวหน้าจึงต่อว่าเขาว่ามาสายว่าไม่ยุติธรรมกับคนอื่น นิวสะดุ้งเมื่อได้ยินคำว่า “ไม่แฟร์” และคิดไปว่าเห็นภาพคนอื่น ๆ ต่างรุม ว่า “ไม่แฟร์ๆๆ” จึงเกิดภาพเหตุการณ์เก่า ๆ หลายเหตุการณ์ในความคิด ที่เขาคิดว่า “ไม่แฟร์” กับเขา
 - ย้อนเวลาไปตอนที่เรียนมัธยมเมื่อเล่นฟุตบอลกับเพื่อน เพื่อนแกล้งเจ็บขา อาจารย์จึงให้ใบแดงแก่เขา
 - ภาพที่นิวนำอาหารออกมากินนอกโรงอาหาร ถูกอาจารย์ต่อว่าแต่เขาเห็น อาจารย์กลับทำเสียเอง
 - เมื่อเรียนในมหาวิทยาลัย ถูกเพื่อนเอาเปรียบเรื่องการกินอาหาร นิวกินไป นิดหน่อยแต่เพื่อนให้หารเท่ากัน

- เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ ในความคิดของนิว เขาหมดความอดทนจึงจัดการกับคนที่ไม่ยุติธรรมกับเขาโดยการใช้ท่าทางต่อสู้ของมวยปล้ำที่ล้มคู่ต่อสู้เพื่อจัดการกับคนเหล่านั้น ภาพในใจของนิว กำลังจัดการกับคนที่เอาเปรียบเขาด้วยท่ามวยปล้ำท่าต่าง ๆ ตั้งแต่เพื่อนร่วมงาน คนขับแท็กซี่ เพื่อนที่เตะฟุตบอลตอนมัธยม อาจารย์ เพื่อนสมัยเรียนมหาวิทยาลัย
- เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ หัวหน้าที่้งว่าที่เรียกมาประชุมวันนี้ เป็นเรื่องสำคัญและนิวไม่ควรมาสาย เพราะหัวหน้าจะแต่งตั้งให้เขาเป็นหัวหน้าโครงการในปีนี้ นิวดีใจ และทุกคนร่วมแสดงความยินดี นิวจึงคิดว่าเขาได้รับความเป็นธรรมในชีวิตแล้ว
- เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ หัวหน้าจะพาทุกคนไปเลี้ยงฉลอง ทุกคนลงความเห็นว่าจะไปกินเนื้อย่าง แต่นิวไม่กินเนื้อ จึงเกิดภาพในใจนิวที่กำลังใช้ท่ามวยปล้ำล็อกคอหัวหน้าเพื่อแก้แค้น

ภาพยนตร์เรื่องนี้ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามที่มีการสลับเหตุการณ์กับความคิดของตัวละคร เพื่อให้ผู้ชมเห็นว่า ตัวละครเอกคือ นิวมีความคับข้องใจที่ตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรม แต่เขาได้แต่เก็บความรู้สึกนั้นไว้และคิดว่าตนเองได้แก้แค้นคนอื่นที่เอาเปรียบเขาอย่างสาสม แต่ในความเป็นจริงเขาไม่ได้กระทำแบบนั้น เขาเพียงแต่อดทนทำหน้าที่ของตนอย่างดี และไม่เคยมองเปรียบคนอื่นกลับคืน ซึ่งในที่สุดการทำงานอย่างตั้งใจ ทำให้เขารับการเลื่อนตำแหน่ง การเล่าเรื่องสลับไปมาเพื่อให้เห็นความในใจที่อาจเป็นมุมมองด้านร้ายในใจตน แต่ไม่เคยกระทำจริงนั้น เป็นการเล่าเรื่องเพื่อให้เห็นว่าการอดกลั้นไม่กระทำการที่คิดร้ายในใจนั้น เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์กับตน และไม่ทำความเดือดร้อนแก่คนอื่น การที่คนอื่นเอาเปรียบ และคิดว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม ไม่ควรแก้ไขด้วยการเอาเปรียบคนอื่นกลับคืน

เรื่อง ป้าย (สุนัข) ที่หายไป

ภาพยนตร์เรื่อง ป้าย (สุนัข) ที่หายไป เป็นเรื่องราวความฝันของเด็กชายคนหนึ่งที่ต้องการความยุติธรรม โดยเขาฝันไปว่าได้ไปขอความเป็นธรรมจากเป่าบุนจิ้น เพราะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐรังแก การลำดับเหตุการณ์ในเรื่องแบบสลับเหตุการณ์กับความฝันดังนี้

- ก. เด็กชายณัฐพล ตัดประกาศตามหาสุนัขที่บริเวณกำแพง เจ้าหน้าที่เทศกิจห้ามไม่ให้ติดและผลักเด็กชายล้มไป
- ข. เด็กชายณัฐพล ฝันไปว่าตนเองได้ไปตีกลองร้องทุกข์กับเป่าบุนจิ้น

- ค. เปาบุ๋นจิ้นสอบสวนจนได้รู้ความจริงว่า เจ้าหน้าที่เทศกิจใช้อำนาจข่มเหงประชาชน คนกวาดขยะเข้าข้างเจ้าหน้าที่เทศกิจเพราะเป็นผู้มีอำนาจ ส่วนเด็กชายฉันทพลใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา
- ง. เปาบุ๋นจิ้น ตัดสินลงโทษทั้งสามคนตามความผิดอย่างยุติธรรม และให้แบ่งพื้นที่ปิด ประกาศคนละครึ่ง
- จ. เด็กชายฉันทพลตื่นจากความฝัน จึงนำป้ายไปติดประกาศที่พื้นที่ติดประกาศในตลาด

เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่อง โดยเด็กชายฉันทพลได้ไปติดประกาศตามหาสุนัขที่บริเวณกำแพง เจ้าหน้าที่เทศกิจมาห้ามไม่ให้ติดและผลักเด็กชายล้มไป เด็กชายต่อสู้แต่สู้ผู้ใหญ่มไม่ได้ จึงได้แต่ตีกำแพงด้วยความเจ็บใจ โดยที่เด็กชายเก็บเอาไปฝันว่าตนเองได้ไปตีกลองร้องทุกข์กับเปาบุ๋นจิ้น

เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ โดยเหตุการณ์ทั้งหมดอยู่ในความฝันของเด็กชายฉันทพล ได้แก่

- ฉากศาลไคฟง เด็กชายฉันทพลเข้าไปร้องทุกข์กับเปาบุ๋นจิ้น ว่าตนเองถูกผู้ใหญ่ที่แข็งแรงกว่าทำร้าย
- เจ้าหน้าที่เทศกิจมาเข้าเฝ้าเปาบุ๋นจิ้นแล้วบอกว่าเขาทำตามหน้าที่ โดยมีคนกวาดขยะเป็นพยาน
- เปาบุ๋นจิ้นให้นำคนกวาดขยะมาพบ คนกวาดขยะพูดเข้าข้างเจ้าหน้าที่เทศกิจ

เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ เปาบุ๋นจิ้นสอบสวนจนได้รู้ความจริงว่า เจ้าหน้าที่เทศกิจใช้อำนาจข่มเหงประชาชน ส่วนคนกวาดขยะเข้าข้างเจ้าหน้าที่เทศกิจเพราะเกรงกลัวอำนาจ ส่วนเด็กชายฉันทพลใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา

เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ เปาบุ๋นจิ้นตัดสินลงโทษทั้งสามคนตามความผิดอย่างยุติธรรม และให้แบ่งพื้นที่ปิดประกาศคนละครึ่ง

เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ เด็กชายฉันทพลตื่นจากความฝัน ละครเรื่องเปาบุ๋นจิ้นกำลังฉายในโทรทัศน์ เด็กชายฉันทพลนำป้ายไปติดประกาศที่พื้นที่ติดประกาศในตลาดโดยแบ่งคนละครึ่งตามที่เปาบุ๋นจิ้นตัดสิน

ภาพยนตร์เรื่องนี้ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามที่มีการสลับเหตุการณ์กับความฝัน โดยในความฝันนั้นมีการเชื่อมโยงกับละครโทรทัศน์เรื่องเปาบุ๋นจิ้นที่เป็นมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ซึ่งมีตัวละคร

เอกคือเปาบุ้นจิ้นที่เป็นตัวแทนของผู้มีความยุติธรรมเป็นสื่อกลาง เพื่อให้ให้เห็นว่าการอยู่ในสถานการณ์ที่ความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ ต้องใช้การใคร่ครวญที่เป็นธรรม ไม่ใช่อำนาจเอาเปรียบคนที่ด้อยกว่าดังที่เจ้าหน้าที่เทศกิจกระทำ ไม่เกรงกลัวอำนาจจนละเลยความถูกต้องดังที่คนกวาดขยะกระทำ และไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ไขความขัดแย้งดังที่เด็กชายฉกร์พลกระทำ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จึงจะเป็นไปโดยชอบธรรม และทุกคนได้ประโยชน์ร่วมกัน การเล่าเรื่องโดยใช้ความฝัน โดยให้ตัวละครเข้าไปอยู่ในละครโทรทัศน์เรื่องเปาบุ้นจิ้น จึงเป็นการเล่าเรื่องที่ใช้สัญลักษณ์ของตัวละครเปาบุ้นจิ้นเป็นสื่อกลางเพื่อให้เข้าใจเรื่องง่ายขึ้น เพราะเป็นเรื่องราวที่คนทั่วไปรู้จักกันดีว่าเปาบุ้นจิ้นตัดสินเหตุการณ์ความขัดแย้งโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้ใดผู้หนึ่ง แต่ยึดถือความชอบธรรมเป็นสำคัญ

เรื่อง สาวนักช้อป

ภาพยนตร์เรื่อง สาวนักช้อป เป็นเรื่องราวของหญิงสาวคนหนึ่งที่ใช้ชีวิตอย่างไม่รู้จักรพอประมาณ คือไม่ยอมจ่ายในสิ่งที่จำเป็น แต่กลับจ่ายในสิ่งฟุ่มเฟือยและหลงไปกับสินค้าลดราคาจนต้องเสียเงินเป็นจำนวนมาก การลำดับเหตุการณ์ในเรื่องแบบสลับเหตุการณ์กับความคิดดังนี้

- ก. หญิงสาวไปซื้อของที่ห้างสรรพสินค้า แต่เธอไม่ต้องการจ่ายค่าจอดรถ แต่กลับเข้าไปซื้อของให้ครบตามจำนวน
- ข. หญิงสาวเข้าไปพบสินค้าลดราคา จึงซื้อของเหล่านั้นจนกระทั่งต้องจ่ายเงินเพิ่มอีกและหมดเวลาในเงื่อนไขการจอดรถฟรี
- ค. หญิงสาวตัดสินใจโกงเวลาจอดรถแล้วรีบขับรถออกไป รถจึงไปชนเข้ากับรถคันข้างหน้า
- ง. หญิงสาวจอดรถ คนขับรถคันข้างหน้าออกมาดูความเสียหายของรถตัวเอง
- จ. หญิงสาวคิดถึงค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปกับการซ่อมรถ และค่ารถแท็กซี่ที่ต้องจ่ายตอนนั่งไปทำงาน

เหตุการณ์ ก. เป็นการวางฐานเรื่องหรือเปิดเรื่อง หญิงสาวเดินออกมาจากห้างสรรพสินค้าเพื่อเดินมาที่โรงจอดรถ เกิดเสียงในความคิดประเมินราคาค่าจอดรถของห้างสรรพสินค้า เธอไม่ต้องการจ่ายค่าจอดรถจึงเดินย้อนกลับไปซื้อของเพิ่ม (ชื่อเรื่องปรากฏบนฉากระดาษ)

เหตุการณ์ ข. เป็นการเพิ่มสถานการณ์ที่นำไปสู่จุดสูงสุดของเรื่อง คือ

- หญิงสาวเดินเข้าไปซื้อของเพิ่มในห้างสรรพสินค้าพบเครื่องสำอางลดราคา จึงเกิดภาพของเธอ 2 ด้านต่อสู้กันขึ้นในความคิด ภาพของเธอด้านหนึ่งห้ามเอาไว้ว่าเครื่องสำอางเพราะเป็นของไม่จำเป็น ส่วนภาพอีกด้านของเธอบอก

ให้ซื้อ ในที่สุดภาพหลังชนะ หญิงสาวจึงหมดเงินไปกับการซื้อเครื่องสำอาง
เพิ่มอีกมาก

- หญิงสาวนำใบเสร็จมาจับคู่บางส่วนลดได้ 50 เปอร์เซ็นต์ จึงไปซื้อของ
เพิ่ม เธอเสียเวลากับการซื้อของจนต้องจ่ายค่าที่จอดรถ 90 บาท

เหตุการณ์ ค. เป็นจุดสูงสุดของเรื่อง คือ หญิงสาวเสียต๋ายเงินที่ต้องจ่ายค่าจอดรถ จึงเกิด
ภาพเธอ 2 ด้านต่อสู้กันอีก ภาพด้านหนึ่งบอกให้เธอเติมตัวเลขเพื่อโกงเวลา
จอดรถ ส่วนภาพอีกด้านห้ามเธอไม่ให้ทำเพราะเท่ากับเป็นการคดโกงแต่
ภาพหลังชนะ เธอจึงตัดสินใจโกงเวลาจอดรถ แล้วเร่งรีบขับรถออกไป

เพราะกลัวถูกจับได้ จึงขับรถชนท้ายรถคันข้างหน้า

เหตุการณ์ ง. เป็นสถานการณ์คลี่คลาย คือ หญิงสาวจอดรถ คนขับรถคันข้างหน้าออกมา
ดูความเสียหายของรถตัวเอง และตกลงค่าเสียหายกัน

เหตุการณ์ จ. เป็นการปิดเรื่อง คือ หญิงสาวประเมินค่าใช้จ่ายจากการขับรถชนรถคัน
ข้างหน้าพร้อมทั้งตัวหนังสือที่ปรากฏขึ้น เธอตะโกนในใจพร้อมทั้งฟุบศีรษะ
ลงไปถูกแตรรถเสียงดัง

ภาพยนตร์เรื่องนี้มีกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามที่สลับเหตุการณ์กับความคิดของตัวละคร
เพื่อให้เห็นตัวตนสองด้านของตัวละครที่ต้องต่อสู้กันเลือกทำด้านดีและไม่ดี ซึ่งภาพยนตร์ได้เล่าให้เห็น
ว่าเมื่อตัวละครตัดสินใจทำตามใจตนเองในด้านที่ไม่ดี ผลเสียหายย่อมเกิดขึ้นตามมา และต้องตาม
แก้ปัญหาที่เสียทั้งเวลาและทรัพย์สิน

จากการศึกษาภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม ที่มี
การเล่าย้อนสลับเหตุการณ์กับความคิดและความฝัน จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง Penalty, เทียงคีน,
ผู้ตัดสิน, ความเป็นธรรมอยู่ที่ไหน, ป้าย (สุนัข) ที่หายไป และสาวนักช้อป กลวิธีการเล่าเรื่องแบบนี้
ทำให้เรื่องราวกระชับมากขึ้น เนื่องจากไม่ต้องแสดงเหตุการณ์จริง แต่ใช้การคิดสลับกับเหตุการณ์
หรือใช้ความฝันสลับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ช่วยให้มีความเร็วในการดำเนินเรื่อง โดยเฉพาะ
ภาพยนตร์สั้นที่ต้องใช้เวลาสั้นแต่ต้องสื่อสารให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวทั้งหมดในเวลาที่มีจำกัด ดังนั้น
ภาพยนตร์สั้นที่ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบนี้จึงช่วยให้ใช้เวลาที่มีอย่างจำกัดเล่าเรื่องได้ครอบคลุม
วัตถุประสงค์ที่ต้องการสื่อสารได้

จากการศึกษาวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบกลวิธีการเล่าเรื่อง
แบบง่าย และกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม โดยกลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่ายพบจำนวน 7 เรื่อง ได้แก่
เรื่อง คุณหมอต๋วเล็ก แบงค์ปลอม, แป๊ะเจี๊ยะ, Sorry, Human Relation, กิมจู, โดนัท และระหว่าง
ทาง กลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามพบจำนวน 11 เรื่องจากทั้งหมด 18 เรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่องให้น่า
ติดตามสามารถแยกประเด็นได้ 2 ประเด็น คือ การเล่าย้อนสลับเหตุการณ์ไปมา พบจำนวน 5 เรื่อง

ได้แก่ เรื่อง Band Next Door, อัญชลี เธอตายแน่, เซย, Lift, และ 18 ปี บริบูรณ์ และเล่าย้อนกลับ เหตุการณ์กับความคิดและความฝัน พบจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง Penalty, เทียงคีน, ผู้ตัดสิน, ความเป็นธรรมอยู่ที่ไหน, ป้าย (สุนัข) ที่หายไป และสาวนักช้อป ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตารางแสดงการวิเคราะห์กลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”

เรื่อง	1. กลวิธีการเล่าเรื่องแบบ ง่าย	2. กลวิธีการเล่าเรื่องให้น่า ติดตาม	
		การเล่าย้อนกลับเหตุการณ์ ไปมา	เล่าย้อนกลับเหตุการณ์กับ ความคิดและความฝัน
1. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง คุณหนู ตัวเล็ก แบงค์ปลอม	✓		
2. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง Band Next Door		✓	
3. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง แป๊ะเจี๊ยะ	✓		
4. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง Sorry	✓		
5. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง Human Relation	✓		
6. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง Penalty			✓
7. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง กิมจู	✓		
8. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง โดนัท	✓		

ตารางที่ 3 ตารางแสดงการวิเคราะห์กลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่

เรื่อง	1. กลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่าย	2. กลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม	
		การเล่าย้อนกลับเหตุการณ์ ไปมา	เล่าย้อนกลับเหตุการณ์กับ ความคิดและความฝัน
9. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง อัณชลิ เธอตายแน่		✓	
10. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง เทียงคิน			✓
11. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง ผู้ตัดสิน			✓
12. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง ความ เป็นธรรมอยู่ไหน			✓
13. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง ป้าย (สุนัข) ที่หายไป			✓
14. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง สาวนักช้อป			✓
15. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง ระหว่างทาง	✓		
16. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง 18 ปีบริบูรณ์		✓	
17. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง “LIFT”		✓	
18. ภาพยนตร์คำสอนเรื่อง เซย		✓	

จากตารางแสดงการวิเคราะห์กลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” จำนวน 18 เรื่อง พบกลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่าย และกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม โดยพบกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามมากที่สุด คือพบจำนวน 11 เรื่อง เนื่องจากภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” มีวัตถุประสงค์เพื่อการปลูกฝังสั่งสอนคุณธรรมอันเป็นบรรทัดฐานของสังคมให้กับเยาวชนในช่วงวัยรุ่นที่มีความสามารถคิดวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผลกันได้ จึงไม่เหมาะกับการบอกหรือการอบรมสั่งสอนโดยตรง ดังนั้นภาพยนตร์จึงได้ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามที่มีการเล่าเรื่องที่มีความซับซ้อนสลับเหตุการณ์มากที่สุด

การเล่าเรื่องให้น่าติดตามมีความสอดคล้องกับการเล่าเรื่องที่ David Bordwell (อ้างถึงใน อัญชลี ชัยวรพร, 2553, p. 230) ว่า การเล่าเรื่องในภาพยนตร์ในปัจจุบันนี้ ไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับเวลาอย่างเคร่งครัดเสมอไป แต่อาจจะสลับเหตุการณ์บางอย่างในอดีตหรือในอนาคตเข้ามาแทรก ถ้าเป็นเหตุการณ์ในอดีต เราเรียกว่า flashback ถ้าเป็นเหตุการณ์ในอนาคต เราเรียกว่า flashforward เพราะฉะนั้นรูปแบบการเรียงลำดับของเหตุการณ์ในอดีตจะเป็น B, A, C, D ส่วนเหตุการณ์ในอนาคตอาจจะเป็น A, C, B, D ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการเล่าเรื่องและกลุ่มเป้าหมายในการชมภาพยนตร์

ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สอนคุณธรรม 5 ประการ คือ การซื่อสัตย์ การมีจิตสาธารณะ การเป็นธรรมในสังคม การดำเนินชีวิตอย่างประมาทตน และการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองซึ่งกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” คือนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่มีพัฒนาการทางด้านการคิดเชิงนามธรรม ค้นพบวิธีการที่จะคิดเกี่ยวกับปัญหาความสัมพันธ์ คิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ในการประมวลผลข้อมูล และเรียนรู้ที่จะคิดสร้างสรรค์และคิดวิเคราะห์ (เพ็ญนภา กุลนภาดล, 2560, p. 13) ดังนั้นภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” จึงใช้กลวิธีสอนโดยอ้อม และกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามมากที่สุดเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมที่อยู่ในช่วงของวัยรุ่น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” นี้ เป็นการศึกษาภาพยนตร์สั้นจำนวน 18 เรื่อง ที่ผลิตโดยบริษัทผลิตภาพยนตร์ GMM GRAMMY และ GTH จำนวน 15 เรื่อง และบริษัทผลิตภาพยนตร์ Prompt Do จำนวน 3 เรื่อง รวม 18 เรื่อง ที่มีการเผยแพร่ทาง YouTube โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคำสอน กลวิธีการสอน และกลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” ผู้ศึกษาได้นำผลการศึกษามาจัดระบบข้อมูลเพื่อสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. คำสอน ในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”

คำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบคำสอน 5 ประการคือ 1. คำสอนเรื่องการซื่อสัตย์ พบจำนวนจำนวน 11 เรื่อง ได้แก่ เรื่องคุณหนู ตัวเล็ก แบนด์ปลอม, เป๊ะเจี๊ยะ, Sorry, Human Relation, Penalty, กิมจู, อัญชลิ เธอตายแน่, เทียงคิน, ป้าย (สุนัข) ที่หายไป, สาวนักช้อป, และเซย 2. คำสอนเรื่องการมีจิตสาธารณะ พบจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่องระหว่างทาง, Band Next Door, โดนัท, 18 ปีบริบูรณ์ และเรื่อง LIFT 3. คำสอนเรื่องความเป็นธรรมในสังคม พบจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเป๊ะเจี๊ยะ, ผู้ตัดสิน, ความเป็นธรรมอยู่ไหน, และป้าย (สุนัข) ที่หายไป 4. คำสอนเรื่องการค้าเงินชีวิตอย่างประมาทตน พบจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง อัญชลิ เธอตายแน่, สาวนักช้อป และ เซย และ 5 คำสอนเรื่องการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง พบจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง Band Next Door และ Human Relation โดยพบคำสอนเรื่องการซื่อสัตย์มากที่สุด รองลงมาคือคำสอนเรื่องการมีจิตสาธารณะ คำสอนเรื่องความเป็นธรรมในสังคม คำสอนเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างประมาทตนตามลำดับ และคำสอนเรื่องการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองตามลำดับ

2. กลวิธีการสอน ในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”

จากการศึกษากลวิธีการสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบกลวิธีการสอน 2 กลวิธีคือ กลวิธีการสอนโดยตรง และกลวิธีการสอนโดยอ้อม กลวิธีการสอนโดยตรงสามารถแยกได้ 2 ประเด็นคือ การสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ และการสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความผิดพลาดของตน การสอนผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ ตัวละครครูเบิร์ดในเรื่องผู้ตัดสิน, ตัวละครจิมในเรื่องPenalty, ตัวละครนิวในเรื่องความเป็นธรรมอยู่ไหน และตัวละครโนดในเรื่องระหว่างทาง การสอนผ่านตัวละครที่สำนึกในความผิดพลาดของตน จำนวน

3 เรื่อง ได้แก่ ตัวละครพีคในเรื่องคุณหนู ตัวเล็ก แบงค์ปลอม, ตัวละครเด็กหนุ่มในเรื่อง Band Next Door และตัวละครเก่าในเรื่องเซย ส่วนกลวิธีการสอนโดยอ้อมสามารถแยกได้ 2 ประเด็นเช่นเดียวกัน คือ การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลจากการปฏิบัติ และการสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลจากการปฏิบัติ การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนและได้รับผลจากการปฏิบัติ จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ ตัวละครแม่ค้าในเรื่องกิมจู, ตัวละครอัญชลีในเรื่องอัญชลีเธอตายแน่, ตัวละครอาร์มในเรื่องเที่ยงคืน, ตัวละครเจ้าหน้าที่เทศกิจในเรื่องป้าย (สุนัข) ที่หายไป, ตัวละครหญิงสาวในเรื่องสาวนักช้อป, ตัวละครลูกชายในเรื่อง 18 ปีบริบูรณ์ และตัวละครแม็กและแอม ในเรื่อง“LIFT” การสอนผ่านตัวละครที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนแต่ไม่ได้รับผลจากการปฏิบัติ จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ ตัวละครผู้อำนวยการ, ต้น และพ่อของต้นในเรื่องแป๊ะเจี๊ยะ, ตัวละครป๊อบในเรื่องโดนัท, ตัวละครเฟิร์นในเรื่อง Human Relation และ ตัวละครชั้นในเรื่อง Sorry

3. กลวิธีการเล่าเรื่อง ในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง”

กลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” เป็นการศึกษาการเล่าเรื่องโดยยึดเวลาและเหตุการณ์ในเรื่องเป็นหลัก จากการศึกษาพบกลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่าย และกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม โดยกลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่ายพบจำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง คุณหนูตัวเล็ก แบงค์ปลอม, แป๊ะเจี๊ยะ, Sorry, Human Relation, กิมจู, โดนัท และระหว่างทาง กลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามพบจำนวน 11 เรื่องจากทั้งหมด 18 เรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตามสามารถแยกประเด็นได้ 2 ประเด็น คือ การเล่าย้อนกลับเหตุการณ์ไปมา พบจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง Band Next Door, อัญชลี เธอตายแน่, เซย, Lift, และ 18 ปี บริบูรณ์ และเล่าย้อนกลับเหตุการณ์กับความคิดและความฝัน พบจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง Penalty, เที่ยงคืน, ผู้ตัดสิน, ความเป็นธรรมอยู่ที่ไหน, ป้าย (สุนัข) ที่หายไป และสาวนักช้อป

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลสรุปข้างต้น การศึกษาคำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบคำสอนเรื่องการซื่อสัตย์มากที่สุด มีการนำเสนอคำสอนสามด้านคือ ด้านที่ 1 ตัวละครที่แสดงความซื่อสัตย์ตามบรรทัดฐานของสังคมที่ควรเป็น พบจำนวน 1 เรื่อง คือ Penalty ส่วนการนำเสนอคำสอนด้านที่ 2 ตัวละครที่ไม่ซื่อสัตย์ในตอนแรกแต่สุดท้ายสำนึกผิดและแสดงความซื่อสัตย์ออกมา พบจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ คุณหนูตัวเล็กแบงค์ปลอม และเซย ส่วนการนำเสนอคำสอนในด้านที่ 3 คือตัวละครที่แสดงออกถึงความไม่ซื่อสัตย์ซึ่งไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม พบจำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ แป๊ะเจี๊ยะ, Sorry, Human Relation, กิมจู, อัญชลีเธอตายแน่, เที่ยงคืน, ป้าย(สุนัข)ที่หายไป และ สาวนักช้อป การนำเสนอคำสอนทั้งสามด้านเป็นการนำเสนอเพื่อนำเสนอเรื่องความซื่อสัตย์ว่า ผลของการกระทำ

แตกต่างกัน คนที่มีความซื่อสัตย์ก็จะได้รับผลตอบแทนคือความสบายใจและได้รับการยอมรับจากสังคมเพราะได้ปฏิบัติตามคุณธรรมอันเป็นบรรทัดฐานของสังคม ส่วนคนที่ไม่มีความซื่อสัตย์ในตอนแรกและสำนึกได้ในตอนหลังย่อมได้รับการให้อภัยทั้งจากตนเองและบุคคลอื่น เพราะตามบรรทัดฐานของสังคม คนที่กระทำผิดเพียงเล็กน้อยและสำนึกได้ แล้วพยายามแก้ไขในสิ่งที่ทำผิดมักจะได้รับการให้อภัยจากสังคม ส่วนคนที่ไม่มีความซื่อสัตย์ก็จะได้รับการลงโทษจากสังคม คือการไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมและความรู้สึกผิดที่อยู่ภายในจิตใจของตนเอง คำสอนเรื่องการซื่อสัตย์เน้นการสอนในเรื่องการไม่โกหกหลอกลวงและไม่คดโกง เพราะการโกหกหลอกลวงเป็นพฤติกรรมเบื้องต้นของการบ่มเพาะการไม่ซื่อสัตย์ ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” จึงได้เน้นคำสอนเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตในด้านการไม่โกหกหลอกลวงและไม่คดโกงผู้อื่นอันเป็นคุณธรรมที่ภาพยนตร์สั้นชุด “โตไปไม่โกง” ต้องการให้คนในสังคมเป็นเช่นนั้นอันเป็นบรรทัดฐานของสังคม

คำสอนเรื่องการมีจิตสาธารณะ เป็นคำสอนที่พบเป็นอันดับสอง เน้นเรื่องความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งภาพยนตร์ได้นำเสนอ 2 ด้าน ด้านที่ 1 คือด้านที่มีจิตสาธารณะรู้จักการเสียสละและไม่ทำสิ่งใดให้ส่วนรวมได้รับความเสียหายหรือทำให้ผู้อื่นต้องเดือดร้อนเพราะการกระทำของตนเอง ได้แก่เรื่อง ระหว่างทาง ซึ่งเป็นการปฏิบัติตนภายใต้บรรทัดฐานของสังคม ด้านที่ 2 คือ ภาพยนตร์ได้นำเสนอคนที่ไม่มีความมีจิตสาธารณะ คือไม่คำนึงถึงส่วนรวม มองเห็นผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าสิ่งอื่น ได้แก่เรื่อง, Band Next Door, โดนัท, 18 ปีบริบูรณ์ และ LIFT ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ไม่ผิดกฎหมายและไม่ผิดโทษสำหรับการกระทำเช่นนี้ แต่เป็นการกระทำที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เอาเปรียบผู้อื่น และถูกผู้อื่นรังเกียจ ฉะนั้นบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม คือการถูกรังเกียจ ไม่มีผู้ใดอยากคบหา ไม่สามารถเข้าร่วมกลุ่มกับคนในสังคมได้

คำสอนเรื่องการเป็นธรรมในสังคมที่พบมากเป็นอันดับที่สาม เน้นคุณธรรมเรื่องความยุติธรรมของผู้ที่มีอำนาจ ซึ่งเป็นผู้สามารถตัดสินหรือชี้ขาดในเรื่องต่าง ๆ ได้ บุคคลเหล่านี้หากขาดความยุติธรรมแล้ว มักจะนำความเสียหายมาสู่สังคมส่วนรวม ซึ่งภาพยนตร์ได้นำเสนอเป็น 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 นำเสนอผ่านตัวละครผู้มีอำนาจ ที่มีความยุติธรรมในจิตใจและแสดงออกมาโดยการใช้อำนาจในการตัดสินผู้อื่นอย่างยุติธรรม ได้แก่ครูเบิร์ดในเรื่อง ผู้ตัดสิน, เปาบุ้นจิ้น ในเรื่อง ป้าย(สุนัข)ที่หายไป ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีความยุติธรรมในจิตใจและแสดงออกมาโดยการใช้อำนาจในการตัดสินผู้อื่นอย่างยุติธรรม อันเกิดจากการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม ที่คนในสังคมคาดหวังให้เป็นเช่นนั้น ด้านที่ 2 นำเสนอผ่านตัวละครผู้มีอำนาจในการตัดสินใจแต่ขาดความยุติธรรม ได้แก่ ผู้อำนวยการในเรื่อง แป๊ะเจี๊ยะ ที่ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจขาดความยุติธรรม ทำให้ตัดสินผู้อื่นอย่างไม่เป็นธรรม ส่วนด้านที่ 3 นำเสนอผ่านตัวละครที่มองว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรมและเรียกร้องความเป็นธรรม ได้แก่ นิวในเรื่องความเป็นธรรมอยู่ไหน และเด็กชายฉันทพลในเรื่องป้าย(สุนัข)ที่หายไป แต่สุดท้ายภาพยนตร์

ก็ชี้ให้เห็นว่า ความเป็นธรรมจะตอบแทนสำหรับผู้ที่มีความอดทนทำความดีโดยไม่เรียกร้องสิ่งใด แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ความรู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมที่เกิดขึ้นในจิตใจของคนเราขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ เพราะถ้าหากสิ่งที่เราได้รับอาจจะรู้สึกไม่เป็นธรรมสำหรับเรา แต่หากเป็นธรรมสำหรับส่วนรวมเราก็ควรทำใจยอมรับในสิ่งนั้น

คำสอนในเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างประมาณตนพบจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องอัญชลีเธอตายแน่, สาวนักช้อป และ เขย โดยทั้งสามเรื่องเน้นการสอนเรื่องการใช้จ่ายอย่างประมาณตัวเอง นั่นคือ การใช้จ่ายตามรายได้ของตนเอง ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ไม่ใช่จ่ายในสิ่งฟุ่มเฟือยเกินฐานะของตนเอง เพราะเมื่อทำอะไรที่เกินฐานะของตนและดิ้นรนจนเกินตัว ก็จะนำมาสู่พฤติกรรมที่เห็นแก่ตัวจนนำไปสู่การกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต คือการคดโกงคนอื่นนั่นเอง

คำสอนเรื่องการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองพบน้อยที่สุด จำนวน 2 เรื่อง คือ เรื่อง Band Next Door และ Human Relation โดยพบการนำเสนอสองด้าน ด้านที่หนึ่งคือมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองตามคำสอนคือเรื่อง Band Next Door ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามคำสอนคือไม่รับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไปเช่นตัวละครในเรื่อง Human Relation ซึ่งทั้งสองเรื่องเน้นสอนในเรื่องการกระทำอย่างรับผิดชอบ เมื่อได้กระทำสิ่งใดลงไปแล้วไม่ว่าผลจะเป็นเช่นไรก็พร้อมยอมรับ หากสิ่งที่ทำลงไปผิดพลาดจนกระทั่งนำความเดือดร้อนหรือเสียหายแก่บุคคลอื่นหรือสังคมก็พร้อมที่จะยอมรับและแก้ไขการกระทำนั้นคือการปฏิบัติตามคำสอนในเรื่องการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการให้คนในสังคมมีตามบรรทัดฐานของสังคม

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการนำเสนอคำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบคำสอนที่เป็นคำสอนหลักซึ่งเป็นแก่นของเรื่อง และมักมีคำสอนรองเพื่อสนับสนุนให้คำสอนหลักมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น การนำเสนอคำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” นำเสนอตัวอย่างซึ่งแบ่งออกเป็นสามด้านคือ ด้านที่ 1 แสดงถึงการปฏิบัติตามคำสอนอันเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่ควรจะเป็น ด้านที่ 2 แสดงถึงการไม่ปฏิบัติตามคำสอนในตอนแรก แต่กลับมาปฏิบัติในภายหลัง และด้านที่ 3 การนำเสนอตัวอย่างที่ปฏิบัติตรงข้ามกับคำสอน ซึ่งผลที่เกิดจากการกระทำมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับผู้ชมภาพยนตร์ได้ใคร่ครวญโดยไม่ชี้หน้าว่าให้ปฏิบัติตนเช่นไร ซึ่งเป็นการสอนเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เด็กสามารถใช้ความคิดพิจารณาแยกแยะสิ่งถูกผิดได้ด้วยตนเอง

ในส่วนของกลวิธีการสอนที่พบมากที่สุดคือ กลวิธีการสอนโดยอ้อม เนื่องจากภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” เป็นภาพยนตร์ที่มีเป้าหมายเพื่อใช้สื่อสารกับกลุ่มผู้ชมวัยรุ่นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นวัยที่สามารถแยกแยะ พิจารณาได้โดยไม่ต้องมีการชี้แนะ เนื่องจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมีอายุระหว่าง 16 -18 ปี ชอบการคิดใคร่ครวญด้วย

เหตุผลเองว่าการกระทำใดเป็นสิ่งที่ถูกต้อง หากเป็นตนเองจะเลือกทำอะไร ซึ่งสอดคล้องกับจิตวิทยาวันรุ่นที่มีนักวิชาการได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของวัยรุ่นไว้ว่า วัยรุ่นมีการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงนามธรรม ค้นพบวิธีการที่จะคิดเกี่ยวกับปัญหาความสัมพันธ์ คิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ในการประมวลผลข้อมูล และเรียนรู้ที่จะคิดสร้างสรรค์และคิดวิเคราะห์ มีความสามารถในการจินตนาการเหตุการณ์ที่เป็นไปได้และเป็นไปไม่ได้ เข้าใจข้อมูลและดำเนินการตามความเข้าใจได้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่หลากหลายขึ้น และมีทักษะมากขึ้นมากกว่าในวัยเด็ก วัยรุ่นจะมีพัฒนาการทักษะการเรียนรู้และใช้ทักษะเดิมที่มีอยู่ของวัยรุ่นแต่ละคน อันส่งผลให้วัยรุ่นพยายามที่จะเรียนรู้การปรับความคิดในสถานการณ์ใหม่ การทดลองการตัดสินใจเรื่องบางเรื่องด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถของวัยรุ่นแต่ละคน

เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบความอิสระ อยากทำในสิ่งที่ตนเองพิจารณาแล้วว่าถูกต้อง มีความคิดเป็นของตนเองไม่ชอบการชี้นำ และมีความคิดที่เป็นนามธรรมมากขึ้น ดังนั้นภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” จึงใช้กลวิธีการสอนโดยอ้อม มากกว่ากลวิธีการสอนโดยตรง เพื่อให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ได้คิดพิจารณาด้วยตนเองว่าการกระทำใดเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามคำสอนและการกระทำใดตรงข้ามกับคำสอน และหากเป็นตนเองจะเลือกปฏิบัติเช่นไร

ในแง่ของการสอนครูต้องปรับตัวสร้างการเรียนรู้แบบวิพากษ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการคิดวิพากษ์ คิดเชิงซับซ้อน เพื่อวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ เนื่องจากภาพยนตร์ต้องการเน้นให้เห็นถึงโลกความเป็นจริงที่ผู้เรียนต้องเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตัวเองว่าการกระทำเช่นไรที่ถูกต้องและสมควรปฏิบัติ เนื่องจากในสังคมที่ต้องใช้ชีวิตจริง ไม่ได้พบกับสิ่งที่ไม่ตรงไปตรงมาเสมอไป อาจต้องตัดสินใจเลือกสิ่งที่มีทั้งข้อดีและข้อเสียประกอบกัน ไม่ว่าจะเลือกทางใดก็ไม่ได้มีข้อดีทั้งหมด การเลือกจึงใช้การใคร่ครวญถึงประโยชน์ตนที่ไม่กระทบต่อส่วนรวม โดยยึดในบรรทัดฐานของสังคม จึงจะถือได้ว่าเป็นสมาชิกที่ดีภายใต้บรรทัดฐานที่สังคมต้องการให้คนในสังคมนั้น ๆ เป็น

ในด้านของกลวิธีการเล่าเรื่องพบ 2 กลวิธี คือกลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่าย และกลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม โดยกลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่ายมีการเล่าเรื่องตามลำดับเวลา แบบ A, B, C, D ตามรูปแบบโครงสร้างของเรื่องเล่าภาพยนตร์ประเภท narrative โดยแบ่งเป็น 5 ลำดับตามเวลา คือ การวางฐานเรื่อง หรือเปิดเรื่อง, การเพิ่มสถานการณ์, จุดสูงสุดของเรื่อง, สถานการณ์คลี่คลาย และการปิดเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่ายเป็นกลวิธีการเล่าเรื่องที่ไม่ซับซ้อนและเข้าใจง่าย ซึ่งใช้ได้กับทั้งกลวิธีการสอนโดยตรง และกลวิธีการสอนโดยอ้อม กลวิธีการเล่าเรื่องแบบง่ายที่มีการเล่าเรื่องตามลำดับเวลาทำให้ผู้ชมภาพยนตร์สามารถติดตามเรื่องราวได้ง่ายเหมือนกับการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งตามธรรมชาติการเข้าใจของมนุษย์ ลำดับของเวลานี้จะเรียงจากเหตุการณ์ที่มาก่อนหน้านี้ กล่าวคือเรื่องในวัยเด็กต้องมาก่อนวัยผู้ใหญ่ ดังนั้น กลวิธีการเล่าเรื่องตามลำดับปฏิทินหรือตามลำดับเวลาจึง

เป็นที่นิยมนำมาใช้ในการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ เพื่อให้ผู้ชมที่ชมภาพยนตร์ได้เห็นการดำเนินเรื่อง
เสมือนการใช้ชีวิตของตัวละคร เกิดความเข้าใจและเข้าถึงเนื้อหาในภาพยนตร์

กลวิธีการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม มีการเล่าย้อนเหตุการณ์สลับกันไปมาระหว่างเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้นก่อนหน้ากับปัจจุบัน การเล่าเรื่องลักษณะนี้ จะมีการนำฉากที่สำคัญอันเป็นสาเหตุของเรื่องราว
ที่เกิดขึ้นมากล่าวก่อน เพื่อเป็นการเปิดเรื่อง ให้ผู้ชมสงสัย และต้องการติดตามชมต่อไปว่าจะเกิดอะไร
ขึ้น สลับกับการเล่าเรื่องราวในปัจจุบัน ซึ่งเป็นกลวิธีการเล่าเรื่องอย่างหนึ่งที่กระตุ้นความสนใจใคร่รู้
ให้กับผู้ชม และทำให้ผู้ชมได้เห็นถึงการเชื่อมโยงเรื่องราวอย่างเป็นเหตุเป็นผลกัน ส่วนการเล่าย้อน
สลับเหตุการณ์กับความคิด, ความฝัน เป็นการเล่าเรื่องเพื่อให้เรื่องราวกระชับมากขึ้น เนื่องจากไม่ต้อง
แสดงเหตุการณ์จริง แต่ใช้การคิดสลับกับเหตุการณ์ หรือใช้ความฝันสลับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ช่วย
ให้มีความรวดเร็วในการดำเนินเรื่อง โดยเฉพาะภาพยนตร์สั้นที่ต้องใช้เวลาสั้นๆ แต่ต้องสื่อสารให้ผู้ชม
เข้าใจเรื่องราวทั้งหมดในเวลาจำกัด ดังนั้นภาพยนตร์สั้นบางเรื่องจึงนิยมใช้วิธีการเล่าเรื่องในรูปแบบ
นี้

เนื่องจากภาพยนตร์ในปัจจุบันนี้ ไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับเวลาอย่างเคร่งครัดเสมอไป แต่
อาจจะสลับเหตุการณ์บางอย่างในอดีตหรือในอนาคตเข้ามาแทรก ถ้าเป็นเหตุการณ์ในอดีต เรา
เรียกว่า flashback ถ้าเป็นเหตุการณ์ในอนาคต เราเรียกว่า flashforward เพราะฉะนั้นรูปแบบการ
เรียงลำดับของเหตุการณ์ในอดีตจะเป็น B, A, C, D ส่วนเหตุการณ์ในอนาคตอาจจะเป็น A, C, B, D
ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการเล่าเรื่องและกลุ่มเป้าหมายในการชมภาพยนตร์ ซึ่งภาพยนตร์
คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” มีวัตถุประสงค์เพื่อการปลูกฝังสั่งสอนคุณธรรมอันเป็นบรรทัดฐานของสังคม
ให้กับเยาวชนในช่วงวัยรุ่น ที่มีความสามารถคิดวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผลกันได้
วัยรุ่นไม่ชอบการบอกหรือการอบรมสั่งสอนโดยตรง ดังนั้นภาพยนตร์จึงได้ใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบ
ย้อนต้นมากที่สุด

จากการศึกษาคำสอนในภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” พบว่า มีความสอดคล้องกับ
หลักสูตร “โตไปไม่โกง” ที่สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครร่วมกับศูนย์สาธารณประโยชน์และ
ประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทยจัดทำขึ้น
ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์ปชั่น อันเป็นวัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรโตไปไม่โกง
ที่มุ่งปลูกฝังค่านิยมต่อต้านการทุจริตโดยเริ่มจากเด็กและเยาวชน เพื่อที่เมื่อเด็กเติบโตขึ้นไปจะได้
ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการทุจริตคอรัปชั่น และปลูกฝังนิสัยต่อต้านการคอรัปชั่น ซึ่งหลักสูตรนี้ใช้
สำหรับการสอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทุกแห่ง โดยหลักสูตรนี้เริ่มนำมาใช้ในการเรียนการ
สอนเมื่อ พ.ศ. 2553 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน หลักสูตรโตไปไม่โกง มีคุณธรรมหลักที่ต้องการปลูกฝัง
แก่เยาวชน 5 ประการ คือ 1. ความซื่อสัตย์สุจริต 2. การมีจิตสาธารณะ 3. ความเป็นธรรมทางสังคม
4. การกระทำอย่างรับผิดชอบ และ 5. การเป็นอยู่อย่างพอเพียง โดยการน้อมนำ “ปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาใช้ในการดำรงชีวิต (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2553)

ในการศึกษาเนื้อหาการสอนของภาพยนตร์ที่ผลิตโดยบริษัทผลิตภาพยนตร์ GMM GRAMMY และ GTH จำนวน 15 เรื่อง และ Promdoo จำนวน 3 เรื่อง พบว่ามีคำสอนการซื่อสัตย์ การมีจิตสาธารณะ การเป็นธรรมในสังคม และการดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน โดยคำสอนเรื่องการซื่อสัตย์ สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ในข้อที่ 1. ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ สอดคล้องกับหลักการข้อ 2. การมีจิตสาธารณะ การเป็นธรรมในสังคม สอดคล้องกับหลักการข้อ 3. ความเป็นธรรมในสังคม การดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน สอดคล้องกับหลักการข้อ 5. การเป็นอยู่อย่างพอเพียง และการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง สอดคล้องกับหลักการในข้อ 4 การกระทำอย่างรับผิดชอบ และยังปรากฏร่วมกับคำสอนอื่นทั้ง 4 ประการที่พบ เนื่องจากตัวละครมักแสดงให้เห็นถึงการดำเนินตนในบรรทัดฐานของสังคม หรือสำนึกผิดในการกระทำที่ไม่เหมาะสมของตนเอง ส่วนผู้ที่ไม่ดำเนินตนตามบรรทัดฐานและไม่สำนึกผิด ย่อมได้รับโทษตามควรจากผลการกระทำของตน

การใช้ภาพยนตร์เพื่อวัตถุประสงค์การสอน จึงเป็นกลวิธีที่น่าสนใจและน่าจะเป็นวิธีที่ สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายผู้ชมภาพยนตร์ที่เป็นวัยรุ่น เพราะเรื่องราวที่น่าสนใจไม่เป็นการจืดจางที่จะ สอนอย่างตรงไปตรงมา แต่มีเรื่องราวที่น่าสนใจด้วยการใช้ความบันเทิงใจ มีการเล่าเรื่องที่กระชับ ตัดต่อฉากที่น่าตื่นเต้น ส่วนคำสอนที่สอดแทรกลงไปในเรื่อง เป็นส่วนส่งเสริมที่ทำให้ผู้ชม ภาพยนตร์ได้เห็นเป็นตัวอย่าง หากมีเหตุการณ์คล้ายคลึงกันเกิดขึ้นในชีวิตจริงก็จะทำให้เป็นเรื่องราวที่ สะกิดใจให้นักทบทวนว่าจะเลือกกระทำเช่นใดได้ การปลูกฝังสั่งสอนเยาวชนอันเป็นอนาคตของชาติ โดยใช้ภาพยนตร์คำสอนชุด “โตไปไม่โกง” จึงมุ่งให้เด็กและเยาวชนเติบโตขึ้นไปอย่างมีคุณภาพ เป็นผู้ มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันเป็นบรรทัดฐานของสังคม และเป็นผู้มี คุณสมบัติพร้อมที่จะพัฒนาประเทศชาติสืบไป

ข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันมีภาพยนตร์สั้นเป็นจำนวนมากที่เผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการ ปลูกฝังสั่งสอนคุณธรรม จึงอาจนำภาพยนตร์สั้นที่มีการปลูกฝังค่านิยมหรือเรื่องอื่น ๆ ที่สังคม คาดหวังมาศึกษาได้

รายการอ้างอิง

- กรรยา พรรณนา. (2559). จิตสาธารณะ...สร้างได้ง่ายนิดเดียว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กฤษฎา รุ่งเรือง. (2548). การวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในภาพยนตร์การ์ตูนโทรทัศน์เรื่อง “ปลาบู่ทอง”. สารนิพนธ์ หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2544). ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา กรุงเทพมหานคร: เอ็ดดิสัน เพรสโปรดักส์.
- เกศณี นุชทองม่วง. (2556). อรรถกถาธรรมบท : การศึกษาในฐานะวรรณกรรมคำสอน. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ขจิตขวัญ กิจวิสาละ. (2546). การวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์นอกกระแสหลักในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณะกรรมการกฤษฎีกา. (2537). พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์. กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2564. เข้าถึงเมื่อ 30 สิงหาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid>
- จินตนา เกษรบัวขาว. (2528). การวิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือสำหรับวัยรุ่น. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชนาธิป พรกุล. (2555). การออกแบบการสอน พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สิทธิรัตน์. (2552). สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วี พรินท์.
- โชติรส อุตสาหกิจ. (2541). วิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์โฆษณาเพื่อการประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2439 – 2541. วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ สมพงษ์. (2543). สื่อสารมวลชนเพื่องานส่งเสริม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทศนา แคมมณี. (2558). ศาสตร์การสอน พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

- ไทยรัฐออนไลน์. (2560). 5 ปี “บอส” กระทั่งแดงชน ตร. ตาย ดึงเซงหวังคนลี้ม หรือ ไครบกพร่อง.
เข้าถึงเมื่อ 2 เมษายน 2562. เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th>
- นเรศวรวิชาการ NU Academic. (2553). จิตสาธารณะ. เข้าถึงเมื่อ 11 เมษายน 2562. เข้าถึงได้จาก
http://www.academic.nu.ac.th/content_view.php?n_id=44&img=&action=view
- ประทุม โหม้พวง. (2533). การวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสือส่งเสริมการอ่าน ระดับประถมศึกษา
ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดพิมพ์พ.ศ.2521-2528. ปรินูญานินพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประภาพรรณ เอี่ยมสุภษิต. (2552). ประมวลสาระชุดวิชาวิทยาการการจัดการเรียนรู้ พิมพ์ครั้งที่ 3.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรจิต แท้สูงเนิน. (2542). ศึกษาผลของการใช้นิทานอิงปรัชญาจากหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีต่อมโน
ทัศน์ทางคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระศุกรภรณ์ สิทธิธัญญา (สิมมา). (2555). การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมในวรรณกรรมคำสอนของพระ
ราชประสิทธิคุณ(สุนันท์ สุภาจาโร). วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล. (2544). มนุษย์กับสังคม (ฉบับปรับปรุง) พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เพ็ญภา กุลนภาดล. (2560). การให้คำปรึกษาวัยรุ่น พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน
จำกัดประยูรสาส์นไทยการพิมพ์.
- ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร. (2542). เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อสารเพื่อการพัฒนา. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รักสานต์ วิวัฒน์สินอุดม. (2545). นักสร้าง สร้างหนังสือ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ – ไทย. กรุงเทพมหานคร: ห้าง
หุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่น.
- วันสนันท์ แจ้งสว่าง. (2554). การวิเคราะห์สารเพื่อการพัฒนาในภาพยนตร์สั้นรางวัลรัตน์ เปสตันดี.
วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วาสนา กิรติจำเริญ. (2560). ทักษะและเทคนิคการสอนในศตวรรษที่ 21. นครราชสีมา: หจก.โคราชมา

แก้ตั้งแอนโปรดักชั่น.

วิจิตรา สุภากร. (2523). วิเคราะห์หนังสืออ่านสำหรับเด็กในด้านคุณธรรมเฉพาะที่พิมพ์เป็นภาษาไทย ระหว่างปีพ.ศ.2520-พ.ศ.2522. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สถาบันพระปกเกล้า. (2559). ประวัติเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี. เข้าถึงเมื่อ 11 เมษายน 2562. เข้าถึงได้จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?>

สยมพร คล้ายประเสริฐ. (2540). วิเคราะห์คุณธรรม 4 ประการในนิทานพื้นบ้านเขตการศึกษา 7 ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สาทิต แทนบุญ. (2558). วรรณกรรมคำสอนของสุนทรภู่ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2553). โครงการโรงเรียนสีขาว หลักสูตร “โตไปไม่โกง”. เข้าถึงเมื่อ 30 สิงหาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <http://growinggood.org/project>

สิรินาถ จงกลกลาง. (2558). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการออกแบบและจัดการเรียนรู้. โปรแกรมหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

อัญชลี ชัยวรพร. (2553). ทฤษฎีและการวิจารณ์ภาพยนตร์เบื้องต้น หน่วยที่ 7 เรื่องเล่าในภาพยนตร์ พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	น.ส.สุนัดดา พยุงวงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	19 พฤษภาคม 2526
สถานที่เกิด	ยโสธร
วุฒิการศึกษา	ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
ที่อยู่ปัจจุบัน	69/107 ม. 3 ต.คอกกระบือ อ.เมือง จ.สมุทรสาคร 14000

